

**Κατευθυντήριες Οδηγίες
για την Αξιολόγηση των Αναγκών Διεθνούς Προστασίας
των Αιτούντων Άσυλο από το Ιράκ
(αποσπασματική μετάφραση)**

Γενεύη, Απρίλιος 2009

Σημείωση

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκδίδει τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Αξιολόγηση των Αιτημάτων Ασύλου* για να συνδράμει τους κριτές των αιτημάτων ασύλου, συμπεριλαμβανομένων του προσωπικού της, των κυβερνήσεων και των δικηγόρων, κατά την αξιολόγηση των αναγκών προστασίας των αιτούντων άσυλο από συγκεκριμένη χώρα. Οι κατευθυντήριες οδηγίες περιλαμβάνουν αυθεντική ερμηνεία των κριτηρίων του ορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα για συγκεκριμένες ομάδες με βάση τις αντικειμενικά αξιολογηθείσες κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές συνθήκες, την ανθρωπιστική κατάσταση καθώς και την κατάσταση ασφάλειας και σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου που επικρατεί στη συγκεκριμένη χώρα. Οι κρίσιμες ανάγκες προστασίας αναλύονται λεπτομερειακά και διατυπώνονται συστάσεις για τον τρόπο κρίσης των αιτήσεων ασύλου σύμφωνα με τις σχετικές αρχές του προσφυγικού δικαίου, δηλαδή της Σύμβασης του 1951 και του Πρωτοκόλλου του 1967, του Καταστατικού της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και των σχετικών περιφερειακών κειμένων προστασίας των προσφύγων όπως είναι η Σύμβαση της Καρθαγένης, η Σύμβαση του 1969 του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας και οι Οδηγίες Ασύλου της ΕΕ. Ανάλογα με την περίπτωση, οι συστάσεις που διατυπώνονται μπορεί να αφορούν, καθεστώς συμπληρωματικής ή επικουρικής προστασίας.

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκδίδει τις *Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Αξιολόγηση των Αιτημάτων Ασύλου* στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της, που προβλέπουν το άρθρο 8 του Καταστατικού της, το άρθρο 35 της Σύμβασης του 1951 και το άρθρο II του συναφούς Πρωτοκόλλου του 1967, για την προαγωγή της ορθής ερμηνείας και εφαρμογής των προαναφερόμενων κριτηρίων του ορισμού του πρόσφυγα και στηριζόμενη στην τεχνογνωσία που έχει αναπτύξει με τη μακρόχρονη εμπειρία της σε θέματα αναγνώρισης και καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Αναμένεται από τις αρμόδιες να κρίνουν τα αιτήματα ασύλου αρχές να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις θέσεις και τις οδηγίες που περιλαμβάνονται στο παρόν έγγραφο κατά την έκδοση των σχετικών αποφάσεών τους. Οι Οδηγίες είναι προϊόν ενδεδειγμένης έρευνας και στηρίζονται σε πραγματικά γεγονότα για τα οποία η οργάνωση ενημερώνεται από το παγκόσμιο δίκτυο των κατά τόπους γραφείων της, σε πληροφορίες ανεξάρτητων εθνικών, ερευνητών και άλλων πηγών που ελέγχονται αυστηρά για την αξιοπιστία τους. Οι παρούσες οδηγίες είναι επίσης αναρτημένες στην ιστοσελίδα της οργάνωσης (www.refworld.org) και στην ελληνική γλώσσα στη διαδικτυακή διεύθυνση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Αθήνα (www.unhcr.gr).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

I. Εισαγωγή	5
III. Συνοπτική θεώρηση της αξιολόγησης των αναγκών διεθνούς προστασίας των αιτούντων άσυλο από το Ιράκ	5
IV. Λεπτομερειακή ανάλυση και οδηγίες για την αναγνώριση των αναγκών διεθνούς προστασίας των ιρακινών αιτούντων άσυλο	9
A. Υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951	9
1. Βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης	10
2. Σχέση με τους λόγους φόβου δίωξης της Σύμβασης του 1951	13
α. Φυλή, θρησκεία, εθνικότητα και πολιτικές πεποιθήσεις	13
β. Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα	15
B. Αποκλεισμός από τη διεθνή προστασία του καθεστώτος του πρόσφυγα	15
1. Πράξεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ	16
2. Εγκλήματα κατά της ειρήνης, εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (άρθρο 1 ΣΤ (α))	19
3. Σοβαρά μη πολιτικά εγκλήματα (άρθρο 1 ΣΤ (β))	24
4. Πράξεις αντίθετες με τους σκοπούς και τις αρχές του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (άρθρο 1 ΣΤ (γ))	24
5. Η ατομική ποινική ευθύνη	25
Γ. Η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής / εγχώρια προστασία	28
1. Στις Επαρχίες του Κεντρικού και Νότιου Ιράκ	28
2. Στις τρεις βόρειες Επαρχίες Dohuk, Suleymaniyah και Erbil	41
3. Στις τρεις επαρχίες του Βορείου Ιράκ για τους Ιρακινούς που κατάγονται από αυτές	54
Δ. Διάρκεια των αναγκών προστασίας των ήδη αναγνωρισμένων προσφύγων	55
VIII. Ομάδες σε κίνδυνο	56
A. Ιρακινοί μέλη πολιτικών κομμάτων που διεκδικούν εξουσία	56
B. Κυβερνητικοί αξιωματούχοι και άλλα πρόσωπα με θέσεις στην ιρακινή διακυβέρνηση, στην ιρακινή διοίκηση ή στους κυβερνητικούς θεσμούς	57
Γ. Ιρακινοί (εκλαμβανόμενοι) ως αντίθετοι στις ένοπλες ομάδες και στις πολιτικές φατρίες	62
Δ. (Εκλαμβανόμενα) μέλη των ένοπλων ομάδων της αντιπολίτευσης	64
1. Εκλαμβανόμενα μέλη των ένοπλων ομάδων της αντιπολίτευσης στις επαρχίες του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ	64
2. (Εκλαμβανόμενα) μέλη των ισλαμικών ομάδων στο Βόρειο Ιράκ	65
E. Ιρακινοί εργαζόμενοι για την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ ή για αλλοδαπές εταιρίες	66
ΣΤ. Αρχηγοί φυλών και μέλη των Συμβουλίων Αφύπνισης/ «Γιοί του Ιράκ»	67
Z. Μέλη και υποστηρικτές του κόμματος Ba'ath και του προηγούμενου καθεστώτος	68
H. Μέλη των θρησκευτικών και των εθνοτικών μειονοτήτων	70
Θ. Επαγγελματικές ομάδες σε κίνδυνο	81
I. Δημοσιογράφοι και εργαζόμενοι στα ΜΜΕ	87

1. Επαρχίες του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ _____	87
2. Τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ _____	92
Κ. Εργαζόμενοι στον ΟΗΕ, σε μη κυβερνητικές οργανώσεις και υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου _____	95
Λ. Πολίτες που κατηγορούνται για «αντι-ισλαμική» συμπεριφορά _____	96
Μ. Σεξουαλικός προσανατολισμός _____	99
Ν. Γυναίκες και παιδιά με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά _____	100

I. Εισαγωγή

Το παρόν έγγραφο αντικαθιστά τις προηγούμενες θέσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες όσον αφορά στις ανάγκες διεθνούς προστασίας των Ιρακινών αιτούντων άσυλο, που εκδόθηκαν τον Αύγουστο του 2007 και στη συνέχεια το Δεκέμβριο του 2007. Παρότι τα κείμενα αυτά μπορεί να είναι χρήσιμα για τις πληροφορίες που περιέχουν δεν είναι επίκαιρα όσον αφορά στην αξιολόγηση των αναγκών διεθνούς προστασίας των Ιρακινών αιτούντων άσυλο. Επομένως, εφαρμοστέο είναι το παρόν έγγραφο όσον αφορά στην πολιτική του οργανισμού για τις ανάγκες διεθνούς προστασίας των Ιρακινών αιτούντων άσυλο και τη δυνατότητα της επιστροφής στη χώρα καταγωγής τους.

III. Συνοπτική θεώρηση της αξιολόγησης των αναγκών διεθνούς προστασίας των αιτούντων άσυλο από το Ιράκ

12. Ενόψει των σοβαρών παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της τεταμένης κατάστασης ασφαλείας που επικρατεί στο Ιράκ, και ειδικότερα στις πέντε Επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ, δηλαδή της Βαγδάτης, της Diyala, του Κιρκούκ, της Ninewa και του Salah al-Din, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εξακολουθεί να θεωρεί ότι έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας όλοι οι ιρακινοί αιτούντες άσυλο που κατάγονται από αυτές τις περιοχές. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ενθαρρύνει τις χώρες ασύλου να υιοθετούν την *prima facie* (εκ πρώτης όψεως) αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα όταν είναι ανέφικτη η εφαρμογή εξατομικευμένης διαδικασίας για τον καθορισμό των αναγκών διεθνούς προστασίας. Τα αιτήματα ασύλου των Ιρακινών πολιτών που κατάγονται από τις Επαρχίες της Βαγδάτης, της Diyala, του Κιρκούκ, της Ninewa και της Salah al-Din πρέπει να εξετάζονται στο πλαίσιο του ορισμού του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων ή των περιφερειακών κειμένων προστασίας των προσφύγων στις χώρες που είναι συμβαλλόμενα μέρη σε αυτά τα νομικά κείμενα.

13. Στις χώρες όπου οι αιτούντες άσυλο δεν αναγνωρίζονται πρόσφυγες της Σύμβασης του 1951 λόγω του τρόπου ερμηνείας των κριτηρίων που ορίζει το άρθρο 1 Α (2) πρέπει να παρέχεται διεθνής προστασία κατ' εφαρμογή του διευρυμένου ορισμού του πρόσφυγα¹, όπου προβλέπεται, ή των συμπληρωματικών μορφών προστασίας². Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ

¹ Βλέπε σχετικά το άρθρο 1 της Σύμβασης του 1969 για τα Ειδικά Θέματα των Προσφύγων στην Αφρική και το Τμήμα III παράγραφος 3 της Διακήρυξης της Καρθαγένης για τους Πρόσφυγες της 22.11.1984.

² Στις παρούσες οδηγίες με τον όρο «συμπληρωματικές μορφές προστασίας» νοούνται διάφοροι μηχανισμοί που υιοθέτησαν τα κράτη υπό μορφή «συμπληρώματος» της προστασίας που προβλέπει η Σύμβαση του 1951, ειδικότερα για να διευρύνουν την προστασία στα πρόσωπα που ενώ δεν πληρούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 βρίσκονται εκτός της χώρας της οποίας έχουν την

για τους Πρόσφυγες σε παρόμοιες περιπτώσεις πρέπει να θεωρείται ότι κινδυνεύουν να υποστούν διώξεις λόγω των ένοπλων συγκρούσεων³ που συνεχίζουν να μαίνονται στη χώρα οι αιτούντες άσυλο που κατάγονται από τις προαναφερόμενες πέντε Επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ και δεν αναγνωρίζονται πρόσφυγες. Επομένως, πρέπει να αναγνωρίζεται ότι έχουν ανάγκη κάποια μορφή συμπληρωματικής προστασίας⁴.

14. Παρότι εκφράζονται ανησυχίες για τη βιωσιμότητα της βελτίωσης της κατάστασης, οι συνθήκες ασφάλειας στις Επαρχίες του Νοτίου Ιράκ, δηλαδή στις Επαρχίες της Βαβέλ, της Basrah, της Diwaniyah, της Kerbala, της Missan, της Muthanna, της Najef, της Thi-Qar και της Wassit έχουν σταθεροποιηθεί σημαντικά από τα τέλη του 2007. Σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές του Κεντρικού Ιράκ, στην Επαρχία Al-Anbar, όπου ο πληθυσμός είναι εξαιρετικά ομοιογενής, έχουν εξομολυνθεί οι εθνοτικές εντάσεις και έχει σχεδόν εκλείψει η θρησκευτική βία. Ως εκ τούτου, οι ανάγκες διεθνούς προστασίας των αιτούντων άσυλο από τις Νότιες Επαρχίες της Βαβέλ, της Basrah, της Diwaniyah, της Kerbala, της Missan, της Muthanna, της Najef, της Thi-Qar, της Wassit και της Al-Anbar πρέπει να αξιολογούνται σε εξατομικευμένη βάση στο πλαίσιο του ορισμού του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951 ή των εφαρμοστέων περιφερειακών κειμένων, ενώ θα πρέπει να εξετάζονται ευνοϊκά τα αιτήματα ασύλου των μελών ειδικότερων ομάδων που αναφέρονται στην επόμενη παράγραφο. Στην περίπτωση της επιδείνωσης των συνθηκών σε αυτές τις περιοχές θα πρέπει να υιοθετηθεί προσέγγιση όμοια με αυτή που συστήνεται για τους αιτούντες άσυλο από τις πέντε επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ.

ιθαγένεια ή εκτός της χώρας όπου έχουν τη συνήθη διαμονή τους και αδυνατούν να επιστρέψουν σ' αυτήν λόγω σοβαρών και αδιάκριτων απειλών κατά της ζωής τους, της προσωπικής τους ακεραιότητας ή ελευθερίας που οφείλονται σε γενικευμένη βία ή σε γεγονότα που διαταράσσουν σοβαρά τη δημόσια τάξη. Βλέπε επίσης Θέσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Επικουρική Προστασία της Οδηγίας της ΕΕ για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα στις περιπτώσεις της σοβαρής και προσωπικής απειλής κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας.

³ Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού χαρακτηρίζει μη διεθνή ένοπλη σύρραξη τις εχθροπραξίες που ξέσπασαν μεταξύ της Πολυεθνικής Δύναμης / Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας και των ένοπλων στασιαστών μετά την 28.6.2004, οπότε παραδόθηκε η διακυβέρνηση της χώρας στη Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ.

Βλέπε ICRC, *Iraq post 28 June 2004: protecting persons deprived of freedom remains a priority*, 5 August 2004, http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/iwpList322/89060107D77D7299_C1256EE7005200E8.

Στο πλέον πρόσφατο επιχειρησιακό δελτίο της, του Ιανουαρίου 2009, η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού αναφέρει ότι στο Ιράκ μαίνονται ένοπλες συγκρούσεις, αφού η κυβέρνηση μάχεται κατά μη κρατικών ένοπλων ομάδων. Βλέπε: ICRC, *Iraq: ICRC activities in January 2009*, 11 March 2009, σε <http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/html/iraq-update-110309>.

⁴ Κατά την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου χρησιμοποιείται ο όρος «επικουρική προστασία», οι αιτούντες άσυλο που κατάγονται από τις Κεντρικές Επαρχίες της Βαγδάτης, της Diyala, του Κιρκούκ, της Ninewa και της Salah al-Din είναι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 15 (γ) της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα. Κατ' εφαρμογή του σκεπτικού του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην υπόθεση Elgafaji κατά Κάτω Χωρών η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκτιμά ότι το επίπεδο της βίας που χαρακτηρίζει τις συγκρούσεις που συνεχίζουν να μαίνονται σε αυτές τις περιοχές είναι τόσο υψηλό ώστε για βάσιμους λόγους πιστεύεται ότι η ενδεχόμενη επιστροφή των αμάχων σε αυτές τις περιοχές τους εκθέτει σε πραγματικό κίνδυνο σοβαρής και εξατομικευμένης απειλής κατά της ζωής τους ή της ακεραιότητάς τους.

15. Είναι αδύνατον να περιγραφούν με απόλυτη ακρίβεια τα είδη και οι τύποι των ισχυρισμών φόβου δίωξης των ιρακινών που προέρχονται από τα προαναφερόμενα τμήματα της χώρας. Ωστόσο, οι λεπτομερείς αναλυτικές πληροφορίες που παρέχονται στη συνέχεια αναδεικνύουν τις ομάδες που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο διώξεων. Χωρίς να σημαίνει ότι κάθε μέλος των ομάδων αυτών αποτελεί στόχο διώξεων, στο Ιράκ κινδυνεύουν ιδιαίτερα:

- οι Ιρακινοί που συνεργάζονται με τα αντιμαχόμενα πολιτικά κόμματα εξουσίας,
- οι κρατικοί υπάλληλοι και άλλα πρόσωπα που έχουν σχέση με την παρούσα ιρακινή κυβέρνηση, διοίκηση ή κρατικές δομές,
- οι Ιρακινοί (εκλαμβανόμενοι ή μη) που αντιτίθενται σε ένοπλες ομάδες ή πολιτικές φατρίες,
- οι Ιρακινοί που συνεργάζονται με την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ ή αλλοδαπές εταιρείες,
- τα μέλη των θρησκευτικών και εθνοτικών μειονοτήτων,
- τα μέλη ορισμένων επαγγελματικών ομάδων (επιστήμονες/ακαδημαϊκοί, δικαστές, γιατροί, κ.λπ.),
- οι δημοσιογράφοι και οι εργαζόμενοι των μέσων ενημέρωσης,
- οι εργαζόμενοι στον ΟΗΕ και στις μη κυβερνητικές οργανώσεις και όσοι δραστηριοποιούνται για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου,
- οι ομοφυλόφιλοι,
- οι γυναίκες και τα παιδιά με ειδικά χαρακτηριστικά.

16. Για τους αιτούντες άσυλο από τις τρεις Βόρειες Επαρχίες της Sulaymaniyah, της Erbil και της Dohuk, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διατηρεί τη θέση της σύμφωνα με την οποία οι ισχυρισμοί τους για φόβο δίωξης πρέπει να αξιολογούνται στο πλαίσιο του ορισμού του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951.

17. Κατά την αξιολόγηση των αιτημάτων ασύλου των Ιρακινών μπορεί να ανακύψει ζήτημα της δυνατότητας του ενδιαφερόμενου να εγκατασταθεί σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής και / ή εγχώριας προστασίας. Η Ύπατη Αρμοστεία υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής ούτε εγχώριας προστασίας σε οιαδήποτε περιοχή των Κεντρικών και Νότιων Επαρχιών κυρίως λόγω της γενικότερης ικανότητας των οργάνων δίωξης να τελούν πράξεις βίας χωρίς να τιμωρούνται, της συνεχιζόμενης βίας και των παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου, των κινδύνων που ενέχουν τα ταξίδια, και των δυσκολιών διασφάλισης των βασικών μέσων επιβίωσης στις περιοχές μετεγκατάστασης. Γενικά, δεν είναι εφικτή η εγχώρια προστασία και / ή η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας όταν ο φόβος δίωξης οφείλεται σε κρατικά όργανα. Όταν ο φόβος δίωξης οφείλεται στη δράση των μη

κρατικών οργάνων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι είναι ιδιαίτερα υψηλή η πιθανότητα δραστηριοποίησής τους σε οποιαδήποτε περιοχή των Κεντρικών ή των Νότιων Επαρχιών της χώρας. Στις περιπτώσεις όπου η εθνική διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα επιβάλλει την αξιολόγηση της δυνατότητας εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής και / ή εγχώριας προστασίας είναι αναγκαίο να εκτιμηθούν οι προσωπικές περιστάσεις του αιτούντα άσυλο λαμβάνοντας υπόψη τις παρούσες οδηγίες και γενικότερα τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας για τη δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

18. Αν και λιγότερο επικίνδυνες με σχέση με αυτές που επικρατούν στο Κεντρικό και Νότιο Ιράκ, οι συνθήκες ασφάλειας στις τρεις Βόρειες Επαρχίες παραμένουν τεταμένες και απρόβλεπτες κυρίως λόγω διαφόρων, πολιτικής φύσης, παραγόντων. Δεν υπάρχει δυνατότητα εγκατάστασης σε περιοχές του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ για όσους κατάγονται από τις τρεις Βόρειες Επαρχίες λόγω της αδυναμίας των αρχών να ικανοποιήσουν τις ανάγκες διαβίωσης των ενδιαφερομένων σε συνδυασμό με την ανασφάλεια και τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου στις εν λόγω περιοχές. Σε εξατομικευμένη βάση πρέπει να εξετάζεται εάν υπάρχει η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή και/ή εγχώριας προστασίας σε άλλη περιοχή των τριών Βόρειων Επαρχιών. Κατά τη σχετική αξιολόγηση πρέπει να λαμβάνονται υπόψη παράγοντες όπως είναι το προσωπικό ιστορικό, τα χαρακτηριστικά και οι ειδικότερες περιστάσεις του ενδιαφερόμενου, η ύπαρξη νομικών και πραγματικών κωλυμάτων πρόσβασης στην προτεινόμενη περιοχή μετεγκατάστασης/εγχώριας προστασίας, οι πιθανότητες να προκύψουν νέοι κίνδυνοι δίωξης στην εν λόγω περιοχή και η αδικαιολόγητη ταλαιπωρία που ενδεχομένως καλείται να αντιμετωπίσει ο ενδιαφερόμενος για να εγκατασταθεί σε αυτήν. Επίσης, υπάρχουν ορισμένες κατηγορίες προσώπων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβανομένων όσων αναφέρονται στις παρούσες οδηγίες, στα οποία οι διοικήσεις των τριών Βόρειων Επαρχιών απαγορεύουν την είσοδο.

19. Υπό το πρίσμα της παράδοσης των σοβαρών παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του ανθρωπιστικού δικαίου στη μακρόχρονη ιστορία των πολέμων και των συγκρούσεων στο Ιράκ συνεχίζει να παρουσιάζει ενδιαφέρον η εφαρμογή των ρητρών αποκλεισμού από τη διεθνή προστασία. Απαιτείται εξατομικευμένη εκτίμηση με βάση όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά κάθε περίπτωσης, ειδικότερα όταν πρόκειται για Ιρακινούς με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και υπόβαθρο, όπως αναφέρονται στη συνέχεια. Πράξεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ρητρών αποκλεισμού μπορεί να έχουν τελεστεί πριν ή και μετά την πτώση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν το 2003. Υπήρξαν διάφορες περίοδοι ένοπλων συγκρούσεων, τόσο διεθνείς όσο και μη διεθνείς, καθώς και συγκεκριμένα γεγονότα στο πλαίσιο των οποίων μπορεί

να ανακύψει ζήτημα αποκλεισμού από τη διεθνή προστασία. Ο αποκλεισμός είναι δικαιολογημένος μόνον εφόσον αποδεικνύεται η ατομική ευθύνη του αιτούντα άσυλο στη διάπραξη ενός από τα εγκλήματα που προβλέπει το άρθρο 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951.

20. Για τους ιρακινούς αιτούντες άσυλο που κατάγονται από τις πέντε Επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ και βρίσκονται σε χώρες που δεν έχουν υιοθετήσει εθνικό νομοθετικό ή διοικητικό πλαίσιο για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες προτρέπει τα ενδιαφερόμενα κράτη να τους επιτρέπουν να διαμένουν ή να κατοικούν νόμιμα στην επικράτειά τους, ακόμη και σε προσωρινή βάση, κατ' εφαρμογή οιοδήποτε κατάλληλου νομοθετικού και / ή νομικού πλαισίου και να τους εξασφαλίζουν την πρόσβαση στα βασικά μέτρα προστασίας. Οι ανάγκες διεθνούς προστασίας των Ιρακινών που κατάγονται από τις Νότιες Επαρχίες, την Επαρχία Al Anbar και τις Βόρειες Επαρχίες πρέπει να αξιολογούνται σε εξατομικευμένη βάση και να επιτρέπεται η διαμονή ή η παραμονή τους στη χώρα ασύλου όταν κρίνεται ότι εκφράζουν βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης.

IV. Λεπτομερειακή ανάλυση και οδηγίες για την αναγνώριση των αναγκών διεθνούς προστασίας των ιρακινών αιτούντων άσυλο

A. Υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951

.....

22. Ο ορισμός του πρόσφυγα εφαρμόζεται σε καιρό ειρήνης καθώς και σε καιρό πολέμου, είτε είναι εμφύλιος είτε διεθνής. Παρότι η Σύμβαση του 1951 δεν αναφέρεται ρητά σε όσους αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα της ιθαγένειάς τους ή της συνήθους διαμονής τους εξαιτίας των ένοπλων συγκρούσεων, οι ενδιαφερόμενοι δικαιούνται την προστασία του καθεστώτος του πρόσφυγα εφόσον έχουν βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης για έναν ή περισσότερους από τους λόγους που προβλέπει το άρθρο 1 Α (2). Τούτο είναι ιδιαίτερης σημασίας για όσους διαφεύγουν ένοπλες συγκρούσεις που έχουν ξεσπάσει λόγω εθνοτικών, θρησκευτικών ή πολιτικών διαφορών όπου θύματα είναι συγκεκριμένες ομάδες. Όσοι διαφεύγουν σε παρόμοιες συνθήκες μπορεί να κινδυνεύουν από σοβαρές διώξεις λόγω της θρησκείας τους, των (αποδιδόμενων) πολιτικών πεποιθήσεων ή της εθνοτικής καταγωγής τους. Δεν είναι απαραίτητο να διακρίνεται ο αιτών άσυλο από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας ούτε να διώκεται προσωπικά, ή να κινδυνεύει για λόγους διαφορετικούς ή με τρόπο διαφορετικό από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Επίσης, δεν έχει σημασία το μέγεθος της ομάδας που πλήττεται. Ολόκληρες κοινότητες μπορεί να κινδυνεύουν ή να υπομένουν διώξεις για κάποιον από τους λόγους που ορίζει η Σύμβαση. Σε καμιά περί-

πωση δεν υποθάλλει τον προσωπικό ισχυρισμό ασύλου η διαπίστωση ότι όλα τα μέλη της κοινότητας πλήττονται εξίσου.

23. Για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα κατά τη Σύμβαση του 1951 δεν είναι απαραίτητο να οφείλεται ο φόβος δίωξης σε γεγονότα που συνέβησαν πριν ή κατά το χρόνο της αναχώρησης του αιτούντα άσυλο από τη χώρα καταγωγής του. Οι λόγοι αναγνώρισης των αναγκών διεθνούς προστασίας μπορεί να στηρίζονται σε γεγονότα και πραγματικά περιστατικά που συνέβησαν μετά την αναχώρηση του ενδιαφερόμενου από την πατρίδα του. Σε παρόμοιες περιστάσεις οιοσδήποτε μπορεί να είναι πρόσφυγας ενώ βρίσκεται στη χώρα υποδοχής («*sur place*»). Τούτο σημαίνει ότι πρέπει να εξεταστούν στο πλαίσιο της τρέχουσας κατάστασης που επικρατεί στο Ιράκ τα αιτήματα ασύλου των Ιρακινών που αναχώρησαν από την πατρίδα τους πριν την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος. Η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει επίσης και όσους είχαν ήδη υποβάλλει αιτήματα ασύλου που απορρίφθηκαν. Επιβάλλεται να τους επιτραπεί να καταθέσουν εκ νέου αίτημα ασύλου που πρέπει να εξεταστεί σύμφωνα με τις παρούσες κατευθυντήριες οδηγίες.

1. Βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης⁵

.....

27. Παρότι οι συνθήκες ασφαλείας έχουν βελτιωθεί, χαρακτηρίζεται από αστάθεια, βία και παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, για τις οποίες ευθύνονται διάφορα όργανα, η γενικότερη κατάσταση που επικρατεί στις **Επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ, δηλαδή της Βαγδάτης, της Diyala, του Kirkuk, της Ninewa και της Salah Al Din** με συνέπεια να διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο οι πολίτες να υποστούν σοβαρή βλάβη. Παραμένουν δραστήριες οι ένοπλες ομάδες και, εκτός από στοχευμένες δολοφονίες και απαγωγές, σημειώνονται τακτικά επιθέσεις αυτοκτονίας και επιθέσεις με παγιδευμένα με βόμβες αυτοκίνητα που στρέφονται κατά της Πολυεθνικής Δύναμης / Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας και των Κινημάτων Αφύπνισης καθώς και κατά της ζωής και της ασφάλειας των πολιτών προκαλώντας νέες εκτοπίσεις πληθυσμών. Αυτές οι μέθοδοι βίας πλήττουν συνήθως επιλεγμένες περιοχές όπου υπάρχει συγκέντρωση συγκεκριμένων θρησκευτικών ή εθνοτικών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων θρησκευτικών λατρευτικών χώρων, αγορών, σταθμών λεωφορείων και συνοικιών. Συχνά η βία φαίνεται να οφείλεται σε πολιτικά κίνητρα και να συνδέεται με τις συνεχιζόμενες διαμάχες διαφόρων φορέων για εδάφη και εξουσία. Όπως προαναφέρθηκε, ακόμη και όταν ο ενδιαφερόμενος δεν έχει βιώσει σε προσωπική βάση απειλές

⁵ Σημείωση της επιμελήτριας: για τη θεωρητική ανάλυση του βάσιμου και δικαιολογημένου φόβου δίωξης βλέπε τις παραγράφους 37 έως 41, 43, 45 και 51 του Εγχειριδίου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τα Κριτήρια και τις Διαδικασίες Καθορισμού του Καθεστώτος του Πρόσφυγα.

ή κινδύνους δίωξης, τα περιστατικά που συμβαίνουν στην περιοχή της διαμονής / κατοικίας του μπορεί να προκαλούν βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο. Επίσης, υπάρχει και πιο συγκεκριμένη στόχευση των πολιτών: ακραία στοιχεία θρησκευτικών ή πολιτικών ομάδων στρέφονται κατά των αντιπάλων τους με απαγωγές και δολοφονίες με τη μορφή των εκτελέσεων. Ως μέσο δίωξης χρησιμοποιείται επίσης και ο βιασμός. Λόγω του περίπλοκου καθεστώτος του μεγάλου αριθμού των φορέων που είναι επιφορτισμένοι με την προστασία των πολιτών και των αυτοργών των πράξεων βίας, όπου τα όρια είναι συχνά δυσδιάκριτα, κατά την αξιολόγηση της αξιοπιστίας των αιτούντων άσυλο δεν πρέπει να εκτιμάται αρνητικά η παράλειψή τους να εντοπίσουν τους φορείς των επιθετικών πράξεων.

28. Όμως, η δίωξη δεν περιορίζεται σε πράξεις που πλήττουν τη σωματική ακεραιότητα. Πράξεις που περιορίζουν την άσκηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου μπορεί επίσης να συνιστούν δίωξη, όταν οι συνέπειές τους είναι ιδιαίτερα επιζήμιες για τον ενδιαφερόμενο⁶. Επομένως, συνιστούν δίωξη τα μέτρα που περιορίζουν την ικανότητα των πολιτών να κερδίζουν τα προς το ζην με αποτέλεσμα να απειλείται η διαβίωσή τους⁷. Μορφή περιορισμού που συνιστά επίσης δίωξη είναι τα μέτρα που δεν επιτρέπουν στους πολίτες να ασκούν τα λατρευτικά/θρησκευτικά τους καθήκοντα⁸. Τούτο ισχύει όχι μόνο για τα μέτρα που είναι διακριτικής φύσης και έχουν ως συνέπεια τον περιορισμό των θρησκευτικών πεποιθήσεων ή εκδηλώσεων αλλά και για την εξαναγκαστική αλλαγή θρησκείας ή τον εξαναγκασμό σε συμμόρφωση ή σε εφαρμογή θρησκευτικών πρακτικών, συμπεριλαμβανομένων για παράδειγμα ορισμένων μορφών συμπεριφοράς ή άσκησης ορισμένων επαγγελματιών⁹. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η φύση των περιορισμών και οι συνέπειές τους, συμπεριλαμβανομένου του σωρευτικού αποτελέσματός τους, για τον ενδιαφερόμενο. Σημειώνεται ότι **σε όλες τις Επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ** η διακριτική μεταχείριση που επιφυλάσσουν σκληροπυρηνικά στοιχεία της πλειοψηφίας των μουσουλμανικών

⁶ Βλέπε παράγραφο 54 του Εγχειριδίου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (ανωτέρω υποσημείωση 5).

⁷ Βλέπε παραγράφους 62 έως 64 του Εγχειριδίου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (ανωτέρω υποσημείωση 5).

⁸ Το άρθρο 18 παρ. 3 του Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (Ν. 2462/1997, ΦΕΚ 25, τ. Α') επιτρέπει τον περιορισμό της ελευθερίας εκδήλωσης της θρησκείας ή των πεποιθήσεων «εφόσον προβλέπεται από το νόμο και είναι απαραίτητη για την προστασία της δημόσιας ασφάλειας, τάξης και υγείας ή της ηθικής ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων». Περαιτέρω, «παρόμοιοι περιορισμοί μπορεί να εφαρμόζονται μόνο για τους λόγους που προβλέπονται και πρέπει να αφορούν άμεσα και να είναι ανάλογοι της συγκεκριμένης ανάγκης που εξυπηρετούν. Δεν επιτρέπονται περιορισμοί για λόγους διακριτικής μεταχείρισης ή περιορισμοί που εφαρμόζονται με τρόπο διακριτικό». Βλέπε Γενικό Σχόλιο της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Νο. 22 που υιοθετήθηκε στις 20.7.1993, CCPR/C/21/rev.1/Add.4, 27.9.1993, παράγραφος 8.

⁹ Βλέπε επίσης στη συνέχεια το κεφάλαιο «Πολίτες που κατηγορούνται για «αντι-ισλαμική» συμπεριφορά». Για λεπτομερέστερη ανάλυση του φόβου δίωξης λόγω θρησκείας βλέπε τις Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Θρησκεία ως λόγος φόβου δίωξης στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης για το Καθεστώς των Προσφύγων.

ομάδων στους μετριοπαθείς μουσουλμάνους καθώς και στα μέλη των θρησκευτικών μειονοτικών ομάδων είναι τέτοιου επιπέδου ώστε μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά δίωξη. Επιπλέον, ασκείται ασφυκτική πίεση στις μη μουσουλμάνες αλλά και στις μετριοπαθείς μουσουλμάνες προκειμένου να συμμορφώνονται με τους ισλαμικούς κώδικες συμπεριφοράς που μπορεί να είναι τόσο περιοριστικοί ώστε να καθίστανται αφόρητοι για τις ενδιαφερόμενες.

29. Σε αντίθεση με τις Επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ (με εξαίρεση την Επαρχία Al-Anbar) όπου το επίπεδο της βίας είναι ιδιαίτερα υψηλό επειδή είναι εθνοτικά μεικτός ο πληθυσμός και πολιτικές, εθνοτικές και θρησκευτικές ομάδες αντιμάχονται για να κερδίσουν εδάφη, εξουσία και τον έλεγχο των φυσικών πόρων, η κατάσταση ασφάλειας στις Επαρχίες του Νοτίου Ιράκ έχει σταθεροποιηθεί μετά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις του 2008. Όμως, η κατάσταση διαφέρει από περιοχή σε περιοχή και σε κάποιες Επαρχίες, όπως στη **Babel** και στη **Missan** παραμένει υψηλό το επίπεδο της βίας είτε λόγω της δημογραφικής τους σύνθεσης είτε λόγω της γεινιάσής τους με τη Βαγδάτη ή με τα σύνορα του Ιράν. *Εκφράζονται σοβαρότατες ανησυχίες για τη βιωσιμότητα των βελτιωμένων συνθηκών ασφαλείας στις Νότιες Επαρχίες κυρίως επειδή στηρίζονται σε εύθραυστες ή προσωρινές ρυθμίσεις.* Συνεχίζουν να ασκούν εξουσία πολιτικά κόμματα που διατηρούν σχέσεις με αντάρτες. Επίσης, δεν έχουν πάψει οι στοχευμένες, συχνά με πολιτικά κίνητρα, δολοφονίες, ειδικότερα των αξιωματούχων των δυνάμεων ασφαλείας και των τοπικών κυβερνήσεων ή των κομμάτων, των θρησκευτικών και των φυλετικών αρχηγών, των δημοσιογράφων και κάποιων επαγγελματιών. Στην Επαρχία Al-Anbar έχουν υποχωρήσει οι εκδηλώσεις εθνοτικής και θρησκευτικής βίας, κυρίως λόγω της ομοιογένειας του πληθυσμού. Επομένως, **οι ανάγκες διεθνούς προστασίας των αιτούντων άσυλο από την Επαρχία Al-Anbar και τις Επαρχίες του Νοτίου Ιράκ πρέπει να αξιολογούνται σε εξατομικευμένη βάση κατ' εφαρμογή των κριτηρίων της Σύμβασης του 1951**, ενώ πρέπει να εξετάζονται ευνοϊκά τα αιτήματα συγκεκριμένων ομάδων που κινδυνεύουν ιδιαίτερα.

30. Στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ επικρατεί κλίμα σχετικά μεγαλύτερης θρησκευτικής και εθνοτικής ανοχής και απολαμβάνουν σεβασμό τα μέλη των μη μουσουλμανικών και μη κουρδικών ομάδων. Όμως, έχει αναφερθεί ότι οι αρχές εφαρμόζουν την πρακτική της αυθαίρετης κράτησης και της κακομεταχείρισης σε όσους θεωρούν ύποπτους για αντιπολιτευτική δράση. Επομένως, **οι ανάγκες διεθνούς προστασίας των ιρακινών αιτούντων άσυλο από τις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ πρέπει να εξετάζονται σε εξατομικευμένη βάση κατ' εφαρμογή των κριτηρίων της Σύμβασης του 1951.** Ειδικότερα, επειδή αναφέρονται πολιτικές απόπειρες των Κούρδων να «ελέγξουν» και να «κουρδοποιήσουν» τις Επαρχίες Kirkuk, Ninewa, Salah Al Din και Diyala, όπου παραδοσιακά ο πληθυσμός είναι εθνοτικά μεικτός, σκοπός της αξιολόγησης των αιτημάτων

ασύλου των Ιρακινών πολιτών που δεν είναι κουργικής καταγωγής είναι να καθοριστεί εάν είναι τόσο επιζήμιες ώστε να συνιστούν δίωξη οι συνέπειες της μεταχείρισης που βίωσαν ή που βιώνουν άλλοι ή που φοβούνται. Η γενικότερη κατάσταση παραμένει τεταμένη και απρόβλεπτη καθώς είναι διάχυτη η αίσθηση ότι μπορεί να ξεσπάσουν συγκρούσεις όπως και στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας. *Επομένως, κατά την αξιολόγηση των αναγκών διεθνούς προστασίας των αιτούντων άσυλο από τις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το ενδεχόμενο της ξαφνικής αλλαγής των υφιστάμενων συνθηκών.*

31.... Στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ είναι περιορισμένες οι δυνατότητες εγχώριας προστασίας και / ή εγκατάστασης σε άλλη περιοχή και κάθε περίπτωση πρέπει να εξετάζεται σε εξατομικευμένη βάση. Επιπλέον, δεν έχουν δικαίωμα εισόδου σε αυτές ιρακινοί πολίτες με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβανομένων όσων αναφέρονται στις παρούσες Οδηγίες¹⁰.

32. Γενικά, στο Ιράκ οι αρχηγοί των φυλών δεν παρέχουν προστασία από πράξεις δίωξης που τελούνται από τα μέλη της οικογένειας, ειδικότερα στις γυναίκες που είναι θύματα εγκλημάτων τιμής. Συχνά, τα παραδοσιακά συστήματα απονομής δικαιοσύνης οδηγούν σε περαιτέρω παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου από τις κοινότητες υπονομεύοντας τη διασφάλιση της δικαιοσύνης και το σεβασμό των θεμελιωδών ελευθεριών. Επομένως, δεν μπορεί να αναμένεται η προσφυγή των Ιρακινών πολιτών στους παραδοσιακούς μηχανισμούς απονομής της δικαιοσύνης και σχετική παράλειψή τους δεν μπορεί να αποτελεί το μοναδικό λόγο απόρριψης του αιτήματός τους για άσυλο.

2. Σχέση με τους λόγους φόβου δίωξης της Σύμβασης του 1951¹¹

α. Φυλή, θρησκεία, εθνικότητα και πολιτικές πεποιθήσεις

34. Λόγω της γενικότερης πολιτικής κατάστασης και των συνθηκών ασφαλείας που επικρατούν στο Ιράκ ιδιαίτερη σημασία ως λόγοι φόβου δίωξης έχουν η «θρησκεία» και οι (αποδιδόμενες) «πολιτικές πεποιθήσεις», που συχνά αλληλοσυνδέονται. Παρότι έχει μειωθεί δραστικά η θρησκευτική βία, ο βασικός θρησκευτικός διαχωρισμός σουνιτών και σιιτών έχει πυροδοτήσει θρησκευτικές συγκρούσεις μεταξύ των ακραίων στοιχείων αυτών των δύο ομάδων που στην πραγματικότητα πλήττουν όλα τα μέλη. Επιπλέον, λόγω της θρησκευτικής τους ταυτότητας, στόχος των σουνιτών μουσουλμάνων είναι κάποιες άλλες ομάδες, όπως οι *Shabak*, οι *Τουρκμένοι*

¹⁰ Βλέπε στη συνέχεια το κεφάλαιο «Εγχώρια προστασία στις τρεις βόρειες Επαρχίες Dohuk, Suleymaniya και Erbil».

¹¹ Σημείωση της επιμελήτριας: για θεωρητική ανάλυση βλέπε «Ερμηνεύοντας το άρθρο 1 της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων».

και οι *Κούρδοι Faili* που κατά βάση ασπάζονται το σιιτικό δόγμα του Ισλάμ. Ταυτόχρονα, όπως ανέδειξαν οι επαρχιακές εκλογές του Ιανουαρίου 2009 είναι περισσότερο πολιτικά τα κίνητρα της βίας και πλέον αρκετά τα εμφανή δείγματα της εσωτερικής διάσπασης στους κόλπους και των δύο μουσουλμανικών ομάδων. Όπως επεξηγείται στις παρούσες Οδηγίες η πολιτική πόλωση μεταξύ των θρησκευτικών ομάδων οφείλεται στις πολιτικές των παλαιότερων καθεστώτων διακυβέρνησης της χώρας και εντάθηκε με τη σημασία που απόκτησαν μετά το 2003 οι θρησκευτικές και εθνοτικές ταυτότητες¹². Έτσι, σε πολλές περιπτώσεις, παρότι οι θρησκευτικές σχέσεις ενός προσώπου αποτελούν παράγοντα καθοριστικό για τη στοχοποίησή του οι πολιτικές πεποιθήσεις που του αποδίδονται λόγω των θρησκευτικών του πιστεύω αποτελούν πρόσθετο λόγο δίωξης.

35. Περαιτέρω, ιδιαίτερο κίνδυνο δίωξης διατρέχουν οι μη μουσουλμανικές μειονοτικές ομάδες, όπως είναι οι *Χριστιανοί, οι Μανταίοι-Σαμπαταίοι, οι Κaka'i και οι Yazidis*, που στοχοποιούνται από τα ακραία ισλαμικά στοιχεία επειδή δεν είναι ισλαμιστές, θεωρουμένων επίσης «απίστων». Επιπλέον, είναι στόχος επιθέσεων οι μη μουσουλμανικές μειονοτικές ομάδες επειδή πιστεύεται ότι υποστηρίζουν την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ και / ή την ιρακινή κυβέρνηση.

36. Η «φυλή» ή η «εθνικότητα» είναι κριτήριο καίριας σημασίας όταν η δίωξη συνδέεται με την εθνοτική καταγωγή, πραγματική ή αποδιδόμενη, του αιτούντα άσυλο, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση των *Yazidis, Shabak και Kaka'i* που συχνά χαρακτηρίζονται «κουρδικής» εθνοτικής καταγωγής και στοχοποιούνται ακριβώς λόγω αυτής της (αποδιδόμενης) καταγωγής τους. Σε πολλές περιπτώσεις αλληλοκαλύπτονται οι περιπτώσεις του φόβου δίωξης για λόγους «θρησκείας και / ή πολιτικών πεποιθήσεων»¹³.

37. Επομένως, στο Ιράκ η δίωξη μπορεί να οφείλεται σε σαφείς πολιτικούς και θρησκευτικούς λόγους, ικανοποιώντας την προϋπόθεση της σχέσης της δίωξης με το κίνητρο που την προκαλεί. Όπως αναφέρεται στις παρούσες Οδηγίες, ο εκφοβισμός, οι αρπαγές, τα βασανιστήρια, οι επιθέσεις αυτοκτονίες με εκρηκτικά, οι δολοφονίες και άλλα εγκλήματα είναι οι πράξεις βίας στις οποίες επιδίδονται οι ένοπλοι που εμπλέκονται στις συγκρούσεις. Επίσης, έχουν αναφερθεί περιστατικά όπου σουνίτες και σίιτες καταφεύγουν σε βίαια μέσα για να εκδιώξουν άλλες θρησκευτικές ομάδες από τις περιοχές όπου ζουν. Στο μέτρο που οι πράξεις αυτές στοχεύουν μέλη συγκεκριμένων θρησκευτικών, εθνοτικών και πολιτικών ομάδων τα κίνητρα για την τέλεσή τους είναι σαφώς «θρησκευτικά», «φυλετικά», «εθνοτικά» και «πολιτικά».

¹² Βλέπε στη συνέχεια το κεφάλαιο VIII. Ομάδες σε κίνδυνο.

¹³ Σημείωση της επιμελήτριας: Βλέπε τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας τους ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη δίωξη λόγω γένους στα πλαίσια ερμηνείας του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 / Πρωτοκόλλου 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

40. Στο Ιράκ, κάποιες μορφές δίωξης των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων για παράδειγμα των εγκλημάτων τιμής ή άλλων επιθέσεων, μπορεί να σχετίζονται με την παραβίαση των θρησκευτικών ή των κοινωνικών ηθών οπότε οι κρίσιμοι λόγοι φόβου δίωξης είναι η «θρησκεία» καθώς και η «συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα». Μπορεί να θεωρηθούν μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας όσοι διώκονται επειδή ανήκουν σε συγκεκριμένες οικογένειες, αν και παρόμοια στοχοποίησή τους μπορεί να οφείλεται σε πολιτικούς ή θρησκευτικούς λόγους, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση όσων συνδέονται (ή πιστεύεται ότι συνδέονται) με το κόμμα Ba'ath, την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ, τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, τα πολιτικά κόμματα ή την κυβέρνηση της χώρας. Όσοι διώκονται λόγω του ασυνήθιστου σεξουαλικού προσανατολισμού τους ή του επαγγέλματός τους μπορεί να αποτελούν στόχο λόγω της σεξουαλικής τους συμπεριφοράς ή της εργασίας τους που θεωρούνται μη ισλαμικές και επομένως φοβούνται τη δίωξη λόγω της «συμμετοχής τους σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» και των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων.

41. Η συμμετοχή σε «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα», ως λόγος φόβου δίωξης, μπορεί επίσης να ισχύει όταν ο ενδιαφερόμενος κινδυνεύει ως μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής τάξης στην οποία ανήκει λόγω της παρουσίας του καθώς και λόγω του επαγγέλματός του, όπως για παράδειγμα οι επιστήμονες, οι δικαστές, οι γιατροί και οι δημοσιογράφοι¹⁵. Όμως, όπως αναπτύσσεται σε άλλα κεφάλαια αυτών των Οδηγιών, συχνά τα πρόσωπα των προαναφερόμενων ομάδων στοχοποιούνται επειδή οι διώκτες θεωρούν τις δραστηριότητές τους ασυμβίβαστες με τα θρησκευτικά τους πιστεύω ή επειδή δεν ανέχονται τις πολιτικές τους πεποιθήσεις.

B. Αποκλεισμός από τη διεθνή προστασία του καθεστώτος του πρόσφυγα¹⁶

42. Ενόψει της μακρόχρονης παράδοσης των σοβαρών παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του ανθρωπιστικού δικαίου που χαρακτηρίζει την ιστορία των συγκρούσεων στο Ιράκ κατά την εξέταση των αιτημάτων ασύλου μπορεί να ανακύψουν ζητήματα εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς του Πρόσφυγα. Οι ρήτρες αποκλεισμού του

¹⁴ Σημείωση της επιμελήτριας: για την αναλυτική θεωρητική προσέγγιση αυτού του λόγου φόβου δίωξης βλέπε τις Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα στα πλαίσια ερμηνείας του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951.

¹⁵ Βλέπε παράγραφο 43 του Εγχειριδίου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τα Κριτήρια και τις Διαδικασίες Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων (ανωτέρω υποσημείωση 5).

¹⁶ Σημείωση της επιμελήτριας: για θεωρητική ανάλυση του θεσμού του αποκλεισμού από τη διεθνή προστασία βλέπε Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού: το άρθρο 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς του Πρόσφυγα.

άρθρου 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 προβλέπουν ότι είναι ανάξιοι διεθνούς προστασίας όσοι πληρούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα του άρθρου 1 Α (2) επειδή έχουν τελέσει ιδιαίτερα σοβαρές και αποτρόπαιες πράξεις.

.....

47. Περίπτωση αποκλεισμού από τη διεθνή προστασία μπορεί να ανακύψει οποτεδήποτε υπάρχουν στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι ο αιτών άσυλο ευθύνεται ή έχει συμμετάσχει σε εγκληματικές πράξεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951. Στο πλαίσιο του Ιράκ, η εφαρμογή του αποκλεισμού μπορεί να αφορά υποθέσεις Ιρακινών με συγκεκριμένο υπόβαθρο και χαρακτηριστικά. Ειδικότερα, ιδιαίτερη προσοχή εφιστάται στις περιπτώσεις αιτούντων άσυλο που ανήκουν στις ακόλουθες κατηγορίες:

– στο προηγούμενο καθεστώς Ba'ath, στις ένοπλες δυνάμεις του (ειδικότερα στις επίλεκτες και παραστρατιωτικές), στην αστυνομία, στις δυνάμεις δημόσιας και εθνικής ασφάλειας και στο δικαστικό σώμα,

- στις ένοπλες ομάδες που αντιμάχονταν το προηγούμενο καθεστώς,
- στις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας, που ιδρύθηκαν μετά το 2003,
- στους αντάρτες,
- στα Συμβούλια Αφύπνισης,
- στις ομάδες των στασιαστών,
- στις συμμορίες των εγκληματιών.

48. Σημειώνεται ωστόσο ότι η συμμετοχή ή η σχέση του ενδιαφερόμενου με το προηγούμενο καθεστώς ή η συμμετοχή του ή η σχέση του με μια οργάνωση που είχε εμπλακεί σε παράνομη βία δεν σημαίνει ότι ευθύνεται προσωπικά για την πράξη που δικαιολογεί τον αποκλεισμό από τη διεθνή προστασία. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται εξατομικευμένη εξέταση με βάση όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά.

1. Πράξεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ

.....

50. Στο Ιράκ, οι πράξεις που μπορεί να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ τελέστηκαν τόσο πριν όσο και μετά την κατάρρευση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν, το 2003. Εκτός από τις ενδεχόμενες παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, μπορεί να προκαλέσει τον αποκλεισμό η σχέση με άλλα γεγονότα της ιστορίας του Ιράκ. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες απαιτείται προσεκτική εξέταση των ισχυρισμών των

αιτούντων άσυλο όταν διαπιστώνεται ότι έχουν τελέσει ή συμμετάσχει στην τέλεση των πράξεων που αναφέρονται στη συνέχεια και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ.

α. Πριν την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος

– συστηματική δίωξη του κουρδικού πληθυσμού (συμπεριλαμβανομένων της εκστρατείας *Anfal* το 1988 και της επίθεσης με χημικά στην Halabja το 1987, των αναγκαστικών εκτοπίσεων, της καταστροφής των χωριών και της κατάσχεσης των περιουσιών)¹⁷,

– αναγκαστική εκτόπιση / απέλαση των μη αραβικής καταγωγής ιρακινών πολιτών από την περιοχή του Kirkuk και άλλες πλούσιες σε κοιτάσματα πετρελαίου περιοχές του Ιράκ στο πλαίσιο της εκστρατείας της *αραβοποίησης*,

– αναγκαστική απέλαση και αφαίρεση ιθαγένειας από του Κούρδους Faili το 1980,

– συστηματική αποξήρανση των περιοχών των βάλτων (σε συνδυασμό με βομβαρδισμούς, βασανιστήρια, εξαφανίσεις και μαζικές εκτελέσεις) και καταστροφή της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής βάσης των Αράβων των Βάλτων μετά τον Πόλεμο του Περσικού Κόλπου του 1991¹⁸,

– πράξεις βίας που τέλεσαν τη δεκαετία του 1990 έως την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος οι σιιτικές ομάδες της αντιπολίτευσης και η κυβέρνηση,

– η καταστολή του σιιτικού πληθυσμού από την κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένων των «*συστηματικών δολοφονιών, επιθέσεων και απειλών κατά της ηγεσίας των σιιτών*»¹⁹,

– συστηματική δίωξη από το προηγούμενο καθεστώς των (εκλαμβανόμενων) ως πολιτικών του αντιπάλων, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών των συνοπτικών και αυθαίρετων εκτελέσεων, των βασανιστηρίων και άλλων μεθόδων σκληρής και απάνθρωπης μεταχείρισης ή τιμωρίας (για παράδειγμα ακρωτηριασμών για αδικήματα του κοινού ποινικού δικαίου) και αναγκαστικών ή μη ηθελημένων εξαφανίσεων²⁰.

¹⁷ Βλέπε για παράδειγμα, HRW, *Genocide in Iraq – The Anfal Campaign Against the Kurds*, July 1993, <http://www.hrw.org/reports/1993/iraqanfal/>.

¹⁸ Βλέπε, για παράδειγμα, HRW, *The Iraqi Government Assault on the Marsh Arabs*, January 2003, <http://www.hrw.org/backgroundunder/mena/marsharabs1.htm>.

¹⁹ Βλέπε, για παράδειγμα, Ύπατη Αρμοστέία του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Κατάσταση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Ιράκ, *The Situation of Human Rights in Iraq*, E/CN.4/1999/37, 26 February 1999, para. 20-23, <http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/TestFrame/5d0983c1727027ac8025673f0056c924>.

²⁰ Βλέπε για παράδειγμα, Indict, *Crimes committed by the Iraqi regime*, <http://www.indict.org.uk/crimes.php>.- Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, *Report of the Special Rapporteur, Andreas Mavrommatis, on the situation of human rights in Iraq*, E/CN.4/2002/44, 15 March 2002, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3caaffc42.html>. Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, Γραφείο Δημοκρατίας, Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Απασχόλησης, *2001 Country Report on Human Rights Practices – Iraq*, 4 March 2002, <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2001/nea/8257.htm>. Εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας, <http://web.amnesty.org/library/eng-iraq/index> και της οργάνωσης Human Rights Watch, <http://www.hrw.org/doc?t=mideast&c=iraq>.

51. Επίσης, υπό το φως του αποκλεισμού και ειδικότερα του άρθρου 1 ΣΤ (β) πρέπει να αξιολογούνται τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν κυρίως από τις ένοπλες πτέρυγες διαφόρων πολιτικών ομάδων που συμμετείχαν σε δραστηριότητες βίαιης αντίστασης κατά του προηγούμενου καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν (για παράδειγμα Κούρδοι Peshmerga²¹, Σώμα του Badr, Κόμμα Dawa) και στρέφονταν ιδίως κατά των κυβερνητικών αξιωματούχων και των κρατικών θεσμικών οργάνων καθώς οι σχετικές πράξεις μπορεί να ήταν δυσανάλογες του επιδιωκόμενου πολιτικού σκοπού. Παρόμοιες εκτιμήσεις ισχύουν και για τις σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου που αναφέρεται ότι διαπράχθηκαν σε βάρος αμάχων και μελών των ενόπλων και των πολιτικών τμημάτων των κομμάτων «Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν» και «Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν» από κουρδικές ισλαμικές ομάδες όπως είναι το Ισλαμικό Κίνημα του Κουρδιστάν και οι διάφορες ομάδες που αποσχίστηκαν από αυτό, συμπεριλαμβανομένης της ομάδας Jund Al-Islam/Ansar Al-Islam, που από το 1991 αντιμαχόταν τα κούρδικα κόμματα διακυβέρνησης.

β. Μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος

– αυθαίρετες συλλήψεις, κρατήσεις χωρίς διαδικαστικές εγγυήσεις (incommunicado), βασανιστήρια, εξαφανίσεις και συνοπτικές ή εξωδικαστικές εκτελέσεις πολιτών αναφέρεται ότι τελέστηκαν από τμήματα των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας και ειδικότερα από την Αστυνομία, τις Επίλεκτες Αστυνομικές Δυνάμεις/Ιρακινή Εθνική Αστυνομία και την Πολιτοφυλακή (Υπηρεσία Προστασίας των Εγκαταστάσεων),

– απαγωγές, εκβιασμοί και απειλές, βασανιστήρια, συνοπτικές ή εξωδικαστικές εκτελέσεις και αναγκαστικές εξαφανίσεις πολιτών αναφέρεται ότι διαπράχθηκαν από αντάρτες που συνεργάζονταν με τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας και από τις ομάδες των στασιαστών,

– απαγωγές, βασανιστήρια, εξωδικαστικές εκτελέσεις και εκβιασμοί αμάχων διαπράχθηκαν από μέλη των Συμβουλίων Αφύπνισης,

– αναγκαστική εκτόπιση των αραβικών οικισμών από την περιοχή του Kirkuk καθώς και αυθαίρετες συλλήψεις, απαγωγές, κρατήσεις χωρίς διαδικαστικές εγγυήσεις (incommunicado) και βασανιστήρια που αποδίδονται στους Κούρδους Peshmerga καθώς και στις κουρδικές δυνάμεις δημόσιας και εθνικής ασφάλειας,

– απαγωγές, εκβιασμοί, βιασμοί, δολοφονίες και βασανιστήρια που τελέστηκαν από συμμορίες εγκληματιών σε συνεργασία ή για λογαριασμό των ανταρτών ή των στασιαστών.

²¹ Για επισκόπηση για τους Κούρδους Μαχητές (Peshmerga) και το ρόλο τους στις διάφορες συγκρούσεις βλέπε Michael Garrett Lortz, *Willing to face Death: A History of Kurdish Military Forces – The Peshmerga – From the Ottoman Empire to Present-Day Iraq*, Master of Arts Thesis in International Affairs, Florida State University, 14 November 2005, <http://etd.lib.fsu.edu/theses/available/etd-11142005-144616/>.

52. Κατά τα ισχύοντα για κάθε περίπτωση αξιολόγησης αποκλεισμού από τη διεθνή προστασία η συμμετοχή του αιτούντα άσυλο ή η σχέση του με το προηγούμενο καθεστώς ή με την οργάνωση που ενεπλάκη σε πράξεις παράνομης βίας δεν συνεπάγεται την προσωπική του ευθύνη. Κάθε υπόθεση απαιτεί εξατομικευμένη εξέταση. Η εφαρμοστέα ρήτρα κάθε εδαφίου του άρθρου 1 ΣΤ πρέπει να εξετάζεται συνεκτιμώντας τη φύση των πράξεων, το πλαίσιο και τις περιστάσεις που χαρακτηρίζουν την υπόθεση του ενδιαφερόμενου.

2. Εγκλήματα κατά της ειρήνης, εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (άρθρο 1 ΣΤ (α))

α. Εγκλήματα κατά της ειρήνης

54. Δεδομένης της φύσης αυτού του εγκλήματος, μπορεί να διαπραχθεί μόνο στο πλαίσιο διεθνών ένοπλων συρράξεων και μόνον από όσους κατέχουν υψηλά αξιώματα και έχουν την εξουσία να εκπροσωπούν ένα κράτος ή μια κρατική οντότητα. Μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής αυτής της διάταξης οιαδήποτε από τις αναφερόμενες στο άρθρο 6 (α) του Καταστατικού του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου²² πράξεις, που τέλεσαν πρόσωπα που κατείχαν τις προαναφερόμενες θέσεις κατά τον Ιρανο-ιρακινό πόλεμο (1980-1988) ή την εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ (1990) και τον Πόλεμο του Περσικού Κόλπου (1991)²³.

β. Εγκλήματα πολέμου

55. Τα εγκλήματα πολέμου είναι σοβαρές παραβιάσεις του δικαίου και των εθίμων του πολέμου που κατά το διεθνές δίκαιο συνεπάγονται άμεση ποινική ευθύνη είτε επειδή τούτο προβλέπεται ρητά στα σχετικά διεθνή κείμενα είτε βάσει του διεθνούς εθιμικού δικαίου. Οι κριτές των αιτημάτων άσυλου οφείλουν να έχουν υπόψη ότι είναι εγκλήματα πολέμου μόνον οι πράξεις που τελέστηκαν σε καιρό πολέμου και συνδέονται με τις ένοπλες συγκρούσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις κατά την εφαρμογή του αποκλεισμού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη εάν η σύρραξη είναι

²² Σημείωση της επιμελήτριας: «σχεδιασμός, προετοιμασία, έναρξη ή διεξαγωγή επιθετικού πολέμου ή πολέμου κατά παραβίαση των διεθνών συνθηκών, συμφωνιών ή εγγυήσεων ή συμμετοχή σε κοινό σχέδιο ή συνωμοσία για διάπραξη οποιουδήποτε από τα προαναφερόμενα εγκλήματα». Η Ελλάδα υπέγραψε το Καταστατικό στις 10.9.1945, αλλά δεν το κύρωσε.

Για την αγγλική έκδοση του εγγράφου βλέπε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b39614.html>.

²³ Για λεπτομέρειες βλέπε παραγράφους 26 έως 29 των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού (ανωτέρω υποσημείωση 16). Βλέπε επίσης τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για την Εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ (UNSC, Resolution 660 (1990), 2.8.1990) και για την βίαιη καταστολή της κουρδικής και της σιιτικής εξέγερσης στο Ιράκ μετά τον Πόλεμο στον Περσικό Κόλπο (UNSC, Resolution 688 (1991), 5.4.1991).

διεθνής²⁴ ή εμφύλια καθώς ανάλογα με την περίπτωση εφαρμόζονται διαφορετικές νομικές διατάξεις. Θύμα εγκλήματος πολέμου μπορεί να είναι κάθε πρόσωπο – άμαχος ή στρατιωτικός – που απολαμβάνει προστασία δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου²⁵. Στο πλαίσιο του Ιράκ, η εφαρμογή των «εγκλημάτων πολέμου» του άρθρου 1 ΣΤ (α) μπορεί να ανακύψει για πράξεις που τελέστηκαν από το 1979 έως και σήμερα²⁶ στο πλαίσιο των ενόπλων συγκρούσεων.

²⁴ Σημείωση της επιμελήτριας: Από το 1979 το Ιράκ διεξήγαγε τους παρακάτω διεθνείς πολέμους:

- τον Ιρανο-ιρακινό πόλεμο (1980-1988)

- την εισβολή και την κατοχή του Κουβέϊτ το 1990 και τον Πόλεμο του Περσικού Κόλπου (1991)

- τον πόλεμο που ξεκίνησε με την εισβολή υπό τη διοίκηση των ΗΠΑ το Μάρτιο του 2003 έως την

παράδοση της εξουσίας στη Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ στις 28.6.2004.

²⁵ Βλέπε παραγράφους 30 έως 32 των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού (ανωτέρω υποσημείωση 16).

²⁶ Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί ότι μέλη των ενόπλων δυνάμεων του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν και της Πατριωτικής Ένωσης του Κουρδιστάν συμμετείχαν σε μια σειρά διεθνών και εμφύλιων συγκρούσεων, άλλοτε πολεμώντας κατά της κεντρικής ιρακινής κυβέρνησης, άλλοτε πολεμώντας μαζί με αυτήν, συμπεριλαμβανομένων του ιρανο-ιρακινού πολέμου (1980-1988), του Κουρδικού Εμφύλιου Πολέμου (1995-1998), καθώς και του πολέμου που εξαπέλυσαν κατά των κουρδικών ισλαμικών ομάδων μετά το 1991, ειδικότερα της επίθεσης του Μαρτίου του 2003 κατά της ομάδας Ansar Al-Islam με τη συνδρομή των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ. Τα ένοπλα τμήματα αυτών των δύο κομμάτων υποστήριξαν τις ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ το Μάρτιο/Απρίλιο 2003 στις μάχες στο Kirkuk και στη Μοσούλη όπου ηττήθηκαν τα ιρακινά κυβερνητικά στρατεύματα. Στο πλαίσιο αυτών των συγκρούσεων μπορεί να ανακύψει ζήτημα εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ (α). Είναι αξιοσημείωτο ότι στις τάξεις των Peshmerga πολεμούν γυναίκες.

Βλέπε για παράδειγμα Human Rights Watch, *Ansar al-Islam in Iraqi Kurdistan*, 5 February 2003, <http://www.hrw.org/legacy/backgrounders/mena/ansarbk020503.htm>; Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Γραφείο Δημοσίων Υποθέσεων, *Saddam's Chemical Weapons Campaign: Halabja, March 16, 1988*, 13 March 2003, <http://www.state.gov/documents/organization/18817.pdf>.

Υπογραμμίζεται ότι η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού χαρακτήρισε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη τις εχθροπραξίες που ξέσπασαν μεταξύ της Πολυεθνικής Δύναμης/Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας και των ένοπλων στασιαστών μετά την 28.6.2004, όταν παραδόθηκε η διακυβέρνηση της χώρας στη Μεταβατική Κυβέρνηση του Ιράκ.

Βλέπε: Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού,

Iraq post 28 June 2004: protecting persons deprived of freedom remains a priority, 5 August 2004, <http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/iwpList32289060107D77D7299C1256EE7005200E8>.

Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού συνεχίζει να χαρακτηρίζει την κατάσταση που επικρατεί στο Ιράκ ένοπλη σύρραξη, αφού η κυβέρνηση αντιμάχεται μη κρατικές ένοπλες ομάδες. Τούτο προκύπτει από την τελευταία επιχειρησιακή έκθεση της οργάνωσης όπου αναφέρεται ότι προάγει το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, διασφαλίζοντας τη γνώση και το σεβασμό του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου από τους στρατιώτες και τους άλλους ενόπλους και υπενθυμίζοντας την υποχρέωση των ενόπλων να σέβονται τη ζωή όσων δεν συμμετέχουν στις εχθροπραξίες. Βλέπε ICRC, *Iraq: ICRC activities in January 2009*, 11 March 2009, <http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/html/iraqupdate-110309>.

Ο χαρακτηρισμός της κατάστασης που επικρατεί στο Ιράκ ως ένοπλης σύρραξης απορρέει επίσης από το ενημερωτικό δελτίο των επιτόπιων δραστηριοτήτων της οργάνωσης. Βλέπε ICRC, *Iraq: women in war*, 5 March 2009, <http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/html/iraq-women-newsletter-050309> όπου αναφέρονται τα τραυματικά βιώματα που προκαλούν στις γυναίκες οι συγκρούσεις των ένοπλων ομάδων. Για το ζήτημα του χαρακτηρισμού της σύρραξης ως «διεθνοποιημένης εμφύλιας σύγκρουσης (δεδομένου ότι δεν είναι μονολιθική η εξέγερση)» βλέπε: Knut Dörmann and Laurent Collassis, "International Humanitarian Law in the Iraq Conflict", *German Yearbook of International Law*, No. 47, 2004, p. 293-342, re-published at [http://www.icrc.org/Web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/Iraq-legal-article-31122004/\\$File/IHLinIraqconflict.pdf](http://www.icrc.org/Web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/Iraq-legal-article-31122004/$File/IHLinIraqconflict.pdf).

Για το ζήτημα της «διεθνοποιημένης εμφύλιας ένοπλης σύρραξης» βλέπε:

James G. Stewart, "Towards a single definition of armed conflict in international humanitarian law: A critique of internationalized armed conflict", *International Review of the Red Cross*, No. 850, p. 313-350, June 2003, [http://www.icrc.org/Web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/5PYAXX/\\$File/irrc_850_Stewart.pdf](http://www.icrc.org/Web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/5PYAXX/$File/irrc_850_Stewart.pdf).

i) Διεθνείς συρράξεις

56. «Εγκλήματα πολέμου» είναι οι σοβαρές παραβιάσεις του ανθρωπιστικού δικαίου που διαπράττονται σε διεθνείς ένοπλες συρράξεις και ορίζονται στις διατάξεις των Τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949 και στο Πρόσθετο Πρωτόκολλο του 1977. Επίσης, από τον Ιούλιο του 1998, για το χαρακτηρισμό μιας πράξης ως έγκλημα πολέμου στο πλαίσιο των διεθνών συρράξεων εφαρμοστέα είναι η διάταξη του άρθρου 8 παρ. 2 εδάφια α' και β' του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου²⁸

ii) Μη διεθνείς συρράξεις

57. Τα νομικά κριτήρια για το χαρακτηρισμό των πράξεων ή των μεθόδων του πολέμου που απαγορεύονται σε μη διεθνείς συρράξεις προβλέπονται κυρίως στις διατάξεις του κοινού άρθρου 3 των Τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949 και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου II του 1977 και του άρθρου 8 παρ. 2, εδάφια γ' και ε' του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (για πράξεις που τελέστηκαν μετά τον Ιούλιο του 1998).

58. Παραδοσιακά, τα «εγκλήματα πολέμου» εξετάζονταν μόνο στο πλαίσιο των διεθνών συρράξεων. Έως τα μέσα της δεκαετίας του 1990 οι παραβιάσεις του κοινού άρθρου 3 των Τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949 και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου II του 1977 δεν συνεπάγονταν ποινική ευθύνη σε διεθνές επίπεδο και επομένως δεν θεωρούνταν «εγκλήματα πολέμου». Μόλις το 1994, με την υιοθέτηση του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Ρουάντα²⁹ υπήχθησαν στη δικαιοδοσία του, ως εγκλήματα πολέμου, οι σοβαρές παραβιάσεις του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου II. Το 1995, το Διεθνές Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία³⁰ απεφάνθη ότι οι παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που διαπράττονται σε μη διε-

²⁷ Το Ιράκ δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στο Πρόσθετο Πρωτόκολλο II του 1977. Όμως, θεωρείται ότι αποτελούν διεθνές εθιμικό δίκαιο οι πράξεις που απαγορεύουν οι διατάξεις των άρθρων 4 και 13 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου II. [Η Ελλάδα έχει κυρώσει τις Τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης με το Ν. 3451/1956 (ΦΕΚ 3, τ. Α') και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο II του 1977 με το Ν. 2105/1992 (ΦΕΚ 196, τ. Α')].

²⁸ Σημειώνεται ότι από τον Ιούλιο του 1998 είναι αδίκημα που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ (α) η στρατολόγηση παιδιών ηλικίας κάτω των δέκα πέντε ετών στις εθνικές ένοπλες δυνάμεις ή ομάδες ή η χρησιμοποίησή τους για ενεργό συμμετοχή στις εχθροπραξίες. Βλέπε άρθρο 8 (2) (ε) (vii) του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου [Σημείωση της επιμελήτριας: Για το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου βλέπε Ν. 3003/2002, ΦΕΚ 75, τ. Α']. Βλέπε επίσης Preparatory Commission for the International Criminal Court, *Report of the Preparatory Commission for the International Criminal Court. Addendum. Part II, Finalized draft text of the Elements of Crimes*, UN Doc. PCNICC/2000/1/Add.2, 2 November 2000, p. 37 and 46, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/46a5fd2e.html>.

²⁹ Σημείωση της επιμελήτριας: Ν. 2665/1998, ΦΕΚ 279, τ. Α'.

Το άρθρο 4 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Ρουάντα ορίζει ότι είναι αρμόδιο να ασκεί ποινική δίωξη κατά των προσώπων που διέπραξαν ή διέταξαν τη διάπραξη σοβαρών παραβιάσεων του κοινού άρθρου 3 των Συμβάσεων της Γενεύης της 12.8.1949 για την Προστασία των Θυμάτων Πολέμου και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του 1977. Σημειώνεται ότι οι παραβιάσεις του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου II αναφέρονται ρητά ως εγκλήματα πολέμου στο άρθρο 4 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Ρουάντα.

³⁰ Σημείωση της επιμελήτριας: Ν. 2665/1998, ΦΕΚ 279, τ. Α'.

θνείς συρράξεις μπορεί να συνεπάγονται ποινική ευθύνη κατά το διεθνές εθιμικό δίκαιο. Μετά από αυτές τις εξελίξεις, σήμερα, είναι γενικά δεκτό ότι οι σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου σε μη διεθνή σύμβαση συνεπάγονται την προσωπική ποινική ευθύνη του αυτουργού κατά το διεθνές δίκαιο εφόσον έχει ποινικοποιηθεί η σχετική συμπεριφορά. Έτσι αναγνωρίζεται πλέον ότι εγκλήματα πολέμου μπορεί να διαπράττονται και στις μη διεθνείς συρράξεις³¹.

59. Τούτο σημαίνει ότι δεν συνεπάγονται τον αποκλεισμό, δυνάμει του άρθρου 1 ΣΤ (α), ως «εγκλήματα πολέμου», οι σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, (συμπεριλαμβανομένων των παραβιάσεων του κοινού άρθρου 3 των Συμβάσεων της Γενεύης του 1949 και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου II και του διεθνούς εθιμικού δικαίου που εφαρμόζεται στις εμφύλιες συρράξεις), που δεν είχαν ποινικοποιηθεί πριν τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Όμως, συμπεριφορά που παραβιάζει αυτές τις διατάξεις μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των σοβαρών μη πολιτικών εγκλημάτων του άρθρου 1 ΣΤ (β) ή των εγκλημάτων κατά της ειρήνης του άρθρου 1 ΣΤ (α). Στο πλαίσιο του Ιράκ, αυτές οι εκτιμήσεις πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των εγκλημάτων που διαπράχθηκαν το 1991 κατά την Εξέγερση των Κούρδων και των Σιιτών³².

60. Οι πράξεις που τελέστηκαν στο Ιράκ τις πρόσφατες περιόδους των μη διεθνών συρράξεων μπορεί να αποκλείσουν τον αυτουργό από τη διεθνή προστασία δυνάμει του άρθρου 1 ΣΤ (α) ως «εγκλήματα πολέμου» εφόσον πληρούν το κριτήριο της διάπραξης τους στο πλαίσιο πολεμικών συγκρούσεων. Ειδικότερα, τούτο ισχύει για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν κατά τον Κουρδικό Εμφύλιο Πόλεμο (1995-1998)³³ και τις ένοπλες συγκρούσεις που ξέσπασαν μεταξύ των Ιρακι-

³¹ Όπως επιβεβαίωσε το Διεθνές Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία κατά το διεθνές εθιμικό δίκαιο ανακύπτει ζήτημα ποινικής ευθύνης για τις σοβαρές παραβιάσεις του κοινού άρθρου 3 των Τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης, όπως έχει συμπληρωθεί με άλλες γενικές αρχές και κανόνες για την προστασία των θυμάτων των εμφυλίων συρράξεων και για την παραβίαση κάποιων θεμελιωδών αρχών και κανόνων που αφορούν στα μέσα και στις μεθόδους των εχθροπραξιών σε αυτού του είδους τις συρράξεις. Βλέπε ICTY, *Prosecutor v. Dusko Tadic aka "Dule", Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction*, 2 October 1995, para. 134, <http://www.un.org/icty/tadic/appeal/decision-e/51002.htm>. Επίσης, το άρθρο 4 του Καταστατικού του Δικαστηρίου για τα Εγκλήματα στην Πρώην Γιουγκοσλαβία αναφέρει ρητά τις παραβιάσεις του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου II (Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε Ν. 2665/1998, ΦΕΚ 279, τ. Α'). Βλέπε επίσης Antonio Cassese, *International Criminal Law*, Second Edition, Oxford University Press, 2008, at pages 81-97.

³² Για επισκόπηση των παραβιάσεων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που διαπράχθηκαν σε αυτό το πλαίσιο βλέπε Human Rights Watch, *Endless Torment – The 1991 Uprising in Iraq and its Aftermath*, June 1992, <http://www.hrw.org/reports/1992/Iraq926.htm>.

³³ Μετά από αίτημα και με τη βοήθεια του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν, οι ιρακινές ένοπλες δυνάμεις πολιορκήσαν και κατέλαβαν στις 31.8.1996 την αυτο-διοικούμενη πόλη Erbil στο Κουρδιστάν. Σύμφωνα με τον Ειδικό Εισηγητή της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διαπράχθηκαν μεγάλης κλίμακας παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένων της υπερβολικής χρήσης βίας, των συνοπτικών εκτελέσεων και των αυθαίρετων συλλήψεων. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ειδικός Εισηγητής της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *Situation of human rights in Iraq*, A/51/496, 15 October 1996, paragraph 95, <http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/TestFrame/e9032b67acacaeb68025670e0036ca50>.

νών Δυνάμεων Ασφαλείας/Πολυεθνικής Δύναμης του Ιράκ και των ένοπλων ομάδων των στασιαστών μετά την 28.6.2004, όταν παραδόθηκε η διακυβέρνηση της χώρας στη Μεταβατική Κυβέρνηση³⁴. Πρέπει να αξιολογούνται στο πλαίσιο της μη διεθνούς σύρραξης και, άρα, μπορεί να χαρακτηριστούν εγκλήματα πολέμου εφόσον διαπράχθηκαν σε εμπόλεμη κατάσταση και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των σχετικών νομικών διατάξεων³⁵ οι πράξεις βίας που τελέστηκαν μεταξύ των κοινοτήτων των σουνιτών και των σιιτών, αρχικά στα μέσα του 2005 με αντεκδικητικές δολοφονίες, και, όταν κλιμακώθηκαν μετά το Φεβρουάριο του 2006 και το βομβαρδισμό της Σαμάρρα, με την έξαρση της βίας .

.....

62. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι το προηγούμενο καθεστώς διέπραξε εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας σε καταστάσεις διεθνούς και μη διεθνούς σύρραξης καθώς και στο πλαίσιο των εκστρατειών που αποσκοπούσαν στη συστηματική καταστολή των πολιτικών του αντιπάλων ή των μειονοτικών ομάδων³⁶. Είναι επίσης γνωστό ότι για το σκοπό αυτό εφαρμόστηκε συστηματικά και ευρέως η μέθοδος των βασανιστηρίων³⁷.

Βλέπε επίσης Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ειδικός Εισηγητής της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, *Situation of human rights in Iraq*, A/51/496/Add.1, 8 November 1996, <http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/TestFrame/272b2c48b9147de58025671200517701>.

³⁴ Για το χαρακτηρισμό των εχθροπραξιών που μαίνονται στο Ιράκ ως ενόπλων συρράξεων βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 26.

³⁵ Βλέπε περισσότερα σε περίληψη δελτίου τύπου της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού της 30.11.2006, όπου υπενθυμίζεται σε όλα τα εμπλεκόμενα στη βία μέρη ότι «ανεξάρτητα από την πολυπλοκότητα των κρίσιμων ζητημάτων της ιρακινής σύρραξης είναι απαράδεκτη και αντίθετη με τις περισσότερες θεμελιώδεις αρχές του ανθρωπισμού η στοχοποίηση πολιτών που δεν συμμετέχουν στις εχθροπραξίες. Κρατικά και μη κρατικά όργανα δεσμεύονται εξίσου από αυτούς τους κανόνες. Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού καλεί για άλλη μια φορά τα αντιμαχόμενα μέρη να σεβαστούν τους κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και να διαφυλάξουν τους αμάχους και την περιουσία τους. Επιπλέον, απευθύνει έκκληση σε όσους είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν την ηθική και πολιτική επιρροή τους για να υποστηρίξουν το σεβασμό της ανθρωπίνης ζωής και αξιοπρέπειας», Βλέπε ICRC, *Iraq: civilians continue to pay the highest price in the conflict*, Press Briefing, 30 November 2006, <http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/html/iraq-briefing-301106>

³⁶ Βλέπε τις εκθέσεις του Ειδικού Εισηγητή της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του Ιράκ σε <http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/FramePage/Iraq+En?OpenDocument>.

Ολλανδικό δικαστήριο στη Χάγη έκρινε το 2005 ότι η δολοφονία εκατοντάδων Κούρδων στο Ιράκ τη δεκαετία του 1980 ήταν πράξη γενοκτονίας. Αποφάνθηκε ότι «δεν μπορεί να εξαχθεί παρά το συμπέρασμα ότι αυτές οι επιθέσεις είχαν στόχο την καταστροφή του κουρδικού πληθυσμού του Ιράκ», βλέπε BBC News, *Killing of Iraq Kurds «genocide»*, 23.12.2005, σε <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4555000.stm>. Βλέπε επίσης Human Rights Watch, *Genocide in Iraq – The Anfal Campaign Against the Kurds*, July 1993, <http://www.hrw.org/reports/1993/iraqanfal/>.

Υποστηρίζεται επίσης ότι αποτελεί γενοκτονία η καταστροφή των βάλτων του Νοτίου Ιράκ, όπου ζουν οι αποκαλούμενοι «Άραβες των Βάλτων» βλέπε σχετικά για παράδειγμα Prof. Joseph W. Dellapenna, *The Iraqi Campaign Against the Marsh Arabs: Ecocide as Genocide*, Villanova University School of Law, 31 January 2003, <http://jurist.law.pitt.edu/forum/forumnew92.php>, USIP, *The Marsh Arabs of Iraq: Hussein's Lesser Known Victims*, 25 November 2002, <http://www.usip.org/newsmedia/releases/2002/nb20021125.html>.

³⁷ Βλέπε τις εκθέσεις του Ειδικού Εισηγητή της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στο Ιράκ σε <http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/FramePage/Iraq+En?OpenDocument>.

3. Σοβαρά μη πολιτικά εγκλήματα (άρθρο 1 ΣΤ (β))³⁸

67. Στο πλαίσιο του Ιράκ, μπορεί να πληρούν το κριτήριο της σοβαρότητας που απαιτεί η διάταξη του άρθρου 1 ΣΤ (β) της Σύμβασης του 1951 πράξεις όπως είναι οι δολοφονίες, οι απαγωγές ή τα βασανιστήρια που τέλεσαν οι δυνάμεις ασφαλείας του κράτους, οι ένοπλες ομάδες της αντιπολίτευσης (πριν το 2003) ή των στασιαστών ή οι συμμορίες των εγκληματιών ή οι αντάρτες (μετά το 2003). Ομοίως, μπορεί να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του προαναφερόμενου άρθρου της Σύμβασης του 1951 αποτρόπαιες πράξεις που τελέστηκαν με τη χρήση βίας προκαλώντας ή απειλώντας να προκαλέσουν αδιακρίτως βλάβη στους αμάχους.

4. Πράξεις αντίθετες με τους σκοπούς και τις αρχές του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (άρθρο 1 ΣΤ (γ))

68. Το άρθρο 1 ΣΤ (γ) αναφέρεται στις «πράξεις και στις αρχές που είναι αντίθετες στους σκοπούς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών». Το Προοίμιο και οι διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ ορίζουν τους σκοπούς και τις αρχές που διέπουν τον οργανισμό. Όμως, οι γενικοί όροι που περιλαμβάνουν οι προαναφερόμενες κρίσιμες διατάξεις και η ευρεία έννοιά τους ελάχιστα συμβάλλουν στη συγκεκριμενοποίηση του τύπου των πράξεων που αποκλείουν τον ενδιαφερόμενο από τη διεθνή προστασία δυνάμει του άρθρου 1 ΣΤ (γ) της Σύμβασης του 1951. Οι *Προπαρασκευαστικές Εργασίες* της Σύμβασης του 1951 διαφωτίζουν τη βούληση των συντακτών, και αναδεικνύουν ότι σκοπός της διάταξης αυτής είναι ο αποκλεισμός από τη διεθνή προστασία των αυτουργών των εξαιρετικής φύσης παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που είναι και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Οι αντιπρόσωποι των κρατών που συμμετείχαν στην υιοθέτηση της Σύμβασης του 1951 υπογράμμισαν ότι η διάταξη του άρθρου 1 ΣΤ (γ) δεν είναι εφαρμοστέα στον «καθημερινό άνθρωπο»³⁹. Οι *Προπαρασκευαστικές Εργασίες*

³⁸ Σημείωση της επιμελήτριας: για αναλυτική θεωρητική προσέγγιση βλέπε παραγράφους 37 έως 45 των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού (ανωτέρω υποσημείωση 16).

³⁹ Βλέπε παράγραφο 46 των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού (ανωτέρω υποσημείωση 16). Βλέπε επίσης Atle Grahl-Madsen, «The Status of Refugees in International Law», Vol. I, 282-3 (1972), που σχολιάζει: «διαφαίνεται από τα αρχεία ότι όσοι πίεσαν για την υιοθέτηση αυτής της ρήτρας δεν γνώριζαν επακριβώς τη σημασία της φράσης «πράξεις αντίθετες στους σκοπούς και στις αρχές του ΟΗΕ» [...]. Καθίσταται κατανοητό ότι εξέφρασε ειλικρινή ανησυχία η Κοινωνική Επιτροπή του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου διατυπώνοντας την άποψη ότι αυτή η διάταξη είναι τόσο γενικόλογη ώστε μπορεί να εφαρμοστεί καταχρηστικά. Φαίνεται ότι συμφωνήθηκε η ιδιαίτερα συστατική ερμηνεία αυτής της φράσης κατά την εφαρμογή της». Παρόμοια απεφάνθη το Ανώτατο Δικαστήριο του Καναδά στην υπόθεση *Pushpanathan v. Canada* [1998] 1 SCR 982, 4 June 1998 (Supreme Court of Canada), <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b71ca.html>, para. 62.

αναδεικνύουν ότι βούληση των συντακτών είναι η εφαρμογή αυτής της διάταξης σε εξαιρετικές περιπτώσεις⁴⁰.

.....

71. Στο πλαίσιο του Ιράκ, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ εκτίμησε ότι η εισβολή στο Κουβέιτ το 1990 «*παραβίασε τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια*»⁴¹. Επίσης, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ καταδίκασε ως απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια της περιοχής⁴² τη βίαιη καταστολή της λαϊκής εξέγερσης την επαύριο του Πολέμου του Περσικού Κόλπου του 1991 που προκάλεσε τη μαζική εκτόπιση στις γειτονικές χώρες, κυρίως στην Τουρκία και στο Ιράν. Ωστόσο, υπογραμμίζεται σε αυτό το πλαίσιο ότι η αναφορά στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ δεν σημαίνει την αυτόματη εφαρμογή του άρθρου 1 ΣΤ (γ). Όπως προαναφέρθηκε, η εφαρμογή του άρθρου 1 ΣΤ απαιτεί την εξατομικευμένη εξέταση των περί ασύλου ισχυρισμών, με βάση αξιόπιστες πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες «πιστεύεται για σοβαρούς λόγους» ότι ο ενδιαφερόμενος ευθύνεται προσωπικά για τις πράξεις που είναι αντίθετες με τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης της παραγράφου (γ) αυτού του άρθρου⁴³.

5. Η ατομική ποινική ευθύνη

*α. Βάση της ατομικής ποινικής ευθύνης*⁴⁴

.....

75. Κατά κανόνα, η απλή συμμετοχή ή σχέση με συγκεκριμένη ομάδα ή οργάνωση δεν αρκεί για να τεκμηριωθεί η προσωπική ευθύνη για την τέλεση πράξης που αποκλείει τον αυτουργό από

⁴⁰ Όπως υποστήριξε ο αντιπρόσωπος της Γαλλίας, «σκοπός της διάταξης αυτής δεν είναι η εφαρμογή της στον καθημερινό άνθρωπο, αλλά σε πρόσωπα που κατέχουν κυβερνητικές θέσεις, όπως είναι οι αρχηγοί των κρατών, οι υπουργοί και οι υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι». (E/AC.7/SR.160, 18 August 1950, at page 18, and E/AC.7/SR.166, 22 August 1950, at page 6). Παρόμοιες απόψεις εξέφρασε και ο πληρεξούσιος του Καναδά (E/AC.7/SR.165; 19 August 1950, at page 23).

Παρόμοιες απόψεις διατυπώνονται στην παράγραφο 62 της απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου επί της υπόθεσης *Rusphanathan v. Canada* (βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 39). Στην υπόθεση *Rusphanathan v. Canada* παρότι το Ανώτατο Δικαστήριο του Καναδά διαπίστωσε ότι η συμμετοχή σε αδίκημα περί τα ναρκωτικά δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ (γ), έκρινε ότι « [...] το άρθρο 1 ΣΤ (γ) εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο συγκεκριμένες πράξεις είναι τόσο σοβαρές και συστηματικές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου ώστε συνιστούν δίωξη ή αναγνωρίζεται ρητά ότι είναι αντίθετες με τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ».

Βλέπε επίσης Guy S. Goodwin-Gill και Jane McAdam, «*The Refugee in International Law*», third edition, Oxford University Press, 2007, σελίδες 188-189.

⁴¹ Απόφαση 660 (1990) της 2.8.1990 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3b00f12240.html>.

⁴² Απόφαση 688 (1991) της 5.4.1991 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3b00f16b30.html>.

⁴³ Βλέπε παραγράφους 46 έως 49 των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού (ανωτέρω υποσημείωση 16).

⁴⁴ Σημείωση της επιμελήτριας: για λεπτομερειακή θεωρητική προσέγγιση βλέπε παραγράφους 50 έως 56 των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού (ανωτέρω υποσημείωση 16).

τη διεθνή προστασία. Για παράδειγμα, μόνη η συμμετοχή του αιτούντα άσυλο στο προηγούμενο καθεστώς του κόμματος Ba'ath δεν συνεπάγεται άνευ άλλου τινός την προσωπική ευθύνη για πράξεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των ρητρών αποκλεισμού⁴⁵. Επομένως, είναι αναγκαίο να εξεταστούν ενδελεχώς οι δραστηριότητές, ο ρόλος και η ευθύνη των αιτούντων άσυλο που διαπιστώνεται ότι είχαν σχέσεις με ομάδα ή οργάνωση για την οποία αναφέρεται ότι είχε συμμετάσχει σε παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου ώστε να καθοριστεί εάν για σοβαρούς λόγους πιστεύεται ότι η συμπεριφορά και η ικανότητα καταλογισμού του ενδιαφερόμενου συνεπάγεται την προσωπική του ευθύνη για τα εγκλήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ.

.....

78. Στο πλαίσιο του Ιράκ, το τεκμήριο της προσωπικής ευθύνης για τις πράξεις που συνεπάγονται τον αποκλεισμό από τη διεθνή προστασία μπορεί να ανακύψει στις περιπτώσεις όπου εκούσια και αδιαλείπτως ο αιτών άσυλο κατείχε υψηλόβαθμες θέσεις στην προηγούμενη κυβέρνηση, στο κόμμα Ba'ath ή στις ένοπλες δυνάμεις ή στις δυνάμεις ασφαλείας, αφού είναι σαφές ότι αυτοί οι φορείς εξουσίας ενεπλάκησαν σε δραστηριότητες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι η διεθνής κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων του Ειδικού Εισηγητή της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Κατάσταση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Ιράκ⁴⁶, της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, καταδίκασε την προηγούμενη ιρακινή κυβέρνηση για σοβαρές και συστηματικές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επομένως, μπορεί να δικαιολογείται ο αποκλεισμός όταν ο αιτών άσυλο κατείχε υψηλόβαθμες θέσεις στους προαναφερόμενους φορείς εξουσίας, εκτός εάν αποδείξει αφενός ότι δεν γνώριζε και αφετέρου ότι δεν συμμετείχε προσωπικά στην τέλεση παρόμοιων παραβιάσεων⁴⁷.

⁴⁵ Υπογραμμίζεται ότι ήταν εκτεταμένη η συμμετοχή στο κόμμα Ba'ath καθώς συνεπαγόταν σημαντικά οφέλη, συμπεριλαμβανομένων για παράδειγμα καλύτερων προοπτικών επαγγελματικής ανέλιξης, οικονομικών προνομίων, ταξιδιών στο εξωτερικό, πρόσβασης σε καλλίτερες υπηρεσίες και στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Σημειώνεται ότι, οι δημοσιογράφοι, οι αξιωματικοί, οι υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι, οι επιστήμονες, οι δάσκαλοι, οι καθηγητές πανεπιστημίων και το προσωπικό των πανεπιστημίων αναγκάζονταν συχνά να προσχωρήσουν στο κόμμα Ba'ath ακόμη και εάν δεν συμφωνούσαν με την ιδεολογία του. Επομένως, μόνη η συμμετοχή στο κόμμα Ba'ath δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την εφαρμογή των ρητρών αποκλεισμού.

⁴⁶ Βλέπε Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Documents on Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the Situation of Human Rights in Iraq, σε <http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/FramePage/Iraq+En?OpenDocument>.

⁴⁷ Βλέπε παραγράφους 57 έως 58 των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού(ανωτέρω υποσημείωση 16).

β. Λόγοι άρσης του καταλογισμού της προσωπικής ευθύνης⁴⁸

80. Στο πλαίσιο του Ιράκ, ενδέχεται να απαιτείται να εξεταστούν οι λόγοι που αίρουν τον καταλογισμό, ειδικότερα ο εξαναγκασμός (κατάσταση ανάγκης) και / ή η διαταγή για την τέλεση μιας πράξης, η αυτοάμυνα ή η υπεράσπιση άλλων προσώπων. Η άρση του καταλογισμού λόγω εξαναγκασμού εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου ο αιτών άσυλο τέλεσε τις εγκληματικές πράξεις κατ' ανάγκην και ευλόγως για να αποφύγει άμεση απειλή κατά της ζωής του ή σοβαρό τραυματισμό του ή για να υπερασπίσει άλλα πρόσωπα⁴⁹. Κατά κανόνα, όταν δεν συντρέχει απειλή άμεσης βλάβης δεν αίρεται ο καταλογισμός για τις πράξεις που τελέστηκαν μετά από διαταγή ανώτερου⁵⁰.

81. Κατά την εξέταση των λόγων άρσης του καταλογισμού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι απαγορευόταν η έξοδος από τη χώρα ή επιτρεπόταν μόνο μετά από προηγούμενη άδεια σε όσους υπηρετούσαν στις στρατιωτικές υπηρεσίες καθώς και στις υπηρεσίες δημόσιας και εθνικής ασφάλειας αλλά και σε κάποιες κατηγορίες επαγγελματιών που η κυβέρνηση θεωρούσε σημαντικούς (για παράδειγμα σε γιατρούς, οδοντίατρους, συνταξιούχους επαγγελματίες, κυβερνητικούς υπαλλήλους, καθηγητές πανεπιστημίου, δημοσιογράφους, εργαζόμενους στα ΜΜΕ, συγγραφείς και υπαλλήλους του Υπουργείου Πληροφοριών). Η παράνομη έξοδός τους από τη χώρα ενείχε τον κίνδυνο της κράτησης και της σοβαρής κακοποίησης των μελών της οικογένειάς τους που παρέμεναν στο Ιράκ. Αναφέρονται συλλογικές τιμωρίες αντρών και γυναικών, όπως βιασμοί ή άλλες μορφές βασανιστηρίων, στις περιπτώσεις όπου είχαν αναχωρήσει από το Ιράκ πρόσωπα που καταζητούσαν οι αρχές⁵¹. Σε άλλες περιπτώσεις, η νομοθεσία πρόβλεπε την αυστηρή τιμωρία όσων αρνούνταν να τελέσουν ορισμένες πράξεις. Για παράδειγμα τιμωρούνταν με αυστηρές ποινές οι νοσοκομειακοί γιατροί που αρνούνταν να εφαρμόσουν τις διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος

⁴⁸ Σημείωση της επιμελήτριας: για τη θεωρητική προσέγγιση αυτού του θέματος βλέπε παραγράφους 64 έως 75 των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού (ανωτέρω υποσημείωση 16).

⁴⁹ Τα σχετικά κριτήρια προβλέπει η διάταξη της παραγράφου (δ) του άρθρου 31 παράγραφος 1 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

⁵⁰ Σημειώνεται ωστόσο ότι η διάταξη του άρθρου 33 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου προβλέπει την άρση του καταλογισμού στις περιπτώσεις της εκτέλεσης διαταγής ανωτέρων, εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις.

⁵¹ Βλέπε, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ειδικός Εισηγητής της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Κατάσταση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Ιράκ, *The Situation of Human Rights in Iraq*, A/65/340, 13 September 2001, p. 6-7, [http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/8e85ad0aea73e88bc1256af10051cade/\\$FILE/N0153521.pdf](http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/8e85ad0aea73e88bc1256af10051cade/$FILE/N0153521.pdf). *Ibid.*, A/55/294, 14 August 2000, p. 7, [http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/81fd25017-cae76c4c125697a0045cd36/\\$FILE/N0060774.pdf](http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/81fd25017-cae76c4c125697a0045cd36/$FILE/N0060774.pdf).

115 της 25.8.1994 που πρόβλεπε τον ακρωτηριασμό του αυτιού ή τη ζωγραφική του σώματος για τους ανυπότακτους ή τους λιποτάκτες των ενόπλων δυνάμεων⁵².

γ. Αρχή της αναλογικότητας

82. Στο τελικό στάδιο της αξιολόγησης της υπόθεσης του αιτούντα άσυλο για τον οποίο αποδεικνύεται ότι ευθύνεται προσωπικά για πράξεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ρητρών αποκλεισμού του άρθρου 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 πρέπει να εξισορροπηθεί η σοβαρότητα των κρίσιμων σχετικών πράξεων με τις συνέπειες του αποκλεισμού του από τη διεθνή προστασία⁵³.

δ. Οι συνέπειες του αποκλεισμού από τη διεθνή προστασία

83. Δεν δικαιούνται το καθεστώς του πρόσφυγα τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ρητρών αποκλεισμού. Αποκλείονται τόσο από τη διεθνή προστασία της Σύμβασης του 1951 όσο και από την προστασία της Έγχαρης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Όμως, μπορεί να προστατεύονται από την απομάκρυνση στη χώρα όπου κινδυνεύουν να υποστούν κακομεταχείριση⁵⁴ δυνάμει άλλων διεθνών κειμένων και του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

84. Σχετικά υπενθυμίζεται ότι τα μέλη της οικογένειας του αποκλεισμένου από τη διεθνή προστασία πρόσφυγα δεν εξαιρούνται αυτομάτως από τα οφέλη του προστατευτικού καθεστώτος. Το αίτημά τους για άσυλο πρέπει να εξετάζεται σε εξατομικευμένη βάση, λαμβάνοντας υπόψη την ειδικότερη κατάστασή τους. Τα μέλη της οικογένειας μπορεί να αναγνωριστούν πρόσφυγες ακόμη και όταν ο φόβος δίωξης οφείλεται στη σχέση τους με το συγγενή που αποκλείστηκε από τη διεθνή προστασία. Αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης του 1951 μόνον στην περίπτωση όπου για σοβαρούς λόγους πιστεύεται ότι φέρουν προσωπική ευθύνη για την τέλεση των πράξεων που δικαιολογούν τον αποκλεισμό. Όταν αναγνωρίζεται ότι έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας τα μέλη της οικογένειας του αποκλεισθέντα πρόσφυγα, ο τελευταίος δεν έχει δικαίωμα οικογενειακής συνένωσης για να διασφαλίσει προστασία ή αρωγή ως πρόσφυγας⁵⁵.

⁵² Βλέπε Έγχατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ειδικός Εισηγητής της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Κατάσταση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Ιράκ,

The Situation of Human Rights in Iraq, A/49/651, 8 November 1994, paras. 53-54 and 65, <http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/TestFrame/4ca4ae2431b4edb880256708005c71fa>.

⁵³ Ibid., παράγραφοι 76 έως 78.

⁵⁴ Βλέπε παράγραφο 9 των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Έγχατης Αρμοστείας για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού (ανωτέρω υποσημείωση 16).

⁵⁵ Βλέπε παραγράφους 94 και 95 των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Έγχατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους

Γ. Η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής / εγχώρια προστασία⁵⁶

1. Στις Επαρχίες του Κεντρικού και Νότιου Ιράκ

α. Η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής / εγχώρια προστασία

88. Κατά την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες δεν είναι διαθέσιμη η δυνατότητα εγκατάστασης/προστασίας σε άλλη περιοχή της χώρας για τους ιρακινούς αιτούντες άσυλο από τις Επαρχίες του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ που διαφεύγουν τη δίωξη από τα κρατικά όργανα, προεχόντως επειδή αυτά έχουν τη δυνατότητα να τελούν πράξεις βίας σε όλην την επικράτεια.

89. Αξιολογώντας εάν έχει τη δυνατότητα εγχώριας προστασίας σε άλλες περιοχές του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ ο αιτών άσυλο που διαφεύγει τη δίωξη μη κρατικών οργάνων επιβάλλεται να διερευνηθεί εάν από νομικής και πρακτικής άποψης μπορεί να έχει πρόσβαση με ασφάλεια στις εν λόγω περιοχές και εάν μπορεί να ζήσει σε αυτές κανονική ζωή χωρίς αναίτιες δυσκολίες.

90. Εν γένει, δεν είναι δυνατή η εγχώρια προστασία λόγω:

(ι) της ικανότητας των μη κρατικών οργάνων δίωξης να τελούν πράξεις βίας χωρίς να τιμωρούνται,

(ιι) του υψηλού επιπέδου βίας που χαρακτηρίζει την κατάσταση κυρίως στις Κεντρικές Επαρχίες της Βαγδάτης, της Diyala, του Κιρκούκ, της Ninewa, και της Salah Al Din και προκαλεί νέες διώξεις,

(ιιι) των περιορισμών της πρόσβασης και της διαμονής, και

(ιιιι) των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι ενδιαφερόμενοι για να διασφαλίσουν τα βασικά μέσα διαβίωσης στις περιοχές μετεγκατάστασης....

91. Όπως προαναφέρθηκε στις παρούσες Οδηγίες, η δίωξη οφείλεται κυρίως στη συμπεριφορά διαφόρων μη κρατικών οργάνων. Γενικά, οι εθνικές αρχές δεν προστατεύουν τους πολίτες αφενός λόγω της περιορισμένης ικανότητά τους να εφαρμόζουν το νόμο και της διεΐσδυσης σκλη-

Πρόσφυγες για την Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού (ανωτέρω υποσημείωση 16).

⁵⁶ Σημείωση της επιμελήτριας: για αναλυτική θεωρητική προσέγγιση βλέπε τις Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τη δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

Στο παρόν έγγραφο χρησιμοποιούνται εναλλακτικά οι όροι «εγκατάσταση σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής» και / ή «εγχώρια προστασία» (ισοδύναμος όρος του άρθρου 8 της Οδηγίας 2004/83/ΕΚ για την Αναγνώριση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα).

ροπυρηνικών στοιχείων στις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας και αφετέρου λόγω της μη προσήκουσας λειτουργίας της δικαιοσύνης που πλήττεται από τις απειλές και τη διαφθορά.

92. Η πρόσφατη βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας έχει αποδυναμώσει τις ένοπλες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των σουνιτών στασιαστών και των σιιτών ανταρτών, και έχει περιορίσει την ελευθερία της κυκλοφορίας τους. Επομένως, μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι εν δυνάμει στόχοι αυτών των ομάδων βρίσκονται εκτός του πεδίου δράσης αυτών των μη κρατικών οργάνων δίωξης στις περιοχές όπου δεν είναι παρούσες. Όμως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το θύμα δεν γνωρίζει το φορέα της δίωξης. Περαιτέρω, διαπιστώθηκε στο παρελθόν ότι οι ένοπλες ομάδες έχουν τη δυνατότητα κινητικότητας και συχνά εμφανίστηκαν σε «καθαρές» περιοχές. Για παράδειγμα, πιστεύεται ότι κάποια μέλη της ομάδας της Αλ Κάϊντα του Ιράκ έχουν επανέλθει στην Επαρχία Al-Anbar μετά την πίεση που τους ασκήθηκε στην Επαρχία της Ninewa. Η ομάδα Στρατός του Mehdi διατηρεί προς το παρόν χαμηλό προφίλ, αλλά τούτο δεν αποτελεί εγγύηση για τα εν δυνάμει θύματά της, καθώς έχει τη δυνατότητα να τα καταδιώξει σε περιοχές όπου δεν είναι εμφανής η παρουσία της. Επομένως, δεν πρέπει να υποτιμάται η κινητικότητα των ένοπλων ομάδων.

93. Όσοι επιδιώκουν να μετεγκατασταθούν σε άλλες περιοχές κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν εκ νέου βία. Κατά την ομάδα Παρακολούθησης της Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες οι εσωτερικά εκτοπισμένοι υποφέρουν από τη γενικευμένη βία⁵⁷, την εθνοτική/θρησκευτική βία⁵⁸, τη γενικότερη εγκληματικότητα, τις στοχευμένες επιθέσεις, τις κρατήσεις, τις απαγωγές και τις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Σε ποσοστό περίπου 14% οι κοινότητες των εσωτερικά εκτοπισμένων έχουν αναφέρει στην Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες περιπτώσεις κρατήσεων. Στην Επαρχία Muthanna αναφέρθηκε ότι οι εσωτερικά εκτοπισμένοι κινδυνεύουν από την αναγκαστική στρατολόγηση από τις ένοπλες ομάδες και στις Επαρχίες της Βαγδάτης, της Al-Anbar, της Diyala, της Najef και της Salah al-Din οι εσωτερικά εκτοπισμένοι ανέφεραν κακοποιήσεις και κακομεταχείριση⁵⁹. Ειδικότερα, ανέφεραν ότι υπήρξαν στόχος ένοπλων ομάδων οι εσωτερικά εκτοπισμένοι της Επαρχίας της Diyala⁶⁰. Στην Επαρχία της Βασόρα αναφέρθηκε εμπορία νεαρών γυναικών στις γειτονικές χώρες, κυρίως στα κράτη του Περσικού

⁵⁷ Επαρχίες της Βαγδάτης, Diyala, Missan, Najef, Salah Al-Din και Wassit.

⁵⁸ Επαρχίες Kirkuk και Ninewa.

⁵⁹ UNHCR Protection Monitoring, March – December 2008, and NGO reports, February – August 2008.

⁶⁰ IOM, *Emergency Needs Assessments*, 1 January 2009, p. 9, <http://www.iomiraq.net/Library/IOM%20Iraq%20Displacement%20Assessments%20and%20Statistics%201%20Jan%2009.pdf>.

Κόλπου⁶¹. Στο Κιρκούκ, επίθεση δέχθηκαν οι εσωτερικά εκτοπισμένες οικογένειες από τις περιοχές της Diyala και της Al-Mutaqa⁶².

94. Δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι λειτουργούν πραγματικά και αποτελεσματικά κάποιες ημικρατικές ομάδες ασφαλείας, όπως είναι οι «Γιοί του Ιράκ», που ελέγχουν *de facto* ορισμένες περιοχές, καθώς αποτελούν στόχο επιθέσεων και είναι αδιευκρίνιστο το νομικό καθεστώς τους⁶³.

95. Το κοινό εθνοτικό ή θρησκευτικό υπόβαθρο και οι υπάρχοντες φυλετικοί και οικογενειακοί δεσμοί στην περιοχή της μετεγκατάστασης είναι καθοριστικής σημασίας παράγοντες για την αξιολόγηση της δυνατότητας της εγχώριας προστασίας καθώς εν γένει διασφαλίζουν μια μορφή κοινοτικής προστασίας και πρόσβαση στις υπηρεσίες. Τούτο ισχύει τόσο για τις αστικές όσο και για τις αγροτικές περιοχές, όπου οι νεο-αφικνούμενοι μπορεί να υποστούν διακριτική μεταχείριση, ειδικά όταν δεν ανήκουν στην ήδη διαβιούσα θρησκευτική και/ή φυλετική ομάδα ή οικογένεια. Ακόμη και όσοι κατάγονται από την εν λόγω περιοχή μπορεί να θεωρηθούν νεο-αφικνούμενοι, εάν έχουν αναχωρήσει από αυτήν πριν από πολύ καιρό και δεν έχουν διατηρήσει κανένα δεσμό με την κοινότητα της φυλής τους. Οι εσωτερικά εκτοπισμένοι που έχουν κοινό υπόβαθρο με την κοινότητα υποδοχής και διατηρούν φυλετικούς/οικογενειακούς δεσμούς στην περιοχή της μετεγκατάστασης έχουν κατά κανόνα καλές σχέσεις με την τοπική κοινότητα και είναι σπάνιες οι διαφωνίες για τους πόρους ή την απασχόληση⁶⁴. Στο Κιρκούκ, που είναι πολυεθνοτική και πολυθρησκευτική περιοχή, έχουν αναφερθεί εντάσεις ακόμα και κακομεταχείριση και διώξεις στις περιοχές όπου οι εσωτερικά εκτοπισμένοι και η κοινότητα υποδοχής δεν έχουν το ίδιο υπόβαθρο. Σε κάποιες περιπτώσεις, η κατάσταση αυτή αναγκάζει τους εσωτερικά εκτοπισμένους σε δευτερεύουσα μετακίνηση με στόχο την αναζήτηση εθνοτικά ομοιογενούς κοινότητας⁶⁵. Στις περιοχές που φιλοξενούν μεγάλους αριθμούς εσωτερικά εκτοπισμένων ξεσπούν εντάσεις μεταξύ των αφικνούμενων και της κοινότητας υποδοχής για τους πόρους, τη στέγη και τη γη και παρατηρείται άνοδος των τιμών. Σε μικρότερο βαθμό, εντάσεις μπορεί να πυροδοτήσουν η (εκλαμβανόμενη) κοινωνική

⁶¹ IOM, *Basrah, Muthanna, Thi-Qar Governorate Profiles*, December 2008, p. 7, http://www.iomiraq.net/Library/idp_gov_profiles/2008/Governorate_Profiles_Basrah_Muthanna_Thi-Qar_Dec08.pdf.

⁶² IOM, *Emergency Needs Assessments*, 1 October 2008, p. 12, <http://www.iomiraq.net/Library/IOM%20Iraq%20Displacement%20Assessments%20and%20Statistics%201%20Oct%202008.pdf>.

⁶³ Βλέπε στην αγγλική έκδοση της έκθεσης τα κεφάλαια «*Sons of Iraq*» και «*Tribal leaders and members of the Awakening Councils / Sol*».

⁶⁴ Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης ανέφερε ότι στις Επαρχίες Al-Anbar, Babel, Bagdad, Basrah, Diyala, Diwaniyah, Kerbala, Najed, Salah Al-Din, Missan, Muthama, Thi-Qar και Wassit οι εσωτερικά εκτοπισμένοι μετά το 2006 και οι κοινότητες που τους φιλοξενούν διατηρούν εν γένει καλές σχέσεις καθώς οι περισσότεροι εσωτερικά εκτοπισμένοι επιλέγουν να μετεγκατασταθούν σε επαρχίες ή εντός των επαρχιών όπου διατηρούν φυλετικούς / οικογενειακούς δεσμούς και έχουν το ίδιο εθνοτικό/θρησκευτικό υπόβαθρο με τις κοινότητες υποδοχής. Στις Επαρχίες Basrah και Babel αναφέρθηκαν εντάσεις στις περιπτώσεις που οι εσωτερικά εκτοπισμένοι δεν έχουν το ίδιο θρησκευτικό/πολιτισμικό υπόβαθρο με τις κοινότητες υποδοχής.

⁶⁵ IOM, *Kirkuk, Ninewa, Salah Al-Din Governorate Profiles*, December 2008, p. 5, http://www.iomiraq.net/Library/idp_gov_profiles/2008/Governorate_Profiles_Missan_Qadissiya_Wassit_Dec08.pdf.

συμπεριφορά των εσωτερικά εκτοπισμένων και ο ανταγωνισμός για την απασχόληση⁶⁶. Η Ομάδα Παρακολούθησης της Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει διαπιστώσει ότι είναι διακριτική η μεταχείριση των εσωτερικά εκτοπισμένων από τις κοινότητες υποδοχής σε ορισμένες περιοχές των Επαρχιών της Al-Anbar, της Diyala, του Κιρκούκ και της Ninewa⁶⁷.

96. Οι ομάδες των εσωτερικά εκτοπισμένων στο Κεντρικό και στο Νότιο Ιράκ ανέφεραν ότι οι τοπικές αρχές, οι ένοπλες ομάδες και οι κοινότητες υποδοχής τους άσκησαν πιέσεις για να επιστρέψουν στους τόπους διαμονής τους ή για να μετεγκατασταθούν αλλού⁶⁸. Για παράδειγμα, οι επαρχιακές αρχές της Salah Al-Din κάλεσαν όλους τους εσωτερικά εκτοπισμένους από την Diyala να επιστρέψουν στα πάτρια εδάφη τους για λόγους ασφαλείας⁶⁹.

97. Όταν αξιολογείται η δυνατότητα εγχώριας προστασίας σε αυτές τις Επαρχίες (δηλαδή στις Επαρχίες του Κιρκούκ, της Ninewa και σε περιοχές των Επαρχιών της Diyala και της Salah Al-Din) πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα υψηλά επίπεδα της εθνοτικής και θρησκευτικής βίας στις πρώην «αραβοποιημένες» περιοχές, η ιδιαίτερα ευαίσθητη πολιτική, εθνοτική και οικονομική κατάσταση που επικρατεί σε αυτές και ο κίνδυνος περαιτέρω αποσταθεροποίησης της κατάστασης με τις μετακινήσεις σημαντικών τμημάτων του πληθυσμού.

98. Παρότι σε αρκετές περιοχές των Επαρχιών του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ είναι πλέον σχετικά ασφαλείς οι οδικές μετακινήσεις, όλοι οι οδικοί άξονες ενέχουν εν δυνάμει κινδύνους. Οι εκρήξεις βομβών κατά μήκος των οδικών αξόνων, οι ληστείες και η αρπαγή αυτοκινήτων είναι καθημερινότητα, κυρίως στα αστικά κέντρα. Εκρήξεις βομβών σημειώνονται καθημερινά κατά μήκος των οδικών αξόνων που συνδέουν τη Βαγδάτη με τα βόρεια της χώρας, δηλαδή στο βορειοδυτικό οδικό άξονα της Βαγδάτης μέσω των Επαρχιών Salah Al-Din και Ninewa και βορειότερα με προορισμό το Dohuk καθώς και στο βορειοανατολικό οδικό άξονα της Βαγδάτης μέσω των Επαρχιών Diyala και Κιρκούκ. Στο νότο, είναι υψηλός ο κίνδυνος των επιθέσεων στο μεγαλύτερο τμήμα του οδικού δικτύου των Επαρχιών Βαβέλ και Wassit, ειδικότερα στις περιοχές που γειτνιάζουν με τη Βαγδάτη. Οι μετακινήσεις πριν ή κατά τη διάρκεια θρησκευτικών εορτών ενέχουν ιδιαίτερους κινδύνους, καθώς οι ένοπλες ομάδες εξαπολύουν επιθέσεις που πλήττουν αδιακρίτως τους πολίτες, κυρίως τους σίτες προσκυνητές, προκαλώντας μαζικές απώλειες. Συνεχίζονται οι στρατιωτικές επιχειρήσεις και οι αψιμαχίες μεταξύ των ένοπλων ομάδων και των Ιρα-

⁶⁶ Η Ομάδα Παρακολούθησης της Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διαπίστωσε εντάσεις μεταξύ των εσωτερικά εκτοπισμένων και των κοινοτήτων υποδοχής στις Επαρχίες Al-Anbar, Bagdad, Diyala, Kerbala, Missan, Najef και Ninewa. Βλέπε: UNHCR Protection Monitoring, March – December 2008, and NGO reports, February – August 2008.

⁶⁷ UNHCR Protection Monitoring, March – December 2008, and NGO reports, February – August 2008.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Κατά το χρόνο συγγραφής του παρόντος εγγράφου η απόφαση δεν είχε εφαρμοστεί μετά από παρέμβαση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

κινών Δυνάμεων Ασφαλείας/Πολυεθνικής Δύναμης του Ιράκ, κυρίως στις Επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ. Συχνά, σημειώνονται καθυστερήσεις στις οδικές μετακινήσεις λόγω των ελέγχων και των αυτοκινητοπομπών των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας / Πολυεθνικής Δύναμης του Ιράκ, που μεγιστοποιούν τον κίνδυνο της στοχοποίησης από ένοπλες ομάδες ή από εγκληματίες ή της παγίδευσης σε ένοπλες συγκρούσεις⁷⁰. Είναι ιδιαίτερα επικίνδυνες οι μετακινήσεις κοντά σε κυβερνητικές αυτοκινητοπομπές καθώς συχνά αποτελούν στόχο των ένοπλων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των επιθέσεων με εκπυρσοκρότηση βομβιστικών μηχανισμών κατά μήκος του οδικού δικτύου και παγιδευμένων με βόμβες αυτοκινήτων. Αναφέρεται ότι έχουν αυξηθεί τα «ανεπίσημα» αυτοκινούμενα φυλάκια ελέγχου από όπου εξαπολύονται βίαιες επιθέσεις⁷¹. Εκρηκτικά και χειροβομβίδες έχουν στόχο τα οχήματα, ειδικά σε πυκνοκατοικημένες περιοχές⁷². Ιδιαίτερους κινδύνους ενέχουν οι περιοχές όπου τα οχήματα επιτηρούνται (για παράδειγμα στις γέφυρες) ή όπου οι οδηγοί αναγκάζονται να μειώσουν ταχύτητα (για παράδειγμα σε ελέγχους της τροχαίας, σε στροφές)⁷³. Οι μετακινήσεις περιορίζονται και λόγω της απαγόρευσης κυκλοφορίας, που μπορεί να διαταχθεί ιδιαίτερα καθυστερημένα (για παράδειγμα σε περιόδους θρησκευτικών εορτών ή εκλογών). Έχουν σχετικά βελτιωθεί οι συνθήκες των αεροπορικών ταξιδιών από το διεθνές αεροδρόμιο της Βαγδάτης. Παρότι δεν έχουν σημειωθεί επιθέσεις σε πολιτικά αεροπλάνα δεν έχει εξαλειφθεί κάθε κίνδυνος⁷⁴.

99. Το Φεβρουάριο του 2006, την επαύριο του βομβαρδισμού στη Σαμάρρα, που προκάλεσε σημαντικές μετακινήσεις πληθυσμών εντός της χώρας, οι τοπικές αρχές αρκετών Επαρχιών επέβαλαν περιορισμούς στην είσοδο και στη διαμονή των εσωτερικά εκτοπισμένων /και ή στους χώρους μετεγκατάστασής τους. Οι περιορισμοί αυτοί αμβλύθηκαν εν μέρει λόγω της οδηγίας που εξέδωσε η κεντρική κυβέρνηση το 2007 προς τις Επαρχίες για την άρση των περιορισμών εισόδου των εσωτερικά εκτοπισμένων αλλά και λόγω της γενικότερης μείωσης των νέων μετακινήσεων. Αξιοσημείωτη εξαίρεση αποτελεί η Επαρχία Al-Anbar όπου δηλώνοντας εγγυητή οι εσωτερικά εκτοπισμένοι υποχρεούνται να αποδείξουν ότι δεν είναι επικίνδυνοι για την ασφάλεια και ότι προέρχονται από «περιοχή υψηλού κινδύνου». Επιπλέον, όσοι επιδιώκουν να μετεγκατασταθούν στην πόλη Φαλούτζα της Επαρχίας Al-Anbar υποχρεούνται να έχουν εφοδιαστεί με την

⁷⁰ AKE, AKE security briefing, 12 February 2009, http://www.newssafety.org/index.php?option=com_content&view=article&id=11750:ake-securitybriefing&catid=84:iraq-security&Itemid=100378.

⁷¹ Foreign and Commonwealth Office, *Travel advice by country – Iraq*, updated 29 January 2009, <http://www.fco.gov.uk/en/travelling-and-living-overseas/travel-advice-by-country/middle-east-northafrica/iraq>.

⁷² US Department of State / Bureau of Consular Affairs, *Travel Warning*, last updated 13 July 2008, current as of 29 January 2009, http://travel.state.gov/travel/cis_pa_tw/tw/tw_921.html.

⁷³ AKE, AKE security briefing, 12 February 2009, http://www.newssafety.com/index.php?view=article&catid=84%3Airaq-security&id=11750%3Aakesecurity-briefing&option=com_content&Itemid=100378.

⁷⁴ Ibid.

ειδική ταυτότητα που εκδίδουν οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας. Αναφέρεται ότι λόγω της εθνοτικής καταγωγής τους υπομένουν διακριτική μεταχείριση στο Κιρκούκ οι αραβικής καταγωγής εσωτερικά εκτοπισμένοι⁷⁵. Περαιτέρω, οι περισσότερες Επαρχίες του Κεντρικού και Νότιου Ιράκ επιτρέπουν στους εσωτερικά εκτοπισμένους που προέρχονται από άλλες Επαρχίες να μεταφέρουν την οικοσκευή τους εφόσον είναι εφοδιασμένοι με προηγούμενη άδεια των τοπικών αρχών για την περιοχή όπου πρόκειται να εγκατασταθούν.

100. Το 2007 η κεντρική κυβέρνηση εξέδωσε οδηγία για την άρση των περιορισμών της καταγραφής των εσωτερικά εκτοπισμένων από το Υπουργείο Εκτόπισης και Μετανάστευσης, το αρμόδιο κυβερνητικό όργανο για την καταγραφή των εσωτερικά εκτοπισμένων και στις 15 Επαρχίες του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ. Όμως, σε αρκετές Επαρχίες συνεχίζουν να ισχύουν περιορισμοί, συμπεριλαμβανομένων των προϋποθέσεων να προέρχεται ο ενδιαφερόμενος από περιοχή «υψηλού κινδύνου» ή να αντιμετωπίζει άμεση απειλή κατά της ζωής του⁷⁶, να παρουσιάζει εγγυητή καταγόμενο από την περιοχή της μετεγκατάστασης⁷⁷ και / ή να αποδεικνύει ότι κατάγεται από την περιοχή της μετεγκατάστασης⁷⁸. Επιπλέον, η διαδικασία της καταγραφής είναι συχνά γραφειοκρατική καθώς απαιτείται από τις οικογένειες των εσωτερικά εκτοπισμένων να προσκομίζουν μια σειρά εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων του δελτίου σίτισης, του πιστοποιητικού ιθαγένειας και των φωτογραφιών του αρχηγού του νοικοκυριού, των αστυνομικών ταυτοτήτων όλων των μελών της οικογένειας, της κάρτας στέγης από την περιοχή καταγωγής και της εγκριτικής επιστολής του τοπικού άρχοντα (mukhtar), του δημοτικού συμβουλίου και/ή της αστυνομίας. Περαιτέρω, ελλείψει πόρων ή ασφάλειας, κάποιοι εσωτερικά εκτοπισμένοι σε απομακρυσμένες περιοχές μπορεί να μην έχουν τη δυνατότητα να προσεγγίσουν τις αρμόδιες υπηρεσίες καταγραφής, που συνήθως εδρεύουν στα αστικά κέντρα. Η Ομάδα Παρακολούθησης της Προστασίας από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει διαπιστώσει ότι έχουν καταγραφεί από στις υπηρεσίες του Υπουργείου Εκτόπισης και Μετανάστευσης ή από άλλες τοπικές αρχές τα τρία τέταρτα ίσως και περισσότεροι από τους εσωτερικά εκτοπισμένους στις Επαρχίες του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ. Πρόσφατα, το

⁷⁵ Πληροφορία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Φεβρουάριος 2009 - IOM, *Kirkuk, Ninewa, Salah Al-Din Governorate Profiles*, (βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 65).

⁷⁶ Καθώς δεν υπάρχει σαφής και εναρμονισμένος ορισμός των εννοιών «περιοχή υψηλού κινδύνου» και «απειλή κατά της ζωής» η ερμηνεία τους επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των τοπικών αρχών με αποτέλεσμα τη λήψη αυθαίρετων αποφάσεων. Η προϋπόθεση αυτή εξακολουθεί να ισχύει στις Επαρχίες Diwaniyah, Diyala, Muthama και Thi-Qar.

⁷⁷ Για παράδειγμα περιορισμούς για λόγους ασφαλείας εφαρμόζει η Επαρχία Salah Al-Din στην καταγραφή των εσωτερικά εκτοπισμένων που κατάγονται από την περιοχή της Σαμάρα ή από τις Επαρχίες Al-Anbar ή Diyala, αφού υποχρεούνται να δηλώνουν εγγυητή, κάτοικο της περιοχής. Εγγυητής απαιτείται και για τους εσωτερικά εκτοπισμένους που μετεγκαθίστανται στην Επαρχία Thi-Qar.

⁷⁸ Για παράδειγμα στην Καναααα της Επαρχίας Diyala οι εσωτερικά εκτοπισμένοι μη κουρδικής καταγωγής μπορούν να καταγραφούν εφόσον αποδείξουν ότι κατάγονται από την περιοχή.

Υπουργείο Εκτόπισης και Μετανάστευσης στη Βαγδάτη διέταξε ανεπίσημα τα κατά τόπον γραφεία του να αναστείλουν τη διαδικασία καταγραφής των εσωτερικά εκτοπισμένων και πολλές Επαρχίες εφάρμοσαν αυτή τη διαταγή στις περιπτώσεις των νεο-αφιχθέντων ή όσων δεν είχαν καταγραφεί στα τέλη του 2008/αρχές του 2009⁷⁹. Στις 19.2.2009, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε επίσημα την αναστολή της καταγραφής όλων των εσωτερικά εκτοπισμένων. Η απόφαση αυτή ενέχει κινδύνους κακομεταχείρισης των εσωτερικά εκτοπισμένων από τις αστυνομικές και τοπικές αρχές και παρακωλύει την πρόσβασή τους σε ανθρωπιστική βοήθεια και σε βασικές υπηρεσίες διαβίωσης.

β. Είναι εύλογη η εγχώρια προστασία;

101. Γενικά, για τους προαναφερόμενους λόγους και εξαιτίας των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι εσωτερικά εκτοπισμένοι στις Επαρχίες του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ, **η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκτιμά ότι δεν μπορεί ευλόγως να αναμένεται από τους Ιρακινούς που διαφεύγουν τη δίωξη να μετεγκατασταθούν σε άλλη περιοχή των Επαρχιών του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ.** Για τους εσωτερικά εκτοπισμένους από τις προαναφερόμενες περιοχές του Ιράκ είναι ανέφικτη η φυσιολογική ζωή χωρίς αναίτιες δυσκολίες. Η έλλειψη βασικών υποδομών και οι δυσκολίες επιβίωσης και εξασφάλισης των προς το ζην δεν επιτρέπουν στους ενδιαφερόμενους να διάγουν κανονική ζωή ικανοποιώντας τις ελάχιστες ανάγκες της διαβίωσής τους.

102. Η καταγραφή από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Εκτόπισης και Μετανάστευσης αποτελεί προϋπόθεση για την πρόσβαση σε μια σειρά βασικών υπηρεσιών καθώς και στην κυβερνητική βοήθεια. Οι εσωτερικά εκτοπισμένοι που αδυνατούν να καταγραφούν μπορεί να αντιμετωπίσουν τα ακόλουθα προβλήματα: αδυναμία μεταφοράς του δελτίου σίτισης, πρόσβασης σε επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας και σε έκτακτη βοήθεια καθώς και ενοικίασης ή αγοράς ακίνητης περιουσίας. Επιπλέον, για τους εσωτερικά εκτοπισμένους που δεν έχουν καταγραφεί μπορεί να είναι περιορισμένη η πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στη σίτιση, στα καύσιμα και στη γη. Όπως προαναφέρθηκε, πολλές Επαρχίες έχουν περιορίσει ή αναστείλει την καταγραφή των εσωτερικά εκτοπισμένων με αποτέλεσμα κάποιοι από αυτούς να μην έχουν ή να έχουν περιορισμένη πρόσβαση στην ανθρωπιστική βοήθεια και στις βασικές υπηρεσίες.

103. Εκφράζεται ανησυχία για τη **διατροφή** των εσωτερικά εκτοπισμένων λόγω της αδυναμίας πρόσβασης στο Εθνικό Πρόγραμμα Επισιτισμού⁸⁰. Ποσοστό που υπερβαίνει το 51% των εσω-

⁷⁹ Επαρχίες Babel, Basrah, Kerbala, Kirkuk, Missan, Najef, Ninewa και Wassit.

⁸⁰ Το Εθνικό Πρόγραμμα Επισιτισμού του Ιράκ θεσμοθετήθηκε το 1995, ως τμήμα του Προγράμματος του ΟΗΕ

τερικά εκτοπισμένων, στους οποίους είχε πρόσβαση η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, εξασφαλίζει τα αναγκαία είδη διατροφής μόνον μέσω του Εθνικού Προγράμματος Επισιτισμού⁸¹. Περίπου τα δύο τρίτα των εσωτερικά εκτοπισμένων στο Ιράκ έχουν τακτική πρόσβαση στο εθνικό σύστημα σίτισης⁸². Όμως, το συσσίτιο καλύπτει τις ανάγκες ποσοστού μόλις 18% των εσωτερικά εκτοπισμένων⁸³. Η πρόσβαση στο Εθνικό Πρόγραμμα Επισιτισμού διαφέρει ανάλογα με την Επαρχία: η κατάσταση είναι ιδιαίτερα προβληματική στις Επαρχίες της Βασόρα (61% δεν έχουν πρόσβαση), του Κιρκούκ (57%) και της Βαβέλ (39%). Στην Επαρχία της Wassit 87% των εσωτερικά εκτοπισμένων έχουν πρόσβαση στο εθνικό πρόγραμμα σίτισης μόνον «κάποιες φορές», της Ninewa 79% και της Najif 68%⁸⁴. Οι κυριότεροι λόγοι της αδυναμίας ή της μη τακτικής πρόσβασης στο εθνικό σύστημα σίτισης είναι η ανασφάλεια που επικρατεί στα οδικά δίκτυα και η καθυστέρηση μεταφοράς του δελτίου σίτισης των ενδιαφερομένων στην περιοχή της μετεγκατάστασής τους. Περαιτέρω, η πρόσβαση στη σίτιση περιορίζεται από την έλλειψη οικογενειακού εισοδήματος ή τις δυσκολίες πρόσβασης στις αγορές λόγω της ανασφάλειας, τις απαγορεύσεις κυκλοφορίας, τα φυλάκια ελέγχου, τη διακοπή ή την απαγόρευση της κυκλοφορίας στο οδικό δίκτυο και στις συνοικίες ή τις στρατιωτικές επιχειρήσεις⁸⁵. Ανταποκρινόμενο στην προτεραιότητα ικανοποίηση των επισιτιστικών αναγκών το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Επισιτισμού οργάνωσε τον Ιανουάριο του 2008 επιχείρηση έκτακτης ανάγκης για να εφοδιάσει με τρόφιμα περίπου 750.000 εσωτερικά εκτοπισμένους, που μετακινήθηκαν μετά το 2006 και δεν είχαν πρόσβαση στο εθνικό σύστημα συσσιτίου επειδή είχαν διασχίσει σύνορα Επαρχιών. Μόνον όταν καλυφθούν οι ανάγκες των εσωτερικά εκτοπισμένων από το εθνικό σύστημα σίτισης θα καταργηθεί η ανθρωπιστική βοήθεια σε είδη διατροφής⁸⁶.

«Πετρέλαιο για Τρόφιμα» που υιοθετήθηκε μετά την εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ, το 1991. Όμως, έχει καταρρεύσει μετά την υπό αμερικάνικη διοίκηση εισβολή στο Ιράκ του 2003 λόγω της ανασφάλειας, της κακοδιαχείρισης και της διαφθοράς. Στα μέσα του 2008 ο Υπουργός Εμπορίου δήλωσε ότι σχεδίαζε νέο πρόγραμμα ώστε από τα μέσα του 2009 να διανέμονται τρόφιμα μόνο στους πραγματικά ενδείς. Ωστόσο, ο νέος σχεδιασμός δεν έχει εγκριθεί από το Συμβούλιο των Αντιπροσώπων και η Ιρακινή Κυβέρνηση πιέζει το Προεδρικό Συμβούλιο να σταματήσει την παροχή κονδυλίων για το Εθνικό Πρόγραμμα Επισιτισμού λόγω των παγκόσμιων χαμηλών τιμών του πετρελαίου. IRIN, *IRAQ: Iraqis want free food programme to continue, finds survey*, 4 January 2009, <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=82188>; *Ibid.*, *IRAQ: Trade Ministry moves to rationalise food aid system*, 10 June 2008, <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=78659>.

⁸¹ UNHCR, Protection Monitoring Unit, March-December 2008.

⁸² *Ibid.*

⁸³ Στην Επαρχία Salah Al-Din 23% των ερωτηθέντων δεν έχουν πρόσβαση στο Εθνικό Πρόγραμμα Επισιτισμού, στην Επαρχία Thi-Qar 28%, στην Επαρχία Najef 27%, στην Επαρχία Diwaniyah 15%, στις Επαρχίες Al-Anbar & Diyala 16%, στην Επαρχία Muthama 11%, στις Επαρχίες Kerbala και Ninewa 9%, στην Ninewa 8%, στη Βαγδάτη 5%, στην Επαρχία Missan 3% και στην Επαρχία Wassit 2%. IOM, *IDP 2008 IOM Iraq Governorate Profiles*, December 2008, http://www.iom-iraq.net/library.html#idp_iraq_assessment.

⁸⁴ *Ibid.*

⁸⁵ UNHCR Monitoring, March – December 2008, and NGO reports, February – August 2008.

⁸⁶ WFP, *WFP bolsters operations to provide food to vulnerable displaced in Iraq*, 27 May 2008, <http://beta.wfp.org/news/news-release/wfp-bolsters-operations-provide-food-vulnerable-displaced-iraq>.

104. Σε όλες τις επαρχίες η **στέγαση** αποτελεί ζήτημα ύψιστης προτεραιότητας. Το ήμισυ περίπου των εσωτερικά εκτοπισμένων, στους οποίους είχε πρόσβαση η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, ζει σε ενοικιασμένες κατοικίες, συχνά σε συνθήκες συνωστισμού που δεν πληρούν τα ελάχιστα κριτήρια διαβίωσης⁸⁷. Σε κάποιες επαρχίες οι εσωτερικά εκτοπισμένοι υποχρεώνονται να καταβάλουν υπέρογκα ποσά για ενοίκιο ενώ άλλοι αναγκάζονται να προπληρώσουν τα ενοίκια ενός έτους. Άλλοι ζουν με συγγενείς ή σε οικογένειες υποδοχής (23%), σε οικισμούς ή καταυλισμούς (12%), σε πρώην στρατόπεδα ή καταυλισμούς σκηνών (8%) ή σε δημόσια κτίρια (7%)⁸⁸. Για παράδειγμα, στο χωριό Al-Bahar της περιοχής Dibis (στην Επαρχία Κιρκούκ) 105 εσωτερικά εκτοπισμένες οικογένειες ζουν σε καλύβες που κτίστηκαν βιαστικά το 2006, όταν εγκατέλειψαν τις εστίες τους. Έχουν ελάχιστη προστασία και περιορισμένη πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες⁸⁹. Αυξανόμενη ανησυχία προκαλούν οι εξώσεις: οι εσωτερικά εκτοπισμένοι που ζουν σε δημόσια κτήρια ή σε κατοικίες άλλων μπορεί να αναγκαστούν να εγκαταλείψουν τους χώρους στέγασής τους χωρίς εναλλακτική λύση, με αποτέλεσμα την πρόκληση δευτερογενών μετακινήσεων. Περίπου 43% των κοινοτήτων των εσωτερικά εκτοπισμένων στις οποίες είχε πρόσβαση η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ανέφεραν ότι εκδιώχθηκαν από το χώρο όπου στεγάζονταν⁹⁰. Με στόχο την αποκατάσταση των δικαιούχων στις εστίες τους η Διαταγή Νο. 101, που εκδόθηκε τον Αύγουστο του 2008, προβλέπει προθεσμία ενός μηνός για να αποχωρήσουν οι καταπατητές από τις περιουσίες που κατέλαβαν στη Βαγδάτη για να καλύψουν τις ανάγκες στέγασής τους. Αυτή η διαταγή που άρχισε να ισχύει την 1.9.2008 διευκολύνει τη διαδικασία επαναπατριsmού στη Βαγδάτη καθώς σημαντικός αριθμός εκτοπισμένων οικογενειών κατήγγειλε ότι είχε καταπατηθεί η περιουσία του. Με τη διευκρινιστική Διαταγή Νο. 262 που εξέδωσε το Υπουργικό Συμβούλιο προβλέπεται η επί εξάμηνο καταβολή μηνιαίας επιδότησης ενοικίου ποσού 300.000 ιρακινών δηναρίων σε όλες τις εκτοπισμένες οικογένειες που εκδιώχθηκαν από τους χώρους στέγασής τους δυνάμει της Διαταγής Νο. 101. Κατά το χρόνο συγγραφής της παρούσας έκθεσης συνεχίζονταν οι εξώσεις αλλά δεν είναι διαθέσιμες επικαιροποιημένες πληροφορίες για την καταβολή της προαναφερόμενης επιδότησης⁹¹. Εκφράζονται ανησυχίες ότι δεν έχει σχεδιαστεί πρόγραμμα βοήθειας για τις εκτοπισμένες οικογένειες που καθίστανται ιδιαίτερα ευάλωτες. Για παράδειγμα, οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας εξεδίωξαν από τους χώρους στέγασής τους 700 εσωτερικά εκτοπισμένες οικογένειες που είχαν καταπατήσει τις οικίες άλλων εκτοπισμένων: όμως καμιά δεν έχει λάβει ακόμη την προαναφερόμενη επιδότηση ενοικίου, που ορίζει η Διαταγή

⁸⁷ UNHCR Protection Monitoring, March – December 2008.

⁸⁸ IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

⁸⁹ IOM, *Emergency Needs Assessments*, 1 February 2009, p. 12.

⁹⁰ UNHCR Protection Monitoring, March – December 2008.

⁹¹ UNHCR, Φεβρουάριος 2009.

101⁹². Και σε άλλες Επαρχίες εκδιώχθηκαν οι εσωτερικά εκτοπισμένοι από τους χώρους στέγασής τους χωρίς να τους παρασχεθεί εναλλακτική λύση στέγασης ή να τους καταβληθεί αποζημίωση. Για παράδειγμα, στη Βασόρα, επτά εσωτερικά εκτοπισμένες οικογένειες στη συνοικία Al-Shuhada και δέκα οικογένειες στη συνοικία Al-Faw εγκαταστάθηκαν σε κυβερνητική γη και στη συνέχεια απειλήθηκαν με έξωση από τις τοπικές αρχές⁹³. Και πλησίον της πόλης Al-Sider στην περιοχή της Nasseriyah (Επαρχία Thi Qar) 41 οικογένειες αντιμετωπίζουν άμεση απειλή έξωσης από τις τοπικές αρχές χωρίς εναλλακτική λύση στέγασης⁹⁴. Ποσοστό 12% των εσωτερικά εκτοπισμένων που κατέγραψε ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης στο Κιρκούκ κινδυνεύει από έξωση από τις αρχές, τους αντάρτες, τους συγγενείς, τους γείτονες και άλλους φορείς⁹⁵.

105. Τα συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης στο Ιράκ λειτουργούν ελάχιστα και έχουν καταρρεύσει. Η Ομάδα για την Παρακολούθηση της Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διαπίστωσε ότι αντιμετωπίζουν πιέσεις ή ανεπάρκεια οι περιοχές όπου λειτουργούν ή είναι συνδεδεμένα τα συστήματα / δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης⁹⁶. Αναφέρεται ότι η έλλειψη νερού πόσιμου και για μαγείρεμα αποτελεί το πλέον συνηθισμένο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η πλειοψηφία των εσωτερικά εκτοπισμένων⁹⁷. Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα επισημής στις Επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ, στη Diyala, όπου σε ποσοστό 54% οι εσωτερικά εκτοπισμένοι δεν έχουν πρόσβαση σε νερό, στο Κιρκούκ (51%), στην Al-Anbar (39%) και στη Ninewa (34%)⁹⁸.

106. Το σύστημα φροντίδας της υγείας του Ιράκ έχει επιδεινωθεί σημαντικά και πλήττει τους εσωτερικά εκτοπισμένους, αρκετοί από τους οποίους ζουν σε υποβαθμισμένες συνθήκες και χωρίς βασικές υπηρεσίες. Οι κλινικές, όπου υπάρχουν, λειτουργούν υποστελεχωμένες και δεν διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό ούτε εξειδικευμένους επαγγελματίες φροντίδας της υγείας. Η αδυναμία πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας είναι ιδιαίτερα προβληματική στην Επαρχία του Κιρκούκ όπου διαπιστώθηκε ότι σε ποσοστό 69% οι εσωτερικά εκτοπισμένοι δεν έχουν πρόσβαση σε φροντίδες της υγείας⁹⁹. Για περισσότερες από 100 εσωτερικά εκτοπισμένες οικογένειες που

⁹² IOM, *February 2009 Assessment*, p. 5.

⁹³ Ibid, p. 7.

⁹⁴ Ibid, p. 19.

⁹⁵ IOM, *Kirkuk, Salah Al-Din Governorate Profiles*, βλ. επάνω υποσημείωση 65, p. 9.

⁹⁶ UNHCR Protection Monitoring, March – December 2008, and NGO reports, February – August 2008

⁹⁷ UNHCR Protection Monitoring, March – December 2008.

⁹⁸ Στην Επαρχία Muthanna δεν έχει τακτική πρόσβαση σε νερό το 31% του πληθυσμού, στην Επαρχία Babel 25%, στην Επαρχία Wassit 22%, στην Επαρχία Missan 18%, στην Επαρχία Salah Al-Din 13%, στις Επαρχίες Baghdad και Thi Qar 12%, στην Επαρχία Kerbala 8%, στην Επαρχία Basrah 7% και στην Επαρχία Najef 1%. IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλ. επάνω υποσημείωση 83.

⁹⁹ Στην Επαρχία Diyala 29% του πληθυσμού δεν έχει πρόσβαση σε φροντίδες της υγείας, στην Επαρχία Muthanna 23% στην Επαρχία Salah Al-Din 20% στην Επαρχία Al-Anbar (13%), στην Επαρχία Missan (13%), στην Επαρχία Wassit (10%), στην Επαρχία Basrah (9%), στις Επαρχίες Baghdad, Kerbala και Ninewa (7%), στην Επαρχία Thi-

διαμένουν σε πρώην στρατόπεδο στην περιοχή Tikrit (της Επαρχίας Salah al-Din) το πλησιέστερο κέντρο υγείας βρίσκεται σε απόσταση μεγαλύτερη των τριάντα χιλιομέτρων, καθιστώντας το κατά βάση απρόσιτο¹⁰⁰. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί η έλλειψη των βασικών φαρμάκων, ειδικότερα για τους εσωτερικά εκτοπισμένους στην Επαρχία Wassit (80% δεν έχουν πρόσβαση), στην Επαρχία του Κιρκούκ (70%) και στην Επαρχία Ninewa (60%)¹⁰¹. Εξαιτίας των άθλιων συνθηκών διαβίωσης στην περιοχή Al-Chibayish (Επαρχία Thi Qar) περισσότερα από τα μισά εσωτερικά εκτοπισμένα παιδιά υποφέρουν από υποσιτισμό και τις σχετικές ασθένειες, όπως είναι η διάρροια, η αναιμία και η απώλεια βάρους. Επίσης, από αναιμία υποφέρουν πολλές γυναίκες. Οι αποβολές είναι συνηθισμένες επειδή οι γυναίκες εργάζονται σκληρά σε καθημερινή βάση και δεν διατρέφονται σωστά. Έλλειψη υπάρχει και στα φάρμακα για χρόνιες παθήσεις από τις οποίες υποφέρουν οι ηλικιωμένοι, όπως για την αντιμετώπιση της υπέρτασης και του διαβήτη¹⁰².

107. Η πρόσβαση στην **απασχόληση** και **σε δραστηριότητες προσπορισμού εισοδήματος** αποτελεί προτεραιότητα για τους εσωτερικά εκτοπισμένους καθώς όλοι εγκατέλειψαν τις εργασίες τους και τα υπάρχοντά τους και αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανεύρεση εργασίας στην περιοχή της μετεγκατάστασής τους. Συχνά, οι εσωτερικά εκτοπισμένοι απασχολούνται σε ημερήσια βάση και το εισόδημά τους δεν καλύπτει το αυξανόμενο κόστος διαβίωσης (ενοίκιο, διατροφή και καύσιμα)¹⁰³. Πολλοί αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα υπάρχοντά τους και γρήγορα εξανεμίστηκαν οι οικονομίες τους. Σύμφωνα με την Ομάδα Παρακολούθησης της Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες απασχολείται σε αμειβόμενη εργασία ποσοστό μόλις 51% των αντρών παραγωγικής ηλικίας¹⁰⁴. Από έρευνα που διενήργησε ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης προέκυψε ότι ένα τουλάχιστον μέλος της οικογένειας εργάζεται σε ποσοστό μόλις 35% των ερωτηθέντων εσωτερικά εκτοπισμένων οικογενειών. Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα ανησυχητική στην Επαρχία Κιρκούκ, όπου ένα τουλάχιστον μέλος της οικογένειας εργάζεται σε ποσοστό μόλις 1% των ερωτηθέντων εσωτερικά εκτοπισμένων οικογενειών¹⁰⁵.

Qar (6%), στην Επαρχία Babel (5%), στην Επαρχία Diwaniyah (3%) και στην Επαρχία Najef (0.3%); IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

¹⁰⁰ IOM, *January 2009 Assessment*, p. 17, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 60.

¹⁰¹ Στην Επαρχία Al-Anbar, 50% του πληθυσμού δεν έχει πρόσβαση στα απαραίτητα φάρμακα, στην Επαρχία Diyala (41%), στην Επαρχία Muthanna (35%), στην Επαρχία Babel (34%), στη Επαρχία Diwaniyah (46%), στην Επαρχία Salah Al-Din (34%), στην Επαρχία Kerbala (22%), στην Επαρχία Baghdad (15%), στην Επαρχία Missan (13%), στην Επαρχία Basrah (10%), στην Επαρχία Thi-Qar (9%) και στην Επαρχία Najef (1%); IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

¹⁰² IOM, *January 2009 Assessment*, p. 17, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 60.

¹⁰³ IOM, *December, Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

¹⁰⁴ UNHCR Monitoring, March-December 2008.

¹⁰⁵ Στις Επαρχίες Diwaniyah, Missan και Wassit ποσοστό μόλις 12% των ερωτηθέντων από το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης εσωτερικά εκτοπισμένων δήλωσαν ότι εργάζεται τουλάχιστον ένα μέλος της οικογένειας, στην Επαρχία Basrah (14%), στην Επαρχία Babel (17%), στην Επαρχία Ninewa (19%), στην Επαρχία Muthanna (20%), στην Επαρχία Al-Anbar (22%), στην Επαρχία Thi-Qar (25%), στην Επαρχία Salah Al-Din (28%), στην Επαρχία Kerbala (37%), στην

108. Η έλλειψη θέσεων εργασίας και οι πληθωριστικές πιέσεις που συνδέονται με τη συγκέντρωση των εσωτερικά εκτοπισμένων μπορεί να πυροδοτήσουν εντάσεις μεταξύ των εκτοπισμένων και των κοινοτήτων που τους φιλοξενούν¹⁰⁶. Η πρόσβαση στην απασχόληση είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τις γυναίκες, ειδικότερα στις συντηρητικές περιοχές¹⁰⁷. Σημαντικός αριθμός νοικοκυριών με αρχηγό γυναίκα δεν έχει εισόδημα και είναι ιδιαίτερα ευάλωτα¹⁰⁸. Αναφέρθηκε ότι οι γυναίκες κατέφυγαν στην πορνεία λόγω έλλειψης εισοδήματος¹⁰⁹. Επίσης αναφέρεται ότι εργάζονται πολλά παιδιά εσωτερικά εκτοπισμένων οικογενειών για να στηρίξουν τις οικογένειές τους¹¹⁰. Περαιτέρω, η αγωνία που δημιουργούν οι οικονομικές δυσκολίες έχει αυξήσει τα περιστατικά της σωματικής και ψυχολογικής κακοποίησης των παιδιών, ειδικότερα των κοριτσιών¹¹¹. Η πρόσβαση της ανθρωπιστικής βοήθειας στους εσωτερικά εκτοπισμένους παραμένει περιορισμένη λόγω των ένοπλων συγκρούσεων, της γενικότερης ανασφάλειας και της εγκληματικότητας. Οι εργαζόμενοι στις ανθρωπιστικές οργανώσεις οφείλουν να επιδεικνύουν προσοχή καθώς σε πολλές περιπτώσεις υπήρξαν στόχος ένοπλων ομάδων¹¹². Η παρακολούθηση της κατάστασης των εσωτερικά εκτοπισμένων από το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης ανέδειξε ότι ποσοστό περίπου 37% των ερωτηθέντων δεν είχε πρόσβαση σε ανθρωπιστική βοήθεια μετά την εκτόπισή του. Η πρόσβαση στην **ανθρωπιστική βοήθεια** είναι ιδιαίτερα χαμηλού επιπέδου στην Επαρχία του Κιρκούκ (60% των εσωτερικά εκτοπισμένων δεν είχαν πρόσβαση), στη Βαγδάτη (50%) και στη Βασόρα (45%)¹¹³.

109. Σε όλες τις περιοχές του Ιράκ, σε σχέση με τα παιδιά των οικογενειών της κοινότητας υποδοχής, είναι λιγότερο πιθανό να φοιτούν στο **σχολείο** τα παιδιά των εσωτερικά εκτοπισμένων οικογενειών είτε επειδή οι γονείς τους αδυνατούν να ανταποκριθούν στο σχετικό κόστος είτε επειδή πρέπει να εργαστούν για να βοηθήσουν τις οικογένειές τους, ενώ άλλα ζουν σε απομακρυσμένες από το σχολείο περιοχές ή δεν διαθέτουν τα αναγκαία έγγραφα για να εγγραφούν. Συχνά,

Επαρχία Baghdad (40%), στην Επαρχία Diyala (41%) και στην Επαρχία Najef (96%); IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

¹⁰⁶ Για παράδειγμα αναφέρθηκαν ανταγωνισμοί για τις θέσεις εργασίας / απασχόληση στην Επαρχία Diwaniyah. Στην Επαρχία Al-Anbar πυροδοτήθηκαν εντάσεις καθώς με την εισροή των εσωτερικά εκτοπισμένων αυξήθηκαν η τιμές των αγαθών στις τοπικές αγορές αλλά και τα ενοίκια. IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

¹⁰⁷ IOM, *IDP Monitoring, 2006 – 2008*.

¹⁰⁸ UNHCR Protection Monitoring, March – December 2008, and NGO reports, February – August 2008.

¹⁰⁹ Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης στο Κιρκούκ έχει αναπτυχθεί παράνομη βιομηχανία πορνείας και οι γυναίκες συχνά ωθούνται στην πορνεία από τα μέλη της οικογένειάς τους. IOM, *Kirkuk, Ninewa, Salah Al-Din Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 65, p. 8.

¹¹⁰ UNHCR Protection Monitoring, March – December 2008, and NGO reports, February – August 2008.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² IDP Working Group, *Internally Displaced Persons in Iraq – Update*, September 2008, p. 19.

¹¹³ Στην Επαρχία of Salah Al-Din, 48% των εσωτερικά εκτοπισμένων δεν είχαν πρόσβαση σε ανθρωπιστική βοήθεια από την εκτόπισή τους, στις Επαρχίες Muthanna και Thi-Qar (28%), στην Επαρχία Missan (26%), στην Επαρχία Ninewa (24%), στην Επαρχία Babel (27%), στην Επαρχία Kerbala (17%), στην Επαρχία Diyala (19%), στην Επαρχία Diwaniyah (11%), στην Επαρχία Najef (12%), στην Επαρχία Wassit (10%) και στην Επαρχία Al-Anbar (8%); IOM, IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

τα κορίτσια δεν εγγράφονται στο σχολείο εξαιτίας των συντηρητικών παραδόσεων ή της ανασφάλειας. Σε κάποιες περιοχές τα σχολεία αδυνατούν να ανταποκριθούν στον πρόσθετο αριθμό των εσωτερικά εκτοπισμένων μαθητών και αναγκάζονται να λειτουργήσουν σε διπλές ή τριπλές βάρδιες για να ικανοποιήσουν τις μαθησιακές ανάγκες όλων των παιδιών¹¹⁴. Σημαντικός αριθμός εσωτερικά εκτοπισμένων ανέφερε ότι τα παιδιά του, ηλικίας δημοτικής εκπαίδευσης, δεν παρακολουθούν μαθήματα στο σχολείο. Μεταξύ των ερωτηθέντων 31% των αγοριών και 40% των κοριτσιών δεν παρακολουθούν μαθήματα στο δημοτικό σχολείο¹¹⁵. Για παράδειγμα, στις Επαρχίες της Βαβέλ και της Kerbala ποσοστό μόλις 12% των οικογενειών ανέφερε ότι όλα τα παιδιά τους πηγαίνουν στο σχολείο¹¹⁶. Στο Ιράκ, οι κυριότεροι λόγοι της αποχής των παιδιών από την εκπαίδευση είναι η έλλειψη χρημάτων (για κορίτσια και αγόρια), η ανάγκη εργασίας (κυρίως για τα αγόρια) και η έλλειψη των κατάλληλων εγγράφων για την εγγραφή (για αγόρια και κορίτσια)¹¹⁷. Στην Επαρχία Ninewa σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας είναι η γλώσσα διδασκαλίας¹¹⁸. Τα τραυματικά βιώματα της βίας και της εκτόπισης λειτουργούν ανασταλτικά στη μαθησιακή ικανότητα των παιδιών, ακόμη και όταν φοιτούν στο σχολείο¹¹⁹.

110. Υπό το φως της γενικότερης κατάστασης που επικρατεί στις Επαρχίες του Κεντρικού και Νότιου Ιράκ η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκτιμά ότι συνολικά δεν είναι εφικτή ούτε εύλογη η εγχώρια προστασία κυρίως λόγω της συνεχιζόμενης βίας, των παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των σοβαρών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι εσωτερικά εκτοπισμένοι για να έχουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και για να εξασφαλίζουν τα προς το ζην.

2. Στις τρεις βόρειες επαρχίες Dohuk, Suleymaniya και Erbil

111. Από το 2003, σημαντικός αριθμός Ιρακινών, κυρίως από περιοχές του Κεντρικού Ιράκ, αναζήτησε καταφύγιο στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ. Με την πρόσφατη βελτίωση των συνθηκών ασφάλειας, το ρεύμα των νέων αφίξεων έχει μειωθεί σημαντικά: όμως ελάχιστοι επέστρεψαν στους τόπους καταγωγής τους. Σύμφωνα με την Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν

¹¹⁴ IOM, IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

¹¹⁵ UNHCR Protection Monitoring, March – December 2008, and NGO reports, February – August 2008.

¹¹⁶ Στις Επαρχίες Basrah, Muthanna και Thi-Qar, 19% των οικογενειών στέλνουν όλα τα κορίτσια στο σχολείο και 24% όλα τα αγόρια, στις Επαρχίες Al-Anbar, Baghdad και Diyala μόνον 17% των οικογενειών στέλνουν όλα τα παιδιά τους στο σχολείο και μόνον 29.5% των οικογενειών όλα τα αγόρια. Στις Επαρχίες Diwaniyah, Missan και Wassit, ποσοστό μικρότερο του 25% των ερωτηθέντων οικογενειών στέλνει όλα τα παιδιά στο σχολείο. Στις Επαρχίες Kirkuk, Ninewa και Salah Al-Din ποσοστό 40% των ερωτηθέντων οικογενειών ανέφερε ότι όλα τα κορίτσια παρακολουθούν μαθήματα στο σχολείο ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τα αγόρια ανέρχεται σε 48%. IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

¹¹⁷ IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

¹¹⁸ IOM, *Kirkuk, Ninewa, Salah Al-Din Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 65, p. 14.

¹¹⁹ IOM, *December 2008 Governorate Profiles*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 83.

από το 2003 έχουν εκτοπιστεί από το Κεντρικό και Νότιο Ιράκ 34.566 οικογένειες (207.396 πρόσωπα¹²⁰), οι περισσότερες μετά το Φεβρουάριο του 2006. Η εισροή των εσωτερικά εκτοπισμένων είχε σημαντικές επιπτώσεις στις κοινότητες υποδοχής, συμπεριλαμβανομένων της αύξησης του κόστους της στέγης και των ενοικίων, της άσκησης επιπλέον πίεσης στις ήδη επιβαρυνμένες δημόσιες υπηρεσίες και της έντασης των ανησυχιών για θέματα ασφάλειας και δημογραφικής σύνθεσης. Ταυτόχρονα, οι τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ επωφελήθηκαν από τη μετανάστευση επαγγελματιών με ιδιαίτερες ικανότητες και από τους πόρους που τόνωσαν την τοπική οικονομία. Φθηνά εργατικά χέρια ήσαν οι ανειδίκευτοι εσωτερικά εκτοπισμένοι που απασχολήθηκαν στον κατασκευαστικό τομέα.

112. Οι αρχές της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν συνεχίζουν να ελέγχουν όσους δεν κατάγονται από την περιοχή του Κουρδιστάν. Ανάλογα με τα εθνοτικά και πολιτικά χαρακτηριστικά του ενδιαφερόμενου μπορεί να του απαγορεύσουν την είσοδο και / ή τη διαμονή για λόγους ασφαλείας, πολιτικούς ή δημογραφικούς. Άλλοι, μπορεί να εισέρχονται και να διαμένουν νόμιμα στην περιοχή αλλά φοβούνται συνεχώς τη δίωξη καθώς ενδέχεται να βρίσκονται στην ακτίνα δράσης των οργάνων δίωξης ή αντιμετωπίζουν αναίτιες δυσκολίες για την ικανοποίηση των καθημερινών βιοτικών αναγκών τους, αφού η ανεργία είναι υψηλή και η παρεχόμενη βοήθεια ελάχιστη. **Επομένως, παρόλη τη φιλόξενη στάση των αρχών της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν, η δυνατότητα της εγχώριας προστασίας πρέπει να αξιολογείται προσεκτικά σε εξατομικευμένη βάση λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα:**

α. Η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής / εγχώρια προστασία

113. Συνεχίζει να ενέχει κινδύνους το ταξίδι στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ, δηλαδή στις Επαρχίες της Sulaymaniyah, του Dohuk και της Erbil. Ειδικότερα στους οδικούς άξονες από τη Βαγδάτη προς τα βόρεια της χώρας, δηλαδή στο βορειοδυτικό άξονα από τη Βαγδάτη μέσω των Επαρχιών Salah al-Din και Ninewa και βορειότερα μέσω της Επαρχίας Dohuk καθώς και στο βορειοανατολικό άξονα από τη Βαγδάτη μέσω της Επαρχίας Diyala έως την Επαρχία Κιρκούκ, σημειώνονται καθημερινά βομβαρδισμοί. Στις αστικές περιοχές, όπως είναι η Ba'quba, η Tikrit, η Μοσούλη και το Κιρκούκ, σημειώνονται ιδιαίτερα συχνά περιστατικά ασφαλείας. Οι οδικές αρτηρίες από το Κιρκούκ στην Erbil και στη Sulaymaniyah φυλάσσονται από τους Κούρδους Peshmerga και θεωρούνται ασφαλείς. Θεωρούνται ανασφαλείς οι οδικές αρτηρίες από τη Μοσούλη στο Dohuk και την Erbil που δεν ελέγχονται από τους Κούρδους. Από τη Βαγδάτη και τη Βασόρα είναι

¹²⁰ Έως τα τέλη Φεβρουαρίου 2009 η Διεύθυνση Εκτόπισης και Μετανάστευσης είχε καταγράψει 18.396 εσωτερικά εκτοπισμένες οικογένειες στην Επαρχία Dahuk, 8.162 στην Επαρχία Erbil και 8.008 στην Επαρχία Sulaymaniyah.

τακτικές οι πτήσεις της Iraqi Airways με προορισμό την Erbil και τη Suleymaniya. Ένα εισιτήριο απλής διαδρομής από τη Βαγδάτη στην Erbil ή στη Suleymaniya κοστίζει 85 δολάρια ΗΠΑ και από τη Βασόρα στην Erbil ή στη Suleymaniya 175 δολάρια ΗΠΑ, ποσό δυσβάσταχτο για πολλούς για οικονομικούς λόγους. Τα αεροπορικό ταξίδι από τη Βαγδάτη στην Erbil ή στη Suleymaniya θεωρείται σχετικά ασφαλές και δεν αναφέρθηκαν πρόσφατα περιστατικά ασφάλειας που να αφορούν εμπορική επιβατική πτήση¹²¹.

114. Για να έχουν πρόσβαση στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ από άλλες περιοχές της χώρας, όλοι οι πολίτες, συμπεριλαμβανομένων των Κούρδων, υποχρεούνται να διέλθουν από τα φυλάκια ελέγχου που λειτουργούν στα ανεπίσημα σύνορα (την αποκαλούμενη «πράσινη ζώνη») που χωρίζουν τις κεντρικές περιοχές της χώρας από την διοικούμενη από την Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν περιοχή. Σε άλλες περιοχές, κατά μήκος των ανεπίσημων συνόρων, υπάρχουν επικίνδυνα ναρκοπέδια που δημιουργήθηκαν την τελευταία δεκαετία και επιτηρούνται από τους Κούρδους Peshmerga. Επομένως, ενέχει πολλούς κινδύνους η μετάβαση προς τις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ μέσω αγροτικών περιοχών. Έτσι, η μόνη διαθέσιμη επιλογή είναι η είσοδος από τους ελάχιστους βασικούς οδικούς άξονες και τα φυλάκια ελέγχου.

115. Μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος οι κουρδικές αρχές εισήγαγαν αυστηρά μέτρα ασφάλειας στα φυλάκια ελέγχου και μπορεί να μην επιτρέπεται η είσοδος σε πρόσωπα που δεν κατάγονται από την περιοχή του Κουρδιστάν, ανάλογα με τα προσωπικά χαρακτηριστικά τους. Αν και τα μέτρα εισόδου / διαμονής χαλάρωσαν¹²² παράλληλα με τη βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας σε άλλες περιοχές του Ιράκ και με την επόμενη πτώση του αριθμού των ενδιαφερομένων να μετεγκατασταθούν στην περιοχή του Κουρδιστάν, οι προϋποθέσεις εισόδου / διαμονής μπορεί να αποτελούν σοβαρό κώλυμα για του Ιρακινούς από τις κεντρικές και νότιες περιοχές της χώρας που αναζητούν προστασία στις κουρδικές περιοχές. Στη συνέχεια παρατίθεται επισκόπηση των προϋποθέσεων που ίσχυαν για την είσοδο/διαμονή στο Κουρδιστάν κατά το χρόνο συγγραφής του παρόντος εγγράφου: όμως το καθεστώς εισόδου και διαμονής μπορεί να αλλάξει ξαφνικά. Σημειώνεται ότι οι προϋποθέσεις εισόδου/διαμονής δεν εφαρμόζονται ομοιόμορφα στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ.

i) Επαρχία Dohuk

116. Όσοι κατάγονται από τις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ μπορούν να εισέρχονται στην Επαρχία χωρίς περιορισμούς. Επιπλέον, χωρίς περιορισμούς επιτρέπεται η είσοδος στις οικο-

¹²¹ Βλέπε ανωτέρω, παράγραφο 98.

¹²² Βλέπε για παράδειγμα, VOI, *No Sponsorship, Residency Conditions to Enter Arbil, Duhuk*, 7 December 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/41281.

γένειες που δεν κατάγονται από μια εκ των τριών Επαρχιών του Βορείου Ιράκ, ενώ οι άγαμοι που δεν κατάγονται από μια εκ των τριών επαρχιών του Βορείου Ιράκ υποχρεούνται να δηλώσουν εγγυητή για λόγους ασφαλείας¹²³. Οι συνοριακές αρχές επικοινωνούν τηλεφωνικά με τον εγγυητή ώστε να επιβεβαιώσουν ότι γνωρίζει το πρόσωπο που εισέρχεται στην Επαρχία¹²⁴. Όσοι επιδιώκουν να μετεγκατασταθούν υποχρεούνται να συμπληρώσουν ειδικό έντυπο στη Διεύθυνση Ασφάλειας που βρίσκεται στην είσοδο κάθε φυλακίου και εν συνεχεία τους παρέχεται άδεια εισόδου εφόσον κρίνεται ότι δεν αποτελούν κίνδυνο για την ασφάλεια. Δεν υποχρεούνται να συμπληρώσουν το προαναφερόμενο έντυπο όσοι εισέρχονται στην Επαρχία για περίοδο διαμονής μικρότερη των δέκα πέντε ημερών (για παράδειγμα για εμπορικούς, οικογενειακούς ή τουριστικούς λόγους). Κατά κανόνα, απαγορεύεται η είσοδος στους άγαμους που δεν δηλώνουν εγγυητή¹²⁵.

117. Όσοι δεν κατάγονται από τις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ και επιδιώκουν να εγκατασταθούν στην Επαρχία οφείλουν να επικοινωνήσουν με το Γραφείο Διαμονής της Διεύθυνσης Ασφάλειας προκειμένου να εφοδιασθούν με άδεια παραμονής. Οι άγαμοι που δεν κατάγονται από τις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ υποχρεούνται να δηλώσουν εγγυητή προκειμένου να νομιμοποιήσουν τη διαμονή τους¹²⁶. Οι εσωτερικά εκτοπισμένοι που αιτούνται άδεια διαμονής υποβάλλονται σε έλεγχο ασφαλείας κατά τον οποίον διερευνώνται οι λόγοι της μετεγκατάστασης: σχετικά υποχρεούνται να αποδείξουν είτε πολιτικούς δεσμούς με την περιοχή ή ότι διέφυγαν τη βία ή τη δίωξη. Σε αντίθετη περίπτωση δεν τους επιτρέπεται να διαμείνουν στην Επαρχία. Σε όσους δεν θεωρούνται επικίνδυνοι για την ασφάλεια χορηγείται εξάμηνη άδεια παραμονής, που μπορεί να ανανεωθεί. Μετά την καταγραφή από τις αρχές ασφαλείας οι ενδιαφερόμενοι διαμένουν στην περιοχή σε καθεστώς περιορισμένης επιτήρησης. Δεν επιτρέπεται η διαμονή και κινδυνεύουν να απομακρυνθούν με βίαια μέσα όσοι θεωρούνται απειλή για την ασφάλεια ή έχουν

¹²³ Ο εγγυητής μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Αναλαμβάνει την ευθύνη να ενημερώσει τις αρχές ότι γνωρίζει τον εσωτερικά εκτοπισμένο που αιτείται την είσοδο στην Επαρχία και υποβάλλεται σε ανάκριση στην περίπτωση που ανακύψει ζήτημα ασφαλείας. Έως πρόσφατα, προϋπόθεση ήταν η εγγραφή του στην Εθνικό Πρόγραμμα Επισιτισμού της Επαρχίας και η καλή φήμη του.

¹²⁴ Συνήθως οι εγγυητές συστήνεται στις αρχές τηλεφωνικά. Οι αρχές ασφαλείας μπορεί να του υποβάλουν ερωτήσεις ή να επιβεβαιώσουν το τηλέφωνό του. Εάν χρειάζονται περαιτέρω έλεγχοι για την επιβεβαίωση της ταυτότητας του εγγυητή η συνοριακή αρχή μπορεί να απαιτήσει την αυτοπρόσωπη εμφάνισή του στο σημείο ελέγχου. Παλαιότερα, ο εγγυητής ήταν υποχρεωμένος να εμφανίζεται στο φυλάκιο ελέγχου σε κάθε περίπτωση.

¹²⁵ Φαίνεται ότι οι αρχές επιτρέπουν κατ' εξαίρεση την είσοδο σε εσωτερικά εκτοπισμένους που δεν δηλώνουν εγγυητή εφόσον συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: 1) το υπόβαθρο του ενδιαφερόμενου μπορεί να ελεγχθεί από το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν, εάν το κόμμα διατηρεί γραφείο στον τόπο καταγωγής του (για παράδειγμα στη Ninewa ή στο Κιρκούκ) και διαπιστώνεται ότι δεν αποτελεί κίνδυνο για την ασφάλεια και 2) ο ενδιαφερόμενος μπορεί να αποδείξει ότι διαφεύγει τη βία ή τις διώξεις. Σε διαφορετική περίπτωση δεν επιτρέπεται η είσοδος του ενδιαφερόμενου στην Επαρχία Dahuk.

¹²⁶ Χωρίς εγγυητή και σε εξαιρετικές περιπτώσεις χορηγείται στον ενδιαφερόμενο άδεια διαμονής εφόσον: 1) μπορεί να ελεγχθεί το υπόβαθρο του και να διαπιστωθεί ότι δεν είναι επικίνδυνος για την ασφάλεια και 2) μπορεί να αποδείξει ότι διέφυγε τη βία ή τις διώξεις.

διαπράξει αδίκημα. Μετά την άφιξή τους οι εσωτερικά εκτοπισμένοι οφείλουν να παρουσιαστούν ενώπιον του εκπροσώπου της συνοικίας (Mukhtar) και, όταν αλλάζουν τόπο διαμονής ενώπιον της Διεύθυνσης Ασφαλείας. Αναφέρεται ότι από το Νοέμβριο του 2006 αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατά την καταγραφή τους οι Άραβες και οι Κούρδοι από τις «αμφισβητούμενες περιοχές». Όσοι διαμένουν για σύντομες περιόδους (για λιγότερες από 15 ημέρες) δεν απαιτείται να καταγραφούν με τη Διεύθυνση Ασφαλείας για να είναι νόμιμη η διαμονή τους.

ii) Επαρχία Erbil

118. Όσοι κατάγονται από τις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ μπορούν να εισέρχονται στην Επαρχία Erbil χωρίς περιορισμούς. Όσοι δεν κατάγονται από μια από τις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ υποχρεούνται να δηλώσουν εγγυητή εάν επιθυμούν να μετεγκατασταθούν στην Επαρχία για περίοδο πλέον του μηνός¹²⁷. Οι συνοριακές αρχές επικοινωνούν με τον εγγυητή τηλεφωνικά ώστε να επιβεβαιώσει ότι γνωρίζει τον ενδιαφερόμενο να εισέλθει στην Επαρχία¹²⁸. Όσοι επιδιώκουν να μετεγκατασταθούν υποχρεούνται να δηλώσουν στις υπηρεσίες ασφάλειας του φυλακίου ελέγχου τους λόγους της επίσκεψής τους, τη διάρκεια και τον τόπο διαμονής τους. Μετά τη συμπλήρωση του σχετικού εντύπου με τα προαναφερόμενα στοιχεία επιτρέπεται η είσοδος στην Επαρχία. Με την άφιξή του στο δηλωθέντα τόπο διαμονής ο ενδιαφερόμενος υποχρεούται να επικοινωνήσει με τη Διεύθυνση Ασφαλείας ώστε να εφοδιαστεί με άδεια διαμονής. Δεν απαιτείται να δηλώσουν εγγυητή όσοι εισέρχονται στην Επαρχία με σκοπό τη βραχύχρονη διαμονή (διάρκειας μικρότερης του ενός μηνός) για παράδειγμα για λόγους εμπορικούς ή τουριστικούς ή οικογενειακούς.

119. Όσοι δεν κατάγονται από τις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ και επιδιώκουν να μετεγκατασταθούν στην Επαρχία Erbil για διάστημα που υπερβαίνει τη διάρκεια του ενός μηνός υποχρεούνται να επικοινωνήσουν με το Γραφείο Διαμονής της Διεύθυνσης Ασφαλείας ώστε να εφοδιαστούν με άδεια παραμονής. Το Γραφείο Ασφαλείας του τόπου της μετεγκατάστασης χορηγεί στους ενδιαφερόμενους ενημερωτικό δελτίο διαμονής (*karti zaniyari*) αφού δηλώσουν εγγυητή και αποδείξουν τους λόγους της διαμονής τους. Το προαναφερόμενο δελτίο τους παρέχει το δικαίωμα διαμονής στην Επαρχία για διάστημα τριών μηνών. Με την εκπνοή του τριμήνου οφεί-

¹²⁷ Ο εγγυητής μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Αναλαμβάνει την ευθύνη να ενημερώσει τις αρχές ότι γνωρίζει τον εσωτερικά εκτοπισμένο που αιτείται την είσοδο στην Επαρχία και υποβάλλεται σε ανάκριση στην περίπτωση που ανακύψει ζήτημα ασφαλείας. Έως πρόσφατα, προϋπόθεση ήταν η εγγραφή του στην Εθνικό Πρόγραμμα Επισιτισμού της Επαρχίας και η καλή φήμη του.

¹²⁸ Συνήθως οι εγγυητές συστήνεται στις αρχές τηλεφωνικά. Οι αρχές ασφαλείας μπορεί να του υποβάλουν ερωτήσεις ή να επιβεβαιώσουν το τηλέφωνό του. Εάν χρειάζονται περαιτέρω έλεγχοι για την επιβεβαίωση της ταυτότητας του εγγυητή η συνοριακή αρχή μπορεί να απαιτήσει την αυτοπρόσωπη εμφάνισή του στο σημείο ελέγχου. Παλαιότερα, ο εγγυητής ήταν υποχρεωμένος να εμφανίζεται στο φυλάκιο ελέγχου σε κάθε περίπτωση.

λουν να το ανανεώσουν. Όσοι θεωρούνται απειλή για την ασφάλεια ή έχουν διαπράξει αδίκημα δεν δικαιούνται ανανέωση του δελτίου. Γενικά, δεν χορηγείται δελτίο σε όσους δεν δηλώνουν εγγυητή. Επιτρέπεται η διαμονή των εσωτερικά εκτοπισμένων εφόσον δηλώσουν στο Γραφείο Διαμονής ή στην πλησιέστερη Διεύθυνση Ασφαλείας εάν επιθυμούν να μετακομίσουν, να επισκεφθούν ή να επιστρέψουν μόνιμα στον τόπο καταγωγής τους. Δεν απαιτείται η καταγραφή με τις αρχές ασφαλείας για τη νομιμοποίηση της παραμονής όσων διαμένουν στην Επαρχία για βραχύ χρονικό διάστημα (για λόγους εμπορικούς, οικογενειακούς ή τουριστικούς).

iii) Επαρχία Suleymaniyah

120. Γενικά, δεν υπάρχουν περιορισμοί για την είσοδο σε αυτήν την Επαρχία ούτε απαιτείται η δήλωση εγγυητή¹²⁹. Όμως, για λόγους δημογραφικούς και πολιτικούς απαγορεύεται κατά κανόνα η είσοδος σε όσους κατάγονται από τις διεκδικούμενες από την Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν «αμφισβητούμενες περιοχές» (δηλαδή από το Κιρκούκ και τη Khanaqeen της Επαρχίας Diyalā). Στα πρόσωπα αυτά επιτρέπεται η είσοδος μόνο για λόγους επίσκεψης¹³⁰. Σε αυτήν την περίπτωση δικαιούνται να εισέλθουν αλλά αδυνατούν να μεταφέρουν την οικοσκευή τους ή πολλές αποσκευές. Όσοι φθάνουν αεροπορικώς στην Επαρχία δεν αντιμετωπίζουν περιορισμούς. Όμως, υποχρεούνται να αποδείξουν ότι διαθέτουν τους αναγκαίους πόρους.

121. Ιρακινοί που δεν κατάγονται από μια από τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ και προτίθενται να παραμείνουν στην Επαρχία για διάστημα πλέον του ενός μηνός κατά κανόνα υποχρεούνται να δηλώνουν εγγυητή¹³¹, που τους συνοδεύει στη Διεύθυνση Ασφαλείας. Υποβάλλονται σε έλεγχο ασφάλειας στο πλαίσιο του οποίου διερευνώνται οι λόγοι της μετεγκατάστασης. Στον ενδιαφερόμενο χορηγείται άδεια διαμονής εξάμηνης διάρκειας αφού διαπιστωθεί ότι δεν αποτελεί απειλή για την ασφάλεια της Επαρχίας. Η ισχύς αυτής της άδειας μπορεί να παραταθεί. Μετά τη

¹²⁹ Ιδιαίτερη διαδικασία εφαρμόζεται στους εσωτερικά εκτοπισμένους που προτίθενται να μετεγκατασταθούν στην περιοχή Kalar. Κατ' αρχήν ο ενδιαφερόμενος υποχρεούται να επικοινωνήσει με το Γραφείο Ασφαλείας και να καταθέσει αίτηση για να του χορηγηθεί άδεια μετεγκατάστασης. Απαιτείται να δηλώσει εγγυητή που κατοικεί στο Kalar. Το έγγραφο από το οποίο προκύπτουν τα στοιχεία του εγγυητή πρέπει να επικυρωθεί από συμβολαιογράφο του Kalar. Με την ολοκλήρωση της προαναφερόμενης διαδικασίας οι αρχές επιτρέπουν τη μετεγκατάσταση του ενδιαφερόμενου και των μελών της οικογένειάς του καθώς και τη μεταφορά της οικοσκευής του. Δεν χορηγείται άδεια μετεγκατάστασης σε πρόσωπα που δεν δηλώνουν εγγυητή από το Kalar. Μετά την εγκατάστασή του στο Kalar, ο ενδιαφερόμενος οφείλει να αιτηθεί επιβεβαιωτική επιστολή από τον αντιπρόσωπο της συνοικίας του τόπου της κατοικίας του (mukhtar) που προσκομίζει στο Γραφείο Ασφαλείας για την επαλήθευση της διεύθυνσης διαμονής του.

¹³⁰ Δεν επιτρέπεται η είσοδος στους Κούρδους καθώς και στους Άραβες, στους Τουρκμένους, στους Yazidis και σε άλλες θρησκευτικές ή εθνοτικές ομάδες από τις «αμφισβητούμενες περιοχές».

¹³¹ Ο εγγυητής μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Αναλαμβάνει την ευθύνη να ενημερώσει τις αρχές ότι γνωρίζει τον εσωτερικά εκτοπισμένο που αιτείται την είσοδο στην Επαρχία και υποβάλλεται σε ανάκριση στην περίπτωση που ανακύψει ζήτημα ασφαλείας. Έως πρόσφατα, προϋπόθεση ήταν η εγγραφή του στην Εθνικό Πρόγραμμα Επισιτισμού της Επαρχίας και η καλή φήμη του. Δεν απαιτείται να δηλώσουν εγγυητή οι γιατροί, οι ιδιοκτήτες εταιρειών και εστιατορίων και οι πανεπιστημιακοί καθηγητές.

χορήγηση της προαναφερόμενης άδειας ο εσωτερικά εκτοπισμένος διαμένει στην Επαρχία με καθεστώς περιορισμένης επιτήρησης. Όσοι κρίνονται απειλή για την ασφάλεια ή έχουν διαπράξει ποινικό αδίκημα δεν δικαιούνται ανανέωση της άδειας διαμονής ή μπορεί να μην τους χορηγηθεί άδεια διαμονής και να κληθούν να εγκαταλείψουν την Επαρχία. Με την άφιξή τους οι εσωτερικά εκτοπισμένοι οφείλουν να επικοινωνήσουν με τον εκπρόσωπο της συνοικίας (Mukhtar) και να παρουσιαστούν ενώπιόν του και να ενημερώνουν το Γραφείο Ασφαλείας για κάθε αλλαγή του τόπου διαμονής τους. Δεν επιτρέπεται η διαμονή σε όσους δεν δηλώνουν εγγυητή, με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν να απομακρυνθούν οποτεδήποτε από την Επαρχία με βίαια μέσα. Οι εσωτερικά εκτοπισμένοι στους οποίους επιτρέπεται να διαμένουν στην Επαρχία οφείλουν να επικοινωνούν με το πλησιέστερο Γραφείο Ασφάλειας εάν προτίθενται να μετακομίσουν, να επισκεφθούν ή να επιστρέψουν οριστικά στον τόπο καταγωγής τους. Για λόγους δημογραφικούς και πολιτικούς δεν επιτρέπεται η διαμονή στους Ιρακινούς που κατάγονται από το Kirkuk ή τη Khanaqeen, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών κουρδικής, αραβικής και τουρκμενικής καταγωγής και των μελών άλλων εθνοτικών ή θρησκευτικών ομάδων.

122. Ιρακινός που κατάγεται από περιοχές του Κεντρικού ή του Νοτίου Ιράκ βρίσκεται εκτός της εμβέλειας δράσης των διωκτών του εάν μετεγκατασταθεί στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ, καθώς απολαμβάνει την προστασία της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν, που όμως παρέχεται μόνον σε όσους επιτρέπεται η είσοδος στην περιοχή του Κουρδιστάν και έχουν εφοδιασθεί με τίτλο διαμονής. Επιπλέον, επιβάλλεται οι κουρδικές αρχές να δύνανται και να προτίθενται να προστατεύσουν τον ενδιαφερόμενο. Γενικά, οι κουρδικές αρχές δύνανται και προτίθενται να παρέχουν προστασία. Όμως, κάποιες κατηγορίες προσώπων, ειδικά όσα διαφεύγουν τα «εγκλήματα τιμής» ή τις φυλετικές συγκρούσεις (βεντέτες), μπορεί να βρίσκονται στη ακτίνα δράσης των διωκτών τους όταν μετεγκαθίστανται εντός του Ιράκ.

123. Δεν χορηγείται άδεια εισόδου και / ή διαμονής στην περιοχή του Κουρδιστάν σε όσους κατά την Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν συνιστούν απειλή για την ασφάλεια και κυρίως στους άγαμους άντρες, που επομένως αδυνατούν να απολαμβάνουν την προστασία των αρχών της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν.

β. Είναι εύλογη η εγχώρια προστασία;

124. Γενικά, ο μεγάλος αριθμός των εσωτερικά εκτοπισμένων στην περιοχή του Κουρδιστάν άσκησε αφόρητη πίεση σε υπηρεσίες όπως είναι η εκπαίδευση, η υγεία, ο ηλεκτροδότηση, τα καύσιμα και η υδροδότηση. Σε όλες τις Επαρχίες υπάρχει έλλειψη φαρμάκων και ιατρικού εξοπλισμού και διαπιστώνονται δυσκολίες στην απορρόφηση επιπλέον μαθητών στα σχολεία. Η σοβαρή

ανεπάρκεια ανθρώπινων συνθηκών στέγασης και τα υψηλά ενοίκια εξανεμίζουν τους πόρους των εκτοπισμένων οικογενειών και η ανεργία καλπάζει.

125. Η πρόσβαση στα είδη διατροφής μέσω του Εθνικού Προγράμματος Επισιτισμού είναι ανισομερής στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ και για πολιτικούς και δημογραφικούς λόγους μπορεί να εξαρτάται από τον τόπο καταγωγής των εσωτερικά εκτοπισμένων. Από τον Αύγουστο του 2008 έως το Μάρτιο του 2009 οι αρχές της Επαρχίας Dohuk επέτρεψαν στους εσωτερικά εκτοπισμένους να μεταφέρουν τα δελτία σίτισης από τον τόπο καταγωγής τους στον τόπο μετεγκατάστασής τους με την προϋπόθεση της νόμιμης διαμονής τους¹³². Όμως, από το Φεβρουάριο του 2009 οι εσωτερικά εκτοπισμένοι που κατάγονται από την Επαρχία Ninewa και άλλες «αμφισβητούμενες περιοχές» δεν δικαιούνται να μεταφέρουν προσωρινά τα δελτία σίτισης στην Επαρχία Dohuk αλλά καλούνται να λαμβάνουν τα τρόφιμα στον τόπο καταγωγής τους¹³³. Κάποιοι ταξιδεύουν στον τόπο καταγωγής τους για να προμηθευθούν τα τρόφιμα του δελτίου σίτισης. Όμως, σημαντικά κωλύματα είναι το κόστος της μεταφοράς και η έλλειψη ασφάλειας. Από το Μάρτιο του 2009 αναστάλη η προσωρινή μεταφορά των δελτίων σίτισης από όλες τις περιοχές του Κεντρικού και Νοτίου Ιράκ¹³⁴. Στην Επαρχία Erbil επετράπη σε όλους τους εσωτερικά εκτοπισμένους – με εξαίρεση όσους κατάγονται από τις αμφισβητούμενες περιοχές – να υποβάλουν αίτηση για προσωρινή μεταφορά του δελτίου σίτισης με την προϋπόθεση της νόμιμης διαμονής τους. Όμως, από το Μάρτιο του 2009 αναστάλη η προσωρινή μεταφορά των δελτίων σίτισης από όλες τις περιοχές του Κεντρικού και Νοτίου Ιράκ¹³⁵. Στην Επαρχία Suleymaniya υιοθετήθηκε μηχανισμός για τη μεταφορά των δελτίων σίτισης στις αρχές του 2008, όμως η εφαρμογή του αναστάλη το Σεπτέμβριο του 2008 με αποτέλεσμα οι εσωτερικά εκτοπισμένοι να αδυνατούν να προμηθεύονται τα τρόφιμα του δελτίου στον τόπο της μετεγκατάστασής τους. Δεν αναμένεται να εφαρμοστεί εκ νέου ο θεσμός της προσωρινής μεταφοράς του δελτίου σίτισης. Για τους εσωτερικά εκτοπισμένους που λαμβάνουν τα τρόφιμα του Εθνικού Προγράμματος Επισιτισμού στη τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ δεν είναι πάντα εγγυημένη η μηνιαία διανομή κυρίως λόγω των προβλημάτων ανασφάλειας των οδικών αρτηριών ή της έλλειψης μεταφορικών μέσων¹³⁶. Κάποιοι εσωτερικά εκτοπισμένοι

¹³² Οι εσωτερικά εκτοπισμένοι από τις περιοχές του Κεντρικού και Νοτίου Ιράκ παραμένουν καταγεγραμμένοι στο Εθνικό Πρόγραμμα Επισιτισμού του τόπου καταγωγής τους αλλά λαμβάνουν τα τρόφιμα στην Επαρχία Dohuk. Όμως, επειδή οι διαδικασίες για την προσωρινή μεταφορά της κάρτας συσσιτίου ήταν χρονοβόρες και οι εσωτερικά εκτοπισμένοι ήταν υποχρεωμένοι να περιμένουν πολλούς μήνες για να αρχίσουν να λαμβάνουν τα τρόφιμα που τους αναλογούσαν στην Επαρχία Dohuk. Από τον Ιανουάριο του 2009 άρχισαν να λαμβάνουν τρόφιμα μόλις 7.248 από τις 18.000 εσωτερικά εκτοπισμένες οικογένειες που ήταν καταγεγραμμένες στις Υπηρεσίες Εκτόπισης και Μετανάστευσης της Επαρχίας. UNHCR Dahuk, March 2009 and Dahuk Directorate of Food, March 2009.

¹³³ Πληροφορία από τη Διεύθυνση Επισιτισμού της Επαρχίας Dahuk, Μάρτιος 2009.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Γραφείο του Κυβερνήτη της Erbil, Μάρτιος 2009.

¹³⁶ IOM, *Governorate Profiles Dahuk, Erbil, Sulaymaniyah*, December 2008, p. 8, <http://www.iomiraq.net/Li->

που έχουν μετεγκατασταθεί στην περιοχή του Κουρδιστάν και κατάγονται από μια από τις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ πέτυχαν τη μόνιμη μεταφορά των δελτίων σίτισης. Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης ποσοστό 75% των ερωτηθέντων εσωτερικά εκτοπισμένων στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ δήλωσε ότι δεν είχε πρόσβαση στο σύστημα του δελτίου σίτισης¹³⁷.

126. Στο πλαίσιο προγράμματος του Παγκόσμιου Οργανισμού Τροφίμων που άρχισε να εφαρμόζεται στις αρχές του 2008 εφοδιάζονται με τρόφιμα κάποιοι εσωτερικά εκτοπισμένοι στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ, εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις¹³⁸. Στις αρχές του 2009 57.000 εσωτερικά εκτοπισμένοι στην Επαρχία Dohuk, 30.000 στην Επαρχία Erbil και 37.000 στην Επαρχία Sulaymaniyah εφοδιάζονταν σε μηνιαία βάση με τρόφιμα στο πλαίσιο υλοποίησης του προαναφερθέντος προγράμματος¹³⁹. Όσοι δεν έχουν καταγραφεί με τις τοπικές αρχές δεν έχουν πρόσβαση ούτε στο Εθνικό Πρόγραμμα Επισιτισμού ούτε στο πρόγραμμα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τροφίμων.

127. Η πρόσβαση στη **στέγη** είναι περιορισμένη και στις τρεις Επαρχίες επειδή οι μη κουρδικής καταγωγής εσωτερικά εκτοπισμένοι δεν δικαιούνται να αγοράσουν ή να αποκτήσουν περιουσία. Δικαιούνται να νοικιάσουν ακίνητη περιουσία εφόσον έχουν καταγραφεί με τις αρχές ασφαλείας. Η προϋπόθεση της καταγραφής στις αρχές ασφαλείας είναι απαραίτητη για τους εκτός του Κουρδιστάν καταγόμενους Ιρακινούς που προτίθενται να διαμείνουν σε ξενοδοχείο για μεγάλο χρονικό διάστημα¹⁴⁰. Στην Επαρχία Sulaymaniyah απαιτείται άδεια από τις αρχές ασφαλείας ακόμη και για βραχύχρονη διαμονή σε ξενοδοχείο. Σημειώνεται ότι η σχετική διαδικασία είναι γενικά απλή. Στην πλειοψηφία τους οι ερωτηθέντες από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εσωτερικά εκτοπισμένοι στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ ζουν σε ενοικιασμένες οικίες¹⁴¹. Οι περισσότεροι αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανεύρεση εργασίας και αρκετοί αδυνατούν να αντιμετωπίσουν το κόστος συντήρησης της οικίας τους καθώς παρατείνεται η διάρκεια της εκτόπισής τους. Αρκετοί ζουν σε συνθήκες συνωστισμού σε ερειπωμένα σπίτια που δεν πλη-

brary/idp.gov/profiles/2008/Governorate_Profiles_Dahuk_Erbil_Sulaymaniyah_Dec08.pdf.

¹³⁷ Ibid., pp. 8-9.

¹³⁸ Οι προϋποθέσεις είναι οι εξής: οι εσωτερικά εκτοπισμένοι βρίσκονται εκτός της επαρχίας από την οποία κατάγονται, δεν έχουν μεταφέρει το δελτίο συσσιτίου, είναι κάτοχοι κάρτας συσσιτίου που έχει εκδοθεί στον τόπο καταγωγής τους (δεν απαιτείται για την Επαρχία Dahuk) και είναι καταγεγραμμένοι στη Διεύθυνση Εκτόπισης και Μετανάστευσης.

¹³⁹ Στατιστικά στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τροφίμων – Erbil.

¹⁴⁰ Τα ξενοδοχεία υποχρεούνται να καταγράφουν τους πελάτες τους με βάση τα προσωπικά στοιχεία τους, όπως προκύπτουν από έγγραφα ταυτότητας και να ενημερώνουν σχετικά τις αρχές ασφαλείας.

¹⁴¹ UNHCR, *IDP Monitoring 2008*. See also IOM, *Governorate Profiles Dahuk, Erbil, Sulaymaniyah*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 136, p. 8.

ρούν τα ελάχιστα κριτήρια της αξιοπρεπούς διαβίωσης¹⁴². Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης σημαντικός αριθμός εσωτερικά εκτοπισμένων στις Επαρχίες Dohuk και Erbil ανέφερε ότι φοβάται την έξωση, παρότι πρόσφατα ουδείς έχει εξωθεί¹⁴³.

128. Πρόσβαση στην **απασχόληση** έχουν μόνον όσοι καταγράφονται με τις αρχές ασφάλειας. Η πρόσβαση στην απασχόληση μπορεί να είναι ιδιαίτερα δύσκολη για όσους δεν έχουν οικογενειακούς, φυλετικούς ή πολιτικούς δεσμούς με την περιοχή του Κουρδιστάν. Η πρόσβαση στην απασχόληση, ιδιαίτερα στο δημόσιο τομέα, συχνά απαιτεί φυλετικούς δεσμούς ή σχέσεις με το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν ή την Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν αντίστοιχα. Οι άγαμες γυναίκες αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες στην αναζήτηση εργασίας καθώς, για πολιτισμικούς κυρίως λόγους, εξαρτώνται συχνά από την οικογενειακή/φυλετική οικονομική υποστήριξη¹⁴⁴. Η ανεπαρκής γνώση της κουρδικής γλώσσας αποτελεί επιπλέον κώλυμα για την πρόσβαση στην απασχόληση των μη κουρδικής καταγωγής εσωτερικά εκτοπισμένων, ειδικά των νεο-αφικνούμενων. Χωρίς δυσκολίες απορροφήθηκαν στην τοπική αγορά εργασίας οι εξειδικευμένοι επαγγελματίες, όπως οι καθηγητές ή οι γιατροί. Η Ομάδα Παρακολούθησης της Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διαπίστωσε ότι το 2008 ελάχιστοι εσωτερικά εκτοπισμένοι που ζουν στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ εξασφάλισαν εισόδημα από τακτική πλήρη απασχόληση¹⁴⁵. Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης

¹⁴² Στην Επαρχία Dahuk 63% των ερωτηθέντων εσωτερικά εκτοπισμένων οικογενειών ανέφεραν ότι ζουν σε συνθήκες συνωστισμού, 53% σε συνθήκες μάλλον συνωστισμού (πλέον των πέντε ατόμων ανά δωμάτιο) και 10% σε συνθήκες εξαιρετικού συνωστισμού (πλέον των οκτώ ατόμων ανά δωμάτιο). Στην Επαρχία Erbil 50% των ερωτηθέντων από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες οικογενειών ανέφεραν ότι αποτελεί πρόβλημα ο συνωστισμός: οι περισσότεροι ζουν σε συνθήκες εξαιρετικού ή μέτριου συνωστισμού. Στην Επαρχία Sulaymaniyah 49% των οικογενειών ανέφεραν ότι αποτελεί πρόβλημα ο συνωστισμός: οι περισσότεροι ζουν σε συνθήκες εξαιρετικού (5%) ή μετρίου συνωστισμού (44%). Η έρευνα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες αφορούσε 1715 νοικοκυριά στην Επαρχία Dahuk 1724, στην Επαρχία Erbil και 2278 IDP στην Επαρχία Sulaymaniyah και διενεργήθηκε μεταξύ του Μαΐου 2007 και της 30ης Ιουνίου 2008. UNHCR, *IDP Monitoring 2008*.

¹⁴³ Στην Επαρχία Erbil 15.4% των ερωτηθέντων από το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης εσωτερικά εκτοπισμένων δήλωσαν ότι απειλούνται με έξωση. Οι εσωτερικά εκτοπισμένοι στην Επαρχία Dahuk ανέφεραν ότι οι πιέσεις για έξωση προέρχονται από τους μαχητές, τις αρχές, τους γείτονες και τους συγγενείς. Δεν αναφέρθηκαν απειλές έξωσης στην Επαρχία Sulaymaniyah. Γενικά, τα προαναφερόμενα ποσοστά είναι σημαντικά υψηλότερα από τον εθνικό μέσο όρο (3.7%); IOM, *Governorate Profiles Dahuk, Erbil, Sulaymaniyah*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 136, p. 8.

¹⁴⁴ Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης αρκετές εσωτερικά εκτοπισμένες γυναίκες κατέφυγαν στην πορνεία, είτε ωθούμενες από μέλη της οικογένειάς τους είτε από απόγνωση, στην περίπτωση των νοικοκυριών με αρχηγό γυναίκα. Αναφέρεται ότι στο Dahuk κάποιες γυναίκες ήσαν θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης των εργοδοτών τους υπό την απειλή της απόλυσης. Ανησυχία προκαλεί η παιδική εργασία, καθώς αναφέρεται ότι και στις τρεις Επαρχίες τα παιδιά δεν παρακολουθούν μαθήματα στο σχολείο αλλά αναγκάζονται να πωλούν τσιγάρα, υφάσματα και άλλα αγαθά στους δρόμους για να συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα. IOM, *Governorate Profiles Dahuk, Erbil, Sulaymaniyah*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 136, p. 7.

¹⁴⁵ Στην Επαρχία Dahuk ποσοστό μόνο 18% των ερωτηθέντων εσωτερικά εκτοπισμένων αμείβεται λόγω εργασίας με πλήρη απασχόληση. Οι περισσότεροι εσωτερικά εκτοπισμένοι υπο-απασχολούνται (21%) ή εργάζονται περιστασιακά (75%). Στην Επαρχία Erbil 68% των ερωτηθέντων εσωτερικά εκτοπισμένων παραγωγικής ηλικίας ήσαν άνεργοι από την εκτόπισή τους. Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες που δήλωσαν ότι εργάζονταν απασχολούνταν περιστασιακά. Στην Επαρχία Sulaymaniyah μόνο 9% των ερωτηθέντων εσωτερικά εκτοπισμένων κερδίζει τα προς το ζην με τακτική πλήρη απασχόληση. 35% είναι αυτο-απασχολούμενοι. Οι περισσότεροι είτε ήσαν άνεργοι (9%) είτε ερ-

οι εσωτερικά εκτοπισμένοι αμείβονται με χαμηλότερους μισθούς σε σχέση με τα μέλη της κοινότητας υποδοχής¹⁴⁶.

129. Στα τέλη του 2007 το Υπουργείο Εκτόπισης και Μετανάστευσης καθιέρωσε επιδότηση ενοικίου ύψους 150.000 ιρακινών δηναρίων (περίπου 120 δολάρια ΗΠΑ) για περίοδο έξη μηνών για κάθε οικογένεια εσωτερικά εκτοπισμένων που είχε καταγραφεί από τις υπηρεσίες του. Διαπιστώθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις κατά την εφαρμογή του προγράμματος στην περιοχή του Κουρδιστάν και η καταβολή της προαναφερόμενης οικονομικής ενίσχυσης μέσω των Υπηρεσιών Εκτόπισης και Μετανάστευσης άρχισε στα τέλη του 2008¹⁴⁷. Έως σήμερα, αιτήθηκαν την προαναφερόμενη επιδότηση περίπου 32.000 οικογένειες εσωτερικά εκτοπισμένες στις τρεις Επαρχίες του Βόρειου Ιράκ και κρίθηκε ότι πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις. Όμως, οι πόροι που μεταφέρθηκαν από το Υπουργείο Εκτόπισης και Μετανάστευσης στη Βαγδάτη είναι ανεπαρκείς και καλύπτουν τις ανάγκες μόνον 17.000 οικογενειών και για περίοδο μόλις τριών μηνών¹⁴⁸. Όμως, καθώς το Υπουργείο Εκτόπισης και Μετανάστευσης εξέδωσε διαταγή για την αναστολή της καταγραφής των νεοαφιχθέντων εσωτερικά εκτοπισμένων από τις περιοχές του Κεντρικού και Νοτίου Ιράκ, οι νεο-αφιχθέντες δεν δικαιούνται την προαναφερόμενη επιδότηση του ενοικίου¹⁴⁹. Επίσης, οι νεο-αφιχθέντες δεν δικαιούνται το επίδομα του 1.000.000 ιρακινών δηναρίων, καθώς η καταβολή του εξαρτάται άμεσα από την προηγούμενη καταγραφή τους ως εσωτερικά εκτοπισμένων από την Υπηρεσία Εκτόπισης και Μετανάστευσης. Η παρακολούθηση του σχετικού προγράμματος αποκάλυψε ότι αρκετοί εσωτερικά εκτοπισμένοι δεν είχαν πρόσβαση στην ανθρωπιστική βοήθεια μετά την εκτόπισή τους¹⁵⁰.

γάζονταν περιστασιακά (54%); UNHCR, *IDP Monitoring 2008*. Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης σε ποσοστό 40% δεν εργάζεται κανένα μέλος των οικογενειών των εσωτερικά εκτοπισμένων (66% στην Επαρχία Dahuk, 32% στην Επαρχία Erbil και 32% στην Επαρχία Sulaymaniyah); IOM, *Governorate Profiles Dahuk, Erbil, Sulaymaniyah*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 136, p. 12.

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Στην Επαρχία Dahuk η καταβολή άρχισε το Νοέμβριο του 2008 και στις Επαρχίες Erbil και Sulaymaniyah τον Οκτώβριο του 2008.

¹⁴⁸ Πληροφορία της Διεύθυνσης Εκτόπισης και Μετανάστευσης, Μάρτιος 2008.

¹⁴⁹ Με βάση την απόφαση του Υπουργείου Εκτόπισης και Μετανάστευσης για την αναστολή της καταγραφής των εσωτερικά εκτοπισμένων, η Γενική Διεύθυνση Εκτόπισης και Μετανάστευσης στην Erbil απέστειλε εγκύκλιο σε όλες τις υπηρεσίες της στην περιοχή του Κουρδιστάν για να αναστείλουν την καταγραφή των εσωτερικά εκτοπισμένων. Στην Επαρχία Erbil η καταγραφή αναστάλη στις αρχές Δεκεμβρίου 2008, στην Επαρχία Dahuk στις 12.2.2009 και στην Επαρχία Sulaymaniyah στις 24.3.2009. Όμως, όπως προαναφέρθηκε, η αναστολή της καταγραφής των εσωτερικά εκτοπισμένων δεν επιδρά στις προϋποθέσεις εισόδου/διαμονής όσων κατάγονται από τις περιοχές του Κεντρικού/Νοτίου Ιράκ. Οι Υπηρεσίες Εκτόπισης και Μετανάστευσης συνεχίζουν να καταγράφουν ως εσωτερικά εκτοπισμένους όσους αναγκάζονται να μετακινηθούν λόγω των αψιμαχιών στα σύνορα με το Ιράν και την Τουρκία. Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Μάρτιος 2009.

¹⁵⁰ Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης μόλις 23% των εσωτερικά εκτοπισμένων δήλωσαν ότι είχαν πρόσβαση στην ανθρωπιστική βοήθεια μετά την εκτόπισή τους. Το ποσοστό αυτό είναι αισθητά χαμηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο (63%). IOM, *Governorate Profiles Dahuk, Erbil, Sulaymaniyah*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 136, p. 13. Η Ομάδα Παρακολούθησης της Προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διαπίστωσε ότι στην Επαρχία Dahuk πρόσβαση στην ανθρωπιστική βοήθεια (κυρίως τρόφιμα) είχε ποσοστό 28% των

130. Και στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ πρόσβαση στο **δημόσιο σύστημα υγείας** έχουν όλοι οι εσωτερικά εκτοπισμένοι, ανεξάρτητα από την καταγραφή τους με τις αρχές ασφαλείας. Ενώ στις Επαρχίες Dohuk και Sulaymaniyah οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, οι εσωτερικά εκτοπισμένοι είχαν πρόσβαση στο πρωτοβάθμιο σύστημα υγείας και στα απαραίτητα φάρμακα, από τους ερωτηθέντες στην επαρχία Dohuk σε ποσοστό μόλις 64% είχαν πρόσβαση στο πρωτοβάθμιο σύστημα υγείας και μόλις 18% σε φάρμακα. Στην Επαρχία Dohuk η πρόσβαση στο πρωτοβάθμιο σύστημα υγείας είναι προβληματική λόγω της ανεπάρκειάς του¹⁵¹. Επίσης, στην Επαρχία Dohuk όλοι οι εσωτερικά εκτοπισμένοι, ανεξάρτητα από την καταγραφή τους από τις αρχές ασφαλείας, έχουν δικαίωμα πρόσβασης στη **δημόσια εκπαίδευση**. Στην Επαρχίες Erbil και Sulaymaniyah η πρόσβαση περιορίζεται μόνο σε όσους είναι καταγεγραμμένοι από τις αρχές ασφαλείας. Σύνηθες εμπόδιο πρόσβασης στην εκπαίδευση είναι η έλλειψη των αναγκαίων εγγράφων καθώς και των αραβικών σχολείων. Επομένως, αρκετά εσωτερικά εκτοπισμένα παιδιά αραβικής καταγωγής αδυνατούν να παρακολουθήσουν μαθήματα σε σχολείο¹⁵².

131. Η συντριπτική πλειοψηφία των εσωτερικά εκτοπισμένων έχει πρόσβαση σε δίκτυα **υδροδότησης** και **αποχέτευσης**. Σημειώνεται ωστόσο ότι η ποιότητα των σχετικών υπηρεσιών εξαρτάται από την περιοχή¹⁵³. Η πρόσβαση στην **ηλεκτροδότηση** είναι καλλίτερη σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας, αλλά η πρόσβαση σε **καύσιμα** είναι χαμηλότερου επιπέδου σε σχέση με το μέσο όρο της υπόλοιπης χώρας¹⁵⁴.

132. Οι γυναίκες που έχουν βιώσει την οικογενειακή βία, συμπεριλαμβανομένων των «εγκλημάτων τιμής», συχνά μπορεί να φοβούνται για τη σωματική τους ακεραιότητα και τη ψυχική τους υγεία με αποτέλεσμα να αδυνατούν να διάγουν μια φυσιολογική ζωή.

ερωτηθέντων εσωτερικά εκτοπισμένων, στην Επαρχία Erbil 26% (κυρίως τρόφιμα) και στην Επαρχία Sulaymaniyah, μόλις 5% (κυρίως τρόφιμα); UNHCR, *IDP Monitoring 2008*.

¹⁵¹ UNHCR, *IDP Monitoring 2008*. Βλέπε επίσης IOM, *Governorate Profiles Dahuk, Erbil, Sulaymaniyah*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 136, π. 10.

¹⁵² Στην Επαρχία Dahuk, όπου λειτουργούν τα περισσότερα αραβικά σχολεία του Ιρακινού Κουρδιστάν τα σχολεία λειτουργούν σε διπλές ή τριπλές βάρδιες για να ανταποκριθούν στις ανάγκες όλων των μαθητών. Όμως, ποσοστό μόλις 77% των ερωτηθέντων από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εσωτερικά εκτοπισμένων παρακολουθούν μαθήματα. Στην Επαρχία Erbil 77% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι δεν φοιτούν στο σχολείο τα σχολικής ηλικίας παιδιά τους, κυρίως λόγω της έλλειψης σχολείων με γλώσσα διδασκαλίας την αραβική. Στην Επαρχία Sulaymaniyah 39% των παιδιών σχολικής ηλικίας δεν παρακολουθούν μαθήματα στο σχολείο, κυρίως επειδή δεν είναι η αραβική η γλώσσα διδασκαλίας. UNHCR, *IDP Monitoring 2008*.

¹⁵³ UNHCR, *IDP Monitoring 2008*.

¹⁵⁴ Από τους ερωτηθέντες από το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης εσωτερικά εκτοπισμένοι σε ποσοστό 66% δήλωσαν ότι δεν έχουν πρόσβαση σε καύσιμα. Το ποσοστό αυτό είναι σημαντικά υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο (33%). Στην Επαρχία Dahuk, 99% των ερωτηθέντων εσωτερικά εκτοπισμένων δήλωσαν ότι δεν είχαν πρόσβαση σε καύσιμα. Οι τιμές των καυσίμων είναι ακριβότερες στο Βόρειο Ιράκ με αποτέλεσμα να πλήττονται οι εσωτερικά εκτοπισμένοι με χαμηλό εισόδημα. Η αδυναμία πρόσβασης σε καύσιμα περιλαμβάνει και την αδυναμία να αντιμετωπίσει ο ενδιαφερόμενος το κόστος της αγοράς του, ακόμα και όταν υπάρχει στην τοπική αγορά. IOM, *Governorate Profiles Dahuk, Erbil, Sulaymaniyah*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 136, pp. 9-10

133. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι οι οικογενειακοί, κοινοτικοί/κοινωνικοί και / ή πολιτικοί δεσμοί του αιτούντα με την προτεινόμενη περιοχή μετεγκατάστασης καθώς μπορεί να διευκολύνουν την οικονομική επιβίωση και την ένταξή του σε αυτήν. Εάν κάποιος διέμενε στο παρελθόν στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς να αντιμετωπίζει προβλήματα προστασίας, κατά κανόνα μπορεί να ενταχθεί στην τοπική κοινότητα και ευλόγως μπορεί να αναμένεται η μετεγκατάστασή του σε κάποια από αυτές. Όμως, τούτο δεν ισχύει για όσους κατάγονται από τις «αμφισβητούμενες περιοχές» καθώς γενικά οι τοπικές αρχές τους αποθαρρύνουν ή δεν τους επιτρέπουν να επιστρέψουν στην περιοχή του Κουρδιστάν, ακόμη και όταν παλαιότερα διέμεναν σε αυτήν.

134. Ενώ τα μεγάλα αστικά κέντρα της περιοχής του Κουρδιστάν έχουν γενικά μεικτό πληθυσμό που διευκολύνει την ένταξη Ιρακινών πολιτών με διαφορετικό εθνοτικό, θρησκευτικό ή φυλετικό υπόβαθρο, είναι δυσκολότερη η μετεγκατάσταση σε αγροτικές ή περισσότερο ομοιογενείς πληθυσμιακά περιοχές, καθώς ο ενδιαφερόμενος εκτίθεται σε σοβαρό κίνδυνο απόρριψης από την κοινότητα, που μπορεί να προκαλέσει αίσθημα ανασφάλειας για την προσωπική του ακεραιότητα και / ή αναίτιες κακουχίες. Επίσης, τόσο ο κουρδικός πληθυσμός όσο και οι κουρδικές αρχές αντιμετωπίζουν συχνά με καχυποψία τους αραβικής καταγωγής Ιρακινούς πολίτες λόγω των δεσμών που θεωρούν ότι είχαν με το προηγούμενο καθεστώς και / ή τη συνεχιζόμενη εξέγερση που ξέσπασε μετά την κατάρρευση του καθεστώτος του Σ. Χουσεΐν.

135. Στη συνέχεια παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος των ομάδων των πολιτών που αδυνατούν να απολαμβάνουν προστασία εάν μετεγκατασταθούν στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ. Ενδέχεται να μην επιτραπεί η είσοδός τους στην περιοχή, να συνεχίσουν να κινδυνεύουν από τους διώκτες τους ή να αντιμετωπίσουν δυσκολίες πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες και επομένως υπερβολικές κακουχίες.

– Ιρακινοί χωρίς οικογενειακούς, κοινοτικούς, πολιτικούς ή εργασιακούς δεσμούς με τις τρεις επαρχίες του Βορείου Ιράκ, καθώς ενδέχεται να αδυνατούν να δηλώσουν εγγυητή για τη είσοδο και / ή διαμονή τους,

– Ιρακινοί με βεβαρημένο ποινικό μητρώο,

– Ιρακινοί άντρες αραβικής καταγωγής καθώς θεωρούνται ύποπτοι υποστήριξης της εξέγερσης ή εν δυνάμει αυτουργοί τρομοκρατικών επιθέσεων στην περιοχή του Κουρδιστάν,

– Τουρκμένοι και άραβες από το Κιρκούκ στους οποίους μπορεί να απαγορευθεί η είσοδος στην Επαρχία Suleymaniyah για πολιτικούς λόγους (για να μην αλλάξουν τα δημογραφικά δεδομένα του Κιρκούκ). Στην περίπτωση που επιτραπεί η είσοδός τους αντιμετωπίζουν αδικαιολόγητες κακουχίες λόγω των κωλυμάτων πρόσβασης στις υπηρεσίες,

– Κούρδοι και μέλη θρησκευτικών μειονοτήτων από το Κιρκούκ, την Khanaqeen, τη Μοσούλη, που μπορεί να αντιμετωπίσουν προβλήματα κατά τη μετεγκατάστασή τους στις Επαρχίες Sulaymaniyah και Dohuk για πολιτικούς και δημογραφικούς λόγους. Στην περίπτωση που επιτραπεί η είσοδός τους μπορεί να αντιμετωπίσουν αναίτιες δοκιμασίες λόγω των προβλημάτων πρόσβασης στις υπηρεσίες και στις τρεις Επαρχίες,

– Πρώην μέλη του κόμματος Ba'ath και μέλη των δομών δημόσιας και εθνικής ασφάλειας του προηγούμενου καθεστώτος εκτός εάν έχει ελεγχθεί το ιστορικό τους και διαπιστωθεί ότι δεν έχουν εμπλακεί σε εγκληματικές πράξεις,

– Γυναίκες που φοβούνται τα «εγκλήματα τιμής» και όσοι διαφεύγουν τις φυλετικές διαφορές (βεντέτες) καθώς μπορεί να συνεχίσουν να βρίσκονται στην ακτίνα δράσης των οικογενειών ή των κοινοτήτων τους που τους απειλούν,

– Άγαμες γυναίκες και γυναίκες αρχηγοί νοικοκυριών, όταν δεν συνοδεύονται από άρρενες συγγενείς τους και / ή δεν λαμβάνουν οικονομική βοήθεια από τους συγγενείς τους, καθώς ενδέχεται να αντιμετωπίσουν αναίτιες δοκιμασίες λόγω της περιορισμένης πρόσβασης στην απασχόληση, με εξαίρεση τους εξειδικευμένους επαγγελματίες.

3. Στις τρεις επαρχίες του Βορείου Ιράκ για τους Ιρακινούς που κατάγονται από αυτές

136. Παρότι από την 21.1.2006¹⁵⁵ έχουν συγχωνευθεί επισήμως οι διοικήσεις των δύο κουρδικών κομμάτων (της Πατριωτικής Ένωσης του Κουρδιστάν που ήλεγχε την Επαρχία Sulaymaniyah και του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν που ήλεγχε τις Επαρχίες Dohuk και Erbil) και συγκροτήθηκαν κουρδική κυβέρνηση και κοινοβούλιο οι δύο περιοχές παραμένουν ευρέως στο *de facto* έλεγχο των αντίστοιχων κομμάτων εξουσίας, που μονοπωλούν την εξουσία με περιορισμένη ευθύνη¹⁵⁶.

¹⁵⁵ Έως σήμερα δεν έχουν ενοποιηθεί και συνεχίζουν να λειτουργούν ως διαφορετικά όργανα στις Επαρχίες Dahuk/Erbil και Sulaymaniyah αντίστοιχα τα Υπουργεία των Κούρδων Μαχητών (Peshmerga), Εσωτερικών και Οικονομίας. Επίσης, δεν έχουν ενοποιηθεί οι αντίστοιχες δομές δημόσιας και εθνικής ασφάλειας που ελέγχονται κυρίως από το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν και την Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν.

¹⁵⁶ Sam Brannen, *The Misrule of Massoud Barzani: Iraqi Kurdistan's Yasser Arafat*, World Politics Review, 1 October 2008, <http://www.worldpoliticsreview.com/article.aspx?id=2729> ; Sam Dagher, *Editors and reporters risk jail time as they expose cronyism and push Iraqi leaders for reforms*, CS Monitor, 12 June 2008, <http://www.csmonitor.com/2008/0612/p07s06-wome.htm> ; Michael Rubin, *Is Iraqi Kurdistan a Good Ally?*, AEI Middle Eastern Outlook, January 2008, <http://www.meforum.org/article/1822> ; Lydia Khalil, *Internal Divisions Threaten Kurdish Unity*, The Jamestown Foundation, Terrorism Monitor Volume 5 Issue 5, 16 March 2007, http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1042.

137. Εν γένει, δεν απολαμβάνουν προστασία σε άλλη περιοχή του Κουρδιστάν¹⁵⁷ όσοι διαφεύγουν τη δίωξη από την Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν ή από τα κόμματα που ασκούν εξουσία. Όσοι διαφεύγουν τη δίωξη μη κρατικών οργάνων (δηλαδή της οικογένειας/φυλής, στην περίπτωση των «εγκλημάτων τιμής» ή των βεντετών) συνεχίζουν να βρίσκονται στην ακτίνα δράσης των διωκτών τους. Τούτο ισχύει επίσης και για όσους διαφεύγουν τη δίωξη των ισλαμικών ομάδων. Κυρίως οι άγαμες γυναίκες και οι γυναίκες αρχηγοί νοικοκυριών μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολίες κατά την πρόσβαση στην απασχόληση και την εξασφάλιση των προς το ζην, όταν στερούνται οικογενειακού / κοινοτικού υποστηρικτικού δικτύου.

Δ. Διάρκεια των αναγκών προστασίας των ήδη αναγνωρισμένων προσφύγων

138. Κατά την εκτίμηση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες η βελτίωση της κατάστασης στο Ιράκ δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως θεμελιώδης αλλαγή που επιτρέπει τη γενικευμένη εφαρμογή των ρητρών παύσης 1 Γ (5) ή (6) της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων¹⁵⁸. Επιβάλλεται να αξιολογηθεί σε βάθος χρόνου η ριζική και βιώσιμη φύση των αλλαγών στις περιστάσεις που αναφέρονται στο Πόρισμα Νο. 65 (1991) της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. **Επομένως, κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες δεν πρέπει να μεταβληθεί το ήδη χορηγηθέν καθεστώς διεθνούς προστασίας, είτε με βάση την εκ πρώτης όψεως αναγνώριση (*prima facie*) είτε με βάση την εξατομικευμένη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα.** Το καθεστώς του πρόσφυγα πρέπει να επανεξετάζεται μόνον όταν υπάρχουν ενδείξεις από τις οποίες προκύπτει ότι συντρέχουν λόγοι ακύρωσής του επειδή αναγνωρίστηκε εκ λάθους ή ανάκλησής του, κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 ΣΤ (α) ή (γ) της Σύμβασης του 1951 ή παύσης του κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 Γ (1-4) της Σύμβασης του 1951.

.....

¹⁵⁷ Οι ενδιαφερόμενοι μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην πρόσβαση σε άλλες περιοχές των τριών επαρχιών του Βορείου Ιράκ καθώς παρά τη μερική ενοποίηση των διοικήσεων των δύο κομμάτων λειτουργούν συνολικά έξη φυλάκια ελέγχου μεταξύ των περιοχών που ελέγχουν το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν και η Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν. Περαιτέρω, κυρίως για πολιτικούς λόγους οι αρχές των Επαρχιών Dahuk/Erbil δεν παρέχουν προστασία σε όσους κατακρίνουν δημόσια τις αρχές ή την Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν στη Sulaymaniya και αντιστρόφως.

¹⁵⁸ Βλέπε σχετικά για την εφαρμογή αυτών των ρητρών παύσης τις Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την παύση του καθεστώτος του πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 1 Γ (5) και (6) της Σύμβασης του 1951.

VIII. Ομάδες σε κίνδυνο

A. Ιρακινοί μέλη πολιτικών κομμάτων που διεκδικούν εξουσία

277. Σε πολλές περιοχές του Βορείου και του Νοτίου Ιράκ συνεχίζονται οι μάχες εξουσίας μεταξύ διαφόρων πολιτικών κομμάτων και ένοπλων ομάδων με αποτέλεσμα να τελούνται, μεταξύ άλλων, πράξεις εκφοβισμού, να διατάσσονται συλλήψεις με πολιτικά κίνητρα¹⁵⁹, να εφαρμόζονται διοικητικές διαδικασίες χαρακτηριζόμενες από τη διακριτική μεταχείριση των ενδιαφερομένων¹⁶⁰ και να δολοφονούνται πολιτικοί αντίπαλοι. Το 2008 δολοφονήθηκαν πολλές πολιτικές και φυλετικές/θρησκευτικές προσωπικότητες. Κυρίως στις επαρχίες του Νοτίου Ιράκ στόχος δολοφονιών ή απαγωγών ήσαν πολλοί αξιωματούχοι και κληρικοί των ομάδων του Muqtada Al-Sadr¹⁶¹, του Ανώτατου Ισλαμικού Συμβουλίου του Ιράκ¹⁶² ή του Μεγάλου Αγιατολάχ Ali Al-Sistani¹⁶³. Συνήθως,

¹⁵⁹ Οι σουνιτικές φυλετικές ομάδες έχουν καταγγείλει συλλήψεις των μελών τους με πολιτικά κίνητρα, για παράδειγμα στην Diyala και στην Al-Anbar (βλέπε στην αγγλική έκδοση της έκθεσης “Role of the Sons of Iraq”). Κατ’επανάληψη εξαπέλυσαν κατηγορίες οι οπαδοί του Sadr κατά της κυβέρνησης και των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας για τις εκστρατείες σύλληψης των μελών τους με πολιτικά κίνητρα, κυρίως στις περιοχές του Νοτίου Ιράκ. Σύμφωνα με τον Sam Parker του Ινστιτούτου των ΗΠΑ για την Ειρήνη « *Είναι πραγματικά λεπτή η γραμμή μεταξύ της επιβολής του νόμου και της τάξης και της εξολόθρευσης των πολιτικών αντιπάλων*». Bernard Gwertzman, *Iraqi Prime Minister’s Party Emerging as Strongest Among Shiite Parties in Elections*, interview with Sam Parker of USIP, CFR, 4 February 2009, http://www.cfr.org/publication/18476/iraqi_prime_ministers_party_emerging_as_strongest_among_shiite_parties_in_elections.html?breadcrumb=%2Findex. Βλέπε επίσης VOI, *Sadrists call for end of arrest campaigns against them*, 3 November 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/23592; Rubin, *Amid Progress, Sides Have Scores to Settle*, AP, *Sadrists accuse Iraqi government of targeting movement*, 21 June 2008, http://www.usatoday.com/news/world/iraq/2008-06-21-iraq-sadrists_N.htm

¹⁶⁰ Reidar Visser, *Iraq’s Provincial Elections: Another D-Day Approaching*, 16 June 2008, <http://historiae.org/provincial.asp>. Στην επαρχία Al-Anbar, μέλη των Συμβουλίων Αφύπνισης κατήγγειλαν την απαγγελία κατηγοριών με πολιτικά κίνητρα και την απομάκρυνση από κυβερνητικές θέσεις. Βλέπε στην αγγλική έκδοση της έκθεσης το κεφάλαιο “*Security in the Central Governorates*” (Al-Anbar Governorate). Στη Μοσούλη, οι Κούρδοι κατηγόρησαν την κεντρική κυβέρνηση για στρατιωτική περιθωριοποίηση. Βλέπε στην αγγλική έκδοση της έκθεσης του κεφάλαιο “*Security in the Central Governorates*” (Ninewa Governorate).

¹⁶¹ Για παράδειγμα, στις 9.10.2008 σκοτώθηκε σε βομβιστική επίθεση στην περιοχή Habibiya της Βαγδάτης ο Saleh Al-Ogaili, μέλος του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων της ομάδας του Muqtada Al-Sadr. Στις 19.9.2008, ένοπλοι που επέβαιναν σε μοτοσικλέτα σκότωσαν στο σπίτι του στη Βασόρα τον Sheikh Udai Ali Abbas, κληρικό που πρόσκειται στην ομάδα του Muqtada Al-Sadr. Στις 17.7.2008 ένοπλοι σκότωσαν στην περιοχή Baghdad Al-Jadida τον Sheikh Safaa Al-Lami, βοηθό του Al-Sadr: οι δράστες χρησιμοποίησαν όπλο με σιγαστήρα. Στις 28.4.2008 στο κέντρο της Βασόρα άγνωστοι ένοπλοι άνοιξαν πυρ κατά του Ali Ghazi, αρχηγού μιας εκ των ομάδων του Sadr, με αποτέλεσμα τον ακαριαίο θάνατό του και τον τραυματισμό της συζύγου του. Στις 11.4.2008, ενώ επέστρεφε από την προσευχή της Παρασκευής στο σπίτι του, ένοπλοι δολοφόνησαν στη συνοικία Adala της πόλης Najaf τον Riyadh Al-Nouri, γαμπρό του Al-Sadr και διευθυντή του πολιτικού του γραφείου στην πόλη. Στις 12.3.2008 δολοφονήθηκε στη Βόρεια Βασόρα, ο Saed Al-Haidery, ανώτατο στέλεχος του γραφείου της ομάδας Al-Sadr στην πόλη. Στις 5.2.2008 βρέθηκε δολοφονημένος στην Amarah ο Munther Majid σημαντικό στέλεχος του Κινήματος Sadr, που κατηγόρησε για το θάνατό του τις Ιρακινές Ένοπλες Δυνάμεις που όμως απέκρουσαν την κατηγορία. Στις 25.1.2008 ένοπλοι σκότωσαν έξω από το σπίτι του στην πόλη Najef τον Yasir Khadim Al-Mudhafer, σείχη πιστό στην ομάδα Muqtada Al-Sadr. Στις 14.1.2008 ένοπλοι δολοφόνησαν τον Fayadh Al-Mosawi, υπεύθυνο δημοσίων σχέσεων του γραφείου της ομάδας Sadr στη Βασόρα, ενώ παρευρισκόταν σε κηδεία στην πόλη Zubayr, νότια της Βασόρα. Στις 3.1.2008 σε πάρκο της πόλης Sadr εξεργάγη εκρηκτικός μηχανισμός, χωρίς να προκαλέσει θύματα, στο αυτοκίνητο του Falah Shenshel, μέλους του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων του Κινήματος Sadr. Βλέπε επίσης στην αγγλική έκδοση της έκθεσης το Παράρτημα “*Party Officials*” και “*Government Officials*”.

¹⁶² Για παράδειγμα, στις 4.7.2008, ένοπλοι που επέβαιναν σε μηχανή δολοφόνησαν στην περιοχή Hayyanayah της Βασόρα τον Sheikh Salim Al-Dirraji, ανώτατο αξιωματούχο του Ανώτατου Ισλαμικού Συμβουλίου του Ιράκ. Στις 18.8.2008 άγνωστοι άνοιξαν πυρ κατά του αυτοκινήτου του σίτη κληρικού Faris Jabir Dhahir στην περιοχή Za’afaraniyah της Βαγδάτης προκαλώντας τον ακαριαίο θάνατό του και τον τραυματισμό της συζύγου του και της

οι μάχες εξουσίας εντείνονταν πριν από καιρία πολιτικά γεγονότα (για παράδειγμα εκλογές) και αποσκοπούσαν σε στοχευμένες επιθέσεις κατά των πολιτικών αντιπάλων¹⁶⁴. Στις «αμφισβητούμενες περιοχές» των Επαρχιών Ninewa, Kirkouk, Diyala και Salah Al-Din ήσαν πολιτικά τα κίνητρα των στοχευμένων επιθέσεων σε πολιτικές, φυλετικές και θρησκευτικές προσωπικότητες, συμπεριλαμβανομένων των πράξεων εκφοβισμού, των δολοφονιών και των επιθέσεων σε γραφεία κομμάτων. Στην επαρχία Al-Anbar η πολιτική αντιπαράθεση σουνιτικών πολιτικών κομμάτων και φυλετικών ομάδων/κομμάτων πυροδότησε στοχευμένες επιθέσεις στους εκπροσώπους τους και στα γραφεία¹⁶⁵. Επειδή υπάρχουν και άλλες ένοπλες ομάδες, όπως η Al Κάϊντα του Ιράκ και οι «Ειδικές Ομάδες» των Σιιτών, που στοχεύουν πολιτικούς, φυλετικούς και θρησκευτικούς εκπροσώπους και επειδή οι περισσότερες επιθέσεις διαπράττονται χωρίς να τιμωρούνται οι αυτουργοί, συχνά δεν είναι εφικτός ο εντοπισμός των αυτουργών των εγκληματικών πράξεων και η διαπίστωση των κινήτρων τους.

B. Κυβερνητικοί αξιωματούχοι και άλλα πρόσωπα με θέσεις στην ιρακινή διακυβέρνηση, στην ιρακινή διοίκηση ή στους κυβερνητικούς θεσμούς

278. Διάφορες ένοπλες ομάδες ευθύνονται για τις επιθέσεις σε βάρος των πολιτών, που κατέχουν θέσεις στην κυβέρνηση και στη διοίκηση, σε ομοσπονδιακό και τοπικό επίπεδο, των μελών των οικογενειών τους και των σωματοφυλάκων τους¹⁶⁶. Οι αυτουργοί και τα κίνητρα τους είναι πολυεπίπεδα. Ενώ κάποιες πράξεις έχουν στόχο να πλήξουν τη νομιμοποίηση της ιρακινής κυβέρ-

κόρης του. Ο Dhahir εργαζόταν για το Ίδρυμα Shahid Al-Mihrab που εδρεύει στην πόλη Najef, με διευθυντή τον Ammar Al-Hakim, γιο του Abdel Aziz Al-Hakim, αρχηγού του Ανώτατου Ισλαμικού Συμβουλίου του Ιράκ. Στις 25.3.2008 ένοπλοι επιτέθηκαν στην έδρα της Οργάνωσης Badr στην περιοχή Habibiya της Βαγδάτης χωρίς να προκαλέσουν απώλειες. Επίσης, στόχος επιθέσεων ήσαν αρκετοί κυβερνητικοί αξιωματούχοι του Ανωτάτου Ισλαμικού Συμβουλίου του Ιράκ στη Βαγδάτη και στις επαρχίες του Νοτίου Ιράκ. Βλέπε επίσης στην αγγλική έκδοση της έκθεσης το Παράρτημα "Party Officials".

¹⁶³ Για παράδειγμα, στις 24.8.2008 ένοπλοι σκότωσαν στη Βασόρα, σε ενέδρα που έστησαν στο αυτοκίνητό του, τον Haider Al-Saymari, σίιτη κληρικό και οπαδό του Μεγάλου Αγιατολάχ Ali Al-Sistani. Στις 15.4.2008 ένοπλοι τραυμάτισαν τον Sheikh Habib Al-Khateeb, έναν από τους εκπροσώπους του Μεγάλου Αγιατολάχ Ali Al-Sistani στην Kut, ενώ κατευθυνόταν στο σπίτι του μετά την προσευχή στο τζαμί που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης. Επίσης, στις 15.4.2008 από τα πυρά ενόπλου τραυματίστηκε στο κέντρο της Βασόρα ο Ali Al-Fadhli, εκπρόσωπος του σίιτη κληρικού Μεγάλου Αγιατολάχ Ali Al-Sistani και σκοτώθηκε ένας από τους σωματοφύλακές του. Στις 18.3.2008 ένοπλοι επιτέθηκαν και τραυμάτισαν τον Sheikh Abdul Atheem Al-Edani, εκπρόσωπο του μεγάλου Αγιατολάχ Ali Al-Sistani στη Βασόρα. Στην ίδια επίθεση σκοτώθηκε ο οδηγός του. Στις 24.1.2008 εκρηκτικός μηχανισμός εξερράγη στο αυτοκίνητο του Sheikh Abdul Mahdi Al-Karbala'i, εκπροσώπου του Μεγάλου Αγιατολάχ Ali Al-Sistani στην Κερμπάλα προκαλώντας του ελαφριά τραύματα, το θάνατο δύο σωματοφυλάκων του και τον τραυματισμό δύο άλλων. Στις 17.1.2008 διέφυγε απόπειρα δολοφονίας ο εκπρόσωπος του Μεγάλου Αγιατολάχ Ali Al-Sistani στη Βασόρα, ο Sheikh Mohammed Felek: άγνωστοι ένοπλοι άνοιξαν πυρ εναντίον του στην περιοχή Al-Zubayr της Βασόρα. Βλέπε επίσης στην αγγλική έκδοση της έκθεσης το Παράρτημα "Religious and tribal figures".

¹⁶⁴ Βλέπε Local and National Elections, στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

¹⁶⁵ Βλέπε Security in the Central Governorates (Al-Anbar Governorate) στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

¹⁶⁶ UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 8 σε: http://www.uniraq.org/documents/UNAMI_Human_Rights_Report_January_June_2008_EN.pdf
http://www.uniraq.org/documents/UNAMI_Human_Rights_Report_January_June_2008_EN.pdf

νησης και να σκορπίσουν το φόβο, άλλες επιθέσεις φαίνεται ότι στοχεύουν κατ' αποκλειστικότητα τους κυβερνητικούς αξιωματούχους, είτε λόγω της συμμετοχής τους σε συγκεκριμένο πολιτικό κόμμα είτε λόγω της εμπλοκής τους σε συγκεκριμένο πολιτικό ζήτημα. Όπως και στο παρελθόν, οι εξτρεμιστικές ομάδες ενισχύουν τη δράση τους πριν από ευαίσθητα πολιτικά γεγονότα, όπως είναι οι εκλογές ή οι διαπραγματεύσεις για τα σχέδια νόμων.

279. Σε κάποιες περιοχές των Επαρχιών του Κεντρικού Ιράκ όπου οι Κούρδοι κυριαρχούν στη διοίκηση και στις τοπικές δυνάμεις δημόσιας ασφάλειας, είναι συχνό φαινόμενο οι επιθέσεις στους αξιωματούχους των κουρδικών κομμάτων (Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν, Πατριωτικής Ένωσης του Κουρδιστάν και άλλων συνεργαζόμενων κομμάτων) καθώς και στα μέλη των κουρδικών ένοπλων δυνάμεων (*Peshmerga*) και δυνάμεων εθνικής ασφάλειας (*Asayish*)¹⁶⁷.

280. Ένοπλες ομάδες, όπως είναι η Αλ Κάϊντα του Ιράκ και οι σίιτες αντάρτες εξαπολύουν επιθέσεις στους κυβερνητικούς αξιωματούχους με στόχο τη διακοπή της πολιτικής διαδικασίας. Πριν τις επαρχιακές εκλογές της 31.1.2009 ο στρατηγός των ΗΠΑ Raymond T. Odierno δήλωσε ότι η Αλ Κάϊντα του Ιράκ και οι Ειδικές Ομάδες των Σιιτών « (...) δολοφονούν αξιωματούχους της ιρακινής κυβέρνησης με σκοπό τον εκφοβισμό»¹⁶⁸. Το 2008 αυξήθηκαν οι δολοφονίες των κυβερνητικών αξιωματούχων και των αξιωματούχων των κομμάτων που πρόσκεινται στην κυβέρνηση με βόμβες «τοποθετημένες» σε οχήματα καθώς και με όπλα εξοπλισμένα με σιγαστήρες. Το Υπουργείο Εσωτερικών του Ιράκ εξέδωσε επείγουσα ανακοίνωση στους δημόσιους υπαλλήλους επισημαίνοντας τους την προσοχή να μην σταθμεύουν τα αυτοκίνητά τους σε δημόσιους χώρους ώστε να μην τοποθετούν οι αντάρτες βόμβες¹⁶⁹.

281. Άλλες επιθέσεις μπορεί να οφείλονται στην εμπλοκή του θύματος σε ιδιαίτερα ευαίσθητα πολιτικά ζητήματα¹⁷⁰ όπως είναι η υπαγωγή της ομάδας «Γιοί του Ιράκ»¹⁷¹ στην κρατική δι-

¹⁶⁷ Βλέπε ειδικότερα το κεφάλαιο "Security in the Central Governorates" (Ninewa, Kirkuk and Diyala Governorates) στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

¹⁶⁸ Leila Fadel, *Assassinations replacing car bombs in Iraq*, McClatchy Newspapers, 9 October 2008, <http://www.mcclatchydc.com/homepage/story/53718.html>. CNN, *U.S. military: Iraqis trained for assassination coming home*, 22 September 2008, <http://edition.cnn.com/2008/WORLD/meast/09/21/iraq.assassination.squads/>.

¹⁶⁹ Katherine Zoepf and Mudhafer Al-Husaini, *Militants Turn to Small Bombs in Iraq Attacks*, NY Times, 13 September 2008, <http://www.nytimes.com/2008/11/14/world/middleeast/14stickybombs.html>. Reuters, *Alarm over Growing Use of "sticky Bombs" in Iraq*, 7 November 2008, <http://www.reuters.com/article/worldNews/idUSTRE4A63OJ20081107>. Leila Fadel, *Assassinations replacing car bombs in Iraq*, McClatchy Newspapers, 9 October 2008, <http://www.mcclatchydc.com/homepage/story/53718.html>. UPI, *Sticky IEDs new Iraq assassination choice*, 9 October 2008, http://www.upi.com/Top_News/2008/10/09/Sticky_IEDs_new_Iraq_assassination_choice/UPI-77051223553357/.

¹⁷⁰ Σύμφωνα με δημοσίευμα του ειδησεογραφικού πρακτορείου Reuters, οι επιθεωρητές των υποθέσεων διαφθοράς «αποκλείστηκαν από τα υπουργεία, υπό την απειλή των κρατικών αξιωματούχων». «Συχνά είναι θύματα της βίας. Πέρις, αναγκάστηκε να διαφύγει από το Ιράκ ο πρώην Διευθυντής της Επιτροπής για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς. Έχουν σκοτωθεί τουλάχιστον 40 επιθεωρητές της Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Διαφθοράς». Missy Ryan, *U.S. Says Iraq Fails to Tackle Corrupt High Officials*, Reuters, 19 December 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/41989.

¹⁷¹ Για παράδειγμα, την 1.12.2008 στη συνοικία Sleikh της Βαγδάτης εξερράγη βόμβα πλησίον της αυτοκινητο-

καιοδοσία, το καθεστώς των «αμφισβητούμενων περιοχών¹⁷²» ή η διαδικασία απομπαθικοποίησης¹⁷³.

282. Το 2008 και στις αρχές του 2009, σημειώθηκαν αρκετές στοχευμένες επιθέσεις σε υψηλόβαθμους κυβερνητικούς αξιωματούχους¹⁷⁴, συμπεριλαμβανομένων των μελών του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων¹⁷⁵, των υφυπουργών¹⁷⁶, των υψηλόβαθμων υπαλλήλων υπουργείων¹⁷⁷ και

πομπής του στρατηγού Mudhir Al-Mawla, συμβούλου του πρωθυπουργού Al-Maliki,, με αποτέλεσμα τον τραυματισμό δέκα τριών ατόμων, συμπεριλαμβανομένου του Al-Mawla, και το θάνατο τριών αμάχων. Ο Al-Mawla ασχολείται με την υπαγωγή των Συμβουλίων Αφύπνισης στον κυβερνητικό έλεγχο. Reuters, *Senior Iraqi military official wounded in bombing*, 1 December 2008, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/L1315520.htm>. Laith Hammoudi, *Round-up of Daily Violence in Iraq – Monday 1 December 2008*, McClatchy Newspapers, 1 December 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/56753.html>.

¹⁷² Για παράδειγμα, στις 12.11.2008, εξερράγη μαγνητική βόμβα σε αυτοκίνητο πολίτη στη συνοικία Ummal στο κέντρο της πόλης Kirkuk. Το αυτοκίνητο ανήκε σε μέλος της Επιτροπής για την Εφαρμογή του άρθρου 140 του Συντάγματος, ο οποίος τραυματίστηκε μαζί με άλλους τρεις συνοδούς του.

Hussein Kadhim, *Round-up of Daily Violence in Iraq-Wednesday 12 November 2008*, McClatchy Newspapers, 12 November 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/55741.html>.

¹⁷³ Στις 5.9.2008 ο Ahmed Chalabi, αρχηγός του Ιρακινού Εθνικού Κογκρέσου και πρόεδρος της Επιτροπής Απομπαθικοποίησης του Ιράκ, επέζησε δολοφονικής απόπειρας στη συνοικία Mansour της Δυτικής Βαγδάτης. Αναφέρεται ότι σκοτώθηκαν έξι από τους σωματοφύλακες του και ότι τραυματίστηκαν 17 άτομα.

Ned Parker and Saif Hameed, *Iraq politician Ahmad Chalabi survives assassination attempt*, LA Times, 6 September 2008, <http://www.latimes.com/news/nationworld/world/la-fg-iraq6-2008sep06,0,2251431.story>.

¹⁷⁴ Για μη εξαντλητική επισκόπηση των στοχευμένων επιθέσεων κατά κυβερνητικών αξιωματούχων το 2009 και στις αρχές του 2009 βλέπε το Παράρτημα “Government Officials” στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

¹⁷⁵ Στις 9.10.2008 σκοτώθηκε σε στοχευμένη επίθεση ο Saleh Al-Ogaili, μέλος του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων. Άλλες επιθέσεις είχαν στόχο τα εξής μέλη του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων και / ή τις οικογένειές τους ή τις οικίες τους: Hashem Al-Taei στις 22.9.2008, Mithal Al-Alousi στις 21.7.2008, Ayad Samarraï και Abdul Kareem Samarraï στις 14.5.2008, Shatha Al-Musawi στις 3.7.2008, Falah Shenshel στις 3.1.2008. Βλέπε επίσης ανωτέρω υποσημείωση 174.

¹⁷⁶ Για παράδειγμα, στις 15.1.2009, επέζησε βομβιστικής επίθεσης κατά της αυτοκινητοπομπής του ο Υπουργός Ανωτάτης Εκπαίδευσης του Ιράκ. Από την επίθεση τραυματίστηκαν δύο πολίτες. Στις 3.11.2008 βόμβα εξερράγη κοντά στο σπίτι του Υφυπουργού Πετρελαίου, κυρίου Sahib Salman Qutub στη συνοικία Atifiyah της Βαγδάτης προκαλώντας τον τραυματισμό δύο σωματοφυλάκων του. Στις 23.10.2008, επέζησε μετά από απόπειρα δολοφονίας ο Mahmoud Al-Sheikh Radhi, Υπουργός Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων. Στις 15.7.2008, στη Βαγδάτη βόμβα έπληξε την αυτοκινητοπομπή του Waheed Kareem, Υπουργού Ενέργειας και Ηλεκτρισμού. Στις 11.5.2008 βόμβα έπληξε την αυτοκινητοπομπή του υφυπουργού Οικονομικών, κυρίου Fadhel Mahmoud, προκαλώντας τον τραυματισμό έξι ατόμων. Στις 20.2.2008, από έκρηξη βόμβας τραυματίστηκαν ο υφυπουργός Επιστήμης και Τεχνολογίας Sameer Salim Al-Attar και δύο σωματοφύλακές του. Στις 31.1.2008 τραυματίστηκαν σε βομβιστική επίθεση κατά της αυτοκινητοπομπής του Υφυπουργού Ενέργειας και Ηλεκτρισμού Salam Al-Qazaz ένας πολίτης και δύο σωματοφύλακές του. Βλέπε επίσης ανωτέρω υποσημείωση 174.

¹⁷⁷ Για παράδειγμα, στις 3.9.2008 ένοπλοι σκότωσαν στη Βαγδάτη τον Nabeel Abdul Hasan Muhsin, Γενικό Διευθυντή του Τμήματος Σχεδιασμού του Υπουργείου Μεταφορών. Στις 23.8.2008 σκοτώθηκε στη Βαγδάτη από πυροβολισμούς ο Kamal Shyaa Abdullah, υψηλόβαθμο στέλεχος του Υπουργείου Πολιτισμού. Στις 21.8.2008, στη Βαγδάτη, ένοπλοι, χρησιμοποιώντας όπλα με σιγαστήρες, τραυμάτισαν σοβαρά το στρατηγό Ahmed Rasheed Majeed, διευθυντή του Τμήματος Αποδημίας και Ιθαγένειας. Στις 21.6.2008, στη Βαγδάτη, εξερράγη βόμβα που είχε τοποθετηθεί στο αυτοκίνητο του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Ανωτάτης Εκπαίδευσης και Επιστημονικών Ερευνών τραυματίζοντας τρία άτομα, συμπεριλαμβανομένου του Γενικού Γραμματέα. Στις 12.6.2008 σε βομβιστική επίθεση κατά της αυτοκινητοπομπής του στρατηγού Sameer Al-Waeli, διευθυντή του Τμήματος Κοινωνικής Πρόνοιας του Υπουργείου Εσωτερικών τραυματίστηκαν τρεις αστυνομικοί και τρεις πολίτες. Στις 26.5.2008, επτά πολίτες τραυματίστηκαν σε απόπειρα δολοφονίας του στρατηγού Abdel Hussein, διευθυντή του Τμήματος Φυλετικών Υποθέσεων στο Υπουργείο Εσωτερικών. Στις 25.5.2008, ένοπλοι σκότωσαν στη Βαγδάτη τον Ali Hashim, διευθυντή του Τμήματος Ανακρίσεων του Υπουργείου Υγείας. Στις 29.4.2008, ενώ αναχωρούσε από το σπίτι του στη βόρεια Βαγδάτη ένοπλοι σκότωσαν τον Dheya Al-Jodi, Διευθυντή του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων,. Στις 28.2.2008, απήχθη ο Matar Thamer Muhyee, Διευθυντής του Τμήματος Ηλεκτροδότησης της Βασόρα και ένοπλοι τραυμάτισαν στην Ανατολική Βαγδάτη τον Mudhaffar Turki της Επιτροπής Ακεραιότητας του Δημοσίου Βίου ανοίγοντας πυρ κατά

των συμβούλων του πρωθυπουργού¹⁷⁸. Σε τοπικό επίπεδο, στόχος επιθέσεων ήσαν οι Έπαρχοι και οι αναπληρωτές τους¹⁷⁹, οι δήμαρχοι¹⁸⁰ και τα μέλη των επαρχιακών και δημοτικών συμβουλίων¹⁸¹. Σημειώθηκαν επίσης πολλές επιθέσεις σε βάρους υπαλλήλων της κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των επιθέσεων κατά των ιδιωτικών ή υπηρεσιακών οχημάτων¹⁸² τους, και κυβερνητικών κτιρίων¹⁸³. Στις επιθέσεις κινδυνεύουν επίσης να δολοφονηθούν ή να

του αυτοκινήτου του. Βλέπε επίσης ανωτέρω υποσημείωση 174.

¹⁷⁸ Για παράδειγμα, την 1.12.2008, στη συνοικία Sleikh της Βαγδάτης εξερράγη βόμβα στην αυτοκινητοπομπή του στρατηγού Mudhir Al-Mawla, συμβούλου του πρωθυπουργού Al-Maliki. Στις 9.9.2008 στόχος βομβιστικής επίθεσης ήταν ο στρατηγός Hasen Maeen του γραφείου του πρωθυπουργού. Από την έκρηξη της βόμβας που είχε «επικολληθεί» στο αυτοκίνητό του τραυματίστηκε σοβαρά ο ίδιος και δύο μέλη της ασφάλειάς του. Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 174.

¹⁷⁹ Το 2008 στόχος δολοφονιών ήσαν οι αναπληρωτές κυβερνήτες των Επαρχιών Babel, Salah Al-Din, Diyala, Kirkuk και Ninewa. Βλέπε επίσης ανωτέρω υποσημείωση 174.

¹⁸⁰ Για παράδειγμα στόχος επιθέσεων το 2008 και στις αρχές του 2009 ήσαν οι δήμαρχοι των πόλεων Karmah (στην Επαρχία Al-Anbar), Saab (στην Επαρχία της Βαγδάτης), Ghmash (στην Επαρχία Diwaniyah), Ba'quba και Saidiyah (στην Επαρχία Diyala), Karhat Qazen (στην Επαρχία Kirkuk), Μοσούλης (στην Επαρχία Ninewa), Al-Mutasim, Sulaiman Pak και Samarra (στην Επαρχία Salah Al-Din). Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 174.

¹⁸¹ Για παράδειγμα, στόχος επιθέσεων το 2008 και στις αρχές του 2009 ήταν μέλη των επαρχιακών συμβουλίων των Basrah, Diyala, Kerbala, Ninewa, Salah Al-Din καθώς και μέλη των δημοτικών συμβουλίων των πόλεων Fallujah (στην Επαρχία Al-Anbar), Jabala και Yousifiyah (στην Επαρχία Babel), Abu Disheer, Dora, Sadr City και Yarmouk (στην Επαρχία της Βαγδάτης), Saidiyah (στην Επαρχία Diyala), Daqqiq και Hawija (στην Επαρχία Κιρκούκ), Biaaj, Μοσούλης και Sinjar (στην Επαρχία Ninewa) και Dour, Tuz Khurmatu και Sulaiman Pak (στην Επαρχία Salah Al-Din). Βλέπε επίσης υποσημείωση 174.

¹⁸² Για παράδειγμα, στις 29.11.2008 τρεις πολίτες τραυματίστηκαν στη Βαγδάτη από έκρηξη βόμβας που είχε τοποθετηθεί σε αυτοκίνητο υπαλλήλου του Υπουργείου Εσωτερικών. Στις 24.11.2008 μαγνητική βόμβα εξερράγη και κατέστρεψε λεωφορείο του Υπουργείου Εμπορίου προκαλώντας το θάνατο 14 ατόμων και τον τραυματισμό 7, που ήσαν κυβερνητικοί υπάλληλοι. Στις 11.11.2008 βόμβα εξερράγη σε υπηρεσιακό αυτοκίνητο στην περιοχή Bab Al-Sharji, στο κέντρο της Βαγδάτης, προκαλώντας τον τραυματισμό του οδηγού και άλλων πέντε πολιτών. Στις 6.11.2008 σε βομβιστική επίθεση στο κέντρο της Βαγδάτης κατά υπηρεσιακού λεωφορείου του Δήμου της Βαγδάτης σκοτώθηκε ένα άτομο και τραυματίστηκαν πέντε. Στις 29.10.2008 στόχος βομβιστικής επίθεσης στην Ανατολική Βαγδάτη ήταν λεωφορείο του Υπουργείου Εκπαίδευσης, που μετέφερε υπαλλήλους: δύο υπάλληλοι σκοτώθηκαν και άλλοι έξι τραυματίστηκαν. Στις 26.10.2008 εξερράγη βόμβα που είχε τοποθετηθεί σε αυτοκίνητο υπαλλήλου του Υπουργείου Υγείας. Στις 16.10.2008 εξερράγη βόμβα που είχε τοποθετηθεί σε αυτοκίνητο υπαλλήλου του Υπουργείου Εσωτερικών με αποτέλεσμα τον τραυματισμό των τριών επιβατών. Στις 8.9.2008 ένοπλοι άνοιξαν πυρ στη Νέα Βαγδάτη κατά αυτοκινήτου του Υπουργείου Εκτόπισης και Μετανάστευσης προκαλώντας τον τραυματισμό τεσσάρων υπαλλήλων. Στις 7.5.2008 βόμβα που εξερράγη στη Κεντρική Βαγδάτη σε υπηρεσιακό λεωφορείο του Υπουργείου Εξωτερικών προκάλεσε τον τραυματισμό τριών υπαλλήλων. Στις 22.4.2008 ένοπλοι δολοφόνησαν υπάλληλο του Δήμου της Βαγδάτης ενώ οδηγούσε το αυτοκίνητό του στη δυτική Βαγδάτη. Στις 21.4.2008, εξερράγη εκρηκτικός μηχανισμός που είχε τοποθετηθεί σε τρία ιδιωτικά αυτοκίνητα υπαλλήλων του γραφείου του πρωθυπουργού και προκάλεσε τον τραυματισμό των ιδιοκτητών τους. Στις 6.4.2008 απήχθησαν στην πόλη Balad (Επαρχία Salah Al-Din) επτά εργαζόμενοι του Υπουργείου Ενέργειας. Στις 23.3.2008 ένοπλοι πυροβόλησαν και σκότωσαν υπάλληλο της Εταιρείας Ύδρευσης της Μοσούλης. Στις 23.1.2008 απήχθη από το σπίτι του και δολοφονήθηκε ο Ali Mahmoud, μηχανικός, εργαζόμενος στο αεροδρόμιο της Βασόρα. Στις 22.1.2008 σκοτώθηκε ένας πολίτης και τραυματίστηκαν έξι υπάλληλοι του Υπουργείου Μεταφορών σε βομβιστική επίθεση κατά του υπηρεσιακού λεωφορείου. Στις 7.1.2008 στη συνοικία Za'afaraniyah της Βαγδάτης τραυματίστηκε υπάλληλος του Υπουργείου Εμπορίου όταν εξερράγη εντός του οχήματός του εκρηκτικός μηχανισμός. Βλέπε επίσης υποσημείωση 174.

¹⁸³ Για παράδειγμα στις 11.11.2008, στη Μοσούλη, έκρηξη βόμβας σε σταθμευμένο αυτοκίνητο του Τμήματος Νεολαίας και Άθλησης τραυμάτισε 15 πολίτες, συμπεριλαμβανομένων δώδεκα υπαλλήλων. Στις 3.11.2008 βόμβα εξερράγη σε αυτοκίνητο σταθμευμένο στο πάρκινγκ του Συμβουλίου της Επαρχίας Diyala προκαλώντας το θάνατο ενός αστυνομικού και τραυματίζοντας άλλα εννέα άτομα. Στις 2.9.2008 ένοπλοι επιτέθηκαν σε κυβερνητικό κτίριο των Σουνιτών στη συνοικία Adhamiyah της Βαγδάτης προκαλώντας το θάνατο ενός φύλακα και τον τραυματισμό δύο πολιτών. Στις 7.7.2008 σε επίθεση με όλμους στο Δημαρχείο της Μοσούλης τραυματίστηκαν έξι πολίτες, συμπεριλαμβανομένων δύο υπαλλήλων. Στις 28.3.2008 πύραυλος εκτοξεύθηκε κατά του Γραφείου του Αντιπροέδρου Tareq Al-Hashemi, στη Διεθνή Ζώνη της Βαγδάτης προκαλώντας το θάνατο τουλάχιστον ενός ατόμου. Στις 26.1.2008 ένο-

τραυματιστούν τα μέλη των οικογενειών, οι οδηγοί και οι σωματοφύλακες κυρίως των υψηλόβαθμων κυβερνητικών αξιωματούχων¹⁸⁴, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις ήσαν ο στόχος των επιθέσεων¹⁸⁵. Πριν τις επαρχιακές εκλογές, στόχος των επιθέσεων ήσαν κάποιοι εκλογικοί υπάλληλοι και εκλογικά τμήματα¹⁸⁶.

283. Τα μέλη των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας είναι σημαντικός στόχος διαφόρων ενόπλων ομάδων και υπήρξαν θύματα πολύνεκρων επιθέσεων (βομβιστικές επιθέσεις κατά μήκος των οδικών αρτηριών, επιθέσεις αυτοκτονίας), δολοφονιών και απαγωγών. Σύμφωνα με το Ιρακινό Σώμα Καταμέτρησης Απωλειών η ιρακινή αστυνομία «αποτελεί σχετικά ήπιο στόχο σε σχέση με τα καλά εξοπλισμένα και καλλίτερα προστατευόμενα ξένα στρατεύματα»¹⁸⁷. Επικαλούμενη αναφορές των ΜΜΕ η Υπηρεσία Καταμέτρησης Απωλειών της Συμμαχίας στο Ιράκ έχει καταγράψει από το 2003 το θάνατο 8.916 μελών των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας¹⁸⁸. Όπως και στην περίπτωση των αμάχων¹⁸⁹, σε σχέση με το δεύτερο εξάμηνο του 2007 έχουν μειωθεί δραστικά οι μηνιαίες απώλειες των μελών των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας, με εξαίρεση τις στρατιωτικές

πλοιο επιτέθηκαν στο κτίριο του τοπικού συμβουλίου της πόλης Βα'quba και τραυμάτισαν δύο φρουρούς. Βλέπε επίσης υποσημείωση 174.

¹⁸⁴ Για παράδειγμα, στις 18.11.2008, βόμβα εξερράγη στο σπίτι του Sadi Mahdi, γενικού επιθεωρητή του Υπουργείου Ενέργειας, στη συνοικία Al-Qadissiyah της δυτικής Βαγδάτης και τραυμάτισε το γιο και τη σύζυγό του. Laith Hammoudi, *Round-up of daily Violence in Iraq – Tuesday 18 November 2008*, McClatchy Newspapers, 18 November 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/56061.html>. Στις 11.10.2008 τραυματίστηκαν σε βομβιστική επίθεση στο Κιρκούκ ο Mulla Mohammed Azad, υποδιευθυντής του γραφείου κρατικού Ιδρύματος στην πόλη, η σύζυγός του και ένα μέλος της ασφάλειάς του. Sahar Issa, *Round-up of Daily Violence in Iraq – Saturday 11 October 2008*, McClatchy Newspapers, 11 October 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/53792.html>. Στις 27.7.2008, στόχος επίθεσης ήταν ο Zaki Obid, μέλος του δημοτικού συμβουλίου της πόλης Fallujah: ένας εκρηκτικός μηχανισμός που είχε είχε τοποθετηθεί στον κήπο του σπιτιού του δεν προκάλεσε ζημιές όταν εξερράγη. Όμως, από την έκρηξη του δεύτερου που είχε τοποθετηθεί το αυτοκίνητό του σκοτώθηκαν δύο σωματοφύλακές του και τραυματίστηκε ο ίδιος και ο γιος του. Laith Hammoudi, *Round-up of Daily Violence in Iraq – Sunday 27 July 2008*, McClatchy Newspapers, 27 July 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/45691.html>.

¹⁸⁵ Για παράδειγμα στις 28.10.2008 τραυματίστηκε ο οδηγός του Yonadim Kanna, χριστιανού, μέλους του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων, όταν άγνωστοι τον πυροβόλησαν κατά την έξοδό του από εστιατόριο στην περιοχή Tuz (Επαρχία Kirkuk). Laith Hammoudi, *Round-up of Daily Violence in Iraq – Tuesday 28 October 2008*, McClatchy Newspapers, 28 October 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/54873.html>. Στις 4.5.2008, η πρώτη κυρία του Ιράκ Hiro Talabani, επέζησε βομβιστικής επίθεσης κατά της αυτοκινητοπομπής της στο κέντρο της Βαγδάτης. Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 174.

¹⁸⁶ Για παράδειγμα, στις 28.1.2008, νότια του Κιρκούκ, σκοτώθηκαν από πυροβολισμούς που προέρχονταν από διερχόμενο αυτοκίνητο δύο αστυνομικοί-φρουροί εκλογικού κέντρου. Στις 27.1.2008 ένοπλοι επιτέθηκαν και πυρπόλησαν εκλογικό κέντρο στα νότια της πόλης Fallujah. Στις 3.1.2009 πυρπολήθηκαν στην πόλη Garma, βορειο-ανατολικό της Fallujah, δύο σχολεία, που είχαν οριστεί εκλογικά κέντρα για τις επαρχιακές εκλογές. Η αστυνομία συνέλαβε νεαρά αγόρια, ηλικίας έντεκα και δώδεκα ετών, που ομολόγησαν ότι ήσαν μέλη της *Ashbal Al-Qa'eda*, μιας οργάνωσης που στρατολογεί και εκπαιδεύει αγόρια. Στις 18.8.2008, στην περιοχή Abu Al-Khassib νότια της Βασόρα, ένοπλοι έστησαν ενέδρα σε λεωφορείο που μετέφερε εργαζόμενους στην εκλογική διαδικασία σκοτώνοντας δύο εξ αυτών και τραυματίζοντας ένα τρίτο άτομο. Μεταξύ των νεκρών ήταν ο αρχηγός της τοπικής εκλογικής κυβερνητικής επιτροπής. Στις 14.4.2008 ένοπλοι σκότωσαν τον υπεύθυνο του εκλογικού τμήματος στην Wajihyah, ανατολικά της πόλης Βα'quba (Επαρχία Diyala). Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 174.

¹⁸⁷ IBC, *Post-surge violence: its extent and nature*, 28 December 2008, <http://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/surge-2008/>.

¹⁸⁸ Iraq Coalition Casualties Count, *Iraqi Deaths*, visited 21 February 2009, <http://icasualties.org/Iraq/iraqideaths.aspx> (further: "Iraq Coalition Casualties Count, *Iraqi Deaths*").

¹⁸⁹ Βλέπε το κεφάλαιο "[Civilian casualties](#)" της αγγλικής έκδοσης της έκθεσης.

επιθέσεις στη Βασόρα, στη Sadr City (Βαγδάτη) και στη Missan την άνοιξη του 2008. Όμως, δεκάδες μέλη των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας σκοτώνονται κάθε μήνα, ειδικά στις Επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ¹⁹⁰. Από μια ανάλυση των πρόσφατων επιθέσεων προκύπτει ότι σημαντικός αριθμός των μελών των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας είναι θύματα στοχευμένων επιθέσεων και κάποιες φορές εκτός ωρών υπηρεσίας. Επίσης, κίνδυνο θανάτου ή τραυματισμών διατρέχουν τα μέλη των οικογενειών, οι σωματοφύλακες και οι οδηγοί των αξιωματούχων δημόσιας ασφάλειας στις επιθέσεις που συχνά εξαπολύονται στο άμεσο περιβάλλον τους, δηλαδή στους τόπους κατοικίας τους ή στα ιδιωτικά οχήματά τους¹⁹¹.

Γ. Ιρακινοί (εκλαμβανόμενοι) ως αντίθετοι στις ένοπλες ομάδες και στις πολιτικές φατρίες

284. Κινδυνεύουν από απειλές, αρπαγές ή δολοφονίες οι Ιρακινοί που κατακρίνουν δημόσια τις ένοπλες ομάδες ή τα πολιτικά κόμματα ή που εκλαμβάνονται ως αντίθετοι στη δράση τους. Ειδικότερα, τούτο ισχύει για τους φυλετικούς / θρησκευτικούς αρχηγούς, τους δημοσιογράφους, όσους δραστηριοποιούνται για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου ή για άλλους επαγγελματίες που εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους για τα τοπικά κόμματα ή τις ένοπλες ομάδες, αρνούνται να συνεργαστούν μαζί τους, κατακρίνουν την εμπλοκή τους στη βία, στη διαφθορά ή στο φανατισμό, ή συμμετέχουν στις προσπάθειες εθνικής συμφιλίωσης. Για παράδειγμα, στις 10.3.2009 τουλάχιστον 33 άτομα σκοτώθηκαν και περισσότερα από 50 τραυματίστηκαν σε βομβιστική επίθεση αυτοκτονίας σε πολυσύχναστη αγορά της περιοχής Abu Ghraib της Βαγδάτης¹⁹² όπου, στο πλαίσιο της διαδικασίας εθνικής συμφιλίωσης, είχαν συγκεντρωθεί σουνίτες και σίιτες μουσουλμάνοι, αρχηγοί φυλών και αξιωματούχοι δημόσιας ασφάλειας. Στις 2.1.2009 σκοτώθηκαν

¹⁹⁰ Η Υπηρεσία Καταμέτρησης Απωλειών της Συμμαχίας κατέγραψε το 2009 1070 θανάτους, συμπεριλαμβανομένων 54 τον Ιανουάριο του 2009, 74 το Δεκέμβριο του 2008, 27, το Νοέμβριο του 2008, 98 το Σεπτέμβριο του 2008, 85 τον Αύγουστο του 2008, 98 τον Ιούλιο του 2008, 77 τον Ιούνιο του 2008, 110 το Μάιο του 2008, 113 τον Απρίλιο του 2008, 161 το Μάρτιο του 2008, 110 το Φεβρουάριο του 2008 και 69 τον Ιανουάριο του 2008. Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 188, επίσκεψη της 19.2.2009.

¹⁹¹ Για παράδειγμα, στις 9.2.2008, στη συνοικία Intisar στην πόλη Najef, εξερράγη βόμβα στο σπίτι του αστυνομικού Faris Hatif's. Δεν αναφέρθηκαν θύματα, αλλά το σπίτι υπέστη μικρές καταστροφές. Hussein Kadhim, *Round-up of Daily Violence in Iraq-Monday 9 February 2009*, McClatchy Newspapers, 9 February 2009, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/61803.html>. Στις 29. 12.2008 στην πόλη Mahawil (Επαρχία Babel) σκοτώθηκαν από έκρηξη βόμβας που είχε τοποθετηθεί στο αυτοκίνητό τους ένας αστυνομός, η σύζυγός του και η κόρη τους. Laith Hammoudi, *Roundup of Daily Violence in Iraq – Monday 29 December 2008*, McClatchy Newspapers, 29 December 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/58631.html>. Στις 4.11.2009 στην περιοχή Karrada της Βαγδάτης τραυματίστηκαν από έκρηξη βόμβας που είχε τοποθετηθεί στο αυτοκίνητό τους ένας αστυνομικός και οι δύο γιοί του. Laith Hammoudi, *Round-up of daily Violence in Iraq – Tuesday 4 November 2008*, McClatchy Newspapers, 4 November 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/55247.html>. Στις 28.8.2008 ένοπλοι δολοφόνησαν μπροστά από το σπίτι του στη συνοικία Adel της Βαγδάτης τον ταξίαρχο των Ιρακινών Ενόπλων Δυνάμεων Najam Abdullah και τη σύζυγό του. Hussein Kadhim, *Round-up of Daily Violence – Thursday 28 August 2008*, McClatchy Newspapers, 28 August 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/50988.html>.

¹⁹² Jo Adetunji and Michael Ho, *Baghdad suicide bomber kills 33*, The Guardian, 10 March 2009, <http://www.guardian.co.uk/world/2009/mar/10/suicide-bomber-abu-ghraib>

τουλάχιστον 24 αρχηγοί φυλών που είχαν συγκεντρωθεί στην οικία σημαίνοντος σουνίτη σείχη στην πόλη Yousifiyah της Επαρχίας Babel και τραυματίστηκαν περίπου 42 άτομα, όταν ένας από τους προσκεκλημένους εκπυρσοκρότησε εκρηκτικά¹⁹³. Στις 13.9.2008 ένοπλοι σκότωσαν στη συνοικία Jihad της δυτικής Βαγδάτης τον Fouad Ali Hussein Al-Douri, σουνίτη ιμάμη και ηγέτη του Συμβουλίου Αφύπνισης. Αναφέρεται ότι υποστήριζε τη συμφιλίωση, προάγοντας τη συνύπαρξη των σουνιτών και των σιιτών σε μια συνοικία της Βαγδάτης που έχει πληγεί ιδιαίτερα από τις δολοφονίες με θρησκευτικά κίνητρα και από τις εκτοπίσεις των κατοίκων¹⁹⁴. Στις 24.8.2008 ένοπλοι έστησαν ενέδρα στη Βασόρα στο αυτοκίνητο του Haider Al-Saymari, σίιτη κληρικού και οπαδού του Μεγάλου Αγιατολάχ Ali Al-Sistani, προκαλώντας το θάνατό του. Αναφέρεται ότι κατέκρινε ανοικτά το φανατισμό των ανταρτών¹⁹⁵. Στις 21.7.2008 ένοπλοι σκότωσαν το σείχη Abdul Ghaffar Abdullah ενώ κατευθυνόταν σε συνάντηση συμφιλίωσης στην περιοχή Abo Saida βόρεια της Ba'quba¹⁹⁶. Στις 10.6.2008, ένοπλοι σκότωσαν στη Μοσούλη δύο τουρκμένους ηγέτες, τον Abdel Noor Mohammad Noor Al Tahan, αρχηγό της φυλής Al-Obaid και τον Sheikh Mohammad Khalil Hansh, αρχηγό της φυλής Halaybek. Αμφότεροι συμμετείχαν ενεργά στη διαδικασία της φυλετικής συμφιλίωσης και κατήγγειλαν τη βία που είχε ξεσπάσει στην Tal Afar (Επαρχία Ninewa)¹⁹⁷. Στις 4.2.2008 τρεις άγνωστοι ένοπλοι άνοιξαν πυρ κατά του σείχη Essam Fleih Hassani, ιμάμη στο τζαμί Al-Mukhtar στην κεντρική Samarra (επαρχία Salah Al-Din) προκαλώντας τον ακαριαίο θάνατό του. Ο Hassani ήταν μέλος της Σουνιτικής Ένωσης των Μουσουλμάνων Λογίων και αναφέρεται ότι ήταν γνωστός για την αντίθεσή του στις ένοπλες ομάδες, κυρίως στην Αλ Κάϊντα του Ιράκ¹⁹⁸. Στις 12.12.2007 πυροβολήθηκε και εξέπνευσε μπροστά στα μάτια των μαθητών του επειδή κατέκρινε ανοικτά την Αλ Κάϊντα στο Ιράκ ο διευθυντής και καθηγητής του Γυμνασίου Arrénwn της Saidiyah (Diyala)¹⁹⁹.

285. Η Αλ Κάϊντα του Ιράκ και άλλες ομάδες εξεγερμένων συνεχίζουν να εξαπολύουν επιθέσεις κατά των αραβικής καταγωγής σουνιτών που συμμετέχουν στην πολιτική διαδικασία, ιδιαίτερα κατά των μελών του Ισλαμικού Ιρακινού Κόμματος, που θεωρούν «προδότες» και «συνερ-

¹⁹³ Timothy Williams and Riyadh Mohammed, *Suicide Attack Kills 24 at Iraqi Tribal Gathering*, NY Times, 2 January 2009, <http://www.nytimes.com/2009/01/03/world/middleeast/03iraq.html?ref=middleeast>

¹⁹⁴ Sam Dagher, *Sunni proponent of reconciliation is killed*, IHT, 15 September 2008, <http://www.iht.com/articles/2008/09/15/africa/15iraq.php>

¹⁹⁵ AP, *Gunmen kill Shiite cleric in southern Iraqi city of Basra*, 25 August 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/35613

¹⁹⁶ Laith Hammoudi, *Round-up of Daily Violence in Iraq – Monday 21 July 2008*, McClatchy Newspapers, 21 July 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/44984.html>

¹⁹⁷ UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 17, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 166.

¹⁹⁸ VOI, *Anti-Qaeda cleric killed in Samarra*, 5 February 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/26999.

¹⁹⁹ Damien Cave and Khalid Al-Ansary, *Three Blasts Kill at Least 27 in Iraq*, NY Times, 13 December 2007, <http://www.nytimes.com/2007/12/13/world/middleeast/13iraq.html>

γάτες»²⁰⁰. Τον Αύγουστο του 2008, ο Abu Omar al-Baghdadi, αρχηγός του Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ, προειδοποίησε για τη δολοφονία των αρχηγών του Ισλαμικού Ιρακινού Κόμματος²⁰¹.

286. Στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ, Sulayaniyah, Erbil και Dohuk, καθώς και σε περιοχές που υπάγονται στο *de facto* έλεγχο των κουρδικών κομμάτων, διατρέχει τον κίνδυνο του εκφοβισμού, της κακομεταχείρισης, της σύλληψης και της κράτησης και των εξω-δικαστικών εκτελέσεων όποιος ασκεί κριτική στα κυβερνώντα κόμματα, στην Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν και στο Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν. Ιδιαίτερο κίνδυνο διατρέχουν οι δημοσιογράφοι²⁰².

Δ. (Εκλαμβανόμενα) μέλη των ένοπλων ομάδων της αντιπολίτευσης

1. (Εκλαμβανόμενα) μέλη των ένοπλων ομάδων της αντιπολίτευσης στις επαρχίες του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ

287. Τα πραγματικά ή ύποπτα μέλη ή οι υποστηρικτικές των σουνιτικών ομάδων των εξεγερμένων, όπως είναι η Αλ Κάϊντα του Ιράκ, ή η Ansar Al-Sunna καθώς και οι σίιτες αντάρτες (όπως είναι οι «Ειδικές Ομάδες» ή ο Στρατός του Mahdi) κινδυνεύουν από τις αυθαίρετες συλλήψεις, συχνά σε συνθήκες βίας, και μπορεί να αντιμετωπίσουν την κακομεταχείριση και παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου για τις οποίες ευθύνονται οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας. Οι ύποπτοι διατήρησης σχέσεων με «τρομοκράτες» ή «αντάρτες» κρατούνται χωρίς διαδικαστικές εγγυήσεις (*incommunicado*), σε επισφαλείς συνθήκες και χωρίς να έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο. Επίσης, κρατούνται για παρατεταμένες περιόδους, μερικές φορές για χρόνια, χωρίς να απαγγέλλονται σε βάρος τους κατηγορίες ή να παραπέμπονται σε δίκη²⁰³. Είναι εκτεταμένες οι αναφορές για «εκτεταμένα και καθημερινά βασανιστήρια ή κακομεταχείριση» των κρατουμένων από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας, ειδικότερα όσων κρατούνται σε χώρους προφυλάκισης. Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία

«όσοι θεωρούνται ύποπτοι για πολιτικούς λόγους ή για λόγους ασφαλείας υφίστανται καθημερινά βασανιστήρια και κακομεταχείριση σε φυλακές και κέντρα κράτησης που ελέγχουν οι ιρακινές αρχές»²⁰⁴.

²⁰⁰ Τους τελευταίους μήνες, στόχος δολοφονιών ήσαν πολλά μέλη του Ισλαμικού Ιρακινού Κόμματος, κυρίως στις Επαρχίες Al-Anbar, Baghdad, Diyala, Ninewa και Salah Al-Din. Βλέπε το κεφάλαιο "Security in the Central Governorates" στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

²⁰¹ VOI, *Armed group leader's call to kill Iraqi officials sign of al-Qaeda's failure – spokesman*, 11 September 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/36359

²⁰² Βλέπε στη συνέχεια το κεφάλαιο I. Δημοσιογράφοι και εργαζόμενοι στα ΜΜΕ στις Τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ.

²⁰³ Βλέπε το κεφάλαιο Due Process of Law στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

²⁰⁴ AI, *Detainees held by USA at risk if transferred to Iraqi custody*, 5 January 2009, <http://www.amnesty.org/en/appeals-for-action/detainees-held-usa-risk-if-transferred-iraqi-custody>

Συχνά, οι αρχές εφαρμόζουν την πρακτική των βασανιστηρίων για να αποσπάσουν την ομολογία του θύματος²⁰⁵. Οι κατηγορούμενοι για τρομοκρατικές πράξεις ή για άλλα αδικήματα που αφορούν στην ασφάλεια κινδυνεύουν να δικαστούν ενώπιον δικαστηρίων που δεν πληρούν τα κριτήρια της δίκαιης δίκης και, εάν κριθούν ένοχοι, μπορεί να καταδικαστούν σε θάνατο²⁰⁶.

288. Από τον Αύγουστο του 2008²⁰⁷, οι κουρδικές δυνάμεις ασφαλείας *Asayish* σταμάτησαν να εφαρμόζουν την πρακτική που αποκάλυψε η εφημερίδα *Washington Post* τον Ιούνιο του 2005²⁰⁸: συνελάμβαναν και μετέφεραν Άραβες και Τουρκμένους από τις πόλεις Μοσούλη και Κιρκούκ σε φυλακές της Περιοχής του Κουρδιστάν. Όμως, κάποιοι Άραβες και Τουρκμένοι παραμένουν κρατούμενοι των κουρδικών δυνάμεων ασφαλείας σε φυλακές της περιοχής του Κουρδιστάν προκειμένου να ολοκληρωθούν οι ανακρίσεις²⁰⁹.

289. Κατά τη Διεθνή Αμνηστία Ιρακινοί, πρώην κρατούμενοι στο *Guantánamo*, κινδυνεύουν να κρατηθούν χωρίς διαδικαστικές εγγυήσεις (*incommunicado*) όταν επιστρέψουν στο Ιράκ. Παραμένει άγνωστη η τύχη και το νομικό καθεστώς τεσσάρων Ιρακινών πρώην κρατουμένων του *Guantánamo* που παραδόθηκαν στις ιρακινές αρχές στα μέσα Ιανουαρίου 2009²¹⁰.

2. (Εκλαμβανόμενα) μέλη των ισλαμικών ομάδων στο Βόρειο Ιράκ

290. Κινδυνεύουν να υποστούν κακομεταχείριση και παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου από τις κουρδικές δυνάμεις ασφαλείας τα πραγματικά ή ύποπτα μέλη ή οι υποστηρικτές των ισλαμικών ένοπλων ομάδων όπως είναι η *Ansar Al-Islam*. Οι ύποπτοι για διασυνδέσεις με «τρομοκράτες» κρατούνται για παρατεταμένες περιόδους, μερικές φορές για χρόνια, από τις δυνάμεις δημόσιας και εθνικής ασφαλείας των κουρδικών κομμάτων, συχνά χωρίς διαδικαστικές εγγυήσεις (*incommunicado*) και χωρίς να απαγγελθούν σε βάρος τους κατηγορίες ή να παραπεμφθούν σε δίκη. Αρκετοί από τους κρατούμενους αυτής της κατηγορίας συλλαμβάνονται σε συνθήκες βίας και χωρίς συγκεκριμένες κατηγορίες²¹¹. Γενικά, οι κρατούμενοι που υπάγονται στη δικαιοδοσία των κουρδικών δυνάμεων ασφαλείας *Asayish* έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε δικη-

²⁰⁵ Βλέπε το κεφάλαιο *Torture and ill-treatment* στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

²⁰⁶ Βλέπε το κεφάλαιο *Death Penalty* στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

²⁰⁷ UNAMI HRO, March 2009.

²⁰⁸ Steve Fainaru and Anthony Shadid, *Kurdish Officials Sanction Abductions in Kirkuk*, *The Washington Post*, 15 June 2005, <http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2005/06/14/AR2005061401828.html>

²⁰⁹ UNAMI, March 2009. See also UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 26, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 166.

²¹⁰ AI, *Iraq: The government must reveal the whereabouts of four ex. Guantánamo Detainees*, MDE 14/007/2009, 12 February 2009, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE14/007/2009/en/b0ffbda9-f9c0-11dd-b1b0-c961f7df9c35/mde140072009en.pdf>.

Βλέπε επίσης Marc Santora, *Iraq Says It Is Interrogating 4 Men Returned by U.S. From Guantánamo Prison*, *NY Times*, 17 February 2009, <http://www.nytimes.com/2009/02/18/world/middleeast/18iraq.html>.

²¹¹ Βλέπε υποσημείωση 203.

γόρο. Σύμφωνα με το Γραφείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής Βοήθειας του ΟΗΕ στο Ιράκ όσοι συλλαμβάνονται ως ύποπτοι συμμετοχής σε περιστατικά τρομοκρατίας «υφίστανται συστηματικά στις ανακρίσεις βίαιη μεταχείριση που συνιστά βασανιστήρια», προκειμένου να ομολογήσουν²¹². Δικαστικές πηγές με τις οποίες επικοινωνήσε το Γραφείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής Βοήθειας του ΟΗΕ στο Ιράκ ισχυρίστηκαν ότι

«τα βασανιστήρια είναι η μέθοδος που εφαρμόζει κατά κανόνα η Asayish καθώς αναφέρεται ότι η ηγεσία της τιμωρεί με βίαιη μεταχείριση τους ύποπτους συμμετοχής σε ισλαμικές ομάδες, ειδικότερα όταν δεν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία για τη σχετική δράση τους»²¹³.

Όσοι καταδικάζονται για τρομοκρατικά αδικήματα μπορεί να αντιμετωπίσουν τη θανατική ποινή, σύμφωνα με τον Αντιτρομοκρατικό Νόμο Νο. 3 του 2006 που υιοθέτησε η Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν²¹⁴.

E. Ιρακινοί εργαζόμενοι για την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ ή για αλλοδαπές εταιρίες

291. Όπως έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενα έγγραφα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την κατάσταση που επικρατεί στο Ιράκ, κινδυνεύουν να στοχοποιηθούν από μη κρατικά όργανα δίωξης οι πολίτες που απασχολούνται ή έχουν οιαδήποτε σχέση με την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ. Στις περιοχές όπου βελτιώθηκαν οι συνθήκες ασφάλειας τον τελευταίο χρόνο έχουν σχετικά μειωθεί, χωρίς όμως να εξαλειφθούν λόγω της αυξανόμενης επιρροής των εξτρεμιστικών ομάδων, οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν όσοι εργάζονται για την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ. Στις περιοχές όπου συνεχίζουν να δραστηριοποιούνται η Αλ Κάϊντα του Ιράκ και άλλες ομάδες εξεγερμένων, ειδικότερα στις Επαρχίες Ninewa και Diyala, ο κίνδυνος της στοχοποίησης παραμένει ιδιαίτερα υψηλός και είναι καίριας σημασίας για όσους εργάζονται ως διερμηνείς για την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ λόγω της έκθεσής τους και της πιθανής εμπλοκής τους σε στρατιωτικές δραστηριότητες, για παράδειγμα σε συλλήψεις, επιδρομές ή ανακρίσεις των μελών των ομάδων των εξεγερμένων ή των ανταρτών. Αναφέρεται ότι από το 2003 έχουν σκοτωθεί περίπου 300 διερμηνείς²¹⁵. Επίσης, είναι υψηλός ο κίνδυνος των επιθέσεων σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση αλλοδαπών, όπως είναι η διεθνής ζώνη ή οι στρατιωτικές βάσεις, ειδικότερα

²¹² Βλέπε υποσημείωση 205.

²¹³ UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 26, βλέπε υποσημείωση 166.

²¹⁴ Τον Ιούνιο του 2008 η Εθνοσυνέλευση του Κουρδιστάν παρέτεινε την εφαρμογή του νόμου για άλλα δύο χρόνια. Βλέπε επίσης υποσημείωση 206.

²¹⁵ BBC, *Iraq translators' mask ban dropped*, 6 December 2008, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7768041.stm

στα φυλάκια ελέγχου που βρίσκονται σε αυτές τις περιοχές, καθώς και οι στρατιωτικές αυτοκινητοπομπές²¹⁶.

292. Για να σηματοδοτήσει τη βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας και την αποκατάσταση της τάξης η στρατιωτική διοίκηση των ΗΠΑ εξέδωσε το Σεπτέμβριο του 2008 διαταγή σύμφωνα με την οποία οι διερμηνείς της Πολυεθνικής Δύναμης του Ιράκ υποχρεούνταν να μην φορούν μάσκες όταν εργάζονταν σε δημόσιους χώρους²¹⁷. Η διαταγή αυτή προκάλεσε αμηχανία σε αρκετούς διερμηνείς, που φοβήθηκαν μήπως στοχοποιηθούν. Στις αρχές Δεκεμβρίου 2008, αναγνωρίζοντας τους σημαντικούς κινδύνους ασφαλείας που αντιμετωπίζουν οι διερμηνείς που εργάζονται για την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ, καταργήθηκε η προαναφερόμενη διαταγή και πλέον αρμόδιοι για κάθε σχετική απόφαση είναι οι διοικητές των στρατευμάτων²¹⁸.

293. Επιπλέον, αναφέρεται ότι η βελτίωση των συνθηκών ασφάλειας διευκολύνει όσους σκοπεύουν να «κλείσουν παλαιούς λογαριασμούς», δηλαδή να εκδικηθούν σκοτώνοντας, για παράδειγμα διερμηνείς που θεωρούν υπεύθυνους για τη σύλληψη ή τη δολοφονία μελών της οικογένειάς τους από την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ²¹⁹.

294. Κινδυνεύουν από επιθέσεις οι Ιρακινοί που απασχολούνται σε αλλοδαπές εταιρείες, ειδικότερα όταν βρίσκονται εκτός ασφαλούς περιβάλλοντος όπως είναι η διεθνής ζώνη ή οι στρατιωτικές βάσεις.

ΣΤ. Αρχηγοί φυλών και μέλη των Συμβουλίων Αφύπνισης/ «Γιοί του Ιράκ»

295. Στόχος συστηματικών επιθέσεων της Αλ Κάϊντα του Ιράκ και άλλων συναφών ομάδων είναι οι φυλετικοί αρχηγοί και τα μέλη των Συμβουλίων Αφύπνισης / «Γιοί του Ιράκ»²²⁰ που στράφηκαν κατά των εξεγερμένων. Οι αρχηγοί των φυλών και τα μέλη των Συμβουλίων Αφύπνισης / «Γιοί του Ιράκ» θεωρούνται «προδότες» λόγω της συμμαχίας τους με την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ ή, μετά τη μεταβίβαση της εξουσίας, με την Ιρακινή κυβέρνηση και είναι στόχος βομ-

²¹⁶ Για παράδειγμα, στις 24.11.2008 σε επίθεση αυτοκτονίας γυναίκα σκότωσε τουλάχιστον πέντε άτομα και τραυμάτισε άλλα 12, όταν εκπυρσοκρότησε βόμβα στην είσοδο της πολύ καλά φρουρούμενης διεθνούς ζώνης. Reuters, *FACTBOX Security developments in Iraq, Nov 24*, 24 November 2008, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/ANW421078.htm>.

²¹⁷ Charles Pope, *Wyden urges military to allow Iraqi interpreters to continue disguising their identity*, The Oregonian, 20 November 2008, http://www.oregonlive.com/politics/index.ssf/2008/11/wyden_urges_military_to_allow.html.

Ernesto Londoño, *Mask Ban Upsets Iraqis Hired as U.S. Interpreters*, The Washington Post, 17 November 2008, <http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2008/11/16/AR2008111602040.html?referrer=emailarticlepg>.

²¹⁸ BBC, *Iraq translators' mask ban dropped*, 6 December 2008, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7768041.stm

²¹⁹ Πληροφορία του Γραφείου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής του ΟΗΕ για τη Βοήθεια στο Ιράκ, Οκτώβριος 2008.

²²⁰ Βλέπε το κεφάλαιο *Role of the Sons of Iraq* στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

βιστικών επιθέσεων στους αυτοκινητοδρόμους, επιθέσεων αυτοκτονίας καθώς και απαγωγών και δολοφονιών²²¹. Συχνά, σε παρόμοιες επιθέσεις συλλαμβάνονται τα μέλη των οικογενειών²²² του θύματος. Στις 29.12.2007, με μαγνητοσκοπημένο μήνυμά του ο αρχηγός της Αλ Κάϊντα Οσάμα Μπιν Λάντεν προειδοποίησε τους σουνίτες μουσουλμάνους του Ιράκ να μην στραφούν κατά της Αλ Κάϊντα του Ιράκ, γιατί με τη συμπεριφορά τους αυτή «προδίδουν το έθνος, ντροπιάζουν τους συμπατριώτες τους και επομένως θα υποφέρουν στην επίγεια και στη μετά θάνατο ζωή». Στις 4.12.2007 μεταδόθηκε από το διαδίκτυο μήνυμα του Abu Omar Al-Baghdadi, αρχηγού του αυτοανακηρυχθέντος Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ, με το οποίο προειδοποίησε για νέα εκστρατεία κατά των «αποστατών», υπονοώντας τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας και τα μέλη των Συμβουλίων Αφύπνισης²²³. Σύμφωνα με το Στρατηγό Jeffrey Kulmayer,²²⁴ διοικητή των Αμερικανικών Στρατευμάτων για τη Συμφιλίωση και την Ανακωχή στη Βαγδάτη, μόνον το 2008 σκοτώθηκαν 528 και τραυματίστηκαν 828 μέλη της ομάδας «Γιοί του Ιράκ».

Z. Μέλη και υποστηρικτές του κόμματος Ba'ath και του προηγούμενου καθεστώτος

296. Στα προηγούμενα έγγραφά της για την κατάσταση στο Ιράκ, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εξέθεσε αναλυτικά τους κινδύνους που διατρέχουν όσοι συνδέονταν ή σχετιζόνταν με την προηγούμενη ιρακινή κυβέρνηση, είτε λόγω της συμμετοχής τους στο κόμμα Ba'ath είτε λόγω των καθηκόντων τους ή του επαγγέλματός τους. Μετά την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος και ειδικότερα μετά τις εκλογές του 2005 οπότε ανήλθαν στην εξουσία της χώρας τα κόμματα των σιιτών, τα πρόσωπα της κατηγορίας αυτής ήσαν στόχος συστηματικών επιθέσεων, κυρίως των σιιτών ανταρτών. Για διάφορους λόγους διαφαίνεται να έχουν σταμα-

²²¹ Σύμφωνα με τον Max Boot, Σύμβουλο Εξωτερικών Υποθέσεων, η Αλ Κάϊντα στο Ιράκ θεωρεί τους «Γιους του Ιράκ» τη σοβαρότερη απειλή: «Για το λόγο αυτό καταβάλλουν προσπάθειες να στοχοποιούν τα μέλη των Συμβουλίων Αφύπνισης». Έως το Δεκέμβριο του 2008 οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ είχαν καταγράψει 92.000 μέλη της οργάνωσης «Γιοί του Ιράκ». US Department of Defense, *December 2008 Report to Congress*, p. iv, http://www.defenselink.mil/pubs/pdfs/9010_Report_to_Congress_Dec_08.pdf. Όμως, τα στοιχεία του Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ δεν περιλαμβάνουν τα 25.000 μέλη των Συμβουλίων Αφύπνισης της Επαρχίας Al-Anbar. Σε ποσοστό 20% (18.000) τα μέλη αυτής της δύναμης είναι σίιτες, ενώ στην πλειοψηφία τους είναι σουνίτες. Brookings Institution, *Iraq Index*, 19 February 2009, p. 11, <http://www.brookings.edu/saban/iraqindex.aspx>. Βλέπε επίσης το Παράρτημα *Tribal figures and Sol leaders/members* της αγγλικής έκδοσης της έκθεσης για μη εξαντλητική επισκόπηση των στοχευμένων επιθέσεων το 2008 και το 2009.

²²² Βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 221.

²²³ AFP, *Shiite 'Awakening' members kidnapped in Baghdad*, 8 January 2008, http://www.newssafety.com/index.php?view=article&catid=84%3Airaqsecurity&id=7624%3AShiite+%5C%5C%5C%Awakening+%5C%5C%5C+members+kidnapped+in+Baghdad&option=com_content&Itemid=100378

²²⁴ Greg Bruno, *Finding a Place for the 'Sons of Iraq'*, <http://www.cfr.org/publication/16088/>. Η Ιρακινή Υπηρεσία Καταμέτρησης Απωλειών αναφέρει ότι από τον Οκτώβριο του 2007 έως τα τέλη Νοεμβρίου 2008 σκοτώθηκαν 549 μέλη της ομάδας «Γιοί του Ιράκ». Παράλληλα, ο αριθμός των ιρακινών αστυνομικών που σκοτώθηκαν έχει μειωθεί (λιγότεροι από 1000 το 2008 σε σχέση με 2000 το 2007). Τα προαναφερόμενα στατιστικά στοιχεία αναδεικνύουν μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εξεγερμένων από μια ομάδα που ευθύνεται για την τοπική ασφάλεια σε κάποια άλλη. IBC, *Post-surge violence: its extent and nature*, 28 December 2008, <http://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/surge-2008/>

τήσει σε μεγάλο βαθμό οι επιθέσεις κατά πρώην μελών και υποστηρικτών του κόμματος Ba'ath και του προηγούμενου καθεστώτος. Τούτο μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι από το 2003 έχει διαφύγει από τη χώρα σημαντικός αριθμός πρώην μελών του κόμματος Ba'ath και συνεργατών του προηγούμενου καθεστώτος ενώ όσοι παρέμειναν προσχώρησαν στα κόμματα που ασκούν εξουσία και / ή προσλήφθηκαν εκ νέου στο δημόσιο τομέα ή στις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας. Από την άλλη πλευρά, πρέπει να συνεκτιμηθεί η αποδυνάμωση των σιιτικών αντάρτικων ομάδων μετά τη στρατιωτική επιχείρηση του 2008. Αν και δεν αποτελούν στόχο συστηματικών επιθέσεων, τα μέλη του πρώην κόμματος και καθεστώτος Ba'ath δεν αποκλείεται να κινδυνεύουν από μεμονωμένες επιθέσεις, για παράδειγμα για λόγους προσωπικής εκδίκησης πρώην θυμάτων ή των οικογενειών τους για την κράτηση, τα βασανιστήρια ή τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου που είχαν διαπράξει. Ενώ το 2008 και το 2009 τα MME δημοσίευσαν τεκμηριωμένες περιπτώσεις δολοφονιών πρώην μελών του κόμματος Ba'ath ή του προηγούμενου καθεστώτος, που διαπράχθηκαν κυρίως στις επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ²²⁵, άλλες μπορεί να μην δημοσιοποιήθηκαν κυρίως επειδή δεν εντοπίστηκαν τα κίνητρα της επίθεσης. Σήμερα, πολλά πρώην μέλη του κόμματος Ba'ath έχουν νέα ταυτότητα στην ιρακινή κοινωνία ως πολιτικοί, επαγγελματίες ή φυλετικοί αρχηγοί. Επιθέσεις σε επαγγελματίες, φυλετικούς αρχηγούς ή μέλη των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας μπορεί να έχουν ως κίνητρο το ρόλο του θύματος κατά τη διακυβέρνηση της χώρας από το προηγούμενο καθεστώς, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις δεν είναι εφικτό να διαπιστωθούν οι λόγοι για τον οποίους το θύμα υπήρξε στόχος επίθεσης.

²²⁵ Για παράδειγμα, στις 28.3.2008 ένοπλοι δολοφόνησαν στην πόλη Kerbala μέλος του πρώην κόμματος Ba'ath και τον αδερφό του. Laith Hammoudi, *Round-up of Daily Violence in Iraq - Saturday 28 March 2009*, McClatchy Newspapers, 28 March 2009, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/65007.html>. On Στις 21.3.2009 η Ιρακινή Αστυνομία βρήκε στη συνοικία Al-Agaidat του κέντρου της Μοσούλης το πτώμα ενός στρατηγού των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας κατά τη διακυβέρνηση από το καθεστώς του Σ. Χουσεΐν, που έφερε σημάδια βασανιστηρίων στο κεφάλι. Sahar Issa, *Round-up of Daily Violence in Iraq - Saturday 21 March 2009*, McClatchy Newspapers, 21 March 2009, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/64549.html>. Στις 7.3.2009, μπροστά στο σπίτι του στη δυτική Μοσούλη, ένοπλοι άνοιξαν πυρ σε αξιωματούχο των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας επί καθεστώτος Σ. Χουσεΐν, ενώ επέστρεφε από το διπλανό τζαμί. Sahar Issa, *Round-up of Daily Violence in Iraq - Saturday 7 March 2009*, McClatchy Newspapers, 7 March 2009, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/63482.html>. Στις 10.6.2008 ένοπλοι σκότωσαν τον Ali Hussein Ali, υψηλόβαθμο αξιωματούχο των ενόπλων δυνάμεων ενώ οδηγούσε μεταξύ των πόλεων Tikrit και Baiji (Επαρχία Salah Al-Din). Στις 6.6.2008 ένοπλοι απήγαγαν στρατηγό των μυστικών υπηρεσιών των ενόπλων δυνάμεων επί καθεστώτος Σ. Χουσεΐν ενώ βρισκόταν σε σταθμό ανεφοδιασμού βενζίνης στη συνοικία Khadraa στο κέντρο της πόλης Κιρκούκ. Στις 5.5.2008, στην πόλη Babel άγνωστοι ένοπλοι απήγαγαν και δολοφόνησαν τον Hamid Suleiman, ανώτερο αξιωματούχο του πρώην κόμματος Ba'ath. Στις 12.3.2008, ένοπλοι πυροβόλησαν και σκότωσαν πρώην αξιωματούχο του κόμματος Ba'ath στην πόλη Βασόρα. Στις 14.2.2008, ένοπλοι πυροβόλησαν και σκότωσαν τον Mejeed Mahmoud Hussein διοικητή των ενόπλων δυνάμεων της χώρας κατά τη διακυβέρνηση από το καθεστώς του Σ. Χουσεΐν, καθώς οδηγούσε το αυτοκίνητό του στη βιομηχανική περιοχή της νότιας Samarra. Στις 27.1.2008, στη συνοικία Talbiyah της ανατολικής Βαγδάτης, ένοπλοι εισέβαλαν στο σπίτι του Ahmed Jwad Hashim πρώην γενικού διευθυντή στο Δήμο της Βαγδάτης, και σκότωσαν τον ίδιο, τη σύζυγό του, το γιο του και την κόρη του. Στις 20.1.2008, στη Samarra (Επαρχία Salah Al-Din), άγνωστοι ένοπλοι άνοιξαν πυρ και σκότωσαν, στο αυτοκίνητο του, τον Rasheed Nsaeyf Jasim, πρώην ανώτατο στέλεχος του κόμματος Ba'ath.

297. Τα μέλη του πρώην κόμματος Ba'ath και του προηγούμενου καθεστώτος μπορεί να αντιμετωπίζουν διακριτική μεταχείριση επειδή συνδέονταν με το καθεστώς του Σ. Χουσεΐν. Δεν εφαρμόζεται ο Νόμος περί Δικαιοσύνης και Απόδοσης Ευθυνών του Ιανουαρίου του 2008 που έχει στόχο την ανατροπή των συνεπειών της προηγούμενης διαδικασίας απο-μπααθικοποίησης, στο πλαίσιο της οποίας αποκλείστηκαν από την κυβέρνηση και από το δικαίωμα στη σύνταξη 150.000 πρώην μέλη του κόμματος Ba'ath, στην πλειοψηφία τους σουνίτες αραβικής καταγωγής. Επομένως, αρκετά πρώην μέλη του κόμματος Ba'ath και του προηγούμενου καθεστώτος στερούνται του δικαιώματος εργασίας σε κυβερνητικές θέσεις καθώς και της σύνταξης που προβλέπει η εθνική νομοθεσία. Αναφέρθηκε ότι η κυβέρνηση, στην οποία κυριαρχούν οι σιίτες, επιφυλάσσει διακριτική μεταχείριση στα πρώην μέλη του κόμματος Ba'ath όταν πρόκειται για την απασχόλησή τους στο δημόσιο τομέα²²⁶. Περαιτέρω, δεν μπορεί να αποκλειστεί ο κίνδυνος της άδικης μεταχείρισης ή της κακομεταχείρισης πρώην μελών του κόμματος Ba'ath, όταν κρατούνται σε εγκαταστάσεις όπου κυριαρχούν οι σιίτες²²⁷.

298. Στόχος επιθέσεων των σιιτών ανταρτών είναι και άλλες ομάδες που θεωρείται ότι υποστήριξαν το προηγούμενο καθεστώς ή απολάμβαναν ευνοϊκή μεταχείριση, δηλαδή οι Παλαιστίνιοι πρόσφυγες καθώς και οι πρόσφυγες Ahwazi και οι καταγόμενοι από τη Συρία, οι Roma (Kawliyah) καθώς και κάποιοι επαγγελματίες, όπως είναι οι καθηγητές, οι δάσκαλοι, οι καλλιτέχνες των οποίων η σταδιοδρομία υποστηριζόταν και προαγόταν με τη συμμετοχή τους στο κόμμα Ba'ath.

H. Μέλη των θρησκευτικών και των εθνοτικών μειονοτήτων

299. Σε προηγούμενα έγγραφα για το Ιράκ η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει παραθέσει αναλυτικές πληροφορίες για την κατάσταση των θρησκευτικών και εθνοτικών μειονοτήτων (συμπεριλαμβανομένων των Χριστιανών, των Yazidis, των Τουρκμένων, των Shabak, των Kaka'i, των Σαμπαταίων – Μανταίων, των Baha'i και των Εβραίων) στο Ιράκ από το 2003. Ο πολιτικός και ο θρησκευτικός εξτρεμισμός που πυροδότησε η κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος είχε ιδιαίτερα καταστροφικές συνέπειες για τις μειονοτικές ομάδες που παραδοσιακά δεν είχαν ισχυρά πολιτικά ή φυλετικά δίκτυα²²⁸ και αποτελούν εύκολους στόχους για τα σκληροπυρηνικά στοιχεία που τις θεωρούν «άπιστες» ή υποστηρικτές της Ιρακινής Κυβέρνησης και / ή της Πολυεθνικής Δύναμης του Ιράκ και τους ασκούν πιέσεις για να συμμορφώνονται με τις αυ-

²²⁶ Βλέπε το κεφάλαιο Justice and Accountability Law της αγγλικής έκθεσης.

²²⁷ UNAMI HRO, March 2009.

²²⁸ US Department of State/Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, *International Religious Freedom Report 2008 – Iraq*, 19 September 2008, <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2008/108483.htm>

στηρές ερμηνείες των ισλαμικών κανόνων που ρυθμίζουν θέματα ενδυμασίας²²⁹, κοινωνικών προτύπων και επαγγελματικής απασχόλησης²³⁰. Μειονοτικές ομάδες όπως οι Yazidis, Shabak και Kaka'i που συχνά χαρακτηρίζονται «κουρδικής» εθνοτικής καταγωγής ήσαν στόχος επιθέσεων λόγω της (εκλαμβανόμενης) κουρδικής καταγωγής τους. Οι Shabak, οι Τουρκμένοι και οι Κούρδοι Faili που κατά κανόνα ασπάζονται το σιιτισμό υπήρξαν στόχος επιθέσεων των σουνιτών ισλαμιστών λόγω της θρησκευτικής τους ταυτότητας. Μετά το 2003, τα μέλη των θρησκευτικών και των εθνοτικών ομάδων αποτελούν συχνά στόχο διακριτικής μεταχείρισης, κακομεταχείρισης και σοβαρών παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένων του εκφοβισμού, των απειλών, της καταστροφής της περιουσίας τους, των απαγωγών, των βιασμών, του εξαναγκασμού αλλαγής θρησκείας και των δολοφονιών²³¹. Από το 2003, όταν κατέρρευσε το προηγούμενο καθεστώς, έχουν συρρικνωθεί οι μειονοτικές ομάδες, κυρίως λόγω των επιθέσεων που εξαπολύθηκαν σε βάρος τους. Σύμφωνα με το Γραφείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής Βοήθειας του ΟΗΕ στο Ιράκ τα μέλη των μειονοτικών ομάδων συνεχίζουν να αποτελούν στόχο επιθέσεων των οποίων οι αυτοурγοί «ουδέποτε τιμωρούνται»²³² ενώ η Επιτροπή των ΗΠΑ για τη Διεθνή Θρησκευτική Ελευθερία υποστηρίζει ότι η ιρακινή ηγεσία ανέχεται τις επιθέσεις σε βάρος των θρησκευτικών μειονοτήτων²³³. Οι συμμορίες των εγκληματιών επιτίθενται σε

²²⁹ Οι γυναίκες των μειονοτικών ομάδων είναι στόχος επιθέσεων όταν δεν συμμορφώνονται με τους αυστηρούς ισλαμικούς κώδικες ενδυμασίας, για παράδειγμα, όταν δεν καλύπτουν τα μαλλιά τους. US Department of State, *2008 Religious Freedom Report*. Βλέπε υποσημείωση 228.

²³⁰ Σύμφωνα με το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ «οι Ισλαμιστές αντάρτες συνεχίζουν να κακοποιούν τους ιδιοκτήτες καταστημάτων που πωλούν αγαθά που θεωρούν ότι αντιβαίνουν στο Ισλάμ και μερικές φορές τους ασκούν βία επειδή δεν συμμορφώνονται με τις προειδοποιήσεις τους να σταματήσουν τη σχετική επαγγελματική δραστηριότητά τους». Τούτο πλήττει ιδιαίτερα τους Χριστιανούς και τους Yazidis που παραδοσιακά λειτουργούν καταστήματα πώλησης οινοπνευματωδών ποτών. Η σημαντικότερη πρόκληση για τη θρησκευτική ελευθερία συνέχισε να είναι «η βία που ασκούν οι τρομοκράτες, οι εξτρεμιστές και οι συμμορίες των εγκληματιών». Η έκθεση σημειώνει επίσης ότι «εξω-κυβερνητικά σκληροπυρηνικά ισλαμικά στοιχεία ασκούν πίεση σε άτομα και ομάδες για να συμμορφώνονται με τις ακραίες ερμηνείες του Ισλάμ και η θρησκευτική βία, συμπεριλαμβανομένων των επιθέσεων σε κληρικούς και τόπους θρησκευτικής λατρείας, παρακωλύει την ικανότητα των πολιτών να ασκούν ελεύθερα τα θρησκευτικά τους καθήκοντα». Βλέπε US Department of State, *2008 Religious Freedom Report*, ανωτέρω υποσημείωση 228. Βλέπε επίσης στη συνέχεια το κεφάλαιο Λ. Πολίτες που κατηγορούνται για «αντι-ισλαμική» συμπεριφορά.

²³¹ Βλέπε για αναλυτικές πληροφορίες την Έκθεση που δημοσίευσε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Κατάσταση στο Ιράκ τον Αύγουστο του 2007. Βλέπε επίσης: Mokhtar Lamani, *Minorities in Iraq: The Other Victims*, The Center for International Governance Innovation, January 2009, <http://www.cigionline.org/cigi/download-nocache/Publications/specialrep/minorities>; Elizabeth Ferris and Kimberley Stoltz, *Minorities, Displacement and Iraq's Future*, The Brookings Institution/University of Bern Project on Internal Displacement, December 2008, http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/papers/2008/1223_minorities_ferris/1223_minorities_ferris.pdf. US Department of State, *2008 Religious Freedom Report*, see above footnote 927; UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 17-18, see above footnote 414; Minority Rights Group International, *State of the World's Minorities 2008 – Iraq*, 11 March 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48a7eaeffc.html>; Nina Shea, *Iraq's Endangered Minorities*, *The Washington Post*, 27 August 2007, <http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2007/08/26/AR2007082601004.html>. Minority Rights Group International, *Assimilation, Exodus, Eradication: Iraq's Minority Communities since 2003*, February 2007, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/469cbf9d0.html>.

²³² UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 17, βλέπε υποσημείωση 166.

²³³ Η πρόεδρος της Επιτροπής Felice Gaerhe δήλωσε ότι «η παράλειψη πραγματικής [ιρακινής] κυβερνητικής

μέλη συγκεκριμένων μειονοτικών ομάδων αφενός επειδή είναι ιδιαίτερα ευάλωτα και αφετέρου επειδή θεωρούν ότι είναι εύπορα.

300. Μειονοτικές ομάδες όπως είναι οι **Χριστιανοί, οι Yazidis και οι Shabak στις αποκαλούμενες «αμφισβητούμενες περιοχές»,** ειδικότερα στις Επαρχίες Ninewa και Κιρκούκ έχουν συστρατευθεί στον αγώνα για πολιτική εξουσία με τους Άραβες, τους Τουρκμένους και τους Κούρδους²³⁴. Είναι στόχος επιθέσεων διαφόρων εξτρεμιστικών ομάδων, που τους πλήττουν με εκφοβισμό, κακοποίηση ακόμη και δολοφονίες και πυροδοτούν εθνοτικές και πολιτικές εντάσεις και / ή υποστηρίζουν την πολιτική ατζέντα συγκεκριμένων ομάδων²³⁵. Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ εξέφρασε ανησυχία για τις απόπειρες αλλαγής της δημογραφικής σύνθεσης των επαρχιών Diyala, Kirkuk και Ninewa²³⁶. Το Γραφείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής του ΟΗΕ για τη Βοήθεια στο Ιράκ

δράσης για την προστασία αυτών των κοινοτήτων από τις παραβιάσεις καθιστά το Ιράκ μια από τις πλέον επικίνδυνες περιοχές της υψηλίου για τις θρησκευτικές μειονότητες». Η δικομματική επιτροπή συνέστησε να χαρακτηριστεί το Ιράκ «χώρα υψηλού κινδύνου» επειδή η κυβέρνηση ανέχεται τις σοβαρές παραβιάσεις της θρησκευτικής ελευθερίας λόγω ανικανότητας και όχι λόγω «ηθελημένης αδιαφορίας». Reuters, U.S. Group Blasts Iraq Over Religious Minorities, 16 December 2008, http://www.rferl.org/content/US_Group_Blasts_Iraq_Over_Religious_Minorities/13_60481.html. Dan Robinson, US Commission Reports Iraqi Religious Minorities Face Persecution, VOA, 17 December 2008, <http://www.voanews.com/english/archive/2008-12/2008-12-17-voa3.cfm?CFID=118929259&CFTOKEN=60601763&jsessionid=de308e7faff0e12809206f1265f126d6051f>.

²³⁴ Βλέπε το κεφάλαιο *Pending key political decisions* στην αγγλική έκθεση.

²³⁵ Σύμφωνα με το Σύνταγμα το Δημοψήφισμα για το καθεστώς των αμφισβητούμενων περιοχών έπρεπε να διενεργηθεί το αργότερο έως 31.12.2007. Με τη σύμφωνη γνώμη της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν η προθεσμία αυτή παρατάθηκε για έξη μήνες, έως την 30.6.2008, αλλά προς απογοήτευση της κουρδικής κυβέρνησης παρήλθε χωρίς περαιτέρω παράταση ή δημόσια δήλωση για τις μελλοντικές πρωτοβουλίες. Kathleen Ridolfo, *Iraq: Kirkuk Referendum Delayed By Six Months*, RFE/RL, 21 December 2007, <http://www.rferl.org/content/article/1079288.html>. Η απομάκρυνση του Ιρακινού Στρατού από τους Κούρδους Μαχητές (Peshmerga) στην Επαρχία της Βορείου Diyala και οι διενέξεις για τις επαρχιακές εκλογές πυροδότησαν φόβους για αραβο-κουρδικές μάχες. Σύμφωνα με τον Tony Thomas, διοικητή των αμερικανικών στρατευμάτων στην Επαρχία Ninewa, «η επίλυση του προβλήματος των συνόρων της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν με την υπόλοιπη ιρακινή επικράτεια μέσω του Κιρκούκ έως την Khanaqeen μπορεί να είναι χρονικώς άκαιρη και ειδικότερα στρατιωτικό απόπτημα. Πρόκειται για πραγματική πρόκληση και για κρίση που πρέπει να διαχειριστούμε». Leila Fadel, *Kurdish expansion squeezes northern Iraq's minorities*, McClatchy Newspapers, 11 November 2008, <http://www.mcclatchydc.com/226/story/55711.html>. Η οργάνωση International Crisis Group υποστηρίζει ότι η «εδαφική διαφορά απειλεί να διαρρήξει την εύθραυστη ειρηνευτική διαδικασία» και μπορεί να μετατραπεί σε σύγκρουση που «μοιάζει και ευλόγως υπερβαίνει το διαχωρισμό μεταξύ σουνιτών και σιιτών που πυροδότησε το διετή (2005-2007) θρησκευτικό πόλεμο». ICG, *Oil for Soil: Toward a Grand Bargain on Iraq and the Kurds*, Middle East Report No. 80, 28 October 2008, p. 1, http://www.crisisgroup.org/library/documents/middle_east_north_africa/iraq_iran_gulf/80_oil_for_soil_toward_a_grand_bargain_on_iraq_and_the_kurds.pdf. Άλλοι παρατηρητές σημειώνουν ότι οι εθνοτικές εντάσεις για το μη επιλυθέν καθεστώς του Κιρκούκ και άλλων «αμφισβητούμενων περιοχών» μπορεί να πυροδοτήσει ευρύτερες συρράξεις στο Ιράκ με επιπτώσεις για την ευρύτερη περιοχή. Βλέπε για παράδειγμα, Brian Katulis, Marc Lynch and Peter Juul, *Iraq's political transition after the surge*, Center for American Progress, September 2008, p. 20, http://www.americanprogress.org/issues/2008/09/pdf/iraq_transition.pdf. Sherko Raouf, *In Iraq, fault lines run deep over Kirkuk's future*, Reuters, 9 August 2008, <http://www.reuters.com/article/GCA-GCAIraq/idUSL739774220080810>.

Βλέπε επίσης UN SC, *November 2008 Report*, p. 14, http://www.uniraq.org/FileLib/misc/SG_Report_S_2008_688_EN.pdf.

²³⁶ UN SC, *November 2008 Report*, p. 11, βλέπε http://www.uniraq.org/FileLib/misc/SG_Report_S_2008_688_EN.pdf

«ενημερώθηκε για πολλές περιπτώσεις οικογενειών που αφενός αναγκάστηκαν να πουλήσουν την περιουσία τους σε χαμηλή τιμή και αφετέρου υπήρξαν θύματα της πολιτικής των κατασχέσεων των αγρών τους και των περιουσιακών τους στοιχείων»²³⁷.

301. Περαιτέρω, πληροφορήθηκε ότι μέλη των μειονοτικών ομάδων αναγκάστηκαν να δηλώσουν ότι είναι Άραβες ή Κούρδοι προκειμένου να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες εκπαίδευσης ή υγείας²³⁸. Επίσης, καταγράφηκε αυξανόμενος αριθμός απειλών κατά των αρχηγών των μειονοτικών ομάδων²³⁹. Για παράδειγμα, στις 12.7.2008, δολοφονήθηκε στην πόλη Bashiqa, της Επαρχίας Ninewa ένας αρχηγός των Shabak, ο Mullah Abbas Khadhim. Αναφέρεται ότι λίγες ημέρες νωρίτερα τον είχαν απειλήσει οι κουρδικές δυνάμεις ασφαλείας *Asayish* επειδή είχε καλέσει την κοινότητά του να διατηρήσει την ταυτότητά της, τις παραδόσεις της και την πίστη της στην περιοχή Ninewa και είχε κατακρίνει τους Shabak που είναι μέλη κουρδικών κομμάτων²⁴⁰. Διάφορα δημοσιεύματα των ΜΜΕ αποκαλύπτουν τις εντάσεις και τις σοβαρές κατηγορίες που εξαπολύουν τα εμπλεκόμενα μέρη. Για παράδειγμα ο κουρδικός ραδιοφωνικός σταθμός Nawa ανέφερε ότι ο Ιρακινός Στρατός εκφόβισε και ερεύνησε αυθαίρετα οικίες σε κουρδικά χωριά της περιοχής Qaratapa²⁴¹ ενώ παραιτήθηκε ο προϊστάμενος της Εισαγγελίας της πόλης Jalawla διαμαρτυρούμενος για την αδικαιολόγητη επέμβαση της κυβέρνησης στο έργο του και για την πίεση που υπέστη για να εγκαταλείψει τη θέση του²⁴². Από την άλλη, οι Άραβες που κατοικούν στη Jalawla και οι Yazidis που κατοικούν στη Sinjar κατήγγειλαν τους εκφοβισμούς, τις κρατήσεις και τις εξω-δικαστικές εκτελέσεις που διαπράττουν οι κουρδικές δυνάμεις στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης εκστρατείας «κουρδοποίησης»²⁴³. Ανώτεροι αξιωματούχοι του Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν απορρίπτουν τα προαναφερόμενα και υποστηρίζουν ότι «κάθε περιστατικό εκφοβισμού ή κακοποίησης είναι μεμονωμένο και όχι πολιτική»²⁴⁴. Η στρατιωτική διοίκηση των ΗΠΑ ισχυρίζεται:

²³⁷ *Ibid.*; UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 17, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 166.

²³⁸ *Ibid.*

²³⁹ UN SC, *November 2008 Report*, p. 11, βλέπε υποσημείωση 236.

²⁴⁰ Fadel, *Kurdish expansion squeezes northern Iraq's minorities*, βλέπε σε:

<http://www.mcclatchydc.com/226/story/55711.html>

²⁴¹ KurdishMedia, *Iraqi army intimidate the Kurdistan population of Qaratapa*, 24 October 2008, <http://www.kurdmedia.com/article.aspx?id=15166>.

²⁴² VOI, *Chief prosecutor of northern disputed town resigns*, 5 October 2008,

http://www.iraquupdates.net/p_articles.php/article/37402.

²⁴³ Fadel, *Kurdish expansion squeezes northern Iraq's minorities*, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 240. Campbell Robertson, *Followers of an ancient faith are caught in Iraq's fault lines*, IHT, 14 October 2008, <http://www.iht.com/articles/10/14/africa/14yazidi.php>. Amit R. Paley, *Strip of Iraq 'on the Verge of Exploding'*, The Washington Post, 13 September 2008, http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2008/09/12/AR2008091203584_pf.html.

²⁴⁴ Fadel, *Kurdish expansion squeezes northern Iraq's minorities*, βλέπε υποσημείωση 240.

«Συνεχώς είμαστε αποδέκτες καταγγελιών. Για άσκηση πίεσης από τους Κούρδους: ο,τιδήποτε από οικονομική και πολιτική πίεση έως αναγκαστικές συλλήψεις και δολοφονίες»²⁴⁵.

Τα μέλη των μειονοτήτων φοβούνται μήπως συμβεί ό,τι και το 2005²⁴⁶, δηλαδή ότι κινδυνεύουν να υποστούν αναίτια πίεση και πολιτική χειραγώγηση στις επερχόμενες επαρχιακές εκλογές.

302. Το 2008²⁴⁷, συνεχίστηκαν οι στοχευμένες επιθέσεις εναντίον διαφόρων **χριστιανικών** δογμάτων²⁴⁸, συμπεριλαμβανομένων μιας σειράς επιθέσεων σε εκκλησίες στη Μοσούλη και στο Κιρκούκ τον Ιανουάριο του 2008²⁴⁹, της απαγωγής τεσσάρων χριστιανών ακτιβιστών από την εκκλησία Al-Sakhra της Βασόρα²⁵⁰, της δολοφονίας ενός χριστιανού ιερέα στη Βαγδάτη στις 5.4.2008²⁵¹ και της απαγωγής και της δολοφονίας του αρχιεπισκόπου των Χριστιανών Χαλδαίων στη Μοσούλη το Φεβρουάριο/Μάρτιο 2008²⁵², καθώς και της εκστρατείας απειλών και στοχευ-

²⁴⁵ Ibid.

²⁴⁶ Σύμφωνα με διεθνείς παρατηρητές περίπου 300.000 ψήφοι, κυρίως των Yazidis, των Ασυριών και των Τουρκμένων, δεν ελήφθησαν υπόψη στις επαρχιακές εκλογές που διεξήχθησαν τον Ιανουάριο του 2005. Sebastian Maisel, *Social Change Amidst Terror and Discrimination: Yazidis in the New Iraq*, The Middle East Institute, Policy Brief No. 18, August 2008, p. 4, <http://www.mideasti.org/files/Yezidis-in-the-New-Iraq.pdf>. Βλέπε επίσης AFP, *Kurds accused of rigging Kirkuk vote*, 8 February 2005, <http://english.aljazeera.net/news/archive/archive?Archiveld=19677>. AFP, *Ethnic tensions deepen over vote in northern Iraqi city*, 6 February 2006, http://www.institutkurde.org/en/info/index.php?subaction=showfull&id=1107790140&archive=&start_from=&ucat=2&.

²⁴⁷ Το πρώτο εξάμηνο του 2008 το Γραφείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής του ΟΗΕ για τη Βοήθεια στο Ιράκ κατέγραψε 17 περιπτώσεις επιθέσεων και απαγωγών χριστιανών, που κατέληξαν σε τουλάχιστον δέκα δολοφονίες. Οι περισσότερες από τις αναφερθείσες εγκληματικές πράξεις τελέστηκαν στη Μοσούλη και οι υπόλοιπες στη Βασόρα, στο Κιρκούκ και στη Βαγδάτη. UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 17, βλέπε υποσημείωση 166.

²⁴⁸ Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις οι χριστιανοί που συνεχίζουν να ζουν στο Ιράκ κυμαίνονται μεταξύ 550.000 και 800.000. Εξ αυτών περίπου τα δύο τρίτα είναι Χαλδαίοι, περίπου ένα τρίτο Ασύριοι και οι υπόλοιποι Σύριοι (Syriacs), Αρμένιοι, Αγγλικανοί και άλλοι προτεστάντες. Εκτιμάται ότι ζει στη Βαγδάτη ο μισός περίπου χριστιανικός πληθυσμός του Ιράκ ενώ άλλες πολυπληθείς ομάδες χριστιανών ζουν στις Επαρχίες Ninewa, Erbil, Dahuk και Kirkuk. Βλέπε US Department of State, *2008 Religious Freedom Report*. Βλέπε υποσημείωση 228.

²⁴⁹ Στις 17.1.2008 εξερράγη βόμβα που είχε τοποθετηθεί σε εγκαταλελειμμένο αυτοκίνητο στη συνοικία Al-Shifaa της Μοσούλης κοντά στην εκκλησία Al-Tahira, προκαλώντας το θάνατο ενός αστυνομικού και τον τραυματισμό ενός πολίτη καθώς και την καταστροφή του εξωτερικού τοίχου της εκκλησίας. Στις 9.1.2008 ένας πολίτης τραυματίστηκε σε βομβιστική επίθεση στον καθεδρικό ναό στο κέντρο της πόλης Κιρκούκ. Σε ένα άλλο περιστατικό, δύο άμαχοι τραυματίστηκαν σε βομβιστική επίθεση στην ορθόδοξη εκκλησία Mar Athram στο κέντρο της ίδιας πόλης. Στις 6.1.2008 σε τρία διαφορετικά περιστατικά στόχος επιθέσεων ήταν χριστιανικές εκκλησίες και ένα μοναστήρι στην πόλη Μοσούλη. Στόχος βομβιστικής επίθεσης αυτοκτονίας ήταν η εκκλησία της Παρθένου στη συνοικία Al-Muhandiseen: από την έκρηξη τραυματίστηκαν πέντε μέλη μιας οικογένειας που ζει δίπλα στην εκκλησία. Στόχος δύο άλλων βομβιστικών επιθέσεων που δεν προκάλεσαν θύματα ή ζημιές ήταν ένα μοναστήρι και η εκκλησία Noor στη συνοικία Al-Noor. Sahar Issa, *Round-up of Daily Violence in Iraq, Thursday 17 January 2008*, McClatchy Newspapers, 17 January 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/24913.html>. Laith Hammoudi, *Round-up of Daily Violence in Iraq – Wednesday 9 January 2008*, McClatchy Newspapers, 9 January 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/24515.html>.

²⁵⁰ UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 10, βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 166.

²⁵¹ Στις 5 Απριλίου 2008 ένοπλοι δολοφόνησαν κοντά στο σπίτι του στην περιοχή Karrada της Βαγδάτης τον Yousif Adel, ασσυριο-ορθόδοξο ιερέα στην εκκλησία Mar Botrous. BBC, *Iraqi priest shot dead in Baghdad*, 5 April 2008, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7332339.stm.

²⁵² Στις 29.2.2008, ένοπλοι απήγαγαν τον Paulos Faraj Rahho, αρχιεπίσκοπο της Χαλδαιο-Καθολικής Εκκλησίας στη Μοσούλη και σκότωσαν τρεις από τους συνεργάτες του στην ανατολική Μοσούλη. Αναφέρεται ότι οι απαγωγείς απαιτούσαν από τους Χριστιανούς να συμβάλλουν στον ιερό πόλεμο (*jihad*) για την απόλυση Αράβων κρατουμένων

μένων δολοφονιών στη Μοσούλη μεταξύ του Αυγούστου και του Οκτωβρίου 2008²⁵³ που προκάλεσε την εκτόπιση πλέον των 10.000 χριστιανών²⁵⁴. Ενόψει της δέσμευσης της ιρακινής κυβέρνησης να προστατεύσει τους Χριστιανούς της Μοσούλης και των σχετικά βελτιωμένων συνθηκών ασφαλείας, πολλοί εκτοπισμένοι χριστιανοί αποφάσισαν να επιστρέψουν στις εστίες τους. Όμως, πολλοί φοβούνται να επιστρέψουν. Στις 12.11.2008, μια νέα επίθεση στη Μοσούλη που προκάλεσε το θάνατο δύο χριστιανών αδερφών και τον τραυματισμό της μητέρας τους²⁵⁵ και στις 15.1.2009²⁵⁶ η δολοφονική εκτέλεση ενός χριστιανού άντρα ανέδεξαν την εύθραυστη κατάσταση ασφαλείας. Το Δεκέμβριο του 2008 ο Shlemon Warduni, αρχιεπίσκοπος των Χαλδαίων στη Βαγδάτη, προειδοποίησε ότι οι δραστηριότητες (αλλοδαπών) ευαγγελιστών στο Ιράκ «ενέχουν κινδύνους για τους Χριστιανούς εκθέτοντάς τους στην άδικη κατηγορία του προσηλυτισμού»²⁵⁷.

303. Στο περιβάλλον της θρησκευτικής μισαλλοδοξίας που επικρατεί σήμερα στο Ιράκ ο εκχριστιανισμός ενός μουσουλμάνου έχει ως συνέπεια τον εξοστρακισμό του καθώς πολλές κοινότητες και οικογένειες θεωρούν απαράδεκτο να απαρνηθεί ο μουσουλμάνος το Ισλάμ. Σε ορισμένες περιπτώσεις η προσωπική ακεραιότητα του ενδιαφερόμενου μπορεί κινδυνεύει από τα μέλη της οικογένειάς του, που θεωρούν ότι ατιμάζονται με τη συμπεριφορά του. Σύμφωνα με το *Νόμο της Σαρία*²⁵⁸, είναι αποστάτης ο μουσουλμάνος που ασπάζεται το χριστιανισμό και μπορεί

και να καταβάλλουν τρία εκατομμύρια δολάρια για την απελευθέρωση του αρχιεπισκόπου. Δύο βδομάδες αργότερα, η σωρός του αρχιεπισκόπου βρέθηκε σε αβαθή τάφο κοντά στη Μοσούλη. Το Μάιο του 2008, ένας αρχηγός της Αλ Κάϊντα στο Ιράκ καταδικάστηκε σε θάνατο για τη δολοφονία του Rahho. Reuters, *Iraq to execute al Qaeda leader in bishop murder*, 18 May 2008, <http://uk.reuters.com/article/featuredCrisis/idUKCOL85657520080518>. AFP, *Weeping Christians bury Iraqi archbishop*, 13 March 2008, <http://afp.google.com/article/ALeqM5i4rtLsZluTKmZNICMQbPey-roK7Ow>

²⁵³ Σύμφωνα με δημοσιεύματα διαφόρων ΜΜΕ στις 13.10.2008 δολοφονήθηκε ο χριστιανός ιδιοκτήτης ενός δισκοπωλείου και τραυματίστηκε ο ανιψιός του όταν ένοπλοι εισέβαλαν στο κατάστημά του, στις 11.10.2008 τέσσερις χριστιανοί σκοτώθηκαν σε διαφορετικές συνοικίες της Μοσούλης και τρία ακατοίκητα σπίτια χριστιανών ήσαν στόχος εμπρηστικών ενεργειών, και στις 8.10.2008, 7.10.2008 και 28.9.2008 θύματα δολοφονικών ενεργειών ήσαν συνολικά πέντε χριστιανοί άντρες.

²⁵⁴ Σε Διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στη Βαγδάτη στις 3.11.2008 για το Διάλογο Ισλαμιστών – Χριστιανών ο πρωθυπουργός της χώρας Al-Maliki απηύθυνε έκκληση για την προστασία της χριστιανικής μειονότητας της χώρας: «Όλοι νοιώθουμε ντροπή για τις αποτρόπαιες επιθέσεις που συμβαίνουν στο Ιράκ, όπου ο ένας σκοτώνει τον άλλον λόγω ταυτότητας ή θρησκευτικού ή εθνικού υπόβαθρου. Θα καταβάλλουμε προσπάθειες για το σεβασμό των χριστιανών αδερφών μας που αποτελούν ουσιαστικής σημασίας τμήμα της κοινωνίας μας». IRIN, *Christians trickling back to their homes in Mosul*, 6 November 2008, <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=81317>. Alissa J. Rubin and Stephen Farrell, *Bombs Hit Mosul, as Christians Are Offered Protection*, NY Times, 12 October 2008, <http://www.nytimes.com/2008/10/13/world/middleeast/13iraq.html>. Ankawa.com, *Iraq's Prime Minister Nuri al-Maliki meets with MPs and Representatives of the Christian Community* (translated from Arabic), 12 October 2008, <http://www.christiansofiraq.com/meetingwithalmaliki.html>.

²⁵⁵ VOI, *3 Christian Women Killed, Wounded in Mosul*, 12 November 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/39804. UNAMI, *The SRSF shocked and outraged at the continuous killings targeting religious minorities*, 12 November 2008, <http://www.uniraq.org/newsroom/getarticle.asp?ArticleID=860>.

²⁵⁶ UPI, *Christians growing tense in Iraq*, 16 January 2009, http://www.upi.com/Emerging_Threats/2009/01/16/Christians_growing_tense_in_Iraq/UPI-24461232144139/.

²⁵⁷ Carol Glatz, *Evangelical sects put Iraqi Christians in danger, Iraqi bishop says*, Catholic News Service, 4 December 2008, <http://www.catholicnews.com/data/stories/cns/0806084.htm>.

²⁵⁸ Παρότι το Κοράνι απειλεί τους προσηλύτους με αιώνια ποινή δεν προβλέπει την τιμωρία τους στην επίγεια

να τιμωρηθεί με εκτέλεση. Παρότι δεν απαγορεύεται από τη νομοθεσία, στο Ιράκ δεν αναγνωρίζεται στους μουσουλμάνους το δικαίωμα να ασπαστούν το χριστιανισμό ή κάποια άλλη θρησκεία. Όσοι ασπάζονται άλλη θρησκεία δεν διαθέτουν νομικά μέσα για να καταχωρήσουν την αλλαγή του θρησκευματός τους. Ο Νόμος για την Προσωπική Κατάσταση του Ιράκ (No. 188/1959) στερεί όλα τα κληρονομικά δικαιώματα από όσους αλλάζουν θρησκεία. Περαιτέρω, οι μουσουλμάνοι που εκχριστιανίζονται κινδυνεύουν στην πράξη από σοβαρές διακρίσεις καθώς η οικογένεια/κοινότητα μπορεί να τους εξαναγκάσει να χωρίσουν ή να κατασχέσει την περιουσία τους. Επιπρόσθετα, αναφέρεται ότι συχνά υφίστανται κακομεταχείριση από τους κυβερνητικούς αξιωματούχους και την αστυνομία. Στις επαρχίες του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ είναι απίθανο να διερευνηθεί προσηκόντως από τις αστυνομικές αρχές αδίκημα που διαπράχθηκε σε βάρος μουσουλμάνου που άλλαξε θρησκεία και να ασκηθεί ποινική δίωξη σε βάρος του δράστη είτε είναι μέλος της οικογένειας είτε ισλαμικές ομάδες²⁵⁹.

304. Το πρώτο εξάμηνο του 2008 το Γραφείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής του ΟΗΕ για τη Βοήθεια στο Ιράκ τεκμηρίωσε εννέα επιθέσεις σε βάρος μελών της κοινότητας **Shabak**²⁶⁰, συμπεριλαμβανομένων πέντε δολοφονιών, που διαπράχθηκαν κυρίως στη Μοσούλη²⁶¹. Το Μάιο του 2008, αναφέρθηκε ότι το «Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ», στο οποίο κυριαρχεί η Αλ Κάϊντα του Ιράκ, διένειμε φυλλάδια στην Επαρχία Ninewa καλώντας τους Shabak σε άμεση αναχώρηση²⁶². Στις 13.7.2008 δολοφονήθηκε στην Bashiqa, στην Επαρχία Ninewa, ο Mullah Abbas Khadhim εξέχων αρχηγός των Shabak²⁶³. Στις 7.1.2009, ο Hunain Al-Qaddo, νομομαθής Shabak της Ενωμένης Συμμαχίας του Ιράκ δήλωσε ότι επιβίωσε μετά από απόπειρα δολοφονίας που τελέστηκε σε βάρος του στην πόλη Bartella κοντά στη Μοσούλη²⁶⁴. Οι αστυνομικές αρχές της Ninewa αρ-

ζωή. Οι έγγραφες εντολές και παραινέσεις του προφήτη Mohammed (*Hadith*) προβλέπουν την τιμωρία για την αποστασία. Δεν είναι ευρέως αποδεκτή η άποψη των σύγχρονων λογίων του Ισλάμ που απορρίπτουν την παραδοσιακή ερμηνεία της τιμωρίας της αποστασίας με θάνατο. Στο Ιράκ, δεν υπάρχουν δικαστήρια που να εφαρμόζουν το Νόμο της Σαρία και επομένως να καταδικάζουν σε θάνατο τους αποστάτες, όμως ο ενδιαφερόμενος κινδυνεύει από αυτοδικία και από τις επιθέσεις διαφόρων οργάνων.

²⁵⁹ Πληροφορία του Γραφείου της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στο Ιράκ. Βλέπε επίσης George Thomas, *Iraq's 'Safe Haven' a refuge from torture*, CBN News, 23 February 2009, <http://www.cbn.com/CBN-news/545200.aspx>.

²⁶⁰ Οι Shabak είναι κυρίως σίτες μουσουλμάνοι κουρδικής ή τουρκμενικής εθνοτικής καταγωγής. Αν και κάποιοι, κυρίως στις κουρδικές περιοχές, αυτο-προσδιορίζονται ως Κούρδοι, έχουν τις δικές τους αξίες, παραδόσεις και ενδυματολογικές συνήθειες και θεωρούν ότι αποτελούν διακριτή εθνοτική ομάδα. Σύμφωνα με τους αρχηγούς τους στο Ιράκ η ομάδα τους αριθμεί 200.000 έως 500.000 μέλη. Κατοικούν κυρίως στην Επαρχία Ninewa (Μοσούλη και στα χωριά της κοιλάδας Ninewa). Βλέπε *US Department of State, 2008 Religious Freedom*, υποσημείωση 228.

Σημείωση της επιμελήτριας: Για αναλυτικότερες πληροφορίες για τους Shabaks βλέπε την έκθεση που εξέδωσε η Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Κατάσταση στο Ιράκ τον Αύγουστο του 2007.

²⁶¹ UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 10, βλέπε υποσημείωση 166.

²⁶² Khidhr Domle, *Islamic Extremists Threaten Iraq's Shabak Community*, The Kurdish Globe, <http://www.aina.org/news/20080507162633.htm>.

²⁶³ Fadel, *Kurdish expansion squeezes northern Iraq's minorities*, βλέπε υποσημείωση 246.

²⁶⁴ VOI, *Shabaki MP Survives Assassination Attempt in Mosul*, 7 January 2009,

νήθηκαν το συμβάν υποστηρίζοντας ότι πυροβόλησαν στον αέρα ο οδηγός του Al-Qaddo και ο οδηγός ενός μέλους του Επαρχιακού Συμβουλίου της Ninewa στο πλαίσιο επίλυσης προσωπικής τους διαφοράς²⁶⁵.

305. Οι Yazidis²⁶⁶ που ζουν στο Ιράκ και συχνά χαρακτηρίζονται από τους εξτρεμιστές ισλαμιστές «άπιστοι» και «λάτρεις του διαβόλου»²⁶⁷ είναι από το 2003 στόχος «δολοφονιών, απαγωγών, εκφοβισμών, εκστρατειών προσηλυτισμού ή εκτελέσεων καθώς και καταπάτησης των πολιτικών και κοινωνικών τους δικαιωμάτων», εγκλήματα που συνήθως διαπράττονται με ατιμωρησία²⁶⁸. Επιπλέον, είναι στόχος επιθέσεων λόγω της εκλαμβανόμενης κουρδικής εθνοτικής καταγωγής τους και της επίσης εκλαμβανόμενης υποστήριξής τους στην εισβολή των ΗΠΑ και στην παρουσία των αλλοδαπών στο Ιράκ²⁶⁹. Στις 14.8.2007 υπήρξαν στόχος της πλέον πολύνεκρης επίθεσης από την κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος, όταν σε βομβιστική επίθεση αυτοκτονίας στα χωριά τους Kahtaniya και Al-Jazeera στην περιοχή Sinjar σκοτώθηκαν περισσότεροι από 400 άνθρωποι και καταστράφηκαν εκατοντάδες σπίτια²⁷⁰. Το πρώτο εξάμηνο του 2008 το Γραφείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής του ΟΗΕ για τη Βοήθεια στο Ιράκ κατέγραψε τη δολοφονία τουλάχιστον πέντε Yazidis στην περιοχή Sinjar²⁷¹. Το δεύτερο εξάμηνο του 2008 τα ΜΜΕ ανέφεραν πολλές στοχευμένες επιθέσεις σε βάρος των μελών αυτής της θρησκευτικής μειο-

http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/43037.

²⁶⁵VOI, *Ninewa Police Deny Assassination Bid on Shabak MP*, 7 January 2009,

http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/43041.

²⁶⁶ Πρόκειται για διακριτή θρησκευτική ομάδα. Η θρησκεία τους είναι μονοθεϊστική και συνκριτιστική. Περιλαμβάνει στοιχεία του ζωροαστρισμού, του μανιχαϊσμού, του ισλάμ, του χριστιανισμού, του ιουδαϊσμού καθώς και γνωστικιστικές πεποιθήσεις και παραδόσεις. Αμφισβητείται, τόσο στους κόλπους της ίδιας της κοινότητας, όσο και από τους Κούρδους εάν είναι κουρδικής εθνοτικής καταγωγής ή εάν αποτελούν διακριτή εθνοτική ομάδα. Οι περισσότεροι ομιλούν τη γλώσσα Kurmanji, κουρδική διάλεκτο. Σύμφωνα με τους αρχηγούς τους η ομάδα των Yazidis στο Ιράκ αριθμεί 500.000 έως 600.000 μέλη. Άλλοι εκτιμούν ότι οι Yazidis που ζουν στο Ιράκ δεν είναι περισσότεροι από 400.000. Κατοικούν κυρίως στην Επαρχία Ninewa (κυρίως στους ορεινούς όγκους της Sinjar, στην περιοχή Sheikhan και στα χωριά Bahzani και Bashiqa κοντά στη Μοσούλη), ενώ μια μικρή μειοψηφία (10%) ζει στην περιοχή του Κουρδιστάν του Ιράκ (Επαρχία Dahuk). US Department of State, *2008 Religious Freedom Report*, βλέπε υποσημείωση 228. Maisel, *Yezidis in the New Iraq*, p. 2, βλέπε υποσημείωση 246.

Σημείωση της επιμελήτριας: Για αναλυτικότερες πληροφορίες για τους Yazidis βλέπε την έκθεση που εξέδωσε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Κατάσταση στο Ιράκ τον Αύγουστο του 2007.

²⁶⁷ Οι Yazidis λατρεύουν τον Malak Taus («Γαλαζοπράσινος Άγγελος»), τον αρχάγγελο, που συχνά οι μουσουλμάνοι και οι χριστιανοί εξομοιώνουν με τον «έκπτωτο άγγελο» ή το διάβολο. Όμως, για τους Yazidis δεν υπάρχει ούτε διάβολος ούτε κόλαση. Αντίθετα, πιστεύουν ότι οι ψυχές των νεκρών επιστρέφουν αενάως στη γη έως ότου εξαγνιστούν. Ο κεντρικός ρόλος που κατέχει ο «Γαλαζοπράσινος Άγγελος» στις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις είναι ο λόγος για τον οποίο άδικα απέκτησαν τη φήμη των «πιστών που λατρεύουν το διάβολο» και αποτελεί την αιτία των διώξεων που υφίστανται. Βλέπε Maisel, *Yezidis in the New Iraq*, p. 2, βλέπε υποσημείωση 246. Encyclopaedia Britannica, *Yazidi*, <http://concise.britannica.com/ebc/article-9383110/Yazidi>.

²⁶⁸Για επισκόπηση των επιθέσεων κατά των Yazidis, βλέπε Maisel, *Yezidis in the New Iraq*, p. 4, υποσημείωση 246.

²⁶⁹ *Ibid.*, p. 3.

²⁷⁰ Reuters/AFP, *U.S. Army Says Mastermind Of Iraqi Yezidi Attacks Killed*, 9 September 2007, <http://www.rferl.org/featuresarticle/2007/09/B4E819B4-B246-4D2D-9DD2-EE912F77DB52.html>. The Telegraph, *Iraq bombs: 500 die in worst terror attack*, 20 August 2007, <http://www.telegraph.co.uk/news/main.jhtml?xml=/news/2007/08/16/wiraq316.xml>.

²⁷¹ UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 10, βλέπε υποσημείωση 166.

νοτικής ομάδας. Στις 2.11.2008 η αστυνομία ανακάλυψε τις σωρούς ενός ζεύγους Yazidi που είχε δολοφονηθεί με στραγγαλισμό στο σπίτι του, στην περιοχή Al-Bijajj δυτικά της Μοσούλης²⁷². Στις 7.12.2008 ένοπλοι σκότωσαν δύο Yazidis στο κατάστημα οινοπνευματωδών ποτών που διατηρούσαν στη βόρεια Μοσούλη²⁷³. Στις 15.12.2008 ένοπλοι σκότωσαν επτά Yazidis, μέλη της ίδιας οικογένειας στην πόλη Sinjar²⁷⁴. Κυρίως λόγω των συνεχιζόμενων απειλών και επιθέσεων²⁷⁵, τα τελευταία χρόνια οι Yazidis είτε απείχαν είτε συμμετείχαν περιορισμένα στη σημαντικότερη ιεροτελεστία της θρησκείας τους, το ετήσιο προσκύνημα στον ιερό τόπο Lalish (*Cejna Cemayya*).

306. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί η κατάσταση των εναπομεινάντων 3.500 έως 5.000 Ιρακινών **Σαμπαταίων-Μανταίων**²⁷⁶ καθώς αποτελούν στόχο επιθέσεων των εξτρεμιστών σουνιτών και σιιτών αλλά και εγκληματικών στοιχείων λόγω της θρησκείας τους, του επαγγέλματός τους και της (εκλαμβανόμενης) εύπορης διαβίωσής τους²⁷⁷. Με διάφορα θρησκευτικά διατάγματα που έχουν αναρτηθεί στο διαδίκτυο καταγγέλλονται ως «άπιστοι» που πρέπει να εξολοθρευθούν²⁷⁸. Είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι επειδή δεν διαθέτουν κατά κανόνα φυλετικά δίκτυα και ζουν διασκορπισμένοι σε μικρές ομάδες²⁷⁹. Επίσης, η μη βία αποτελεί βασική αρχή της θρησκείας τους²⁸⁰. Σύμφωνα με την οργάνωση Mandaean Human Rights Group το 2007 και στις αρχές του 2008 αυξήθηκαν οι

²⁷²VOI, 2 *Yazidis killed west of Mosul*, 3 November 2008,

http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/39270

²⁷³VOI, 2 *Yazidis running liquor store killed in Mosul*, 8 December 2008,

http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/41294

²⁷⁴ Reuters, *Gunmen kill seven from Iraqi family – police*, 15 December 2008, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/KAM523431.htm>

²⁷⁵ Βλέπε Maisel, *Yezidis in the New Iraq*, p. 2, υποσημείωση 246.

²⁷⁶ Σύμφωνα με την έκθεση *Religious Freedom 2008* που εξέδωσε το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, το 2003 ζούσαν στο Ιράκ περίπου 30.000 Μανταίοι. Εξαιτίας των διώξεων και των απειλών που υφίστανται ο αριθμός των μελών αυτής της θρησκευτικής ομάδας μειώθηκε δραστικά μεταξύ 3.500 και 5.000 (βλέπε υποσημείωση 228). Παρόμοια είναι τα στοιχεία της οργάνωσης MHRG, που υποστηρίζει ότι στο Ιράκ ζουν πλέον 4.000 Μανταίοι, αφού από το 2003 ποσοστό πλέον του 80% της κοινότητάς τους εγκατέλειψε τη χώρα. MHRG, *Mandaean Annual Human Rights Report*, March 2008, p. 8, <http://www.mandaeanunion.org/HMRG/Mandaean%20Human%20Rights%20Annual%20report-March%20%202008.pdf>. Βλέπε επίσης Society for Threatened People, *25,000 of the 30,000 Mandeans have already fled*, 3 July 2008, <http://www.gfbv.de/pressemit.php?id=1420&stayInsideTree=1>.

Σημείωση της επιμελήτριας: Για αναλυτικότερες πληροφορίες για τους Σαμπαταίους-Μανταίους βλέπε την έκθεση που εξέδωσε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Κατάσταση στο Ιράκ τον Αύγουστο του 2007.

²⁷⁷ Παραδοσιακά, οι Μανταίοι είναι χρυσοχόοι, και έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Εργάζονται ως δάσκαλοι ή γιατροί. Οι Μανταίοι ήσαν στόχος επιθέσεων όχι μόνο λόγω της θρησκείας τους αλλά και λόγω των επαγγελμάτων που ασκούν και / ή της εκλαμβανόμενης εύπορης διαβίωσής τους. Liz Sly, *'This is one of the world's oldest religions, and it is going to die.'*, Chicago Tribune, 16 November 2008, http://www.chicagotribune.com/news/nationworld/ch-iraqsect_slynov16_0,2015980.story. Ashanti M. Alvarez, *Rutgers linguist works to preserve Mandaean language and culture*, 5 March 2008, <http://news.rutgers.edu/focus/issue.2008-03-05.4978939658/article.2008-03-05.2255399317>

²⁷⁸ UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 17, βλέπε υποσημείωση 166.

²⁷⁹ US Department of State, *2008 Religious Freedom Report*, βλέπε υποσημείωση 228.

²⁸⁰ Nadia Keilani, *Commentary: The woes of a peaceful and persecuted people*, CNN, 20 November 2008, <http://edition.cnn.com/2008/WORLD/meast/11/18/keilani.iraq/>

επιθέσεις κατά των μελών αυτής της ομάδας²⁸¹. Από τον Ιανουάριο του 2007 έως το Φεβρουάριο του 2008 καταγράφηκαν 42 περιπτώσεις δολοφονιών, 46 περιπτώσεις απαγωγών, 10 περιπτώσεις εκβιασμού και 21 περιπτώσεις άλλων επιθέσεων: σε πολλές από αυτές τα θύματα ήσαν γυναίκες και παιδιά²⁸². Μεταξύ αυτών που απήχθησαν για λύτρα αρκετοί δολοφονήθηκαν ή παραμένουν αγνοούμενοι παρότι ικανοποιήθηκε το αίτημα των απαγωγέων για καταβολή λύτρων²⁸³. Επίσης αναφέρθηκε ότι εξτρεμιστές ισλαμιστές απείλησαν, απήγαγαν και δολοφόνησαν Μανταίους επειδή αρνήθηκαν να ασπασθούν το Ισλάμ²⁸⁴. Για παράδειγμα, στις 8.9.2008, μια ομάδα αντρών χρησιμοποιώντας όπλα με σιγαστήρες πυροβόλησε τρεις Μανταίους στο οικογενειακό κοσμηματοπωλείο που διατηρούσαν σε πολυσύχναστη αγορά της περιοχής Al-Sha'ab της Βαγδάτης. Δύο αδέρφια και ένα δεκαοκτάχρονο αγόρι δολοφονήθηκαν με πολλαπλούς πυροβολισμούς στο κεφάλι και στο στήθος²⁸⁵. Αναφέρεται ότι το κατάστημά τους λεηλατήθηκε. Το Φεβρουάριο του 2008, σε στοχευμένη επίθεση με ρουκέτα κατά της οικίας τους, σκοτώθηκαν στην πόλη Kut της Επαρχίας Wassit δέκα μέλη μιας οικογένειας Μανταίων, συμπεριλαμβανομένων αρκετών παιδιών. Αναφέρεται ότι νωρίτερα είχαν απειληθεί από ισλαμιστές²⁸⁶. Η οργάνωση Mandaean Human Rights Group αναφέρει ότι οι Μανταίοι υφίστανται διακριτική μεταχείριση κατά την άσκηση των κοινωνικο-οικονομικών τους δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της άρνησης απασχόλησης, λόγω της θρησκείας τους²⁸⁷.

307. Παρότι μειώθηκε δραστικά η **θρησκευτική βία μεταξύ των σιιτών και των σουιτών**, συνεχίζονται να αναφέρονται περιστατικά επιθέσεων σε βάρος σουιτών που ζουν σε σιιτικές περιοχές και σε βάρος σιιτών που ζουν σε σουιτικές περιοχές. Συνήθως, αυτουργοί είναι εξτρεμιστικές ομάδες που πυροδοτούν θρησκευτικές διαμάχες²⁸⁸. Οι εκτοπισμένοι σουνίτες και σιίτες από τις πρώην μεικτές περιοχές ή τις περιοχές όπου ήσαν μειονότητα συνήθως επιλέγουν να επιστρέψουν στις περιοχές όπου οι ομόθρησκοί τους είναι πλειοψηφία²⁸⁹. Σύμφωνα με το Γραφείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής του ΟΗΕ για τη Βοήθεια στο Ιράκ η μικρή σουιτική κοινότητα που ζει στη Βασόρα συνεχίζει να είναι στόχος εκβιασμών, καταστροφής των περιουσιών, για να αναγκαστεί να εγκαταλείψει την πόλη, καθώς και απαγωγών και δολοφονιών. Το

²⁸¹ MHRG, *March 2008 Human Rights Report*, p. 7, βλέπε υποσημείωση 276.

²⁸² *Ibid.* and Appendix.

²⁸³ US Department of State, *2008 Religious Freedom Report*, βλέπε υποσημείωση 228.

²⁸⁴ *Ibid.*

²⁸⁵ Δελτίο τύπου της 26.9.2008 από τις οργανώσεις MHRG και MCI.

²⁸⁶ Society for Threatened People, *Planned terror destroys small religious community: Ten killed by rocket aimed at them*, 10 April 2008, <http://www.gfbv.de/pressemit.php?id=1259&stayinsideTree=1>.

²⁸⁷ MHRG, *March 2008 Human Rights Report*, p. 8, βλέπε υποσημείωση 276.

²⁸⁸ Βλέπε τα κεφάλαια Sectarian Violence and Segregation και το Παράρτημα της αγγλικής έκδοσης της έκθεσης.

²⁸⁹ IDP Working Group, *Internally Displaced Persons in Iraq – Update*, June 2008.

Γραφείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής του ΟΗΕ για τη Βοήθεια στο Ιράκ ενημερώθηκε για 15 περιπτώσεις απαγωγών και για τη δολοφονία 12 σουνιτών στη Βασόρα²⁹⁰. Όμως, από πρόσφατες εκθέσεις προκύπτει ότι αυξάνεται ο αριθμός των σουνιτών που επιστρέφουν στη Βασόρα²⁹¹.

308. Παρά τις κάποιες βελτιώσεις του νομικού καθεστώτος των **Baha'i** στο Ιράκ²⁹² τα μέλη αυτής της ολιγάριθμης²⁹³ θρησκευτικής μειονότητας συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν διακριτική μεταχείριση από τη διοίκηση λόγω της απροσδιόριστης νομικής κατάστασής τους²⁹⁴ και της γραφειοκρατικής άγνοιας ή αδιαφορίας. Επίσης, αποτελούν εν δυνάμει στόχους δίωξης των εξτρεμιστικών ομάδων, που μπορεί να τους θεωρούν «άπιστους» και / ή υποστηρικτές του Ισραήλ.

309. Το 2008 συρρικνώθηκε περαιτέρω ο ήδη μικρός αριθμός των **Εβραίων** που ζουν στο Ιράκ. Πλέον στη χώρα βρίσκονται λιγότεροι από δέκα Εβραίοι, οι περισσότεροι ηλικιωμένοι²⁹⁵. Λόγω του κλίματος της θρησκευτικής μισαλλοδοξίας και του θρησκευτικού εξτρεμισμού, οι Εβραίοι που ζουν στο Ιράκ κινδυνεύουν από κακομεταχείριση, διακριτική μεταχείριση²⁹⁶ και διώξεις κυρίως για θρησκευτικούς λόγους. Η ύπαρξή τους απειλείται επειδή δεν διαθέτουν υποστηρικτικό δίκτυο και αδυνατούν να ασκούν δημόσια τα λατρευτικά τους καθήκοντα. Μπορεί επίσης να θεωρούνται ύποπτοι συνεργασίας με το Ισραήλ, με το οποίο το Ιράκ βρίσκεται σε κατάσταση πολέμου. Στο Ιράκ, επικρατούν αντι-σιωνιστικά αισθήματα²⁹⁷. Τέλος, μπορεί να είναι στόχος επι-

²⁹⁰ UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 17, βλέπε υποσημείωση 166.

²⁹¹ UNHCR, February 2009.

²⁹² Τον Αύγουστο του 2007 καταργήθηκε η Απόφαση No. 358/1975 που απαγόρευε την αναγραφή του θρησκευόμενου Baha'i στα δημοτολόγια. Έκτοτε, αναφέρεται ότι μικρός αριθμός των μελών αυτής της θρησκευτικής ομάδας εφοδιάστηκε με ταυτότητες στις οποίες αναγράφεται το θρήσκευμα. Όμως, αναφέρθηκε ότι δεν είναι εφικτή η αλλαγή του θρησκευόμενου (δηλαδή από «Μουσουλμάνος» σε «Baha'i») που έχει ήδη αναγραφεί στις ταυτότητες. Βλέπε την έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ *Religious Freedom 2008*, υποσημείωση 228.

²⁹³ Σύμφωνα με τον αρχηγό των Baha'i, στο Ιράκ ζουν λιγότερα από 2000 μέλη, διασκορπισμένα σε διάφορες περιοχές της χώρας. Ibid.

²⁹⁴ Ο Ν. 105/1970 που απαγορεύει το θρήσκευμα Baha'i στο Ιράκ είναι αντισυνταγματικός ως αντίθετος στη θρησκευτική ελευθερία. Όμως, ούτε έχει κηρυχθεί αντισυνταγματικός με δικαστική απόφαση, ούτε έχει καταργηθεί. Ibid.

Σημείωση της επιμελήτριας: Για αναλυτικότερες πληροφορίες για τους Baha'i βλέπε την έκθεση που εξέδωσε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Κατάσταση στο Ιράκ τον Αύγουστο του 2007.

²⁹⁵ Peter Graff, *Reminiscences of Old Baghdad by One of Last Jews*, 9 November 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/39630. US Department of State, *2008 Religious Freedom Report*, βλέπε υποσημείωση 228. Stephen Farrell, *Baghdad Jews Have Become a Fearful Few*, NY Times, 1 June 2008, <http://www.nytimes.com/2008/06/01/world/middleeast/01babylon.html>.

Σημείωση της επιμελήτριας: Για αναλυτικότερες πληροφορίες για τους Εβραίους βλέπε την έκθεση που εξέδωσε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την Κατάσταση στο Ιράκ τον Αύγουστο του 2007.

²⁹⁶ Ένας από τους ελάχιστους εναπομείναντες Εβραίους ανέφερε ότι λόγω της ευάλωτης κατάστασής του υφίσταται πιέσεις από τον ιδιοκτήτη του διαμερίσματος που νοικιάζει για να καταβάλει υψηλότερο ενοίκιο. Βλέπε Peter Graff, *Reminiscences of Old Baghdad by One of Last Jews*, 9 November 2008, υποσημείωση 295.

²⁹⁷ Τούτο κατέστη φανερό μετά τις ιδιαίτερα αντι-λαϊκές επισκέψεις του Mithal Arousi, σουνίτη κοσμικού πολιτικού, στο Ισραήλ, το Σεπτέμβριο του 2004 και το Σεπτέμβριο του 2008. Η τελευταία επίσκεψη του Arousi στο Ισραήλ πυροδότησε αίσθημα θυμού στο Συμβούλιο των Αντιπροσώπων που σε ειδική σύνοδο αποφάσισε να του απαγορεύσει την έξοδο από τη χώρα ή τη συμμετοχή του στις συνεδριάσεις του και πρότεινε να ασκηθεί σε βάρος του ποινική

θέσεων λόγω του υψηλού επιπέδου μόρφωσης και των επαγγελματιών που ασκούν, όπως του ιατρού ή του χρυσοχόου²⁹⁸.

310. Στις τρεις επαρχίες του Βορείου Ιράκ, Sulaymaniyah, Dohuk και Erbil, τα δικαιώματα των θρησκευτικών μειονοτήτων απολαμβάνουν το σεβασμό των αρχών. Οι θρησκευτικές μειονότητες μπορούν να ασκούν ελεύθερα τα λατρευτικά τους καθήκοντα χωρίς την επέμβαση των κούρδικών αρχών. Σημαντικός αριθμός μελών των θρησκευτικών μειονοτήτων, ειδικότερα Χριστιανοί, έχουν αναζητήσει καταφύγιο σε αυτήν την περιοχή²⁹⁹. Κατά κανόνα ο πληθυσμός δεν ανέχεται τον προσηλυτισμό των μουσουλμάνων στο χριστιανισμό και επομένως ενδέχεται να μην επεμβαίνουν τα όργανα εφαρμογής του νόμου για να προστατεύσουν τον προσήλυτο μουσουλμάνο³⁰⁰.

Θ. Επαγγελματικές ομάδες σε κίνδυνο

311. Από το 2003, όπως αποτυπώνεται σε προηγούμενες θέσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την αξιολόγηση των αναγκών διεθνούς προστασίας των Ιρακινών Αιτούντων Άσυλο, στόχος επιθέσεων διαφόρων εξτρεμιστικών ομάδων ήταν επαγγελματίες όπως οι επιστήμονες, οι δικαστές και οι δικηγόροι, οι ιατροί και το ιατρικό προσωπικό καθώς και οι αθλητές. Τα κίνητρα αυτών των επιθέσεων είναι πολυεπίπεδα. Οι επαγγελματίες ήταν στόχος επιθέσεων λόγω των (αποδιδόμενων) πολιτικών τους πεποιθήσεων, της θρησκείας τους ή της εθνικής καταγωγής τους, του κοινωνικού καθεστώτος τους. Σε κάποιες επιθέσεις κίνητρο ήταν η τέλεση εγκλήματος. Το κίνητρο πολλών επιθέσεων φαίνεται να είναι ο στόχος των εξτρεμιστικών ομάδων να καταστρέψουν την πολιτισμική, πνευματική και πολιτική διαφορετικότητα, να ανα-

δίωξη επειδή «συναλλάσσεται με τον εχθρό». Όμως, το Νοέμβριο του 2008, το Ανώτατο Δικαστήριο ακύρωσε την απόφαση του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων για την άρση της ασυλίας. Αναφέρθηκε ότι ο Alousi απειλήθηκε με θάνατο μετά την τελευταία επίσκεψή του στο Ισραήλ. Αιτία διαμάχης ήταν επίσης η χειραψία που αντάλλαξε ο ιρακινός πρόεδρος Jalal Talabani με τον ισραηλινό υπουργό άμυνας Ehud Barak σε διάσκεψη που συγκλήθηκε στην Ελλάδα τον Ιούλιο του 2008. Τα μέλη του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων τον καταδίκασαν και τον κάλεσαν να παραιτηθεί. Βλέπε VOI, *URGENT / Court Turns Down Request to Strip MP Alusi of Immunity*, 25 November 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/40491. LA Times, *Iraqi lawmaker's visit to Israel sparks outrage in parliament*, 15 September 2008, <http://latimesblogs.latimes.com/babylonbeyond/2008/09/iraq-iraqi-mp-u.html> Waleed Ibrahim, *Iraq seeks to prosecute legislator for Israel trip*, Reuters, 14 September 2008, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/LE524212.htm>

²⁹⁸ Βλέπε στη συνέχεια το κεφάλαιο Θ. Επαγγελματικές ομάδες σε κίνδυνο.

²⁹⁹ Βλέπε, για παράδειγμα, UNHCR, *Rapid Needs Assessment (RNA) of Recently Displaced Persons in the Kurdistan Region – Dahuk Governorate (May 2007 – June 2008)*, December 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/494131de2.html>. UNHCR, *Rapid Needs Assessment (RNA) of Recently Displaced Persons in the Kurdistan Region – Erbil Governorate (May 2007 – June 2008)*, December 2008, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4941387ac718.html>. IOM, *Governorate Profiles Dahuk, Erbil, Sulaymaniyah*, http://www.iomiraq.net/Library/idp_gov_profiles/2008/Governorate_Profiles_Dahuk_Erbil_Sulaymaniyah_Dec08.pdf

³⁰⁰ Πληροφορία του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στο Ιράκ. Βλέπε επίσης : IWPR, *Kurdish Christians Complain of Discrimination*, Iraqi Crisis Report No. 130, 28 June 2005, http://www.iwpr.net/?p=icr&s=f&o=244729&apc_state=henni2005

κόψουν την οικονομική ανάκαμψη και τελικώς να απο-νομιμοποιήσουν την ιρακινή κυβέρνηση προκαλώντας φόβο και τρόμο³⁰¹. Άλλος λόγος μπορεί να είναι η (εκλαμβανόμενη) υποστήριξη της ιρακινής κυβέρνησης, της στρατιωτικής επέμβασης των ΗΠΑ ή της ιδεολογίας των «Δυτικών» ή των «απίστων» γενικά ή η κριτική που ασκούν δημόσια στις εξτρεμιστικές ομάδες ή στις ομάδες που κυβερνούν³⁰². Ένα άλλο πιθανό κίνητρο είναι η προηγούμενη συμμετοχή τους στο κόμμα Ba'ath ή η υποστήριξη του προηγούμενου καθεστώτος³⁰³. Ειδικότερα, το 2006 και το 2007 πρόσθετο κίνητρο των επιθέσεων κατά των επαγγελματιών ήταν ο θρησκευτικός φανατισμός³⁰⁴. Καθηγητές, δάσκαλοι, γιατροί και δικηγόροι κατήγγειλαν απειλές ή δολοφονίες λόγω του θυμού που προκάλεσε η κακή βαθμολόγηση των μαθητών στις εξετάσεις, η αποτυχία μιας χειρουργικής επέμβασης ή το μη επιθυμητό αποτέλεσμα της νομικής υποστήριξης³⁰⁵. Η κατάσταση αυτή αναδεικνύει ότι η βία στην ιρακινή κοινωνία αποτέλεσε μέσο επίλυσης διαφορών λόγω της

³⁰¹ Σύμφωνα με τον Brendan O'Malley, συγγραφέα έκθεσης που του ανέθεσε η UNICEF, « στο Ιράκ, οι θεσμοί αποτελούν στόχο επιθέσεων (...) επειδή οι φατρίες προσδοκούν στη δημιουργία συνθηκών ευνοϊκών για τον έλεγχο της χώρας εάν αναγκάσουν τους διανοούμενους να την εγκαταλείψουν λόγω του φόβου και της βίας». Brendan O'Malley, *Education under attack*, Study commissioned by UNICEF, 27 April 2007, p. 16, <http://www.unesco.org/education/attack/educationunderattack.pdf>.

³⁰² Να δολοφονηθούν κινδυνεύουν οι δικαστές και οι δικηγόροι, όταν ασχολούνται με ευαίσθητες υποθέσεις όπως είναι αυτές που αφορούν στη διαφθορά ή στις δραστηριότητες των ανταρτών. Για παράδειγμα, σε τέσσερις διαφορετικές περιπτώσεις, τέσσερις δικαστές που επέζησαν απόπειρας δολοφονίας που διαπράχθηκε τον Ιούνιο του 2008 μπορεί να ήταν στόχος στο πλαίσιο άσκησης πίεσης για να ανακαλέσουν τη θανατική καταδίκη που είχαν απαγγείλει σε βάρος αρχηγών της ομάδας «Στρατός του Mahdi». Mohammed Tawfeeq, *Iraqi judges targets of bombing attacks*, CNN, 30 June 2008, <http://edition.cnn.com/2008/WORLD/meast/06/30/iraq.judges/>. Βλέπε επίσης, Tina Susman and Said Rifai, *IRAQ: For judges, danger and nowhere to call home*, LA Times Blogs, 3 September 2008, <http://latimesblogs.latimes.com/babylonbeyond/2008/09/iraq-no-safe-ha.html>.

³⁰³ Η δολοφονία, στις 5.3.2008, του πανεπιστημιακού καθηγητή Abdul Sattar Tahir Sharif, που ήταν υπουργός στην κυβέρνηση του Σ. Χουσεΐν, μπορεί να οφείλεται στη σχέση του με το προηγούμενο καθεστώς. Ένα άλλο πιθανό κίνητρο ενδέχεται να είναι η κριτική που άσκησε στα κουρδικά κόμματα για την αποτυχία τους να εντάξουν το Κιρκούκ στην Περιοχή του Κουρδιστάν. Βλέπε Michael Field, *Murdered 'Kiwi' in Iraq linked to Saddam Hussein*, Fairfax Media, 14 March 2008, <http://www.stuff.co.nz/4439895a10.html>.

³⁰⁴ Το 2006 και το 2007 ο θρησκευτικός φανατισμός έπληξε σοβαρά την ουδετερότητα των ιρακινών θεσμών, που συχνά κατέστησαν φέουδα των θρησκευτικών ομάδων. Για παράδειγμα, το 2006/2007 αναφέρθηκαν πολλές περιπτώσεις επιθέσεων αυτοκτονίας σε δημόσια νοσοκομεία και πανεπιστήμια με δράστες μέλη της ομάδας «Στρατός του Mahdi» που δραστηριοποιούνταν με την κάλυψη του Υπουργείου Υγείας ή Παιδείας ή της Υπηρεσίας Προστασίας των Εγκαταστάσεων και είχαν στόχο τους συνίτες και άλλους που δεν συμμορφώνονταν με τις απόψεις τους. Βλέπε, για παράδειγμα, Larry Kaplow, *In Iraq, The Doctors Are Out*, Newsweek, 18 October 2008, <http://www.newsweek.com/id/164496>. Babak Dehghanpisheh, *A Civil War On Campus*, Newsweek, 12 November 2007, <http://www.newsweek.com/id/67922>; Amit R. Paley, *Iraqi Hospitals Are War's New 'Killing Fields'*, The Washington Post, 30 August 2006,

<http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2006/08/29/AR2006082901680.html>. CBS, *Death Squads In Iraqi Hospitals*, 4 October 2006, <http://www.cbsnews.com/stories/2006/10/04/eveningnews/main2064668.shtml>.

Ο θρησκευτικός φανατισμός ήταν επίσης το κίνητρο των απειλών κατά των επαγγελματιών της δικαιοσύνης που πλέζονταν για την έκδοση αποφάσεων ευνοϊκών για τους ομόθρησκους των δραστών. Βλέπε, *IRIN, IRAQ: Justice delayed as lawyers live under threat*, 30 April 2008, <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=71864>.

³⁰⁵ Τον Οκτώβριο του 2008, στην πόλη Kerbala περίπου 200 γιατροί αναγκάστηκαν να κλείσουν τις κλινικές τους προκειμένου να προστατευθούν από την εκδίκηση των οικογενειών και των φυλών ή από τις αξιώσεις τους για την καταβολή υπέρογκων ποσών αποζημίωσης όταν πέθαινε στο χειρουργείο κάποιος μέλος της οικογένειας/φυλής. Οι γιατροί απηύθυναν έκκληση στην ιρακινή κυβέρνηση για να τους προστατεύσει. Azzaman, *Doctors refuse to work in Karbala following threats*, 14 October 2008, <http://www.azzaman.com/english/print.asp?fname=news%5C2008-10-14%5Ckurd.htm>.

αναποτελεσματικότητας του κράτους δικαίου. Συνεχίζει να επικρατεί ατιμωρησία και οι περισσότερες περιπτώσεις ουδόλως διερευνώνται από τις αρχές. Επομένως, είναι συχνά αδύνατη η ανεύρεση των δραστών και η διαπίστωση των κινήτρων τους³⁰⁶.

312. Παρότι από τα μέσα του 2007 μειώθηκε το γενικό επίπεδο της βίας και ειδικότερα οι δολοφονίες με θρησκευτικό κίνητρο και οι πολύνεκρες βομβιστικές επιθέσεις, αποτελούν καθημερινό φαινόμενο οι στοχευμένες επιθέσεις σε βάρος μελών συγκεκριμένων επαγγελματικών ομάδων. Αν και δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία, από διαφορετικές πηγές προκύπτει ότι σημαντικός αριθμός επαγγελματιών ήταν και συνεχίζει να είναι στόχος επιθέσεων. Σύμφωνα με διάφορες πηγές από το 2003³⁰⁷ έχουν σκοτωθεί εκατοντάδες καθηγητές και επιστήμονες ενώ άλλοι ήσαν θύματα απαγωγών, κρατήσεων ή απειλών³⁰⁸. Από την ανάλυση των διερευνηθέντων και τεκμηριωμένων υποθέσεων προκύπτει ότι δεν υπάρχει συγκεκριμένη στοχοποίηση: τα θύματα των δολοφονιών ήσαν επιστήμονες που ασχολούνταν με διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα, συμπεριλαμβανομένων της ιατρικής, της μηχανικής, των θετικών επιστημών, των τεχνών, της εκπαίδευσης και άλλων. Από τον Ιανουάριο έως το Δεκέμβριο του 2008 δολοφονήθηκαν τουλάχιστον 17 επιστήμονες, οι περισσότεροι σε στοχευμένες επιθέσεις³⁰⁹. Επίσης, αναφέρθηκε ότι πολλοί σκοτώθηκαν τους τρεις πρώτους μήνες του 2009. Στις 14.3.2009, πυροβολήθηκε στη συνοικία Al-Nur της Μοσούλης ο Ahmed Muras Shehab, καθηγητής στο Τμήμα Διοίκησης και Οικονομικών του Πανεπιστημίου της πόλης. Επίσης, αναφέρθηκε ότι στις 11.2.2009 ένοπλοι πυροβόλησαν και σκότωσαν καθηγητή λογοτεχνίας του πολιτιστικού κέντρου της Μοσούλης. Στις 11.2.2009, κοντά στην πόλη Φαλούτζα, άγνωστοι πυροβόλησαν και σκότωσαν τον Izz Al-Din Khalaf Ayyoub,

³⁰⁶ Σύμφωνα με το Ιρακινό Υπουργείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ούτε η ιρακινή κυβέρνηση ούτε η Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ διερεύνησε τις υποθέσεις που κατέγραψε τους διαβίβασε για τις νόμιμες ενέργειές τους. Azzaman, *340 academics and 2,334 women killed in 3 years, Human Rights Ministry says*, 1 July 2008, <http://www.azzaman.com/english/index.asp?fname=news%5C2008-07-01%5Ckurd.htm>. Βλέπε επίσης, Clea Caulcutt, *Iraq's deadly brain drain*, France 24, 11 May 2008, <http://www.france24.com/en/20080510iraqs-deadly-brain-drain-iraq>. Zaineb Naji, *Iraq's Scholars Reluctant to Return*, IWPR, Iraqi Crisis Report No. 243, 18 January 2008, http://iwpr.net/?p=icr&s=f&o=342062&apc_state=henpicr.

³⁰⁷ Το ανεξάρτητο δίκτυο επιστημόνων Brussels Tribunal κατήρτισε κατάλογο με τα ονοματεπώνυμα 413 ακαδημαϊκών που σκοτώθηκαν από τον Απρίλιο του 2003 έως τις 19.1.2009. Brussels Tribunal, *List of killed Iraqi academics*, updated 19 January 2009, <http://www.brusselstribunal.org/academicsList.htm>. Σύμφωνα με το Ιρακινό Υπουργείο Ανώτατης Εκπαίδευσης από το 2003 έχουν σκοτωθεί τουλάχιστον 300 καθηγητές, LA Times, 5 October 2008, http://www.latimes.com/news/nationworld/world/lafg-displaced5-2008oct05_0,822267.story. Σύμφωνα με την Ιρακινή Ένωση των Καθηγητών Πανεπιστημίου 234 ακαδημαϊκοί σκοτώθηκαν από τον Απρίλιο του 2003 έως το Μάρτιο του 2008. Association of University Lecturers, *The Situation of Education in Iraq*, πρόσβαση στις 21.10.2008, http://www.aps.org/programs/international/cases/upload/Iraq_Educ_Situation.pdf. Σύμφωνα με το Ιρακινό Υπουργείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου 340 ακαδημαϊκοί έχουν σκοτωθεί από το 2005 έως το 2007. Azzaman, *340 academics and 2,334 women killed in 3 years, Human Rights Ministry says*, 1 July 2008, <http://www.azzaman.com/english/index.asp?fname=news%5C2008-07-01%5Ckurd.htm>.

³⁰⁸ Association of University Lecturers, *The Situation of Education in Iraq*, πρόσβαση στις 21.10.2008. http://www.aps.org/programs/international/cases/upload/Iraq_Educ_Situation.pdf.

³⁰⁹ Brussels Tribunal, *List of killed Iraqi academics*, επικαιροποιημένο στις 19.1.2009, <http://www.brusselstribunal.org/academicsList.htm>

καθηγητή ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Anbar, ενώ αναχωρούσε από την οικία του. Στις 21.1.2009, στην πόλη Haswa (Επαρχία Babel), σκοτώθηκε καθηγητής από έκρηξη βόμβας που είχε τοποθετηθεί στο αυτοκίνητό του³¹⁰.

313. Είναι χιλιάδες³¹¹ οι γιατροί και τα μέλη του ιατρικού προσωπικού που απήχθησαν από το 2003. Η κατάσταση δεν άλλαξε το 2008. Οι περισσότεροι εγκατέλειψαν τις θέσεις εργασίας τους ή διέφυγαν από τη χώρα³¹². Κάποιοι γιατροί στη Βαγδάτη πυροβολήθηκαν μπροστά στις κλινικές τους, που βρίσκονταν σε περιοχές υπό τον έλεγχο άλλων θρησκευτικών ομάδων³¹³. Όσοι συνεχίζουν να εργάζονται στη Βαγδάτη αναφέρουν ότι η κατάσταση είναι όμοια με τον κατ' οίκο περιορισμό καθώς συχνά αναγκάζονται να ζουν στα νοσοκομεία³¹⁴.

³¹⁰ Βλέπε το Παράρτημα Professionals στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

³¹¹ Τα περιστατικά του 2008 είναι: στις 14.12.2008 στη συνοικία Shifaa της δυτικής Μοσούλης ένοπλοι άνοιξαν πυρ και τραυμάτισαν τον Muzahim Al-Khayatt, πρύτανη του Κολεγίου Ιατρικής. Στις 1.12.2008 ένοπλοι απήγαγαν τον Dr. Mohamed Mahmoud Al-Eissaa, νευρολόγο, καθώς κατευθυνόταν στο ιατρείο του, στο κέντρο της Μοσούλης. Στις 30.8.2008, η αστυνομία βρήκε το πτώμα του Dr. Tariq Muaseen, που είχε απαχθεί δύο ημέρες νωρίτερα στη Μοσούλη. Στις 25.6.2008, βόμβα εξερράγη στο αυτοκίνητο του Dr. Sabah Amin Al-Dawoudi, διευθυντή του Νοσοκομείου του Κιρκούκ, που μόλις και διέφυγε τον κίνδυνο κατά της ζωής του. Στις 16.6.2008 σκοτώθηκε στην Balad Ruz (Επαρχία Diyala) ο Dr. Barakat Kathem. Στις 15.5.2008 απήχθησαν στην Tikrit ο Sabbar Mahrooz Abdullah και ο βοηθός του, Dr. Ahmad Salah. Στις 17.4.2008 σκοτώθηκε στη Βαγδάτη ο Dr. Amer Lazem. Στις 10.4.2008 απήχθη στην Hilla ο χειρουργός Mohammad Abid Ali Al-Ta'ei. Στις 9.3.2008, έξω από το νοσοκομείο της Βασόρα σκοτώθηκε από πυρά πυροβόλου ο Dr. Khalid Nasir Al-Maygahi, διευθυντής του Κέντρου Κατάρτισης του Νοσοκομείου της Βασόρα. Στις 23.1.2008 σκοτώθηκε ο Munther Mehrej Radi, πρύτανης της Οδοντιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Βαγδάτης και στις 12.1.2008 σκοτώθηκε στη Βασόρα ο Jinan Al-Sabbagh. Βλέπε επίσης Παράρτημα Professionals στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

³¹² Σύμφωνα με τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού έχουν διαφύγει από το Ιράκ τουλάχιστον 20.000 από τους 34.000 γιατρούς που ήσαν καταγεγραμμένοι στο Ιράκ το 1990. Παρόμοια είναι τα στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Υγείας του Ιράκ: σύμφωνα με τον Salih Hasnawi, Ιρακινό Υπουργό Υγείας από τους 30.000 ή περισσότερους γιατρούς που εργάζονταν στο Ιράκ πριν το 2003 περίπου οι μισοί έχουν εγκαταλείψει τη χώρα. Αξιωματούχος του Υπουργείου Υγείας δήλωσε το Σεπτέμβριο του 2008 ότι από το 2003 περίπου 8.000 γιατροί έχουν εγκαταλείψει τις θέσεις εργασίας τους είτε επειδή διέφυγαν από τη χώρα είτε επειδή τηρούν χαμηλό προφίλ λόγω φόβου. Larry Karlow, *In Iraq, The Doctors Are Out*, Newsweek, 18 October 2008, <http://www.newsweek.com/id/164496>. Jomana Karadsheh, *Iraq works to reverse doctor brain drain*, CNN, 29 September 2008, <http://edition.cnn.com/2008/WORLD/meast/09/29/iraq.doctors/>. ICRC, *Iraq: No Let-Up in the Humanitarian Crisis*, 8 March 2008, p. 8, [http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/iraq-report-170308/\\$file/ICRC-Iraq-report-0308-eng.pdf](http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/iraq-report-170308/$file/ICRC-Iraq-report-0308-eng.pdf).

³¹³ Sarmad Ali, *'Purging the Brains is a General Phenomenon'*, 25 April 2008, <http://blogs.wsj.com/iraq/2008/04/25/purging-the-brains-is-a-general-phenomenon/>

³¹⁴ Dahr Jamail, *IRAQ: Doctors in Hiding Treat as They Can*, IPS, 21 February 2009, <http://ipsnews.net/news.asp?idnews=45844>

314. Οι δικαστές και οι δικηγόροι συνεχίζουν να αποτελούν στόχο επιθέσεων³¹⁵. Πρόσφατα, στις 4.3.2009, ένοπλοι πυροβόλησαν δικηγόρο στο γραφείο του, στο κεντρικό Kirkuk. Στις 7.2.2009 ένοπλοι εισέβαλαν και σκότωσαν δικηγόρο στην οικία του, στην πόλη Kanaan ανατολικά της Ba'quba (Επαρχία Diyala)³¹⁶. Σύμφωνα με την Πρεσβεία των ΗΠΑ στη Βαγδάτη από το 2003 έχουν δολοφονηθεί 38 Ιρακινοί δικαστές και έξη μέλη των οικογενειών τους. Επίσης, από τον Ιούνιο του 2004 θύματα επιθέσεων ήσαν άλλοι 99 δικαστικοί υπάλληλοι³¹⁷. Ο Abdul Sata Baykdar, εκπρόσωπος του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου δήλωσε ότι «δεν υπάρχει δικαστής στο Ιράκ που να μην έχει απειληθεί»³¹⁸. Εκτός από τους δικαστές, τους δικηγόρους και τους δικαστικούς υπαλλήλους που σκοτώθηκαν, ο Baykdar καταμέτρησε περίπου 87 πολίτες που απήχθησαν ή δολοφονήθηκαν λόγω της δικαστικής ιδιότητας μελών των οικογενειών τους³¹⁹.

315. Η ανάλυση των περιστατικών που καταγράφηκαν το 2008 αποδεικνύει ότι οι περισσότερες δολοφονίες διαπράχθηκαν στις τρεις σημαντικότερες πόλεις του Ιράκ: στη Βαγδάτη, στη Μοσούλη και στη Βασόρα. Όμως, απώλειες προκάλεσαν οι επιθέσεις και στις άλλες Επαρχίες του Κεντρικού Ιράκ (Diyala, Kirkuk, Salah Al-Din) και σε μικρότερο βαθμό στις Επαρχίες του Νοτίου Ιράκ (Babel, Wassit)³²⁰. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων οι ένοπλοι πυροβόλησαν και σκότω-

³¹⁵ Το 2008 τεκμηριώθηκαν πολλές υποθέσεις στα ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένης μιας σειράς μεμονωμένων επιθέσεων, από τις 27 έως τις 30 Ιουνίου, κατά των δικαστών που εργάζονταν στο Εφετείο της Βαγδάτης Al-Resafa. Σε μεμονωμένες επιθέσεις σκοτώθηκε ο πρόεδρος του Εφετείου της Βαγδάτης Kamel Al-Shuweili, και τραυματίστηκαν δύο άλλοι δικαστές, ο Suleiman Abdallah και ο Ali Al-Allaq. Στις 24.11.2008 ένοπλοι σκότωσαν ένα δικηγόρο ενώ κατευθυνόταν στην εργασία του με το αυτοκίνητό του. Στις 10.10.2008 ένοπλοι σκότωσαν στη Βαγδάτη τον Weleed Salh Alazawee, δικηγόρο που εκπροσωπούσε τους εξεγερμένους σουνίτες. Στις 1.9.2008, στον οδικό άξονα Κιρκούκ - Tuz Khurmatu, τραυματίστηκαν δέκα άτομα, συμπεριλαμβανομένων πέντε φρουρών, σε βομβιστική επίθεση κατά της αυτοκινητοπομπής του δικαστή του Δικαστηρίου Tuz Khurmatu. Στις 30.7.2008, στη Μοσούλη, ένοπλοι πυροβόλησαν και τραυμάτισαν θανάσιμα δικαστή και έναν από τους σωματοφύλακές του καθώς αναχωρούσαν από την οικία του πρώτου. Στις 16.6.2008 ένοπλοι πυροβόλησαν το δικηγόρο Adel Hussein Al-Wagaa στο γραφείο του στη Μοσούλη. Στις 22.5.2008 τραυματίστηκε σοβαρά σε βομβιστική επίθεση ο δικαστής Qasem Mohammad του Δικαστηρίου Abu Ghraib. Στις 8.5.2008 απήχθη στη Βα'quba ο Rasheed Al-Manhal, δικαστής στο Δικαστήριο της Diyala. Στις 15.4.2008 ένοπλοι σκότωσαν ένα δικηγόρο και την αδερφή του στο αυτοκίνητό τους στη Μοσούλη. Στις 2.4.2008 ένοπλοι σκότωσαν μια γυναίκα δικηγόρο στη συνοικία Hay al Zahra' στη Μοσούλη. Στις 29.2.2008 ένοπλοι σκότωσαν στην ανατολική Μοσούλη το δικαστή Abid Jassim και τη σύντροφό του, δικηγόρο Ahmed Al-Luizi. Στις 14.1.2008 ένοπλοι δολοφόνησαν στη Βαγδάτη τον Amir Jawdat Al-Na'ib, δικαστή του Αρείου Πάγου ενώ κατευθυνόταν στην εργασία του. Και στις 1.1.2008 διασώθηκε από τις δυνάμεις ασφαλείας μια μέρα μετά την απαγωγή του ο δικαστής Tahseen Omer Naji του Ανωτάτου Δικαστηρίου του Κιρκούκ. Βλέπε το Παράρτημα Professionals στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

³¹⁶ Βλέπε το Παράρτημα Professionals στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

³¹⁷ SIGIR, *October 2008 Report to Congress*, p. 50, <http://www.sigir.mil/reports/quarterlyreports/Oct08/Default.aspx>. Βλέπε επίσης Susman and Rifai. *IRAQ: For judges, danger and nowhere to call home*, υποσημείωση 302.

³¹⁸ Martin Chulov, *The new Iraq: The bombing goes on, but the building has begun*, The Guardian, 23 December 2009, <http://www.guardian.co.uk/world/2008/dec/23/iraq-world-news>.

³¹⁹ Ibid.

³²⁰ Δεν εκπλήσσει αυτή η γεωγραφική κατανομή. Αντανακλά το γεγονός ότι σε απόλυτους αριθμούς οι περισσότεροι Ιρακινοί επιστήμονες ζουν σε μια από τις μεγάλες πόλεις του Ιράκ, όπου μαίνεται η βία. Παρόμοια είναι η εικόνα που παρουσιάζουν τα στατιστικά της Ιρακινής Ένωσης Καθηγητών Πανεπιστημίου: οι περισσότερες δολοφονίες επιστημόνων διαπράχθηκαν στη Βαγδάτη, στη Μοσούλη, στη Βασόρα, στην Tikrit (Salah Al-Din) στην Diyala, στην Al-Anbar, στη Babel και άλλες πόλεις (Diwaniyah, Kufa, Kirkuk). Στη Βαγδάτη τα πανεπιστήμια με τα περισσότερα θύματα ήσαν: το Πανεπιστήμιο της Βαγδάτης και τα Πανεπιστήμια Al-Mustansiriyah και Al-Nahrain. Association of

σαν τα θύματα, συχνά μετά από απαγωγή και βασανιστήρια. Συνήθης χώρος των επιθέσεων ήσαν οι τάξεις διδασκαλίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων/γραφεία ή η διαδρομή προς και από τον τόπο εργασίας. Το 2008, συνέχισαν να αποτελούν στόχο επιθέσεων τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα δικαστήρια και τα νοσοκομεία³²¹.

316. Όπως έχει ήδη εκθέσει τεκμηριωμένα η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες από το 2003 στόχος επιθέσεων είναι οι ιρακινοί αθλητές, προπονητές και αξιωματούχοι. Και το 2008 αναφέρθηκαν στοχευμένες δολοφονίες μελών αυτής της ομάδας³²².

317. Η ιρακινή κυβέρνηση στοχεύει να ανακόψει την «εξαγωγή εγκεφάλων» και να ενθαρρύνει την επιστροφή των επιστημόνων που άρχισαν να διαφεύγουν από τη χώρα από το 2003³²³. Για το σκοπό αυτό υλοποιεί ενημερωτικές εκστρατείες³²⁴, αύξησε τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων³²⁵, εισήγαγε διάφορα μέτρα ασφαλείας για να ενισχύσει τις συνθήκες προστασίας της

University Lecturers *The Situation of Education in Iraq*, Table 1, πρόσβαση στις 21.10.2008. http://www.aps.org/programs/international/cases/upload/Iraq_Educ_Situation.pdf.

³²¹ Για παράδειγμα, στις 13.1.2008 οι δυνάμεις ασφαλείας απενεργοποίησαν εκρηκτικό μηχανισμό που είχε τοποθετηθεί σε αίθουσα διδασκαλίας του Πανεπιστημίου της πόλης Tikrit. VOI, *IED Defused in Tikrit University Lecture Hall*, 14 January 2009, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/43341. Στις 2.12.2008 σε βομβιστική επίθεση έξω από δημοτικό σχολείο της Μοσούλης σκοτώθηκαν τέσσερις πολίτες και τραυματίστηκαν δώδεκα. Reuters, *Bombs kill 14 and wound many across Iraq*, 2 December 2008, <http://iht.com/articles/reuters/2008/12/02/africa/OUK-WD-UK-IRAQVIOLENCE.php>. Στις 12.11.2008 έκρηξη βόμβας έξω από σχολείο της Ανατολικής Βαγδάτης προκάλεσε υλικές ζημιές στα παρακείμενα αυτοκίνητα και τραυμάτισε 20 μαθητές και δασκάλους. Richard Tomkins, *Car Bomb Targets Baghdad School, Children Injured*, ME Times, 13 November 2008, http://www.metimes.com/International/2008/11/13/car_bomb_targets_baghdad_school_children_injured/5282/. Στις 9.11.2008 γυναίκα καμικάζι εκपुरσοκρότησε εκρηκτικά στην αίθουσα επειγόντων περιστατικών νοσοκομείου κοντά στην πόλη Φαλούτζα προκαλώντας το θάνατο τριών ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων δύο γιατρών. Ernesto Londoño, *Suicide Blast in Emergency Room Near Fallujah Kills 3*, The Washington Post, 10 November 2008, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/11/09/AR2008110902129.html>. Στις 8.10.2008 γυναίκα καμικάζι εκपुरσοκρότησε εκρηκτικά στο δικαστήριο της πόλης Βα'quba, προκαλώντας το θάνατο 11 πολιτών και τον τραυματισμό άλλων 19. LA Times, *Female bomber kills 11 outside Iraqi courthouse*, 9 October 2008, <http://articles.latimes.com/2008/oct/09/world/fg-iraq9>. Τον Ιούνιο του 2008 πολλοί φοιτητές σκοτώθηκαν στα Πανεπιστήμια της Βαγδάτης και της Μοσούλης όταν ένοπλοι επιτέθηκαν στις φοιτητικές εστίες. Salem Areef, *More attacks reported against Iraqi universities*, Azzaman, 18 June 2008, <http://www.azzaman.com/english/index.asp?fname=news%5C2008-06-18%5Ckurd.htm>. Στις 8.5.2008 σε βομβιστική επίθεση στο δικαστήριο της Δυτικής Βαγδάτης σκοτώθηκαν τουλάχιστον πέντε άνθρωποι και τραυματίστηκαν δέκα. Μια βδομάδα νωρίτερα, σε άλλη επίθεση στο δικαστήριο της Ανατολικής Βαγδάτης, σκοτώθηκαν τουλάχιστον εννέα άτομα και τραυματίστηκαν 46. Reuters, *Car bomb near Baghdad courthouse kills 5, wounds 10*,

³²² Βλέπε το κεφάλαιο *Professionals στην αγγλική έκδοση* της έκθεσης.

³²³ Σύμφωνα με την ιρακινή κυβέρνηση περίπου 350.000 Ιρακινοί που ζουν στο εξωτερικό είναι απόφοιτοι πανεπιστημίου. Reuters, 24 December 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/42238.

³²⁴ Karadsheh, *Iraq works to reverse doctor brain drain*, see above footnote 1012; IRIN, *IRAQ: Drive to get doctors to return*, 4 August 2008, <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=79599>. Με την από 22.6.2008 δήλωσή του ο πρωθυπουργός της χώρας Al-Maliki κάλεσε τους εξόριστους Ιρακινούς, ειδικότερα τους γιατρούς και άλλους επιστήμονες να επιστρέψουν, μετά τη βελτίωση της κατάστασης ασφαλείας και τις επιτυχίες των ενόπλων δυνάμεων της χώρας στην εφαρμογή του νόμου. AFP, *PM urges Iraqi professionals to return home*, 22 June 2008, http://afp.google.com/article/ALeqM5jXtfti_TyloO04NAyTAW7Hb1cclig.

³²⁵ Τον Ιούνιο του 2008 η ιρακινή κυβέρνηση αύξησε τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων, συμπεριλαμβανομένων των καθηγητών, των γιατρών κλπ έως 75% προκειμένου να ενθαρρύνει τους επιστήμονες να επιστρέψουν στη χώρα. Ashraf Khalil, *Iraq is paging its expatriate doctors*, LA Times, 12 July 2008, <http://articles.latimes.com/2008/jul/12/world/fg-salaries12>.

προσωπικής ακεραιότητας και του περιβάλλοντος εργασίας των ιατρών³²⁶ και των δικαστών³²⁷ και υιοθέτησε νέες πολιτικές για να εγγυηθεί την προσωπική ακεραιότητα των καθηγητών και άλλων εμπορικών τάξεων³²⁸. Όμως, έως σήμερα, μόνον περιορισμένος αριθμός επαγγελματιών έχει επιστρέψει στη χώρα ενώ άλλοι συνεχίζουν να διαφεύγουν³²⁹. Αναφέρεται ότι οι επαγγελματίες διστάζουν να επιστρέψουν λόγω του συνεχιζόμενου κλίματος ανασφάλειας, της πολιτικής αβεβαιότητας, της έλλειψης υπηρεσιών καθώς και του φόβου του περιορισμού της πνευματικής ελευθερίας αφού η σχετικά μικρή βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας από το 2007 δεν έχει συμβάλει στην ενδυνάμωση των κοσμικών, φιλελεύθερων ή δημοκρατικών απόψεων³³⁰.

I. Δημοσιογράφοι και εργαζόμενοι στα ΜΜΕ

1. Επαρχίες του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ

318. Στις προηγούμενες εκθέσεις της, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες αναφέρθηκε στους κινδύνους που διατρέχουν λόγω της εργασίας τους οι δημοσιογράφοι και οι εργαζόμενοι στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ενώ κάποιοι σκοτώθηκαν εν μέσω διασταυρούμενων πυ-

³²⁶ Για παράδειγμα, η κυβέρνηση επέτρεψε στους γιατρούς να οπλοφορούν για την προσωπική τους ασφάλεια και δεσμεύτηκε να ενισχύσει τις συνθήκες ασφαλείας στις κλινικές και στα νοσοκομεία. Επίσης, σχεδιάζει να δημιουργήσει οικιστικές ζώνες εντός και γύρω από τα νοσοκομεία για να εγγυηθεί την ασφάλεια των γιατρών και των οικογενειών τους. Larry Karlow, *In Iraq, The Doctors Are Out*, Newsweek, 18 October 2008, <http://www.newsweek.com/id/164496>. Patrick Cockburn, *Iraq allows doctors to carry guns for security*, The Independent, 17 October 2008, <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/iraq-allows-doctors-to-carry-guns-for-security-964320.html>. IRIN, *Iraq: Move to allow doctors to carry guns provokes mixed reaction*, 8 October 2008, <http://www.irinnews.org/report.aspx?ReportID=80753> ; Sameer N. Yacoub, *Iraq says doctors can carry guns for protection*, AP, 29 September 2008, <http://ap.google.com/article/ALeqM5jBjT55hdAtBDgXbtRNaDC82guOMgD93GJ9KO5>. Karadsheh, *Iraq works to reverse doctor brain drain*, see above footnote 324; IRIN, *IRAQ: Drive to get doctors to return*, 4 August 2008, <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportID=79599>

³²⁷ Για την προστασία των δικαστών και των οικογενειών τους ανεγέρθηκε τον Απρίλιο του 2007 στη Βαγδάτη το αποκαλούμενο Σύμπλεγμα Δικαστικών Κτιρίων Rusafa. Έχουν σχεδιαστεί παρόμοιες εγκαταστάσεις και για άλλες περιοχές του Ιράκ, αλλά δεν ανεγείρονται λόγω της διστακτικότητας του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου του Ιράκ. SIGIR, *October 2008 Report to Congress*, p. 50, <http://www.sigir.mil/reports/quarterlyreports/Oct08/Default.aspx> ; Molly Hennessy-Fiske, *Iraqi jurists find themselves in a hazardous occupation*, LA Times, 26 August 2007, <http://articles.latimes.com/2007/aug/26/world/fg-judges26>.

³²⁸ Το κρατικό Εθνικό Ταμείο Ασφάλισης του Ιράκ ανακοίνωσε για τους καθηγητές και άλλους επαγγελματίες νέο πρόγραμμα ασφαλείας ζωής που καλύπτει τις πράξεις θρησκευτικής βίας, περιπτώσεις τρομοκρατίας, απαγωγών, βασανιστηρίων και δολοφονιών, βομβιστικών επιθέσεων καθώς και τυχαίων θανατηφόρων περιστατικών. Daniel Piper, *Iraq's New Insurance Policy Against Brain Drain*, Fox News, 11 March 2008, <http://www.foxnews.com/story/0,2933,336448,00.html>.

³²⁹ Σύμφωνα με τον Ιρακινό Υπουργό Υγείας έχουν επιστρέψει στο Ιράκ μόνον 800 επαγγελματίες της υγείας, συμπεριλαμβανομένων γιατρών, φαρμακοποιών και οδοντιάτρων. Larry Karlow, *In Iraq, The Doctors Are Out*, Newsweek, 18 October 2008, <http://www.newsweek.com/id/164496> . IRIN, *Iraq: Move to allow doctors to carry guns provokes mixed reaction*, 8 October 2008, <http://www.irinnews.org/report.aspx?ReportID=80753>. Εκπρόσωπος τύπου του Υπουργείου Ανωτάτης Εκπαίδευσης δήλωσε ότι από τους 6.700 καθηγητές που έχουν αναχωρήσει από το Ιράκ έχουν επιστρέψει μόλις 150. Susman, *Iraq too dangerous for many professionals*, <http://www.latimes.com/news/nationworld/world/lafg-displaced5-2008oct05,0,822267.story>

³³⁰ Khaled Yacoub Oweis, *FEATURE-Iraqi refugees in Syria reluctant to return*, Reuters, 12 February 2009, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/LB117593.htm>. Aseel Kami, *Iraq Appeals to Exiled Professionals to Come Home*, Reuters, 24 December 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/42238. Susman, *Iraq too dangerous for many professionals*, βλέπε υποσημείωση 329.

ρών ή άλλων πολεμικών πράξεων, στην πλειοψηφία τους δολοφονήθηκαν σε στοχευμένες επιθέσεις λόγω της εθνοτικής/θρησκευτικής τους ταυτότητας και / ή των (αποδιδόμενων) πολιτικών πεποιθήσεών τους. Επειδή οι περισσότεροι ενημερωτικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί είναι μεροληπτικοί και ανήκουν σε πολιτικά κόμματα ή θρησκευτικές ομάδες³³¹, οι δημοσιογράφοι και άλλοι εργαζόμενοι των ΜΜΕ θεωρούνται συχνά εκπρόσωποι συγκεκριμένης πολιτικής παράταξης ή θρησκευτικής ομάδας ή των αντίστοιχων πεποιθήσεων³³². Άλλοι υπήρξαν στόχος επιθέσεων επειδή διερευνούσαν αντικρουόμενα πολιτικά ή άλλα ευαίσθητα θέματα, συμπεριλαμβανομένων της διαφθοράς ή των δραστηριοτήτων των εξεγερμένων/ανταρτών. Για παράδειγμα, στις 21.7.2008, στην πόλη Kirkuk, σκοτώθηκε από πυρά όπλου ο Soran Mama Hama, δημοσιογράφος του κουρδικού περιοδικού Levin. Φαίνεται ότι δολοφονήθηκε επειδή διερεύνησε τη διαφθορά σε τοπικό επίπεδο και ζητήματα πορνείας³³³.

319. Παρότι βελτιώθηκαν οι συνθήκες ασφαλείας, δεν έχει σταματήσει η στοχοποίηση των δημοσιογράφων και άλλων εργαζομένων στα ΜΜΕ. Σύμφωνα με το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, Ban Ki-moon,

«οι στοχευμένες δολοφονίες των δημοσιογράφων (...) αποτελούν ιδιαίτερα ανησυχητικό φαινόμενο των συνθηκών ασφαλείας»³³⁴.

320. Οι δημοσιογράφοι και οι εργαζόμενοι στα ΜΜΕ συνεχίζουν να αποτελούν στόχο απειλών, απαγωγών, δολοφονιών ή άλλων μορφών εκφοβισμού και εγκληματικών πράξεων που τελούνται από μη κρατικά όργανα και παραμένουν ατιμώρητες. Ενώ διάφορες πηγές αναφέρουν διαφορετικά στατιστικά στοιχεία για το συνολικό αριθμό των δημοσιογράφων και των εργαζομένων των ΜΜΕ που σκοτώθηκαν στο Ιράκ από το 2003, σύμφωνα με συντηρητικές εκτιμήσεις της Επιτροπής για την Προστασία των Δημοσιογράφων, που, σε σχέση με τις υπόλοιπες οργανώσεις, απαιτεί αποδεικτικά στοιχεία για να επαληθεύσει τις δολοφονίες, έως την 14.12.2008 είχαν σκοτωθεί εν ώρα εργασίας 136 δημοσιογράφοι και 51 εργαζόμενοι των ΜΜΕ³³⁵. Αν και από

³³¹ Missy Ryan and Khalid al-Ansary, *RPT-FEATURE-Iraq media booming, yet still in sectarian grip*, Reuters, 11 March 2009, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/LR651507.htm>. Hugh Sykes, *Iraq media in 'business of death'*, BBC, 29 September 2008, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7641056.stm

³³² RSF, *Annual Report 2008 – Iraq*, 13 February 2008, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=25432.

³³³ UNESCO, Director-General condemns murder of Iraqi journalist Soran Mama Hama, 30 July 2008, http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=27442&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

³³⁴ UN SC, *November 2008 Report*, p. 11, http://www.uniraq.org/FileLib/misc/SG_Report_S_2008_688_EN.pdf

³³⁵ Το Συνδικάτο Ιρακινών Δημοσιογράφων δήλωσε στις 6.11.2008 ότι από το Μάρτιο του 2003 έως το Νοέμβριο του 2008 έχει καταγράψει το θάνατο 292 εργαζομένων στα ΜΜΕ και την απαγωγή 18 δημοσιογράφων. Σύμφωνα με τους «Δημοσιογράφους Χωρίς Σύνορα» τουλάχιστον 223 δημοσιογράφοι και εργαζόμενοι των ΜΜΕ έχουν σκοτωθεί από το Μάρτιο του 2003 έως το Δεκέμβριο του 2008. Η Παγκόσμια Συνομοσπονδία Δημοσιογράφων έχει καταγράψει το θάνατο 284 εργαζομένων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης από το Μάρτιο του 2003 έως το Δεκέμβριο του 2008. Η Ιρακινή Ένωση Δημοσιογράφων στη Βαγδάτη έχει καταγράψει το θάνατο 286 δημοσιογράφων, κυρίως σε στοχευμένες επιθέσεις, από το Μάρτιο του 2003 έως το Σεπτέμβριο του 2008 και το Υπουργείο Εσωτερικών του Ιράκ έχει καταγράψει το θάνατο 276 δημοσιογράφων στο Ιράκ από το Μάρτιο του 2003 έως τον Οκτώβριο του 2008. IFJ,

τα τέλη του 2007 μειώθηκαν τα θύματα, λόγω της βελτίωσης των συνθηκών ασφαλείας σε κάποιες ταραγμένες περιοχές της χώρας³³⁶, το Ιράκ συνεχίζει να είναι η πλέον επικίνδυνη χώρα του κόσμου για τους δημοσιογράφους³³⁷. Το 2008 (1.1.2008 έως 14.12.2008) η Επιτροπή για την Προστασία των Δημοσιογράφων ανέφερε 13 επιβεβαιωμένες δολοφονίες δημοσιογράφων και εργαζομένων των ΜΜΕ εκτός από τρεις περιπτώσεις όπου απομένει να επαληθευθεί εάν η επίθεση είχε σχέση με τη δημοσιογραφική εργασία³³⁸. Τα θύματα ήσαν δημοσιογράφοι που εργάζονταν σε τοπικά ΜΜΕ. Από την ανάλυση των 13 επιβεβαιωμένων περιπτώσεων της Επιτροπής για την Προστασία των Δημοσιογράφων προκύπτει ότι οι περισσότερες επιθέσεις σημειώθηκαν στη Μοσούλη (έξη) ενώ οι υπόλοιπες στη Βαγδάτη (δύο), στη Salah al-Din (δύο) και από μια στις πόλεις Βασόρα, Diyala και Κιρκούκ. Μπορεί να μην ήσαν στόχος δύο δημοσιογράφοι των οποίων το αυτοκίνητο χτυπήθηκε από βόμβα στη Balad στις 29.1.2008. Όμως, σε όλα τα υπόλοιπα περιστατικά τα θύματα ήσαν στόχος των επιθέσεων. Οι περισσότεροι σκοτώθηκαν από ενόπλους, κάποιιοι αφού είχαν απαχθεί. Πριν δολοφονηθούν, οι περισσότεροι ήσαν αποδέκτες απειλητικών επιστολών ή τηλεφωνημάτων με τα οποία οι δράστες τους καλούσαν να σταματήσουν να εργάζονται για τα ΜΜΕ³³⁹. Σύμφωνα με την Επιτροπή για την Προστασία των Δημοσιογράφων το 2008 22 ιρακινοί δημοσιογράφοι διέφυγαν από το Ιράκ λόγω των απαγωγών, των επιθέσεων και των απειλών³⁴⁰. Το 2008, στόχος επιθέσεων ήταν το Συνδικάτο των Ιρακινών Δημοσιογράφων, συμπεριλαμβανομένων της δολοφονίας του προέδρου του, του Shihab Al-Tamini που

Iraq, India and Mexico Most Deadly as 2008 Claims 109 Killings in Journalism, says IFJ, 1 January 2009, <http://www.ifj.org/en/articles/iraqindia-and-mexico-most-deadly-as-2008-claims-100-killings-in-journalism-says-ifj>.

CPI, *Journalists Killed in 2008: 41 Confirmed*, 14 December 2009, <http://cpj.org/deadly/2008.php>. RSF, *223 journalists and media assistants killed since the start of fighting in Iraq in March 2003, two still missing, 14 are kidnapped*, visited 31 December 2008, http://www.rsf.org/special_iraq_en.php3. VOI, *292 journalists killed in Iraq since 2003 – syndicate*, 6 November 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/39484. Aseel Kami, *Iraqi police mobilise team to protect reporters*, Reuters, 8 October 2008, <http://in.reuters.com/article/worldNews/idINIndia-35858920081008>

³³⁶ IFJ, *Deadly Stories 2007, 2008*, p. 35, <http://www.ifj.org/assets/docs/101/215/48f5565-778f0d7.pdf>

³³⁷ IFJ, *Perilous Assignments – Journalists and Media Staff killed in 2008, 2009*, pp. 2, 27, <http://www.ifj.org/assets/docs/051/091/eb26233-523985b.pdf>. CPI, *For sixth straight year, Iraq deadliest nation for press*, 18 December 2008, <http://cpj.org/reports/2008/12/for-sixth-straight-year-iraq-deadliest-nation-for.php>. Βλέπε επίσης το Παράρτημα *Journalists and media workers στην αγγλική έκδοση της έκθεσης*.

³³⁸ CPI, *Journalists Killed in 2008: 41 Confirmed*, 14 December 2009, <http://cpj.org/deadly/2008.php>.

Για το 2008, το Ινστιτούτο Διεθνούς Ειδησεογραφικής Ασφάλειας και οι Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα τεκμηρίωσαν το θάνατο 16 δημοσιογράφων και εργαζομένων των ΜΜΕ στο Ιράκ.

INSI, *Another bloody year for the world's news media*, 6 January 2009, http://www.news-safety.com/index.php?option=com_content&view=article&id=11090&catid=314&Itemid=100077.

Επίσης, η Παγκόσμια Συνομοσπονδία Δημοσιογράφων κατέγραψε το θάνατο 16 δημοσιογράφων και εργαζόμενων στα ΜΜΕ το 2008. IFJ, *The IFJ Says Impunity and "Callous Indifference" Remain Threats as New Wave of Media Killings Wipes out Optimism Over Death Toll in 2008*, 4 February 2009, <http://www.ifj.org/en/articles/the-ifj-says-impunity-and-callous-indifference-remain-threats-as-new-wave-of-media-killings-wipes-out-optimism-over-death-toll-in-2008>.

³³⁹ CPI, *Journalists Killed in 2008: 41 Confirmed*, 14 December 2009, <http://cpj.org/deadly/2008.php>.

³⁴⁰ CPI, *Journalists in Exile*, 18 June 2008, http://www.cpj.org/Briefings/2008/exiles_08.html.

διαπράχθηκε στη Βαγδάτη το Φεβρουάριο του 2008³⁴¹ και της έκρηξης βόμβας στα γραφεία του συνδικάτου στις 20.9.2008³⁴², που προκάλεσε τον τραυματισμό του διαδόχου του, του Muaid Al-Lami και άλλων τεσσάρων πολιτών. Στόχος επιθέσεων συνεχίζουν να είναι οι εγκαταστάσεις των ΜΜΕ³⁴³.

321. Είναι συχνές οι αναφορές σύμφωνα με τις οποίες οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας και η Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ ευθύνονται για την κακομεταχείριση των δημοσιογράφων, συμπεριλαμβανομένων παράνομων ερευνών, κατάσχεσης των υπολογιστών και άλλων προσωπικών αντικειμένων, αυθαίρετων συλλήψεων και παρατεταμένων κρατήσεων χωρίς την απαγγελία κατηγοριών, λόγω των σχέσεων που τους αποδίδουν με ένοπλες ομάδες³⁴⁴. Από αδημοσίευτα αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι οι Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας δεν επιτρέπουν την πρόσβαση των ΜΜΕ στον τόπο των τρομοκρατικών επιθέσεων προκειμένου να περιορίσουν τη δημοσιοποίηση των περιστατικών που υπονομεύουν την πολιτική της ιρακινής κυβέρνησης για τη βελτίωση των συνθηκών ασφάλειας³⁴⁵. Αναφέρεται επίσης ότι κάποιοι δημοσιογράφοι δολοφονήθηκαν από την

³⁴¹ Σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για το Ιράκ, Staffan de Mistura, «η δολοφονία του Al-Tamimi είναι ένα δείγμα των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι δημοσιογράφοι στο Ιράκ». UNESCO, *Director-General condemns murder of Shihab al-Tamimi, President of the Iraqi Syndicate of Journalists*, 3 March 2008, http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=26112&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html. UN News Centre, *Iraq: top UN envoy speaks out against attacks on journalists*, 29 February 2008, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=25800&Cr=iraq&Cr1>.

³⁴² Reuters, *Bomb outside Iraq's journalist union wounds boss*, 20 September 2008, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/LK241008.htm>. Reuters, *Bomb outside Iraq's journalist union wounds boss*, 20 September 2008, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/LK241008.htm>. Βλέπε επίσης UNESCO, *Director-General condemns murder of Shihab al-Tamimi, President of the Iraqi Syndicate of Journalists*, 3 March 2008, http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=26112&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

³⁴³ Για παράδειγμα στις 21.9.2008 εξερράγη εκρηκτικός μηχανισμός κοντά στις εγκαταστάσεις της εφημερίδας Al-Bayyina στη Βαγδάτη, προκαλώντας ζημιές στο κτήριο. Στις 20.9.2008, βόμβα εξερράγη στη Βαγδάτη έξω από τα γραφεία του Συνδικάτου Ιρακινών Δημοσιογράφων τραυματίζοντας τον πρόεδρο Muaid Al-Lami και άλλους τέσσερις πολίτες. Στις 19.8.2008 στόχος επίθεσης με όλομο ήταν οι εγκαταστάσεις των δορυφορικών τηλεοπτικών σταθμών Al-Iraqiya και Al-Mosuliyah στην ανατολική Μοσούλη: από την επίθεση δεν προκλήθηκαν ζημιές. Στις 9.5.2008 όλομο προκάλεσε ζημιές στη στέγη των γραφείων του BBC στη Βαγδάτη. Βλέπε το Παράρτημα *Journalists and media workers* στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

³⁴⁴ Σύμφωνα με τους «Δημοσιογράφους χωρίς Σύνορα» το 2008 αυξήθηκαν οι περιπτώσεις των δημοσιογράφων που συνελήφθησαν από την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ / Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας επειδή θεωρούνταν ύποπτοι τρομοκρατίας. Πρόκειται για 20 δημοσιογράφους που συνελήφθησαν από την 1η Ιανουαρίου έως την 3η Σεπτεμβρίου του 2008, αριθμός μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο του 2007. Όλοι όσοι συνελήφθησαν απολύθηκαν μετά από πολυήμερη ή πολύμηνη κράτηση χωρίς την απαγγελία κατηγοριών. RSF, *Call for release of Reuters photographer as arrests of journalists increase*, 3 September 2008, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=28408. Για παράδειγμα, ο φωτογράφος του AP, Bilal Hussein, απολύθηκε από την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ στις 16.4.2008 μετά από 735 ημέρες κράτησης. Θεωρήθηκε «απειλή για την ασφάλεια», αλλά ουδέποτε απαγγέλθηκαν σε βάρος του κατηγορίες. Αφέθηκε ελεύθερος όταν Ιρακινή Δικαστική Επιτροπή απέρριψε τα ένδικα μέσα που είχαν ασκηθεί σε βάρος του και διέταξε την απόλυσή του δυνάμει του νέου νόμου αμνηστίας. CPJ, *IRAQ: AP photographer walks free after two-year detention*, 16 April 2008, <http://www.cpj.org/news/2008/mideast/iraq16apr08na.html>.

³⁴⁵ AKE, *AKE security briefing*, 12 February 2009, http://www.newssafety.com/index.php?view=article&catid=84%3Airaq-security&id=11750%3Aakesecurity-briefing&option=com_content&Itemid=100378.

Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ³⁴⁶ και ότι άλλοι κακοποιήθηκαν και υπέστησαν ξυλοδαρμό ή άλλης μορφής κακομεταχείριση από τις Ιρακινές Δυνάμεις Ασφαλείας³⁴⁷.

322. Η Επιτροπή για την Προστασία των Δημοσιογράφων έχει καταγράψει 80 ανεξιχνίαστες δολοφονίες δημοσιογράφων στο Ιράκ³⁴⁸. Πρόσφατα, η ιρακινή κυβέρνηση διακήρυξε τη βούλησή της να παραπέμψει ενώπιον της δικαιοσύνης τους αυτουργούς των δολοφονιών των δημοσιογράφων και να υιοθετήσει μέτρα για την προστασία τους. Τον Οκτώβριο του 2008 ανακοίνωσε ότι πρόκειται να επανεξεταστούν οι φάκελοι δολοφονίας ή απαγωγών 49 δημοσιογράφων που εκκρεμούν από το 2003³⁴⁹. Όμως, οι σχετικές υποθέσεις δεν έχουν ακόμη διερευνηθεί. Σε συνεργασία με το Παρατηρητήριο για τις Ελευθερίες των Δημοσιογράφων, μια ιρακινή μη κυβερνητική οργάνωση προάσπισης των δημοσιογράφων, καθιερώθηκε τηλεφωνική γραμμή άμεσης επέμβασης σε ειδική αστυνομική μονάδα που ιδρύθηκε με σκοπό την προστασία των δημοσιογράφων όταν κινδυνεύουν. Η κυβέρνηση επαινέσε την πρωτοβουλία ως αποτελεσματικό εργαλείο αποτροπής των επιθέσεων κατά των δημοσιογράφων και υποστήριξε ότι ήδη συνέβαλε στη διάσωση δύο στη Βασόρα. Όμως, ένας από τους δημοσιογράφους δήλωσε ότι δεν έχει πάψει να φοβάται για τη ζωή των μελών της οικογένειάς του, δεδομένου ότι δράστες των απειλών ήσαν ισχυροί αντάρτες ενώ οι ιρακινές αρχές τον συμβούλευσαν να εγκαταλείψει τη χώρα προσωρινά, ως πρόσθετο μέτρο ασφαλείας³⁵⁰. Το Παρατηρητήριο για τις Ελευθερίες των Δημοσιογράφων και το Υπουργείο Εσωτερικών εξετάζουν το ενδεχόμενο να υιοθετήσουν μέτρα που διευκολύνουν τις μετακινήσεις των δημοσιογράφων, συμπεριλαμβανομένου του εφοδιασμού τους με κράνη και με αλεξίσφαιρα γιλέκα, όταν εργάζονται σε περιοχές όπου μαινόνται συγκρούσεις³⁵¹.

³⁴⁶ Βλέπε το Παράρτημα *Journalists and media workers* στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

³⁴⁷ Μετά την άγρια επίθεση των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας σε δύο περιστατικά στη Βασόρα, το Μάιο του 2008, οι «Δημοσιογράφοι χωρίς Σύνορα» καταδίκασαν «την αύξηση» των περιπτώσεων της κακομεταχείρισης των δημοσιογράφων από τα ιρακινά στρατεύματα και τους σωματοφύλακες των υπουργών. RSF, *Assaults on journalists rise as two attacked in South*, 14 May 2008, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=27025. Βλέπε το Παράρτημα *Journalists and media workers* στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

³⁴⁸ Waleed Ibrahim, *Gunmen kill 4 Iraqi TV staff in Mosul*, Reuters, 13 September 2008, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/LD720606.htm>. Βλέπε επίσης IFJ, *New Iraq Media Deaths Spark IFJ Call for Report on All Unsolved Killings of Journalists*, 15 September 2008, <http://mena.ifj.org/en/articles/new-iraq-media-deaths-spark-ifj-call-for-report-on-all-unsolved-killingsof-journalists>.

³⁴⁹ Yaser Abbas, *Ministry reopens files of murdered journalists*, Azzaman, 10 October 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/37731. Βλέπε επίσης «Δημοσιογράφοι χωρίς Σύνορα» *“We won’t let armed groups do as they please,” interior minister tells Reporters Without Borders*, 16 September 2008, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=28573.

³⁵⁰ RSF, *Another interior ministry initiative to protect journalists*, 21 October 2008, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=29024. Aseel Kami, *Iraqi police mobilise team to protect reporters*, Reuters, 8 October 2008, <http://in.reuters.com/article/worldNews/idINIndia-35858920081008>.

³⁵¹ RSF, *Another interior ministry initiative to protect journalists*, 21 October 2008, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=29024.

2. Τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ

323. Επισημώς, είναι ανύπαρκτη η λογοκρισία στις τρεις Επαρχίες του Βορείου Ιράκ, Dohuk, Sulaymaniyah και Erbil. Όμως, τα περισσότερα ΜΜΕ ελέγχονται είτε από το Δημοκρατικό Κόμμα είτε από την Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν και ελάχιστα ανεξάρτητα ΜΜΕ ιδρύθηκαν μετά το 2000, συμπεριλαμβανομένων των εφημερίδων *Hawlati*, *Awene* και *Rozhnama*, του δεκαπενθήμερου περιοδικού *Levin* και του διαδικτυακού περιοδικού (με έδρα τη Σουηδία) *Kurdistanpost*³⁵². Ανεξάρτητοι δημοσιογράφοι και οργανώσεις ΜΜΕ υποστήριξαν πρόσφατα ότι είναι περιορισμένη η ελευθερία του τύπου και ότι οι αρχές καταστέλλουν κάθε ανεξάρτητη ανταπόκριση. Ειδικότερα, δημοσιογράφοι που θεωρείται ότι κατακρίνουν τις κουρδικές δυνάμεις ασφαλείας, τους αξιωματούχους της κυβέρνησης ή τα πολιτικά κόμματα ήσαν στόχος απειλών, εκφοβισμού και σωματικής κακοποίησης, συλλήψεων με πολιτικά κίνητρα και άσκησης διώξεων με την κατηγορία της δυσφήμισης που επισύρει ποινές προστίμου ή φυλάκισης (άρθρο 433 του Ποινικού Κώδικα που εφαρμόζεται στην περιοχή του Κουρδιστάν)³⁵³. Σύμφωνα με το Γραφείο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Αποστολής του ΟΗΕ για τη Βοήθεια στο Ιράκ οι αξιωματούχοι της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν επιμένουν ότι σε παρόμοιες περιπτώσεις είναι νόμιμα τα μέτρα σε βάρος των δημοσιογράφων και ότι είναι πρόσφορο μέσο η καταδίκη τους όταν δεν επιδεικνύουν επαγγελματισμό και υψηλό επίπεδο κατά την άσκηση του λειτουργήματός τους, επειδή πλήττουν δημόσια πρόσωπα οι ανακριβείς και ατεκμηρίωτες μεταδόσεις πληροφοριών³⁵⁴. Για παράδειγμα, στις 1.7.2008 ξυλοκοπήθηκε από ένοπλους σε ενέδρα κοντά στην Erbil ο Azad Arkuchi, επικεφαλής του δικτύου της δημόσιας δορυφορικής τηλεόρασης Newroz. Σύμφωνα με περιγραφές οι δράστες φορούσαν στρατιωτικές στολές και οδηγούσαν αυτοκίνητο της αστυνομίας. Αναφέρεται ότι έδεσαν το θύμα, του φόρεσαν μάσκα για να μην βλέπει και το οδήγησαν σε άγνωστη τοποθεσία, όπου το ξυλοκόπησαν. Στη συνέχεια, αργά τη νύχτα το εγκατέλειψαν στο δρόμο. Στις 3.6.2008 ο δημοσιογράφος Rezgar Raza Chouchani έλαβε κλήση να παρουσιαστεί στις κουρδικές δυνάμεις ασφαλείας της πόλης Masief Salah Al-Din, έξω από την Erbil, προκειμένου να δώσει εξηγήσεις για

³⁵² Για τις εξελίξεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης στο Κουρδιστάν βλέπε Joel Campagna, *The Other Iraq*, CPI, May 2008, <http://cpi.org/reports/2008/05/the-other-iraq.php>

³⁵³ AI, *Document – Iraq: Amnesty International deplores imprisonment of Kurdish doctor*, 2 December 2008, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE14/031/2008/en/1fb549f5-c128-11dd-9368-1fd51b1be7bc/mde140312008en.html>.

UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, pp. 19-22, βλέπε υποσημείωση 166. Anna Fifield, *Kurdistan's press pays for tackling corruption*, FT, 3 October 2008, <http://www.ft.com/cms/s/0/9638d89e-9167-11dd-b5cd-0000779fd18c,dwp uuid=17aab8bc-6e47-11da-9544-0000779e2340.html>. Missy Ryan and Shamal Arqawi, *Kurdish journalists under assault in Iraq*, Reuters, 27 August 2008, <http://www.reuters.com/article/worldNews/idUSLQ27271020080827>. AI, *Death threats/fear of extrajudicial executions*, MDE 14/020/2008, 29 July 2008, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE14/020/2008/en/46281ce0-5e3e-11dd-a592-c739f9b70de8/mde140202008eng.pdf>

³⁵⁴ UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 20, βλέπε υποσημείωση 166.

ένα άρθρο που είχε δημοσιεύσει για τη διαφθορά στις υπηρεσίες εθνικής ασφάλειας. Αναφέρεται ότι απειλήθηκε από αξιωματούχους *Zeravani* που τον πίεσαν να σταματήσει να ασχολείται με το θέμα. Αφέθηκε ελεύθερος στις 9.6.2008, πιθανότητα με τον όρο ότι θα πάψει να αρθρογραφεί στην εφημερίδα *Berzan* και στο διαδικτυακό ιστότοπο *Horakurd*³⁵⁵.

324. Οι δημοσιογράφοι και οι συγγραφείς μπορεί επίσης να κινδυνεύουν από τις ισλαμικές ομάδες. Για παράδειγμα, στις 1.8.2008 στη Sulaymaniyah άγνωστοι πυροβόλησαν τον Amanaj Khalil, δημοσιογράφο στο εβδομαδιαίο έντυπο *Rudaw*, που επέζησε της επίθεσης. Αναφέρεται ότι προηγουμένως τον είχαν απειλήσει για το περιεχόμενο άρθρου του που αναφερόταν στις σχέσεις κούρδικης ισλαμικής οργάνωσης με την τρομοκρατική ομάδα Ansar Al-Islam³⁵⁶.

325. Η Επιτροπή για την Προστασία των Δημοσιογράφων αναφέρει ότι το πρώτο εξάμηνο του 2008 εξήντα δημοσιογράφοι ήταν στόχος δολοφονιών, επιθέσεων και απειλών ή παραπέμφθηκαν ενώπιον της δικαιοσύνης. Κατά το παρατηρητήριο των ΜΜΕ, «φαίνεται ότι επικρατούσα τάση είναι η αυξανόμενη καταστολή του τύπου»³⁵⁷. Σύμφωνα με έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας, στα μέσα Ιουλίου 2008 κυκλοφόρησε κατάλογος με τα ονόματα 16 δημοσιογράφων και συγγραφέων, κατοίκων της περιοχής του Κουρδιστάν, με απειλές κατά της ζωής τους. Στον κατάλογο περιλαμβάνονταν το όνομα του Soran Mama Hama, που σκοτώθηκε στις 21.7.2008 στο Κιρκούκ³⁵⁸. Μετά από αυτό το περιστατικό³⁵⁹, στόχος απειλών κατά της ζωής τους, ήταν και άλλοι δημοσιογράφοι και συγγραφείς που αναφέρονται στον κατάλογο και είναι γνωστοί για την κριτική που ασκούν στην Πατριωτική Ένωση και στο Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν. Ιδιαίτερα ευαίσθητο ζήτημα είναι η εμπλοκή ηγετικών πολιτικών φυσιογνωμιών στη διαφθορά και στο νεποτισμό. Αναφέρεται ότι 35 φορές ασκήθηκε ποινική δίωξη στην εφημερίδα *Hawlati* επειδή δημοσίευσε άρθρα για τη διαφθορά³⁶⁰. Σύμφωνα με ανώτατο αξιωματούχο των ΗΠΑ στη Βαγδάτη:

³⁵⁵ Βλέπε το Παράρτημα *Journalists and media workers* στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

³⁵⁶ Ibid.

³⁵⁷ Campagna, *The Other Iraq*, βλέπε υποσημείωση 352.

³⁵⁸ UNESCO, *Director-General condemns murder of Iraqi journalist Soran Mama Hama*, 30 July 2008, http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=27442&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

³⁵⁹ AI, *Death threats/fear of extrajudicial executions*, 29 July 2008, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE14/020/2008/en/46281ce0-5e3e-11dd-a592-c739f9b70de8/mde140202008eng.pdf>

«Αναδείχθηκε ιδιαιτέρως η κατάσταση των δημοσιογράφων και οι επιπτώσεις της στην ανεξαρτησία και στην ελευθερία των ΜΜΕ όταν δημοσιεύθηκε κατάλογος με τα ονόματα δημοσιογράφων, που ήταν στόχος απειλών, επειδή κατέκριναν την Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν». UN SC, *November 2008 Report*, p. 11, http://www.uniraq.org/FileLib/misc/SG_Report_S_2008_688_EN.pdf

³⁶⁰ Anna Fifield, *Kurdistan's press pays for tackling corruption*, FT, 3 October 2008, http://www.ft.com/cms/s/0/9638d89e-9167-11dd-b5cd-0000779fd18c,dwp_uuid=17aab8bc-6e47-11da-9544-0000779e2340.html

«Τους τελευταίους έξη μήνες αρκετοί δημοσιογράφοι κακοποιήθηκαν, κρατήθηκαν και πιέστηκαν για να μην γράψουν για τη διαφθορά»³⁶¹.

Αναφέρεται ότι στόχος επιθέσεων ήσαν οι δημοσιογράφοι που το Φεβρουάριο του 2008 αποπειράθηκαν να καλύψουν τις επιχειρήσεις των τουρκικών δυνάμεων εντός της περιοχής του Κουρδιστάν³⁶².

326. Στις 22.9.2009 το Κοινοβούλιο του Κουρδιστάν υιοθέτησε νέο νόμο περί τύπου (Νόμος Νο. 35³⁶³) που προβλέπει αυξημένη προστασία των δικαιωμάτων των δημοσιογράφων, καταργεί τις ποινές φυλάκισης και μειώνει τα πρόστιμα για κάποια αδικήματα, όπως είναι η δυσφήμιση³⁶⁴. Σε αντίθεση με προηγούμενη αμφισβητούμενη έκδοση του νόμου, που ο πρόεδρος της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν απέρριψε και ανέπεμψε στο Κοινοβούλιο λόγω της εκτεταμένης δημόσιας κριτικής για τις αυστηρές ποινές που προέβλεπε, η ισχύουσα νέα νομοθεσία δεν ορίζει για τη φυλάκιση των δημοσιογράφων και το κλείσιμο ή την αναστολή λειτουργίας των εκδοτικών οίκων. Όμως, ο νόμος προβλέπει τη δυνατότητα καταδίκης των δημοσιογράφων και των εφημερίδων με ιδιαίτερα υψηλά πρόστιμα³⁶⁵ και περιορίζει τη δημοσίευση άρθρων, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης άρθρων που «εκφράζουν μοχθηρία και ενισχύουν το μίσος, τη διχόνοια και τις συγκρούσεις διαφόρων τμημάτων της κοινωνίας» ή «είναι υβριστικά για τις θρησκευτικές πεποιθήσεις»³⁶⁶. Ο νέος νόμος υπογράφηκε από τον Massoud Barzani, Πρόεδρο της Περιφερειακής Κυβέρνησης του Κουρδιστάν στις 11.10.2008 και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης του Κουρδιστάν στις 20.10.2008, οπότε και άρχισε να ισχύει σύμφωνα με το άρθρο 14³⁶⁷.

³⁶¹ Ibid.

³⁶² UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 19, βλέπε υποσημείωση 177. Campagna, *The Other Iraq*, βλέπε υποσημείωση 352.

³⁶³ Για το κείμενο του νόμου βλέπε: *Press Law in the Kurdistan Region*, Law No. 35 of 2007, <http://www.krp.org/docs/PressLaw-KRI.pdf>.

³⁶⁴ Wrya Hama-Tahir, *Kurdish Press Law Draws Mixed Response in Iraqi Kurdistan*, IWPR, Iraqi Crisis Report No. 273, 17 October 2008, http://www.iwpr.net/index.php?apc_state=hen&s=o&o=I=EN&p=icr&s=f&o=347233.

Reuters, *Parl't in Iraq's Kurdistan passes softer media law*, 23 September 2008, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/ANW319038.htm>.

³⁶⁵ Για τους δημοσιογράφους και τους διευθυντές σύνταξης προβλέπονται πρόστιμα από 1 έως 5 εκατομμύρια ιρακινά δηνάρια (869 έως 4345 δολάρια ΗΠΑ) και για τις εφημερίδες πέντε έως δέκα εκατομμύρια ιρακινά δηνάρια (4345 έως 17380 δολάρια ΗΠΑ) όταν δημοσιεύουν άρθρα που παραβιάζουν το νόμο. Τα δικαστήρια μπορεί να διπλασιάσουν τα πρόστιμα στην περίπτωση που το αδίκημα διαπράττεται κατ' επανάληψη (άρθρο 9 του νόμου). Σχολιάζοντας το προηγούμενο σχέδιο νόμου περί τύπου, η Επιτροπή για την Προστασία των Δημοσιογράφων υποστήριξε ότι «δεδομένης της ευαίσθητης οικονομικής κατάστασης των ανεξάρτητων εφημερίδων – πολλές λειτουργούν με ζημίες ή μόλις που ανταπεξέρχονται στα έξοδά τους – η ελαστική διατύπωση του σχεδίου νόμου μπορεί να επιτρέψει σε φιλοκομματικούς δικαστές να θέσουν εκτός νόμου τις επικριτικές εφημερίδες».

³⁶⁶ Άρθρο 9 (πρώτο).

³⁶⁷ Παρότι άρχισε να ισχύει ο νέος νόμος, το Ποινικό Δικαστήριο της Sulaymaniya έκρινε ένοχο δυσφήμισης τον Shwan Dawdi, διευθυντή σύνταξης της εφημερίδας Hawal (που εκδίδεται στο Κιρκούκ) που παραπέμφθηκε σε δίκη μετά την κατάθεση μήνυσης από το συνταξιούχο δικαστή Kemal Mustafa, πρώην προϊστάμενο του Δικαστηρίου της Sulaymaniya. Φυλακίστηκε και καταδικάστηκε σε πρόστιμο 300.000 ιρακινών δηναρίων (255 δολαρίων ΗΠΑ)

Κ. Εργαζόμενοι στον ΟΗΕ, σε μη κυβερνητικές οργανώσεις και υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου

327. Από το 2003 οι εξτρεμιστικές ομάδες στοχοποιούν τους εργαζόμενους των ανθρωπιστικών οργανώσεων και τους υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου καθώς και τις οικογένειές τους λόγω της (αποδιδόμενης) συνεργασίας τους με την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ, την ιρακινή κυβέρνηση και τη «Δύση» καθώς και λόγω της «δυτικής ιδεολογίας τους».

328. Παράλληλα με τη βελτίωση των συνθηκών ασφαλείας³⁶⁸ ενίσχυσαν την παρουσία τους στο Ιράκ οι οργανώσεις του ΟΗΕ και οι διεθνείς ανθρωπιστικές μη κυβερνητικές οργανώσεις. Όμως, οι εργαζόμενοι των ανθρωπιστικών οργανώσεων και οι υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου συνεχίζουν να είναι στόχος βίαιων επιθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των απαγωγών και των δολοφονιών³⁶⁹. Ενώ οι διεθνείς υπάλληλοι του ΟΗΕ εργάζονται κατά κανόν εκτός της οχυρωμένης διεθνούς ζώνης της Βαγδάτης³⁷⁰, το τοπικό προσωπικό που ζει και συχνά εργάζεται σε μη προστατευμένο περιβάλλον διατρέχει υψηλότερο κίνδυνο και συνεχίζει να είναι στόχος απειλών, εκφοβισμών ή άλλων επιθέσεων λόγω της εργασίας του. Οι ιρακινοί πολίτες που εργάζονται στον ΟΗΕ και στις μη κυβερνητικές οργανώσεις ήσαν θύματα απαγωγών και δολοφονιών ενώ άλλοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις οικογενειακές τους εστίες και αλλάζουν διαρκώς τόπο κατοικίας ή να διαφύγουν από τη χώρα. Για παράδειγμα, στις 18.10.2008 δολοφονήθηκε στη Baquba³⁷¹ εργαζόμενος της Ιρακινής Εταιρείας της Ερυθράς Ημισελήνου, στις 9.9.2008 δολοφονήθηκε στη Μοσούλη³⁷² ο Ahmed Mohie Al-Djemeili, διευθυντής της ιρακινής μη κυβερνητικής

επειδή το 2004 είχε δημοσιεύσει άρθρα για διάφορα προβλήματα της δικαιοσύνης. Στις 13.11.2008 η πρωτοβάθμια απόφαση ακυρώθηκε από το Εφετείο που έκρινε ότι πρέπει να δικαστεί σύμφωνα με το νέο νόμο. CPI, *Court of appeal overturns editor's sentence*, 13 November 2008, <http://cpi.org/2008/11/court-of-appeal-overtorns-editors-sentence.php>. Βλέπε επίσης την υπόθεση του Adel Hussein, που στις 24.11.2008 καταδικάστηκε από δικαστήριο της Erbil σε φυλάκιση και πρόστιμο επειδή δημοσίευσε άρθρο για την ομοφυλοφιλία στην εφημερίδα Hawlati. Βλέπε στη συνέχεια, παράγραφο 331.

³⁶⁸ UNHCR, *Guterres visits Iraq's Anbar Province, announces opening of new UNHCR office*, 26 November 2008, <http://www.unhcr.org/news/NEWS/492d86eb2.html>. Tim Cocks, *Foreign aid workers slowly returning to Iraq*, Reuters, 31 July 2008, <http://www.reuters.com/article/latestCrisis/idUSL169856>.

³⁶⁹ Σύμφωνα με το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ «Τα Ηνωμένα Έθνη αντιμετωπίζουν άμεσες και έμμεσες απειλές που συνδυαστικά απεικονίζουν τους υψηλούς κινδύνους ασφαλείας που ενέχει η κατάσταση για το προσωπικό, την περιουσία και τις επιχειρήσεις του ΟΗΕ». UN SC, *November 2008 Report*, p. 13, http://www.uniraq.org/FileLib/misc/SG_Report_S_2008_688_EN.pdf.

³⁷⁰ Αν και μετά τις επιχειρήσεις του Μαΐου 2008 στην περιοχή Sadr μειώθηκε κατακόρυφα ο αριθμός των επιθέσεων στη Διεθνή Ζώνη της Βαγδάτης, δεν έχει εξαιρεθεί κάθε κίνδυνος. Στις 29.11.2008, από πύραυλο που εκτοξεύθηκε κατά της διεθνούς ζώνης σκοτώθηκαν δύο ξένοι επιχειρηματίες που εργάζονταν για την Αποστολή του ΟΗΕ για τη Βοήθεια στο Ιράκ και τραυματίστηκαν άλλοι 15 πολίτες. Katherine Zoepf, *Rocket Kills 2 Contract Workers at U.N. Compound in Baghdad*, NY Times, 29 November 2008, <http://www.nytimes.com/2008/11/30/world/middleeast/30iraq.html>.

³⁷¹ UNAMI HRO, October 2008.

³⁷² VOI, *NGO official assassinated in Mosul*, 10 September 2008, http://www.iraquupdates.com/p_articles.php/article/36258.

οργάνωσης για την προστασία των χήρων, των ορφανών και των εκτοπισμένων, στις 26.6.2008 τραυματίστηκε σοβαρά στη Βαγδάτη³⁷³ διεθνής υπάλληλος της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας όταν εκπυρσοκρότησε εκρηκτικός μηχανισμός που είχε τοποθετηθεί κάτω από το ιδιωτικό του αυτοκίνητο και στις 14.4.2008 δολοφονήθηκε στη Diyala ο Abdel Karim Sabe, μέλος οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών³⁷⁴.

329. Πολλοί εργαζόμενοι στον ΟΗΕ και σε μη κυβερνητικές οργανώσεις καθώς και υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου αναγκάζονται να αποκρύπτουν την απασχόλησή τους, ακόμα και από τις οικογένειές τους, επειδή φοβούνται για τη ζωή τους. Στις περισσότερες περιοχές του Ιράκ η προστασία των εγκαταστάσεων και των μετακινήσεων του προσωπικού του ΟΗΕ εξαρτάται από την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ. Η γειννίαση των εγκαταστάσεων του ΟΗΕ με την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ μπορεί να εκλαμβάνεται εσφαλμένα ως έλλειψη ουδετερότητας ή ως υποστήριξη της εκλαμβανόμενης «δύναμης κατοχής» ή των «εισβολέων». Όπως και οι δημοσιογράφοι, οι υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου κινδυνεύουν περισσότερο επειδή κατά κανόνα κατακρίνουν τις ισχυρές και καταχρηστικές δομές ή προσωπικότητες. Επιπλέον, ιδιαίτερα υψηλό κίνδυνο συνεχίζουν να διατρέχουν σε εξατομικευμένη βάση τα μέλη του προσωπικού του ΟΗΕ ή των μη κυβερνητικών οργάνωσης, καθόσον λόγω της αποδιδόμενης εύπορης κατάστασής τους είναι θύματα απαγωγών με αίτημα την καταβολή λύτρων³⁷⁵.

Λ. Πολίτες που κατηγορούνται για «αντι-ισλαμική» συμπεριφορά

330. Από το 2003, οι κάτοικοι των περιοχών που ελέγχονται από τις σουνιτικές και τις σιιτικές εξτρεμιστικές ομάδες υφίστανται πιέσεις για να ακολουθούν τους ισλαμικούς κανόνες και είναι θύματα εκφοβισμών ακόμα και δολοφονιών. Συχνά, στόχος επιθέσεων ήσαν οι κάβες, τα διασκοπλεία ή τα κουρεία όπως επίσης και οι πολίτες που ντύνονται ή συμπεριφέρονται με τρόπο που χαρακτηρίζεται «αντι-ισλαμικός». Πολλοί τραγουδιστές, μουσικοί και άλλοι καλλιτέχνες αναγκάστηκαν να διαφύγουν από τη χώρα³⁷⁶. Για παράδειγμα, τούτο συνέβη στη Βασόρα όπου οι εξτρεμιστικές ομάδες τρομοκρατούσαν τον πληθυσμό. Οι πρόσφατες εξελίξεις της κατάστασης ασφάλειας σε κάποιες περιοχές του Ιράκ οδήγησαν στην αποκατάσταση κάποιου επιπέδου ελευθερίας για τους άμαχους και φαίνεται ότι έχει αποδυναμωθεί η εφαρμογή των αυστηρών ισλαμικών κανόνων³⁷⁷. Όμως, στις περιοχές όπου δραστηριοποιούνται εξτρεμιστικές ομάδες δεν έχουν

³⁷³ UN SC, *July 2008 Report*, p. 13, http://www.uniraq.org/FileLib/misc/SG_Report_S_2008_495_EN.pdf

³⁷⁴ UNAMI, *June 2008 Human Rights Report*, p. 11, βλέπε υποσημείωση 166.

³⁷⁵ UNAMI SSU, *October 2008*.

³⁷⁶ Βλέπε για παράδειγμα Afif Sarhan and Caroline Davies, *Iraqi artists and singers flee amid crackdown on forbidden culture*, *The Observer*, 11 May 2008, <http://www.guardian.co.uk/world/2008/may/11/iraq>.

³⁷⁷ US Department of State, *2008 Religious Freedom Report*,

σταματήσει οι περιστασιακές επιθέσεις σε δικοπωλεία, κομμωτήρια και κάβες, ειδικά στη Μοσούλη³⁷⁸, στη Βαγδάτη³⁷⁹, στο Κιρκούκ³⁸⁰ και στη Βασόρα³⁸¹. Επίσης, εκφράζονται ανησυχίες για την ενδεχόμενη επιστροφή των εξτρεμιστικών ομάδων³⁸². Στόχος των επιθέσεων είναι ειδικότερα

<http://www.state.gov/g/dri/rls/irf/2008/108483.htm>.

Βλέπε επίσης Abdelamir Hanun, *Dancing, partying 'banned' in holy city of Karbala*, 26 October 2008, The Australian, <http://www.theaustralian.news.com.au/story/0,25197,24555154-12377,00.html>. Larry Kaplow, *The Booze Is Back in Baghdad*, Newsweek, 30 June 2008, <http://www.newsweek.com/id/142639/output/print>. Deborah Haynes, *The men in black vanish and Basra comes to life*, The Times, 25 April 2008, <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/iraq/article3671861.ece>. Aref Muhammed, *FEATURE Music and weddings in Basra, for now*, Reuters, 30 April 2008, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/L26490334.htm>

³⁷⁸ Για παράδειγμα, στις 26.3.2009 ένοπλοι σκότωσαν στο κέντρο της Μοσούλης τον ιδιοκτήτη καταστήματος οινοπνευματωδών ποτών και το γιο του. *FACTBOX-Security developments in Iraq, March 27*, 27 March 2009, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/ANS729429.htm>. Στις 7.12.2008 ένοπλοι πυροβόλησαν και σκότωσαν δύο Yazidis στο κατάστημα πώλησης αλκοολούχων ποτών που διατηρούσαν στη Μοσούλη. *VOI, 2 Yazidis running liquor store killed in Mosul*, 8 December 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/41294. Στις 12.1.2008 ένοπλοι πυροβόλησαν κατάστημα πώλησης αλκοολούχων ποτών σε χωριό κοντά στην πόλη Makhmour στη Ninewa και τραυμάτισαν τον ιδιοκτήτη. *Laith Hammoudi, Round-up of Daily Violence in Iraq – Sunday 13 January 2008*, McClatchy Newspapers, 13 January 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/24714.html>. Στις 13.12.2007 άγνωστοι ένοπλοι σκότωσαν κομμώτρια στο σπίτι της στην ανατολική Μοσούλη. *VOI, Female hairdresser killed, 5 cops injured in Mosul*, 14 December 2007, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/25034.

³⁷⁹ Στη Βαγδάτη, άνοιξαν πάλι τα καταστήματα πώλησης αλκοολούχων ποτών σε κάποιες περιοχές, συνήθως κοντά στα σημεία ελέγχου των Ιρακινών Δυνάμεων Ασφαλείας / Πολυεθνικής Δύναμης του Ιράκ, αλλά παραμένουν εν δυνάμει στόχος βομβιστικών επιθέσεων. Για παράδειγμα, στις 6.2.2009 οι αστυνομικές δυνάμεις βρήκαν βόμβα που είχε τοποθετηθεί κοντά σε κατάστημα πώλησης οινοπνευματωδών ποτών στη συνοικία Mansour: η ελεγχόμενη έκρηξη της βόμβας προκάλεσε υλικές ζημιές. *Sahar Issa, Round-up of Daily Violence in Iraq – Friday 6 February 2009*, McClatchy Newspapers, 6 February 2009, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/61656.html>. Στις 23.11.2008, σε βομβιστική επίθεση σε κατάστημα αλκοολούχων ποτών της οδού Sadoun στο κέντρο της Βαγδάτης τραυματίστηκαν επτά πολίτες. *Hussein Kadhim, Round-up of Daily Violence in Iraq-Sunday 23 November 2008*, McClatchy Newspapers, 23 November 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/56337.html>; Στις 19.11.2008 σε βομβιστική επίθεση σε κατάστημα οινοπνευματωδών ποτών στη συνοικία Karrada της Βαγδάτης τραυματίστηκαν πέντε άτομα, ενώ υλικές ζημιές προκλήθηκαν σε παρακείμενα καταστήματα. *Hussein Kadhim, Round-up of Daily Violence in Iraq-Wednesday 19 November 2008*, McClatchy Newspapers, 19 November 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/56135.html>. Στις 20.7.2008, ένοπλοι επιτέθηκαν με χειροβομβίδα σε αυτοκίνητο που πουλούσε οινοπνευματώδη ποτά στη γέφυρα Jadriyah της Βαγδάτης προκαλώντας τον τραυματισμό τεσσάρων πολιτών. *Sahar Issa, Round-up of Daily Violence in Iraq, Sunday 20 July 2008*, McClatchy Newspapers, 20 July 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/44878.html>. Βλέπε επίσης Reuters, *Alcohol returns to Baghdad*, 9 July 2008, <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/alcohol-returns-to-baghdad-862969.html>. *Laith Hammoudi, Alcohol is flowing again in Baghdad*, McClatchy Newspapers, 1 July 2008, <http://www.mcclatchydc.com/103/story/42827.html>.

³⁸⁰ Για παράδειγμα, στις 22.12.2008, στη συνοικία Al-Khadhraa του κέντρου του Κιρκούκ ένοπλοι απήγαγαν τον ιδιοκτήτη καταστήματος πώλησης οινοπνευματωδών ποτών. *Round-up of Daily Violence in Iraq – Tuesday 23 December 2008*, McClatchy Newspapers, 23 December 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/58352.html>.

³⁸¹ Στις 18.5.2008 υλικές ζημιές προκάλεσε έκρηξη χειροβομβίδας που εκτοξεύθηκε σε κατάστημα πώλησης ειδών μουσικής, κινηματογραφικών ταινιών και παιχνιδιών DVD στο κέντρο της Βασόρας. *Sahar Issa, Round-up of Daily Violence in Iraq – Sunday 18 May 2008*, McClatchy Newspapers, 18 May 2008, <http://www.mcclatchydc.com/212/story/37533.html>. Επίσης, στη Βασόρα το Μάιο του 2008 πυροβολήθηκε και σκοτώθηκε αγόρι που πουλούσε μπίρα και από τον Απρίλιο του 2008 στόχος βομβιστικών επιθέσεων είναι τα καταστήματα ειδών μουσικής που άνοιξαν πάλι. *Levinson, In Basra, some worry militias 'hiding behind fake walls'*, USA Today, 29 June 2008, http://www.usatoday.com/news/world/iraq/2008-06-29-basra_N.htm. Το Μάιο του 2008 άγνωστος επιτέθηκε με χειροβομβίδα σε συνδαιτυμόνες γάμου στο κέντρο της Βασόρας προκαλώντας το θάνατο ενός παιδιού και τον τραυματισμό 25 ατόμων. Την ίδια νύκτα, καταστράφηκε από έκρηξη βόμβας η είσοδος καταστήματος πώλησης ειδών μουσικής. *VOI, Al-Iraqia TV cameraman injured in Basra*, 4 June 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/32007. *Leila Fadel, Basra sings again as Iraqi army patrols the streets*, McClatchy Newspapers, 24 May 2008, <http://www.mcclatchydc.com/103/story/38423.html>.

³⁸² Βλέπε το κεφάλαιο *Security in the Southern Governorates (Basrah Governorate)* στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

οι γυναίκες για τη θεωρούμενη ανήθικη συμπεριφορά ή ένδυσή τους. Το Μάιο του 2008, σε επίθεση σε οίκο ανοχής στη Μοσούλη, σουνίτες εξτρεμιστές σκότωσαν τρεις πόρνες και τραυμάτισαν άλλες δύο. Σύμφωνα με την αστυνομία οι ένοπλοι κτύπησαν την πόρτα του διαμερίσματος και πυροβόλησαν τις γυναίκες που είχαν προειδοποιηθεί να μην καταγίνονται με την πορνεία³⁸³. Παρότι στο Ιράκ είναι λίγα τα κρούσματα HIV/AIDS όσοι νοσούν αντιμετωπίζονται ως απόκληροι της κοινωνίας και κάποιιοι ανέφεραν ότι υπήρξαν στόχος επιθέσεων ακόμη και δολοφονιών από τους εξτρεμιστές ή από τις οικογένειές τους λόγω της εκλαμβανόμενης ενασχόλησής τους με «αναξιοπρεπείς πράξεις» όπως είναι η ομοφυλοφιλία, οι σεξουαλικές σχέσεις εκτός γάμου και η χρήση ναρκωτικών ουσιών³⁸⁴.

331. Συνεχίζεται ο ιδεολογικός αγώνας μεταξύ των φιλελεύθερων και των συντηρητικών δυνάμεων και οι κοσμικοί πολίτες, ιδιαίτερα οι γυναίκες και η νεολαία, μπορεί να νοιώθουν ότι απειλούνται όταν ισχυρές δημόσιες προσωπικότητες προσπαθούν να επιβάλλουν αυστηρούς κώδικες κοινωνικής συμπεριφοράς, όπως για παράδειγμα ο σείχης Abdel Mahdi Al-Karbalaie που με θρησκευτικό κήρυγμα στην Καρμπάλα στις 24.10.2008 ζήτησε να απαγορευθεί ο χορός, οι μουσικο-χορευτικές συγκεντρώσεις και η μουσική³⁸⁵. Παρότι δεν προκαλεί ξεσπάσματα βίας, ο ακραίος κοινωνικός συντηρητισμός μπορεί να παραβιάζει ατομικές ελευθερίες και δικαιώματα του ανθρώπου³⁸⁶.

332. Γενικά, το Ιράκ συνεχίζει να είναι μια συντηρητική και πολυ-φυλετική κοινωνία, όπου η «τιμή» της οικογένειας και τα φυλετικά και θρησκευτικά έθιμα περιορίζουν τις ατομικές κοινωνικές ελευθερίες, κυρίως των γυναικών και των κοριτσιών. Σε όλες τις περιοχές του Ιράκ είναι σημαντικός ο αριθμός των αποκαλούμενων «εγκλημάτων τιμής» που διαπράττονται με θύματα μέλη της οικογένειας (συχνότερα γυναικών) από άλλα μέλη της οικογένειας λόγω της εκλαμβανόμενης ή πραγματικής συμπεριφοράς τους ή στάσης τους που κατά τους δράστες ατιμάζει την οικογένεια, τη φυλή ή την κοινότητα³⁸⁷.

³⁸³ AP, Insurgents kill 3 prostitutes, wound 2 in Iraqi brothel attack, 6 May 2008, <http://www.gulfnews.com/Region/Iraq/10211158.html>.

³⁸⁴ Το Δεκέμβριο του 2008, η Heartland Alliance, μια αμερικανική μη κυβερνητική οργάνωση επιβεβαίωσε σε ηλεκτρονική επικοινωνία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ότι στο Ιράκ ήταν και συνεχίζουν να είναι στόχος επιθέσεων οι φορείς και οι πάσχοντες από HIV/AIDS. Βλέπε επίσης IRIN, *Iraq: HIV-positive Persons Fear Reprisals*, 14 January 2009, <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=82357>. *Ibid.*, *Iraq: HIV-positive couple murdered*, 9 August 2006, <http://www.irinnews.org/report.aspx?reportid=60142>.

³⁸⁵ AFP, *Anger at cleric's 'no dancing' call in Iraqi holy city*, 26 October 2008, <http://afp.google.com/article/ALeqM5huvOVF4CiA8OKp3zggZ0Ya0KRug>.

³⁸⁶ UNAMI HRO, November 2008.

³⁸⁷ Βλέπε επίσης στη συνέχεια τα κεφάλαια: Μ. Σεξουαλικός προσανατολισμός και Ν. Γυναίκες και παιδιά με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

Μ. Σεξουαλικός προσανατολισμός

333. Αν και δεν απαγορεύεται από το νόμο, η ομοφυλοφιλία είναι για την ιρακινή κοινωνία αυστηρό ταμπού και θεωρείται αντι-ισλαμική συμπεριφορά. Από το 2003 είναι στόχος επιθέσεων, που παραμένουν ατιμώρητες, η ιδιαίτερα περιθωριοποιημένη και ευάλωτη ιρακινή κοινότητα των λεσβίων, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ. Στις επαρχίες του Κεντρικού και του Νοτίου Ιράκ τα μέλη αυτής της κοινωνικής ομάδας συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν απειλές, βασανιστήρια και εξω-δικαστικές εκτελέσεις για τις οποίες ευθύνονται τα «κρατικά και μη κρατικά όργανα»³⁸⁸, συμπεριλαμβανομένων των οικογενειών τους, που θεωρούν ότι προσβάλλουν την «τιμή» της οικογένειας³⁸⁹. Ιρακινή μη κυβερνητική οργάνωση που δραστηριοποιείται στην προστασία των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων, των λεσβίων, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ με έδρα το Λονδίνο κατέγραψε από το 2003 περισσότερες από 480 δολοφονίες ιρακινών ομοφυλόφιλων από τους σίιτες αντάρτες, εκ των οποίων οι 17 με θύματα υπερασπιστές των δικαιωμάτων αυτής της κοινωνικής ομάδας³⁹⁰. Αναφέρεται ότι η πιο πρόσφατη δολοφονία διαπράχθηκε στην περιοχή Sadr city της Βαγδάτης στις 2.4.2009: τα δύο θύματα σκοτώθηκαν από συγγενείς τους επειδή με τη συμπεριφορά τους προσέβαλαν την «τιμή» της οικογένειας³⁹¹. Επίσης, κατά την Ιρακινή Αστυνομία στην ίδια περιοχή ανευρέθηκαν στις 25.3.2009 οι σωροί τεσσάρων ομοφυλόφιλων που έφεραν στο στήθος την ένδειξη «διαστροφή» ή «σκυλί», απαξιωτικές λέξεις που υποδηλώνουν τους ομοφυλόφιλους. Αναφέρεται ότι στην ίδια περιοχή σίιτες κληρικοί απηύθυναν πρόσφατα έκκληση για την καταστολή της εκλαμβανόμενης εξάπλωσης της ομοφυλοφιλίας³⁹². Επίσης, αναφέρθηκε στα ΜΜΕ ότι στις 25.9.2008 δολοφονήθηκε σε κουρείο στη Βαγδάτη ηγετική φυσιογνωμία του κινήματος των ομοφυλόφιλων στο Ιράκ. Είχε πρωτοστατήσει στη δημιουργία καταφυγίων για τους ομοφυλόφιλους και τις λεσβίες στη Βαγδάτη και ήταν συντονίστης της προαναφερόμενης μη κυβερνητικής οργάνωσης που εδρεύει στο Λονδίνο³⁹³. Οι

³⁸⁸ HRW, *World Report 2009*, January 2009, <http://www.hrw.org/en/node/79254>.

³⁸⁹ Lennox Samuels, *Don't Ask, Don't Tell, Do Kill*, Newsweek, 26 August 2008, <http://www.newsweek.com/id/155656?from=rss>.

Frederik Pleitgen, Mohammed Tawfeeq and Wayne Drash, *Gays in Iraq terrorized by threats, rape, murder*, CNN, 25 July 2008, <http://edition.cnn.com/2008/WORLD/meast/07/24/gay.iraqis/>.

Cara Buckley, *Gays Living in Shadows of New Iraq*, NY Times, 18 December 2007, http://www.nytimes.com/2007/12/18/world/middleeast/18baghdad.html?_r=1&ref=world&oref=slogin.

³⁹⁰ Gay City News, *Violent Religious Extremists Target Homosexuals: Key Gay Leader Slain in Iraq*, 7 October 2008, <http://www.veteransforcommonsense.org/articleid/11352>.

³⁹¹ Wisam Mohammed and Khalid al-Ansary, *Gays killed in Baghdad as clerics urge clampdown*, Reuters, 4 April 2009, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/L4506230.htm>; Sameer N. Yacoub, *Iraqi police: 2 gay men killed in Baghdad slum*, AP, 4 April 2009, http://www.google.com/hostednews/ap/article/ALeqM5hwK_CSpBxsNuVUEaD-uOwmSSCiqGwD97BP3FG1

³⁹² Ibid.

³⁹³ Ibid.; PinkNews, *Gay leader assassinated in Baghdad*, 26 September 2008, <http://www.pinknews.co.uk/news/articles/2005-9112.html>.

δημοσιογράφοι αναφέρθηκαν σε «*συστηματική εκστρατεία σεξουαλικής εκκαθάρισης*»³⁹⁴. Προς το παρόν η προαναφερόμενη μη κυβερνητική οργάνωση διαχειρίζεται δύο καταφύγια στη Βαγδάτη παρέχοντας προστασία σε περιορισμένο αριθμό ιρακινών που είναι μέλη αυτής της κοινωνικής ομάδας. Όμως, δεν υπάρχει προοπτική για τους άντρες και τις γυναίκες καθώς οι μεσολαβητικές προσπάθειες με τις οικογένειές τους είναι κατά κανόνα ανέφικτες και οι ιρακινές αρχές δεν τους παρέχουν προστασία³⁹⁵.

334. Οι δολοφονίες των ομοφυλοφίλων δεν είναι προτεραιότητα για την ιρακινή κυβέρνηση. Δικαστής του Υπουργείου Δικαιοσύνης σε συνέντευξη που παραχώρησε στο περιοδικό Newsweek προέτρεψε το δημοσιογράφο να μην αναλίσκxεται σε ένα ζήτημα που αποτελεί *σπάνιο φαινόμενο*. Γενικά, η ιρακινή κοινωνία δεν ανέχεται την ομοφυλοφιλία και πολλοί ιρακινοί, συμπεριλαμβανομένων υψηλόβαθμων αξιωματούχων, αρνούνται ότι υπάρχει³⁹⁶. Έτσι, παραμένουν ατιμώρητοι όσοι τελούν βίαιες πράξεις σε βάρος των ομοφυλόφιλων και άλλων μελών αυτής της κοινωνικής ομάδας³⁹⁷.

335. Η ομοφυλοφιλία θεωρείται ταμπού και αντίθετη με τα θρησκευτικά και κοινωνικά ήθη και στην περιοχή του Κουρδιστάν. Δημόσια, είναι ανέφικτη η διατήρηση ομοφυλοφιλικών σχέσεων και οι ενδιαφερόμενοι είναι υποχρεωμένοι να αποκρύπτουν το σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Όσοι είναι γνωστοί ή ύποπτοι για την ομοφυλοφιλία τους υφίστανται έντονη κοινωνική πίεση και είναι απομονωμένοι. Επίσης, αντιμετωπίζουν δυσκολίες όταν αναζητούν εργασία στον ιδιωτικό τομέα και κινδυνεύουν από τα «εγκλήματα τιμής» που διαπράττουν οι οικογένειές τους. Γενικά, οι αρχές δεν παρέχουν αποτελεσματική προστασία θεωρώντας ότι η θρησκεία και οι παραδόσεις απαγορεύουν την ομοφυλοφιλία. Πρόσφατα, η Εισαγγελία της Erbil άσκησε ποινική δίωξη στον Adel Hussein, γιατρό και δημοσιογράφο, για προσβολή των δημοσίων ηθών δια του τύπου (άρθρο 403 του Ποινικού Κώδικα) επειδή είχε δημοσιεύσει άρθρο για την ομοφυλοφιλία. Ο κύριος Hussein καταδικάστηκε σε εξάμηνη φυλάκιση και σε πρόστιμο³⁹⁸, αλλά απολύθηκε στις

³⁹⁴ Peter Tatchell, *Sexual cleansing in Iraq*, The Guardian, 25 September 2008, <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2008/sep/25/iraq.humanrights?referrer=ukgaynews.org.uk>.

³⁹⁵ Πληροφορία από την οργάνωση Heartland Alliance, Δεκέμβριος 2008.

³⁹⁶ Lennox Samuels, *Don't Ask, Don't Tell, Do Kill*, Newsweek, 26 August 2008, <http://www.newsweek.com/id/155656?from=rss>. See also Pleitgen, Tawfeeq and Drash, *Gays in Iraq terrorized by threats, rape, murder*, βλέπε υποσημείωση 389.

³⁹⁷ IWPR, *Baghdad Gays Fear for Their Lives*, Iraqi Crisis Report No. 199, 20 October 2006, http://www.iwpr.net/?p=icr&s=f&o=324756&apc_state=henniicrd6201b571b0dd9ebc3b068b94ab0b968.

³⁹⁸ AP, *Journalist Jailed in Iraq over Homosexuality Story*, 4 December 2008, http://www.iraqupdates.com/p_articles.php/article/41097. RSF, *Doctor jailed in Kurdistan for writing about homosexuality*, 2 December 2008, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=29508.

7.12.2008 μετά την απονομή χάριτος από τον πρόεδρο του Κουρδιστάν επ' ευκαιρία της επετείου της Μουσουλμανικής Γιορτής των Παθών (*Eid Al-Adha*)³⁹⁹.

N. Γυναίκες και παιδιά με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά

336. Οι γυναίκες είναι θύματα διαφόρων παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου⁴⁰⁰ και όσες έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά αποτελούν ιδιαίτερο στόχο λόγω του (αποδιδόμενου) πολιτικού, θρησκευτικού ή κοινωνικού ρόλου τους. Ειδικότερα, οι γυναίκες που θεωρείται ή που πράγματι παραβιάζουν τους παραδοσιακούς ρόλους και / ή εκτίθενται στην κοινωνία υφίστανται εκφοβισμούς και στοχευμένες επιθέσεις, συμπεριλαμβανομένων των δολοφονιών, με δράστες κυρίως μη κρατικά όργανα, συμπεριλαμβανομένων των ανταρτών των κομμάτων, των εξεγερμένων, των ακραίων ισλαμικών στοιχείων καθώς και της οικογένειάς τους ή της κοινότητάς τους. Πρόκειται για τις γυναίκες που ασχολούνται με την πολιτική⁴⁰¹, για τις επαγγελματίες⁴⁰², για τις γυναίκες που υπερασπίζονται την κοινωνία των πολιτών ή για τις γυναίκες που παραβιάζουν τα κοινωνικά ή θρησκευτικά ήθη. Οι γυναίκες συνεχίζουν να αποτελούν στόχο όταν δεν συμμορφώνονται με τους συντηρητικούς κώδικες ένδυσης⁴⁰³.

337. Σε όλες τις περιοχές του Ιράκ οι γυναίκες κινδυνεύουν από τα «εγκλήματα τιμής» που συνήθως διαπράττουν μέλη των οικογενειών τους λόγω της αποδιδόμενης προσβλητικής συμπεριφοράς τους. Συνήθως, τα «εγκλήματα τιμής» διαπράττονται σε καθεστώς ατιμωρησίας επειδή είναι υψηλό το επίπεδο της κοινωνικής αποδοχής αυτού του τύπου της εγκληματικής συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων των αξιωματούχων επιβολής του νόμου⁴⁰⁴. Ήσαν επιεικείς οι ποινές που επιβλήθηκαν στις εξαιρετικές περιπτώσεις των δραστών που συνελήφθησαν και ασκήθηκαν σε βάρος τους διώξεις. Έτσι, οι γυναίκες και τα κορίτσια διστάζουν να αναφέρουν περιστατικά σεξουαλικών επιθέσεων φοβούμενες τον εξοστρακισμό ή ακόμη και το θάνατο από τις οικογένειές τους⁴⁰⁵. Τα καταφύγια των γυναικών στο Κουρδιστάν παρέχουν προσωρινή προστασία από την ενδο-οικογενειακή βία, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών που κινδυνεύουν από τα «εγκλήματα τιμής». Όμως, δεν υπάρχουν μακροπρόθεσμες λύσεις. Οι

³⁹⁹ RSF, *Kurdish president pardons doctor who was jailed for writing about homosexuality*, 8 December 2008, http://www.rsf.org/article.php3?id_article=29508.

⁴⁰⁰ Βλέπε το κεφάλαιο *The situation of Women* στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

⁴⁰¹ Ο Νόμος για τις Επαρχιακές Εκλογές της 24.9.2008 προβλέπει τη συμμετοχή υποψηφίων γυναικών σε ποσοστό τουλάχιστον 25%.

⁴⁰² Βλέπε το κεφάλαιο *Θ. Επαγγελματικές ομάδες σε κίνδυνο*.

⁴⁰³ Βλέπε το κεφάλαιο *Λ. Πολίτες που κατηγορούνται για «αντι-ισλαμική» συμπεριφορά*.

⁴⁰⁴ Κατά τα προβλεπόμενα στον Ποινικό Κώδικα που εφαρμόζεται στις Επαρχίες του Κεντρικού και Νοτίου Ιράκ.

⁴⁰⁵ UN, *Violence Against Iraqi Women Continues Unabated, Says UN Expert*, 25 November 2008, <http://www.unhcr.ch/hurricane/hurricane.nsf/view01/FB6D94EF5507000DC125750C002E3654>

διαμεσολαβητικές προσπάθειες μεταξύ των γυναικών και των οικογενειών τους στοχεύουν στην επιστροφή τους στο οικογενειακό περιβάλλον, αλλά αυτή η λύση είναι συχνά ανέφικτη. Υπήρξαν περιπτώσεις όπου οι πατέρες αθέτησαν την υπόσχεσή τους και σκότωσαν τις κόρες τους όταν αυτές επέστρεψαν στις οικογένειές τους. Μερικές οικογένειες μπορεί να συμφωνήσουν να διαφυλάξουν τη ζωή της κόρης τους, αλλά ενδέχεται να την υποβάλλουν σε άλλες μορφές βίας, συμπεριλαμβανομένου για παράδειγμα του εξαναγκασμού στη σύναψη γάμου με το βιαστή, που κατά την ιρακινή νομοθεσία έχει συνέπεια την παύση κάθε ποινικής δίωξης ή διαδικασίας⁴⁰⁶. Έτσι, σε ορισμένες περιπτώσεις οι μόνες εναλλακτικές λύσεις είναι η παραμονή στο κέντρο προστασίας ή η ανεύρεση λύσεων εκτός του Ιράκ.

338. Περαιτέρω, οι γυναίκες και τα κορίτσια κινδυνεύουν από συγκεκριμένους τύπους βίας που οφείλεται στους συντηρητικούς και παραδοσιακούς κανόνες, συμπεριλαμβανομένων των πρώιμων / αναγκαστικών γάμων και, κυρίως στις αγροτικές περιοχές της περιοχής του Κουρδιστάν, της γυναικείας κλειτοριδεκτομής.

339. Οι χήρες, οι διαζευγμένες και άλλες γυναίκες που δεν απολαμβάνουν την προστασία οικογενειακού ή φυλετικού υποστηρικτικού δικτύου είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην κακομεταχείριση ή στις σεξουαλικές επιθέσεις. Οι γυναίκες χωρίς πηγή εισοδήματος αδυνατούν να ικανοποιήσουν τις βασικές βιοτικές ανάγκες και μπορεί να καταφύγουν από ανάγκη στην επαιτεία ή στην πορνεία⁴⁰⁷, κινδυνεύοντας να αποτελέσουν στόχο επιθέσεων ή ακόμα και να δολοφονηθούν για «ανήθικη συμπεριφορά»⁴⁰⁸. Επίσης, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο εμπορίας ανθρώπων για λόγους σεξουαλικούς. Όλο και περισσότερο οι ένοπλες ομάδες εκμεταλλεύονται την ευάλωτη κατάσταση των γυναικών και των παιδιών ωθώντας τους στην εκτέλεση επιθέσεων αυτοκτονίας⁴⁰⁹.

⁴⁰⁶ Η διάταξη του άρθρου 396 (1) και (2) του Ιρακινού Ποινικού Κώδικα (Νόμος 111/1969) προβλέπει την τιμωρία κάθε άντρα ή γυναίκας ή αγοριού ή κοριτσιού ηλικίας κάτω των 18 ετών που «παρενοχλεί σεξουαλικά» ή «αποπειράται να παρενοχλήσει σεξουαλικά το θύμα χωρίς τη συγκατάθεσή του χρησιμοποιώντας βία, απειλές, μέσα εξαπάτησης ή άλλα μέσα». Όμως, η διάταξη του άρθρου 398 του Ποινικού Κώδικα ορίζει: «εάν ο δράστης που αναφέρεται στο παρόν Τμήμα συνάπτει γάμο με το θύμα, καθίσταται άκυρο κάθε ένδικο μέσο, διακόπτεται κάθε ανακριτική πράξη ή οιαδήποτε άλλη διαδικασία και εάν έχει ήδη επιβληθεί ποινή η απόφαση ακυρώνεται».

⁴⁰⁷ Βλέπε το κεφάλαιο The situation of Women στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.

⁴⁰⁸ Βλέπε το κεφάλαιο Λ. Πολίτες που κατηγορούνται για «αντι-ισλαμική» συμπεριφορά.

⁴⁰⁹ Βλέπε τα κεφάλαια The situation of Women και Situation of children and adolescents στην αγγλική έκδοση της έκθεσης.